Nobel Ödülü 1944

Kralın Düşüşü

Johannes V. Jensen

Danca Aslından Çeviren
Nur Beier

dedalus

Yazar: Johannes V. Jensen

Kitabın Adı: Kralın Düşüşü
Orjinal Adı: Kongens Fald

T.C. Kültür Bakanlığı
Sertifika No: 23858
Isbn: 978-605-4708-61-1

Dedalus Kitap: altmış üç

Basım Tarihi : eylül iki bin on dört

Yayın Yönetmeni: Sedat Demir
Yayına Hazırlayan: Güray Süngü
Düzelti: Ömer Şarlak

Sayfa Düzeni: Altamira Adworks
Kapak Tasarımı: Altamira Adworks

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sk. Defne Han No: 27/28
Sultanahmet-İstanbul • www.dedaluskitap.com
Tel: +90 212 513 03 43 • Faks: +90 212 513 03 44

Johannes V. Jensen

KRALIN DÜŞÜŞÜ
1944 Nobel Ödülü

Danca aslından çeviren
Nur Beier

dedalus

Johannes V. Jensen

Johannes Vilhelm Jensen (d. 20 Ocak 1873 Farsø (Jütland), ö. 25 Kasım 1950 Kopenhag) Danimarkalı yazar ve şair. Birçok eleştirmen tarafından "20'nci yüzyılın ilk büyük Danimarkalı yazarı" olarak tanımlanır. 1900-1901 yıllarında yayımlanan "Kralın Duşüşü" (Kongens Fald) ise İskandinav edebiyatının başyapıtları arasında sayılır. Danimarka'nın ilk feministlerinden, yazar Thit Jensen kızkardeşidir. "Johannes V. Jensen" adıyla tanınan yazar, 1944'de edebiyat dalında Nobel Ödülü'ne layık görüldü.

Nur sBeier

Nur Beier, Türkiye´de Arnavutköy Kız Koleji’ni bitirdi. Sonrasında yerleştiği Danimarka’da, University of Copenhagen ve University of Southern Denmark’da Language and Linguistics, Middle-East and Migration-studies okudu. Ayrıca Danca-Türkçe dil eğitmeni de olan Nur Beier, halen serbest çevirmen olarak Dancadan Türkçeye klasik ve modern edebiyat ve felsefe eseri çevirileri yapıyor. Nur Beier ayrıca sosyo-kültürel ve politik konularda, kadın hakları, kadın-erkek eşitliği, cinsellik, göç ve göçmen sorunları konularında, Danimarka ve Norveç’de yayımlanmış olan, Danca, İngilizce ve Türkçe bir dizi bilimsel antolojiye katkıda bulunduğu gibi, birçok araştırma yazısına da imza attı.

Önsöz

20. yüzyılın en önemli yazarlarından biri ve Danimarka modernizminin babası kabul edilen Johannes V. Jensen (1873-1950), Danimarka'nın Jutland yarımadasının kuzeyindeki Farsø adlı bir köyde dünyaya geldi. Yazarlığa başlamadan önce Kopenhag Üniversitesi'nde tıp okudu. Johannes V. Jensen, elinizdeki *Kralın Düşüşü* başta olmak üzere, *Himmerland Hikayeleri*, *Uzun Yolculuk* ve *Mitler ve Şiirler* adlı yapıtlarıyla 1944 Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü.

Danimarka, İskandinav ve diğer uluslararası edebiyat çevreleri tarafından birçok kere 20. yüzyılın en iyi romanı seçilmiş olan *Kralın Düşüşü*, İskandinav edebiyatında hiç şüphesiz bir baş yapıt. İlk yayımlandığı 1900 yılından bu yana, hemen hemen tüm dünya dillerindeki çevirileriyle geniş ve seçkin bir okuyucu kitlesine ulaşmaya devam eden bir eser.

Kralın Düşüşü, tarihi bir roman. Johannes V. Jensen eserdeki olayları tarihi kaynaklara ve tarihçilere danışarak ince bir araştırma sürecinin ardından kaleme aldı, olayları aslına sadık olarak işledi.

Roman, 16. yüzyılın ilk yarısında geçiyor. Tesadüfler sonucunda Danimarka kralı II. Christian'la kader yoldaşı olarak hayata veda eden Mikkel Thøgersen üzerine kurulu bir hikâye. Gönül maceraları, okuyucunun romanın ilk başında hayalperest ve avare üniversite öğrencisi olarak tanıştığı Mikkel Thøgersen'i, paralı asker olarak Danimarka kralı II. Christian'ın yakın hizmetine ve ömrünün son yıllarını kralla birlikte bir kule hücresinde geçirmeye kadar götürüyor. Ve bu süreçte savaşçı ve savaşta bir ülkenin toplumunu, insanını, insanın vahşetini ve bu vahşetin ortasında yeşeren dostulukları, boşa geçen ve hüsranla sonuçlanan hayatları izliyoruz.

Danimarka'nın Kuzey ucundaki ücra, kırsal bir bölgeden başlayıp İsveçli asillerin katledildiği günlerin Stokholm'una ve bilahare Mikkel'le

Christian'ın hapishane arkadaşlığına kadar uzanan roman, birçok bakımdan bir "düşüşün" hikayesi - bir ülkenin, bir tarihin, bireyin ve doğanın.

Kralın Düşüşü, gerçek tarihi olayların epik bir tasviri olmasının yanı sıra, çok yönlü ve karmaşık bir psikolojik roman vasfına da sahip. Yarı nesir öykü, yarı mensur şiir olarak kaleme alınmış olan yapıttaki rapsodik pasajlarla bezenmiş, çarpıcı ve yer yer vahşi denebilecek realizm ve farklı söylem tekniklerini çelişken bir tarzda yan yana koyarak yaratılan anlamsal ve dilsel ahenk eseri bir sanat harikası yapıyor.

Kralın Düşüşü, fevkalade zengin ve değişik sözcük dağarcığıyla da, uluslararası edebiyat ve dilbilim çevrelerindeki önemli bir konumunu sürdüren bir yapıt. Farklı lehçelerin ve anadili İskandinav dillerinden biri olan bir okuyucu için bile alışılmadık ve hatta yabancı gelen sözcüklerin bolluğu, bir çeviri projesi olarak zorlu bir görev yüklüyor çevirmene. Bölümler ve paragaflar kısa ve anlamsal açıdan yoğun, yan ve çift anlamlı sözcüklerle dantel gibi örülmüş; cümleler sıkça kısa, tümcecikler ve ifadeler de sık sık aralarında destekleyici bir anlamsal bağlam ve/ya ilişki olmaksızın yan yana sıralanıyor.

Her çeviride ve özellikle *Kralın Düşüşü*'ndenki gibi bir metinde olduğu gibi, Danca kelimeleri, ilk bakışta bir yabancı dilde - burada Türkçede - eş anlama sahip kelimelere çevirmek yetersiz bir sonuç verebiliyor. Bu salt gramatik bir proje olarak bakıldığında kifayetli gelebilse de, yazarın ve eserin ruhuna ve niyet ve hedeflerine haksızlık etmek demek de olabiliyor. Özellikle, *Kralı Düşüşü* gibi ince ve keskin bir istihza ve mizahla örülmüş bir metinde kelimelerin derinliğini, yan anlamlarını, ima ettiği ve kaynaklandığı sosyal kodlarla birlikte, Türkçeye en yakın ve en anlaşılabilir şekilde aktarabilmek, eseri anadilinde okuma olanağı olmayan okuyuculara karşı büyük bir sorumluluk oluşturuyor çevirmen için. Bu nedenle yapıtı, gerekli gördüğüm yerlerde dipnotlarla pekiştirmeye de özen gösterdim. Yazar eserdeki dört şiirden ilk ikisini, Danca asıl metinde Almanca ve son ikisi de 'mainstream' Dancadan çok farklı olan Kuzey Jutland lehçesiyle kaleme almış. Bunları Türkçeye çevirirken eşanlamlılık olduğu kadar kafiye açısından da aslına sadık kalmaya özen gösterdim.

Bir yüzyıldır zevkle ve ilgiyle okuna gelen, sayısız araştırmaya konu olmuş ve olmaya devam eden bu dev yapıtı layık olduğu şekilde Türkçeye

kazandırmış olabildiğim inancıyla, zevkli okumalar diliyorum.

Nur Beier, Nisan 2014
Odense, Danimarka

İLKBAHARIN ÖLÜMÜ

Mikkel

Köprünün üzerinden sola kıvrılan yol Serritslev köyünün içinden uzanıp gidiyordu. Yol kenarları koyu çimenler ve sarı yabani çiçeklerle örtülüydü, akşam karanlığında kırların üzerinde yer yer bir beyazlık, çiçeklerin üzerinde kümelenmiş bir buhar demeti göze çarpıyordu. Güneş batmıştı, hava serin ve berrak, gökyüzü bulutsuz ama yıldızsızdı.

Tarlaların istikametinden yaklaşan saman yüklü bir at arabası kambur kumbur yolun üzerinde Serritslev köyüne doğru ağır ağır, sallana sallana yoluna devam etti. Alacakaranlıkta dar köy yolunda zar zor ilerleyen araba kaba tüylü, kısa bacaklı, derin düşünceler içinde yuvarlana yuvarlana, yeri koklaya koklaya giden iri bir hayvanı andırıyordu.

Yük arabası Serritslev Konağı'nın önünde durdu. Ter içindeki atlar başlarını arkaya atıp gemlerini hafifçe çiğnediler, durduklarına memnun olmuş gibiydiler. Arabacı kolanları gevşetti, yere atladı, yularları bağladı. Yol konağının sundurmasına doğru dönüp seslenirken baş parmağıyla burnuna bastırıp yere sümkürdü.

"Kimse yok mu - ezkaza? "

Ne o öyle - pencereler aydınlanıverdi - içeride birisi mumu mu yaktı? Ve aynı anda kapıda bir kız belirdi. Arabacı bir içki istedi. Gelmesini beklerken, saman yükünün içinde bir canlanma oldu. Bir çift uzun bacak ihtiyatla aşağıya doğru uzandı ve kolanları yokladı, bacakların sahibi de yüzükoyun, oflaya puflaya bacakları takip etti. Yere indi, durup üzerini silkeledi - sırık gibi, sıska bir genç, kafasında bir kukuleta.

Canına yandığımın, dedi genç. Arabacı, kırmızı renkli içkiyi başına dikti ve iyice bir öksürdü. Biraz daha uzun kalmayı düşünür müydü acaba, arabacı bey? Yani girip birlikte iki tek atabilirlerdi de.

Ama tam aydınlık odadan içeriye giriyorlardı ki, arabacı dehşet içinde kapıda kalakaldı, yanındaki de afallamıştı. Odanın ortasındaki masada, sakson muhafız alayından havalı görünüşlü dört erbaş oturuyordu, şehre yeni dönmüşlerdi. Şatafatlı üniformaları, kapkalın kollarını örten kırmızı

kollukları, kuştüyleri ve yüzlerindeki sakallarla dikkatleri ateş böceği gibi üzerlerine çekiyorlardı. Kılıçlarıyla mızraklarını masaya ve oturdukları sıralara yaslamışlardı. Kırış kırış olmuş deri kayışlara bakılırsa onları cömertçe kullandıklarını anlamak işten değildi. Dördü birden başlarını çevirip kapıdakilere şöyle bir baktılar sonra tekrar birbirlerine dönüp sohbete devam ettiler.

Kız elinde iki maşrapa birayla kapıya doğru geldi ve hemen oradaki ufak masaya biralarla beraber bir de mum bıraktı. Daha masadan uzaklaşmamıştı ki odanın ortasındaki erbaşlardan biri yerinde doğruldu ve bir kahkaha savurdu.

Şuradakine bir bakın hele, başında kukuleta olan - içtiği yarar inşallah! Almanca konuşuyordu.

Diğerleri başlarını o tarafa doğru kibarca döndürdülerse de kahkahalarını onlar da tutamadı. Sırık gibi genç, bacakları hafif bükük, ayakta durmuş, bardağı başına dikmiş ha babam içiyordu; o haliyle ve kukuletasından dışarı uzamış sipsivri burnuyla sahiden komik bir manzarası vardı. İçkisini bitirince yavaşça yerine oturdu, mumun ışığı gözlerine vurdu, yarı hakarete uğramış yarı alaya alınmış kendi halinde bir adam edasıyla masadakilere göz ucuyla bir baktı.

O zaman erbaşlardan biri kalktı, odanın içinde birkaç adım ilerledi ve kibar bir Almancayla konuşmaya başladı:

Gülmemizde kötü bir niyet yoktu - masamıza gelip bizlerle birlikte bir kadeh şarap içmeyi kabul buyurursanız bizi şereflendirirsiniz.

Teşekkür ederim, dedi uzun boylu adam Almanca ve reverans vere vere masalarına yaklaştı. Bir bacağını sıranın üzerinden aşırarak oturmadan önce, herkesi başıyla tek tek selamladı ve kendini tanıttı: “Mikkel Thøgersen, üniversite öğrencisiyim.” Sonra parmaklarıyla saçlarını sıvazlamaya ve avuçlarıyla yuvarlak yanaklarını ovuşturmaya koyuldu. Dört ad söylendiğini duydu, biri Danimarkacaydı, sonra bir kadeh kan kırmızı şarabın tam önünde ışıldadığını fark etti. Ve ardından da kaldırılan kadehleri, “şerefe!”

“Sıhhatinize, baylar! Mikkel Thøgersen edeplice lıkır lıkır içti ve şarap midesine yollanırken, sırık gibi gövdesi dikleşti. Gözleri masadakilerin üzerinde hızla dolaştı ve birinin üzerinde takılıp kaldı, en genç olanın;

başını eline dayamış oturuyordu. Damarları ve eklemleri gözükmeyen beyaz, tombul bir el, açık kahverengi saçlara gömülmüş parmaklar. Yüzü asıktı - ve oradaki ifade Mikkel'e eskiden bir panayırda rastladığı bir ip cambazını hatırlatır gibi oldu, bir köşeye çekilmiş, hiç hareket etmeden yapayalnız oturan o genç cambazı - hastaydı zahir. Mikkel, o körpecik, ıstıraplı çehreyi şimdi iyice hatırlıyordu - gözleri tıpkı bu gencinkiler gibiydi. Evet, Mikkel onu bir yerden tanıdığına emindi. Kimdi acaba, nerede karşılaşmışlardı? Bir asilzadeye benziyordu.

Mikkel Thøgersen'in önündeki kadeh yine doldurulmuştu. Derin bir tevazuyla içkisini yudumladı, fakat aklı fikri karşısında oturanın yüzünü nerede gördüğüne takılıp kalmıştı. O kahverengi saçlı başta gizemli bir hava vardı ve genç adam yüzünü biraz sonra ona doğru dönünce, kollarının birbirinden epey ayrık durduğunu fark etti - fevkalade yapılı bir vücudu vardı. Neden kederliydi ki, böyle bir vücuda aslında neşe yakışırdı.

Sohbet sürdü. Dört Alman eri, Mikkel'e kibarlığı hiç elden bırakmadı ve üzerinde tam bir güven uyandırdı. Onu şehirde[1] "leylek" diye çağırdıklarından elbette ki haberleri olamazdı. Mikkel'in Almancası hafif tutuk olsa da coşkuluydu, teklemeden edememesinin nedeni, aklının hep takma adına takılmasındandı... Masadaki Almanların onun yakın çevresince, Latince övgü ve kuplelerin baş belası, diye bilindiğinden de zahir haberleri yoktu... Karşısındaki genç neden hiç sesini çıkarmıyordu? -

Otte Iversen! Hah, adı buydu işte, bu oydu. Ve o anda Mikkel'in kafasında gri renkli, köhne bir kapı, bir duvar ve bir kule canlanıverdi - memleketi Jylland'da[2] - kendini birden bir yaban gibi, ufacık ve zavallı hissetti. Oraya birkaç kere gitmişti. Çok eskiden. Ama ona orada sırf bir kez rastlamıştı... Demek bu karşısındaki adam, o zaman avluda gördüğü cılız çocuktu, o günden beri hiç hatırından çıkmayan, derebeyinin oğlu Otte'ydi. Avluda, bir köpek sürüsünün ortasında, başparmağının üzerine tünemiş, tüyleri karmakarışık bir şahinle duran çocuktu. Şimdiyse burada tam karşısında oturuyordu, koca adam olmuştu, bir kız gibi incecikti.

Erbaşlar gülüştüler. Mikkel Thøgersen dikkatini topladı ve yine içmeye koyuldu.

Arabacı kapıda belirdi. Yola çıkıyorum, dedi, elindeki çuvalı ve içi yumurta dolu ufak bir sepeti kapının hemen iç tarafına yere bıraktı ve

kapıyı arkasından kapatıp çıktı. Mikkel'in eşyaları, köye seyahatinin semeresi - bütün ayıpları olduğu gibi kapının dibinde çırılçıplak gözler önüne serilmişti; ne yapacağını bilemedi, arkasını dönüverdi.

Alman erbaşlar kahkahayı bastılar ve ona bir teklifte bulundular - yumurta her zaman makbulleriydi! Mikkel yarı memnun yarı bozuk ataraktan, yumurtaları hemen götürüp onlara verdi. Yumurtaların hepsi olduğu gibi içildi. Otte Iversen zaten istemiyordu, onun için hiç ses etmemişti.

Thøgersen bankta artık heyecanlı, mahçup ve samimi bir edayla oturuyordu, lezzetli şarap dilini çözmüştü, yine de kendini biraz mahzun hissetmekten alıkoyamıyordu. Bu hiç gamsız erbaşlarca kabullenilmek için can atıyordu, ama aynı zamanda onların ocağına düşmekten de korkuyordu - morali bu iki duygu arasında bir gidip bir geliyordu. Gözleri genç asil Otte'nin istikametine nadiren kayıyordu - sevgi dolu, şüpheci, kuyruksallayan bakışlarla... onu tanıyamamış mıydı acaba? - hayır, zaten keşke hiç tanımasaydı.

Alman erbaşlardan birinin üst dudağında, sakalının kısmen örttüğü bir yarık vardı, düzgün konuşamıyordu, Mikkel Thøgersen onu buruk bir keyifle dinliyordu - etrafında gördüğü ve işittiği herşey onu pek eğlendirmeye başlamıştı. Ve şarap ve rehavet içini yumuşattıkça, o derinlerde bir yerde sertleşmeye başladı, acı bir soğuğun içinden doğru yükseldiğini hissettiyse de kendisine hâkim olup bastırmayı başardı.

Üç Alman tezgâhın önüne gitti, Mikkel Thøgersen ve Otte Iversen masada yalnız kaldı. İkisi de tıs pıstı, Mikkel lakayt davranmaya çalışıyordu. Bakışlarını yere indirmiş, uzun masaların ve iki tarafındaki sıraların boyunca uzanan gölgeleri seyrederken, şiddetli bir yalnızlık duygusuna kapıldı. Sonra rahatlar gibi oldu, bir iç çekerek çöp gibi bacaklarını altına aldı, alnının terini sildi ve kafasındaki düşünceleri savdı. Otte Iversen öylece oturmuş, bardağıyla oynayıp duruyordu, eskiden olduğu gibi yine hastalıklı bir hali vardı.

Erbaşlar yeni içkilerle masaya döndüklerinde, Mikkel artık daha bir kendine hâkim, ağırbaşlı ve sakince yudumluyordu bardağındaki içkiyi. Ve içkiler su gibi akmaya başladı, başka hiçbir şey umurlarında değildi. Otte Iversen bardağını boşaltır boşaltmaz dolduruyorlardı ve o bundan hiç de

etkilenmişe benzemiyordu. Clas, dudağı yarık olanı, bir şarkıyla meclisi canlandırdı, ama en nazik tabiriyle kulağa acaip geldiği de reddedilemezdi.

Mikkel Thøgersen devasa çift elli kılıçlardan birini alıp elinde şöyle bir tarttı - ona tutuş şekillerini gösterdiler. Kılıcın sivri ucu ona her doğrulduğunda, sırtında bir sızı hissetti, belkemiğinden aşağıya buz gibi bir rüzgâr esiyordu sanki - bu onu şaşırttı, oysa o bıçaktan hiç korkmazdı.

Ve Clas şarkı söyledi:
Ei werd´ ich dann erschossen,
Erschosen auf breiter Heid´
Man trägt mich auf langen Spieszen
Ein Grab ist mir bereit;
So schlägt man mir den Pumerlein Pum,
Der ist mir neunmal lieber
Denn aller Pfaffen Gebrumm.[3]

Kelimelerin yarısı sakalının arasına kayıp kayboluyordu. Ve sonra birbirlerini savaş hikâyeleriyle eğlendirdiler, orada burada geçmiş kılıçlı çarpışmalar - şakır şukur - zaferler ve ölüm tehlikeleri ve...

Heinrich, sarışın Lenore'yi hatırlıyor musun? diye haykırdı Clas coşkuyla. Tabii canım, Heinrich, Lenore'yi iyi hatırlıyordu. Bütün hikâye bir çırpıda dudaklarından döküldü, Clas ve Samuel kahkahalara boğuldu.

Ama Mikkel Thøgersen sesini çıkarmadı, bu müstehcenlik gösterisi onu ürkütmüştü, yan gözle Otte Iversen'e baktı - ve o genç ve mağrur yüzdeki gülümsemeyi içlerinde sadece o fark etti, dudaklarındaki belli belirsiz kavisi, iğrenç bir koku duymuş gibi.

Mikkel şimdi zorlukla nefes alıyordu ve eliyle habire yüzünü ovuşturuyordu.

Heinrich şevkle anlatmaya devam etti. Otte Iversen oturduğu yerde dönerek masaya sırtını verdi ve bacak bacak üzerine attı. Hikâye en nihayet sona erdiğinde ortaya derin bir sessizlik çöktü, sanki diğerleri ondaki huzursuzluğu hissetmişler gibi. Otte Iversen masadaki sessizliğin ondan kaynaklandığını fark etmişti - kendini savunmak için yüzünü yine masadakilere döndü ve hikâyecinin gözlerinin içine dik dik baktı.

Heinrich’in şaşkınlıktan dili tutulmuştu. Bu sefer Samuel bir hikâyeye başladı. Genç değildi, onun için hikâyesi aşk hakkında değil ta eskiden katıldığı hunhar bir katliam üzerineydi. İnsan bağırsaklarının üzerinde, çizmelerinin topuklarıyla eze eze tepinmişler, onları kendi dışkılarının içinde boğmuşlardı. Bu hikâye sanki odanın havasını ciddileştirdi ve hafifletti. Clas’ın hevesli sorularına bakılırsa, bu işin erbabı olduğu belliydi. Mikkel’in birden içinden onun o garip konuşma tarzıyla dalga geçmek geldi, burnunu havaya kaldırdı ve nahoş bir kahkaha attı - ha, ha! Bunun üzerine Otte Iversen başını yavaşça kaldırdı, dudakları sanki yarı zorakice gerildi ve sonra o da boynunu yukarı uzatıp bir kahkaha savurdu. Onun kahkahası bir çatırtı gibiydi. Bir başladı, bir kesildi ve sonra yeniden önceki sessizliğine gömüldü.

Daha sonra erbaşlar sur kapıları kapanmadan şehre varabilmek için yola koyulmaya karar verdi. Mikkel Thøgersen bu erbaş takımıyla arasındaki mesafeyi dışarı çıktıklarında da hissetti, onları geriden izledi ve Nørreport’tan[4] içeriye girer girmez de onlara veda etti. Erbaş takımı şehre doğru yollarına devam etti, Mikkel durup bir süre arkalarından baktı, sonra sola döndü ve evine yollandı.

1 *Burada ‘Kopenhag’ şehri. ç.n.*

2 *Takımadalardan müteşekkil Danimarka’nın tek kara bölgesini oluşturan, güneyinde Almanya’a komşu yarımada.*

3 *Önce cenk gümbürtüsü,*

Sonra kılıç ve mızraklar,

Ve sonra o, toprağın altı karış dibinde -

Neyi dinliyor, bana söyle.

Ola ki dinlemek istediği

Canlı bir bando sesi

herhangi bir rahibin zırvasından ziyade -

Sen istemez miydin, söylesene. (çevirmenin çevirisi)

4 *(Tür.) Kuzey-kapısı. Bugün, çevredeki semtin adı. ç.n.*

Kopenhag’da gece vakti

Mikkel Thøgersen, yüzü Pustervig’e[5] bakan yüksek kazıklı çite dönük müstakil bir evin çatı katı odalarından birinde, bir başka üniversite öğrencisiyle beraber oturuyordu, Ove Gabriel. Mikkel içeri girdiğinde Ove daha yatmamıştı, iç yağı mumunun ışığında her zamanki gibi ders çalışıyordu, başını kâğıtlardan kaldırıp şöyle bir baktı, sonra yine okumaya devam etti.

Mikkel masanın öbür ucuna çöktü, ders notlarını karıştırıp birkaçını önüne doğru çekti. Sabahleyin odadan çıkarken de odadaki sahne buydu. Ve o zamandan bu zamana hiçbir şey değişmemişti.

Mikkel hızlı hızlı soluyordu. Ove Gabriel başını kaldırıp baktı ve avucuyla yüzünü hafifçe ovuşturdu.

Sen içmişsin, dedi. Sadece bir gözlemde bulunmuştu, Mikkel kafayı çekmişti. Ve Ove ahlak taslayan tostoparlak gözlerini hiç kırpmadan - ve gözleri hiç sulanmadan da - öylece bakmaya da devam edebilirdi. Bu her daim saygıdeğer surat, üç yıldır Mikkel Thøgersen’in karşısındaydı, Ove Gabriel’in çenebaz suskunluğu onun hakkında her an yargı yürütüp durur, ahlakçı gözleri hep peşinde dolaşır, şüpheyle ve aşırı bir hasetle iğne gibi sokardı ta ki onu sandalyesinde bitip tükendirene kadar. Ve Ove Gabriel birazdan şöyle diyecekti: Şunu unutma, benim mum ışığım sayesinde ders çalışıyoruz.

Mikkel Thøgersen kalktı, çatı penceresini açtı; boyu öyle uzundu ki belden yukarısı olduğu gibi pencereden dışarı taştı. Kendini ancak bu şekilde Ove Gabriel’in gözlerinden kurtarabiliyordu.

Oh! Hava serindi, başının üzerinde, ta yükseklerde, yıldızlar pırıl pırıldı. Her iki yanında uzayıp giden sazdan çatılar, kafalarını göğüslerine gömüp uykuya dalmış hayvanların kavisli sırtlarını andırıyordu. Aşağıda gece bekçisi sokakları dolaşırken, elindeki lambanın ışığı kapalı kapıların üzerine vuruyordu. Kazıklı çitin öbür tarafında su şıkır şıkır parlıyordu, bir yıldızın ışığı hendekteki sazların arasından aksediyordu. Uzakta, şehrin dışında,

kırlıklar yosun yeşili bir sessizliğe gömülmüştü, göller istikametinden kurbağaların ısrarcı şarkıları duyuluyordu. Şehir uykuya dalmıştı. Su, hendekteki kazıkları yumuşakça yaladı. Damların üzerinde bir yerlerden bir kedi miyavlaması duyuldu.

Mikkel Thøgersen kovuğunda şöyle bir döndü, sırtını iyice arkaya eğip bir bacaya, bir de gökyüzüne baktı. Başı döndü, sanki bir bıçak demetinin üzerinde çıplak ayakla durmuş da, birden ayakları dışarı kayar gibi olmuştu. Umurunda da değildi - bu eziyete artık katlanamayacaktı. Gökyüzünün tam ortasından iple aşağıya sallanıyor olsaydı daha iyiydi, bari o çılgın pozisyon bu baş dönmesine daha bir iyi uyardı. Mikkel yine bir döndü ve kollarını buz gibi çatıya yasladı.

Susanna! dedi içinden. Susanna. Öyle şefkat dolu bir nidaydı ki, etraftaki tüm dilsiz ve cansız nesneler ruh ve yürek kazandı. Sağır evler seslerini çıkarmadılar, ama yüreklerini açtılar, etrafa bereket saçtılar. Yıldızlar duygulanıp göz kırptılar. Yumuşak sessizliğin içinde sanki bir nabız attı ve koydaki sular hafiften dalgalandı, zifiri karanlık, Mikkel'in sırrını ve kaderini bilen bir canlı varlıkmış gibi yerinde irkildi.

Fakat Mikkel, sırf o adı düşündü diye ruhen fakirleşti - ve hasetleşti, homurdandı ve toparlandı.

Sus, dinle! Aşağıda şehirden bağırtı sesleri geliyordu. Bağırtılara, bir bir aydınlanan odalar ve bir şeyler olup bittiği kanısı eşlik etti.

Mikkel Thøgersen pencereden çekildi, odaya indi. Ove Gabriel çırılçıplak ayakta duruyordu, yatağa girmek üzereydi, gözlerinden zekâ taşıyordu, ağırdan yanan bir balmumu gibi ışıyordu.

Ne de zayıfsın... nasıl olur da can böyle bedende kalmayı kabul eder, diye takıldı Mikkel, bir yandan da kıkır kıkır gülüyordu, Ove Gabriel'i yukarıdan aşağıya şöyle bir süzdü, yeni doğurmuş zavallı, bitkin, iskeleti çıkmış bir ineği andırıyordu. Ove Gabriel post battaniyenin altına uzandı, yerine iyice yerleştikten sonra ellerini kavuşturarak oda arkadaşına bir mısra savurdu. *"Et nunc extingue lucem!"* diye de ekledi tok bir sesle.

Mumu söndür, mumu söndür! diye içinden geçirdi Mikkel, pek fazla nefes sarfetmek gerektirmezdi ki. Muma doğru eğildi, fitile üfledi ve söndürdü sonra çivili bastonunu aldı ve basamakları yoklaya yoklaya

merdivenlerden indi. Yukarıdan Ove Gabriel’in keyifli sesi geliyordu, dua ediyordu.

Gece yasağı çoktan başlamıştı, ama Mikkel Thøgersen yine de kendine sokağa çıkma izni tanımıştı. Bir sağ yaptı ve daracık Pile Sokağı´ndan aşağıya doğru ilerledi. Biraz gitti, sonra birden durdu ve etrafı dinledi. Kimsecikler yoktu, bütün evler kapkaranlıktı, bahçelerdeki ağaçlar yapraklarını birbirlerine yaslamıştı. Yeni yeşermiş ağaçların kokusu her tarafa yayılmıştı, ılık ve ekşi, tıpkı bir yağmur sonrasındaki gibi.

Mikkel ağır ağır yürüdü. Sokağın tam köşesine vardığında St. Clara Manastırı’nda yapılan gece ayini kulağına geldi, taş duvarların arasından süzülerek gelen sesler sarih, lakin boğuk ve yalvarırcaydı, sanki yerin altındaki mahkûmlardan geliyormuş gibi. Ve Mikkel’in hayalinde, orada aşağılarda, kale gibi duran çarmıh canlandı, yarı ışıkta kırmızı ve mavi.

Mikkel yüksekçe iki binanın arasındaki, caddeye bakan yüzü tahta parmaklıkla çevrili bir bahçenin önünde durdu, birkaç dakika öylece kaldı. Yapraklar arada usulca hışırdıyordu, sanki bir yaprak yığınının içine düşüyorlarmış gibisinden. Çatının çiyle kaplı saçakları yıldızların altında pırıl pırıl parlıyordu - Ve Mikkel oyalanarak yoluna devam etti.

İleride hâlâ cıvıl cıvıl ve aydınlık meydan içerilere kapanmaya tahammül edemeyen yabancı askerle doluydu, ama aralarında epey şehir sakini de vardı. Mikkel Thøgersen eve dönmek niyetiyle Købmager Caddesi’ne sapacaktı ki, kafayı iyice bulmuş bir grup askerle burun buruna geldi.

Bilge dostumuzla yine karşılaştık! diye haykırdı içlerinden biri, peltek konuşmasından kim olduğunu tahmin etmemek imkânsızdı - Serritslev’de tanıştığı dörtlüydü, şimdi yanlarında birkaç kişi daha vardı. Clas, onlarla gelmesi için Mikkel’in koluna girdi ve Mikkel hayır diyemedi. Meyhaneleri bir bir dolaşıp kafaları çektiler. Bu şekilde civarda bir süre dolandılar. Mikkel’in de içinden aynı öbürleri gibi kendini kapıp koyvermek geliyordu, ama Otte Iversen’in keyifsiz ve karamsar halinin hâlâ sürdüğünü görünce yapamadı. Sonra Mikkel diğerlerinin onu sırf gırgırına yanlarına aldığının da pekâlâ farkındaydı.

Højbro Meydanı´ndan geçerlerken onlara katılan zayıf, solgun yüzlü bir gencin anlattıkları üzerlerinde büyük bir etki yapmışa benziyordu - adımlarını hızlandırıp caddeyi geçtiler ve köşeden kıvrılıp Hyskenstræde’ye

sürü gibi daldılar. Mikkel Thøgersen unutulup gitmişti. Biraz öylece durdu ve etrafına bakındı. Saray binası karanlık ve sessizdi, kale hendeğindeki kazıklı iskeleye bağlanmış, suda beşik gibi sallanan bir yolenin dışında etrafta hareket eden hiçbir şey yoktu. Kule ta uzakta, ses çıkarmadan gökyüzüne uzanmış, büzük gözleri andıran mazgal deliklerinden dışarıyı gözlüyordu. Mikkel vergil'den bir iki mısra mırıldandı kendi kendine - sonu gelmeyen bir gece ve bir nöbetçi hakkında.

Şimdi eve dönmek mi? Yatağa uzanıp Ove Gabriel'in horlamasını dinlemek için mi? Hayır, Mikkel başını öne eğdi ve diğerlerinin arkasından gitti. Onu beklememeleri illa da artık yanlarında istemedikleri demek değildi ya.

Hyskenstræde üzerindeki evlerin birçoğunda hâlâ ışık vardı. Mikkel kapalı kapıların önünden yavaşça süzülerek geçti ve buradayken hep burnuna gelen o kokuyu yine fark etti, hasır ve maskat kokusu - ona Hindistan'daki kervanları, deve gübresini, kuraklığı hatırlattı.

Conrad Vincens'in dükkânından sesler geliyordu, kapı ardına kadar açıktı. Mikkel Thøgersen dikkatlice yaklaştı ve içeriye göz gezdirdi, bütün beyefendiler odanın ortasına doluşmuşlardı, fevkaladeden bir şeyler olup bittiğini kestirmek zor değildi. Dükkâna girmek Mikkel'in bir türlü elinden gelmedi; içeride olanları kimseye görünmeden seyredebilmek için sessizce kenara sindi. Koca terazinin yanında duran şekli o zaman fark etti, bu asilzadeyi tanıyordu, kralın 16 yaşındaki oğlu Christiern'di[6]. Mikkel irkildi, yüzünü ateş bastı, olduğu yerde büzülüp tedirgince bir adım geriledi. Ve Prens Christiern'in o akşamki görüntüsü bir daha hiç aklından çıkmadı. Bacaklarını bir parça yana açmış duruyordu, üzerinde açık yeşil bir şoset ve uzun, sivri uçlu kırmızı ayakkabılar vardı, yüzü biraz yana dönüktü, boynundaki altın zincir göğsünün altına kadar uzanıyordu. Sol elinde tuttuğu nadide bir üzüm demetinden ara sıra sağ eliyle bir tane üzüm koparıp ağzına atıyordu. Mikkel onun düzgün, ince dudaklarını gayet iyi seçebiliyordu; çenesinde, yeni terleyen bir sakalı andıran yumuşak bir karaltı fark ediliyordu. Fakat Mikkel'i asıl hayrete düşüren onun gözleriydi, küçücük ve çekiktiler, ama pırıl pırıl parlıyorlardı. Prensin ensesi yusyuvarlak, boynu kapkalındı. Bak bak! Başını, yaltaklanmaya dünden

hevesli Conrad Vincens'e çevirdi, şimdi de ve de öne arkaya salladı - saçları tam koyu kızıldı.

Tüh, ben de kızıl saçlıyım, diye düşündü Mikkel.

O yarı ergin yüzdeki ciddiyet de neyin nesiydi ki - hayır, şimdi gülüyordu, gözlerini de kısmıştı - Ne soğukkanlılık! Ne hayranlık uyandırıcı! İşte, gerçek erkek dediğin böyle olurdu.

Mikkel gözleri sulanarak bakakaldı, duyduğu hayranlığa kayıtsız şartsız teslim olurken insiyaki olarak yüksek telden bir iç çekti. Ve içeride olup biteni pür dikkat izlemeye koyuldu. Odadakiler en zarif ve sevimli tavırlarını takınmış, prensin etrafında pervane gibi dönüyorlardı; biri beresindeki tüyleri yerlerde sürüyen bir reveransla geri geri gitti, bir diğeri bütün dişlerini ortaya çıkaran bir gülümsemeyle öne doğru eğilerek lafa girdi. Dev gibi kadehler merasimle havaya kaldırılıp prensin sağlık ve selametine tokuşturulurken, o da çenesini göğsüne doğru eğip onlara karşılık verdi. Conrad Vincens derin bir huşu içinde, sanki bir aziz gibi ortada dolanıp duruyordu.

Fakat içlerinde biri gayet rahattı, şatafatlı giysiler giymiş kambur, cüce bir adam. Kendisine bir şey söylenir söylenmez bir bacağını yana atıp cıvık yanıtlar veriyordu, arka bacaklarının üzerinde doğrularak havaya kalkıp havlayan pug cinsi bir fino köpeği gibi; Mikkel adamın her konuştuktan sonra dilini sağ yanağına dayayıp şişirdiğine dikkat etti. Bir keresinde hepsi birden kahkahayı bastı, prens bile dişlerini göstererek güldü ve cüce yanağını daha bir balon gibi şişirdi - o zaman Mikkel de kendi haline şükrederek güldü. Sesler nasıl da kibar ve ölçülüydü! Odada iki büyük reçineli mum yanıyordu. Otte Iversen dükkânın en dibinde tek başına duruyordu, görünüşe göre keyfi yerindeydi, ama Mikkel'in o anda onunla oyalanmak hevesinde hiç değildi.

Mikkel uzun bir süre öylece durup, içerideki renkli ve şen beyefendilerin görüntülerini içine sindirmeye daldı; dışarıda ona da kenarından köşesinden birazcık asalet yansır diye düşünüyordu zahir. Mikkel içeride sanki gitmeye niyetleniyorlarmış gibi bir hareketlenme fark edince hemen geriye çekildi. Bütün grubun neşe içinde sürü gibi sokağa dökülüşünü ve doğru tam karşıya, zengin Martin Gälze'nin dükkânına yollanışlarını izledi. Prens Christiern'in yürüyüşü o zaman dikkatini çekti.

Mikkel birkaç saat daha şehirde dolaştı. Gece yarısından epey sonra Alman ahbaplarını bir kere daha gördü, onu hiç fark etmeden sahilin aşağı tarafındaki, adı çıkmış dar bir ara sokağa tam kıvrılırlarken. Kafayı artık iyice buldukları seslerinden anlaşılıyordu. Otte Iversen aralarında yoktu.

Ertesi gün Kopenhag sakinleri ana meydana bakan yüksek bir evin damının tam tepesinde, dört tekerleği yana kaykılmış duran bir yük arabasıyla karşılaştı. Birileri geceleyin arabayı sökmüş, parçaları dama taşıyıp orada tekrardan birleştirmişti. Gece yarısı olmadan da şehirde herkes bunun Prens Christiern'in eseri olduğundan haberdardı.

5 *Kopenhag´ın içinde tarihi bir sokağın ve meydanın adı. ç.n.*

6 *Modern Dancada: Christian. ç.n.*

Hayalperest

Mikkel uyandığında, saat epey ilerlemişti. Mahmurluğu üzerinden atana dek bir süre yatakta kaldı. Çok garip rüyalar görmüştü, iyi ki bir şey hatırlamıyordu.

Gün ışığı çatı penceresinden doğruca sefil odanın içine doluyordu. Ove Gabriel üniversiteye derse gideli çok olmuştu, ama Mikkel hâlâ odada onun kokusunu alabiliyordu, tiksintiyle burnunu buruşturdu.

Bugün kayda değer bir şeyler olabilecek miydi acaba, yataktan kalkıp şehre gitmeye, insanların arasına karışıp kadere yem olmaya değer miydi? Mikkel bir düşündü. Doğrusu dün dikkate değer bir şey olmamıştı, yine de olan biteni gayet iyi hatırlıyordu. Altüst olmuştu, bu ne demekse. Bütün değerler sanki iyice dibe vurmuştu ve Mikkel buna daha fazla dayanamayacakmış gibi hissetmişti.

Sırtını duvara yasladı, gözlerini tam ileriye dikti. Sonra başını arkaya eğdi, gözlerini kapadı, Susanna'yı hatırlamıştı. Ve aynı anda açlığın içini kemirdiğini hissetti, ayağa kalktı ve giysilerine uzandı.

Mikkel'in hiçbir şeyi yoktu, serçe misali yaşıyordu, her günü Tanrının ve insanların insafına kalmıştı. Hiç hazzetmediği kırmızı pantalonunu bacağına geçirirken, bugün nereye gidip dilense diye kafasında bir tarttı. Şehir dışını denemeye karar verdi, şehrin öğrenci ve süprüntü takımı oralarını henüz pek istismar etmemişti.

Güzel bir Mayıs günüydü. Mikkel hızlı adımlarla Nørreport´u geçti. Kırlık alanlar birden gözlerinin önünde pırıl pırıl ortaya çıkınca bir afallar gibi oldu, bakışlarını utanmışçasına gökyüzüne kaldırdı. Topraktan ilkbahar kokuları geliyordu - hay Allah, ona neyi hatırlatmıştı acaba? - yemyeşil çavdarlar tam karşısında göz alabiliğine uzanıyordu. Güneş kutsar gibi ısıtıyordu.

Mikkel, sağa sola bakınarak yol kenarından uygun adım ilerledi. Bugün onun şans günüydü, içinde bir hafiflik ve huzur vardı.

Evet, bugün onun şans günüydü. Ve Mikkel hemen zevkini çıkarmaya koyuldu; çok geçmeden Søerne´de, göllere bakan bir yazlık çiftlik evine kurulmuş oturuyordu bile, iç açıcı bir yerdi, ne fazla teşrifat vardı, ne de el pençe divan durmak, dev gibi porsiyonlar önüne pat diye kondu. Evin sahibi koca bira maşrapasını imanına kadar bol köpüklü birayla doldurdu, Mikkel'in ziyareti onu ihya etmişti. Demek burası okumuş sınıfının her Allahın günü uğradığı bir yer değil, diye kafasına kaydetti. Adam gibi bir yiyip içecekti, hamdolsun bugünkü rızkı da böylece çıkmış oluyordu - sonra kalktı ve aynı huzurla şehre doğru yürüdü. Bir taraftan dişlerinin aralarına üfleyerek temizlerken, bir taraftan da göz ucuyla gökyüzüne bakıyordu, gözlerini kırpıştırarak bir kuşu izledi ve ölümsüz varlıkla Latince konuştu.

Birden durdu ve bir düşündü - bugün yapsa olmaz mıydı o uzun zamandır niyetlendiği şeyi; Jens Andersen'i evinde yakalamayı? Mikkel şansının yaver gideceğinden ümitliydi, ne de olsa lektör beyle hemşeriydiler. Tabii, bu işi bugün halledecekti, hazır cesareti yerindeyken.

Lakin karar verip de harekete geçer geçmez, başı öne düşüverdi, içindeki şevk uçup gitti. Kafasında bin bir şüpheyle Jens Andersen'in oturduğunu öğrendiği caddeye vardı. Kapısının önüne gelip durduğunda tüm cesareti uçup gitmişti, fakat madem bir kere harekete geçmişti, artık sonunu getirmeliydi.

Mikkel Thøgersen geniş bir salona alındı ve duvarlardaki folyo kitaplara gözü tam kayar gibi olmuştu ki... Jens Andersen masadan kalktı ve hızlı adımlarla ona doğru geldi. Jens Andersen - kısa boylu, tıknaz, geniş alınlı bir zattı. Üzerinde kürk bir tünik vardı. Jens Andersen konuşmaya başlar başlamaz, Mikkel'in bakışları onun uzun, sinekkaydı traşlı çenesine takılıp kaldı. Sesi alçak ve yeknesaktı, ama Mikkel onun sesini bilerek alçalttığını anlamıştı; tabii ya, kendisiyle aynı tabakadan birine hitap ediyordu - ne istiyordu, adı neydi, Jens Andersen'ın vakti kıttı.

Mikkel Thøgersen içindekileri bir çırpıda boşalttı. Bir nasihat rica edecekti, yurt dışına gidip okumak istiyordu da... fakat Mikkel'in kafası her zaman olduğu gibi yine dağılıverdi, etrafındaki şeyleri inceleme merakı yine başına vurmuştu - duvarda asılı, kaba demirden yapılmış uzun, ince bir haç gördü ve Jens Andersen'ın onunla yeri geldiğinde köpeklerini cezalandırıp cezalandırmadığını düşünmeden edemedi. Mikkel ilk tanıştığı

insanların ona - “leyleğe” benzetip - bir tür hayretle yaklaşmalarına alışıktı, Jens Andersen böyle yapmamıştı - o işte böyle bir insandı. Oysa Mikkel genelde ona üzen o tepkiyi doğrusu şimdi arıyordu. Zira yurt dışına gitmekten bahsederken elinde olmadan kekelemişti, Roma’yı ve ta güneydeki hayatı düşünmek bile başını döndürmüştü - ne de olsa o Limfjorden’li[7] bir demircinin oğluydu... Ayağı yere orada sağlamca basardı.

Hmm! Andersen başını yana çarpıtmış, ayaklarıyla yere vuruyor, bir işportacı gibi az ve öz konuşuyordu. Mikkel kaşlarını çatıp başını yukarıya kaldırdı ve gözleri iri kıyım bir boğa boynuyla karşılaştı, sinekkaydı traşlı ense saçları beyazımtıraktı... ve Jens Andersen soğuk gözleriyle ona yine delici bir bakış fırlattı, kibar ve umursamazdı ama üzerinden gösterişli bir üstünlük de fışkırıyordu - Mikkel kurtuluşu başını eğip adamın ablak, çıplak çenesini seyretmekte buldu. Cildi soluk ve renksizdi, bir tek kırışık yoktu. Kara dişler... Jylland’lı[8] olduğunu tahmin etmek zor değildi. Mikkel’in artık karşısındakinin bakışlarını kaldıracak hali kalmamıştı, kitap raflarına baktı, gözlerinin önünde fır fır döndüler.

Bir çeyrek saat sonra Mikkel Thøgersen kendini sokakta dururken buldu. Peki, ne çıkarı olmuştu? Jens Andersen Beldenak[9] kem küm etmiş, bir sürü fuzuli şeyden bahsetmiş ve en nihayetinde de Mikkel’e kulak asmamak işine gelmişti! Mikkel uykuda konuşur gibi cevaplar vermişti, ama kafasındaki bilgi hazinesini ona göstermeyi de başarmıştı. Sadece Horat’ın[10] veznini yanlış yorumlamış, o zaman Jens Andersen kıllı elini kaldırıp sanki havayı tokatlamıştı - işte böyle, da da da da.

Mikkel Thøgersen süklüm püklüm oradan uzaklaştı, sırtı kamburlaşmış, sırılsıklam, sokağa fırlatılmış bir sokak köpeği gibi.

Gururu incinmiş gaga burnunu etrafı kolaçan etmek için kukuletasından dışarı uzatmaya tekrar cesaret edebildiğinde kendini Højbro Meydanı´nda buldu. Meydan her zamanki gibi çok hareketliydi. Mikkel dar bir yan sokağın köşesinde durdu, yüzünü buruşturdu, kafasında bir şey tartmaya çabalar gibiydi, ama esasında yarı şuursuz bir haldeydi. Utanç ve düş kırıklığı olanca ağırlığıyla üzerine çökmüştü. İçinde ta derinlerde bir yerdeki izzetinefis duygusu yırtıcı bir hayvan gibi kımıldanıyordu. Kafasına hücum eden düşüncelerle sıçan gibi sinmiş, süklüm püklüm duruyorsa da, etrafındaki herşeyi pür dikkat takip ediyordu; çevresindeki çarpıcı renkler

görüş alanına neredeyse acıtan keskin bir netlikte hücum ediverdi - kocakarının biri ringa balığı, ringa balığı diye cıyak cıyak bağırdı - kendini oracıkta çıplak, çırılçıplak hissetti Mikkel Thøgersen ve o musibet kokan havada olduğu yerde kalakaldı, yeni kesilmiş et gibi titriyordu.

Bak dinle! Şimdi de sarayın orada bando çalıyordu, trompetlerin sesi insanın tüylerini diken diken ayağa kaldırıyordu.

Mikkel'in içi ürperdi, ağır ve meyus adımlarla yola koyuldu. Açılır kapanır köprünün saraya bakan ucu tam aşağı indirilmişti ki, bir grup atlı köprünün döşeme tahtalarına yıldırım gibi atladı, hepsi sapına kadar asil tiplerdi. Sonra köprünün öbür ucundan sokağa yine bir gümbürtüyle atlayıp, köşeyi dörtnala dönerek Højbro Meydanı´na doğru kayboldular; tam dönerlerken atlar da binicileri de nasıl da iyice yan yatmıştı ama; eyerlerin üzerinde nasıl da keyifle zıp zıp zıplıyorlardı, - şırak, şırak, kılıçlar kınlarında çılgınca dans ediyor, renkli pelerinleri arkalarından havada adeta sevinç naraları atıyordu.

Mikkel şehre doğru yürüdü. Etraf askerden, at gürültüsünden geçilmiyordu. Derebeyi Slentz bile oradaydı, atıyla yoldan aşağıya doğru gidiyordu, baştan aşağı zırhlarını kuşanmış, arkasında muhafızıyla. Görkemli demir adam, miğferini bir imparator gibi gösterişli edayla bir sağına bir soluna çeviriyordu, siperliği kalkıktı, burma bıyıkları güneşte parıldıyordu. Atı, haşesinin altından homurdandı - o da sıradan bir at değildi.

Mikkel şehirde o sokak senin bu sokak benim dolanarak biraz kendine geldi. Bütün yollar şehir surlarında son buluyordu; sokakları balık pisliği ve ringa balığı pulundan yapış yapış, her köşesi papaz ve domuz kaynayan bu yoksul, leş gibi şehirde hapsolup kalmıştı. - Serbestçe bir nefes alabilmek için gözlerini tam tepeye, gökyüzüne kaldırdı. Hava nemliydi. Yukarıdan bulutlar geçiyordu. Mikkel'e açık denizi hatırladı ve yine sahile indi.

Rüzgâr sertleşmişti, dalgalar canlı ve oynaktı. Masmavi, fırtınalı denizde yoleler burunlarını havaya kaldırmış, dalgalarla düelloya dalmıştı.

Ve birden Mikkel'in gözlerinin önünden bir sis tabakası kalkar gibi oldu, rüyasını hatırladı. Uzak denizlerde seyrederken, garip bir manzarayla karşılaşıyordu. Ufukta pırıl pırıl beyaz bir sütun beliriyordu, bir parmaktan daha büyük değildi, fakat Mikkel çok uzakta olduğuna göre onun gerçekte

devasa yükseklikte olduğunu tahmin edebiliyordu. Gökyüzünün önünde yükselen, gümüşten, kar beyazı, sivri tepeli bir kuleyi andırıyordu ve ışık saçıyordu. Biraz uzağından etrafını çevreleyen cam mavisi, alçak bir kubbe seçiliyordu; yakından bakılınca, millerce genişlikte olmalıydı. Mikkel başıboş denizin üzerinden ilerideki o manzarayı seyrederken, sanki denizden şehre doğru büyük bir ırmak uzanıyormuş gibi geldi ona. Zira orada duran şey bir şehirdi, yeryüzünün öbür ucunda bir şehir.

Mikkel eve doğru yola koyuldu, bugünlük daha fazla hayat tecrübesi yeterdi, fazlası içini karartacaktı. Pile Sokağı'ndan gitmedi; kazıklı çitin önünden geçip de Susanna'yı görebilsin diye aval aval içeriye bakmak istemiyordu canı bugün.

Eve dönünce yatağın üzerine uzandı. Ove Gabriel yoktu, büyük olasılıkla sokaklarda kapı kapı dolaşıp şarkı söylüyor, masum gözlerini fıldır fıldır döndürüyordu. Mikkel birkaç saat öylece sırt üstü yattı, düşünceleri birbirini kovaladı. Ove Gabriel akşama doğru dolu bir çuvalla eve döndü. Mikkel de o zaman kalktı ve bir kelime etmeden çıktı gitti.

Karanlık çöktüğünde Mikkel Thøgersen Vesterport'un[11] dışındaki yol boyunca ilerliyordu. Şehir yönünden hızla gelen bir atlı sesi duydu. Arkasına dönüp kim diye bakacakken atlı ona yetişmişti bile. Otte Iversen'di. Yanından yıldırım gibi geçti, eyerin üzerinde öne doğru eğilmiş oturuyordu; pür telaş taşra istikametinde uzaklaştı. Mikkel arkasından bir süre baktı, toynaklarıyla etrafa toprak ve taş parçaları püskürterek dörtnala giden atın nasıl nefes nefese soluduğunu işitebiliyordu.

Yeşil başakların mis gibi kokusu etrafa yayılmıştı. Epey sakin bir akşamdı. Kurbağalar sonu gelmeyen rüyalarında ard arda şarkılar söylüyordu.

Bir saat sonra, Mikkel hâlâ Nørreport´a doğru yol alırken, arkasından yine o çılgın toynak gümbürtüsünü duydu. Kenara çekildi, Otte Iversen'di, atını dörtnala şehre doğru sürüyordu.

Birkaç gün sonra, Mikkel Thøgersen, namı diğer "Leylek", hiç sorgusuz sualsiz pat diye Kopenhag Üniversitesi'nden atıldı. Bu onun için pek de sürpriz olmadı, kilise ayinlerine katılma mecburiyetini epey zamandır boşlamıştı. Ve aynı günden itibaren, de Ove Gabriel, Mikkel'e ayak takımıymış gibi baktı.

Lakin Mikkel, hiç belli etmediği suçluluk duygusuna rağmen kendini hürriyetine kavuşmuş hissediyordu. İlk yaptığı şey keçi sakalı bırakmak oldu. O günden itibaren tüm müsibetler - yokluk vesvese, korku - üzerine yağsa da, o, kızıl tilki rengindeki pos bıyıklarını uzattı da uzattı, ağzının iki köşesinden tam aşağıya doğru azimle uzanan iki çalı fırçası.

7 *Danimarka'nın, Kuzey Denizine bakan en kuzey bölgesi. Adını, buradaki aynı adlı, 180 km uzunluğundaki geniş fiyorttan alır. ç.n.*

8 *(Dan.) jyde. ç.n.*

9 *Takma adı Beldenak olan Jens Andersen 1501-1529 yılları arasında Danimarka´nın (ikinci en büyük adası olan) Fyn adasının piskoposuydu. Limforden'in Brøndum köyünde kunduracılık yapan bir adamın oğluydu. ç.n.*

10 *Quintus Horatius Flaccus (M.Ö. 8.12.65-27.11.8). Sadece Roma imparatorluğu'nun değil bugünkü Avrupa coğrafyasının en büyük şairi kabul edilir, eserleri hemen tüm Avrupa dillerine çevrilmiştir. ç.n.*

11 *Batı-kapısı. (O zamanki) Kopenhag şehir surlarının batıya bakan kapısı. Bugün, çevredeki semtin adı. Diğer kapılarının - ve bugün o bölgedeki semtlerin - adları: Østerport (Doğu Kapısı), Nørreport (Kuzey Kapısı). ç.n.*

İlkbahar Sancısı

Mikkel’in Susanna hakkında bildiği tek şey, ihtiyar Yahudi Mendel Speyer’in ailesinden biri olduğuydu, muhtemelen kızıydı. Ancak bu adla, kızı ilk kez evlerinin bahçesinde gördüğünen çok daha önce aşina olmuştu; evin köşelerindeki ahşap kirişlerinin üzerine tebeşirle çizilmiş müstehcen şekillerin yanında bu ad defalarca gözüne ilişmişti. Yazı ve resimler bir silinir, bir belirir ve sonra belirdiği gibi yine çabucak silinirdi. Mikkel yaşlı Yahudiye bir gün evine doğru gelirken rastlamıştı; adam kapıdan girmeden evvel evin köşesine şöyle bir göz atmıştı - ama o seferinde duvarlarda hiç bir şey yoktu.

Susanna’ydı kızın adı. Mikkel onu sırf iki kerecik doğru dürüst görebilmişti. O zamandan beri de evin önünde uzun boylu oyalanmaya pek cesaret edememişti. Dar yoldan aşağıya, sanki bir iş için oradan geçermiş gibisinden, kendi halinde biri adam havasında yürür, ahşap çitin önüne gelince sanki rastgeleymiş gibi içeriye bakar ve Susanna’yı arada bir an için de olsa görebilirdi. Kız öğlen ve akşam vakti dışarı bahçeye çıkıp, çalılarla kaplı patika yolda dolaşmayı adet edinmişti.

Bahçeyi yabani otlar bürümüştü, dev gibi yüksek baldıranlar ve küme küme yabani turplar; fi tarihinden kalma elma ağaçlarının gövdeleri sağa sola bel vermişti. Caddeye bakan köşede devasa bir dut ağacı duruyordu, gür dalları sazdan bir çatı gibi birbirine geçmişti, Mikkel ağacın çardak görevi yaptığını ve Susanna’nın ara sıra orada oturduğunu tahmin ediyordu. Yaprakların arkasında hışırtılar kulağına gelmişti de. Belki de Susanna orada oturup gizlice dışarıyı seyrediyordu - Mikkel aslında o ağaçtan pek hazzetmese de ağaç onu kendine cezbediyordu, çünkü Susanna´yı orada hayal ediyordu.

Akşamları, Mikkel evin önünden geçerken üst kattaki, bahçeye bakan küçük bir pencerede ışık görürdü. Geceleyin geçerken yine baktığındaysa penceredeki ışık sönmüş olurdu.

Mendel Speyer'in evinin karşı sırasında ve az ötesinde St. Clara Manastırı vardı; binanın karanlık bir köşesine sinip hiç hareketsiz durmak Mikkel'i mutlu ediyordu. Oradan pencereyi gözleyebiliyordu.

Hamsin yortusunda da akşam geç vakit yine burada durmuştu. Gelmeden önce, o gün hep çığrından çıkan şehrin sakinleşmesini beklemişti. Güneşin doğmasıyla birlikte eğlence başlamıştı, bütün şehir sokaklara dökülmüş, Hamsin yortusu diye dans, müzik, içki, bir velveledir gitmişti. Şehrin kuzeyindeki parklar çiçeklerle süslenmiş Bahar Bayramı direklerinden geçilmiyordu. İnançlı insanlar pür neşe onların başına üşüşmüş, içkiler ve yemekler gırla gitmişti. Alman askerler kendilerini hepten dağıtmıştı, savaşa gitmeden önce aslan sütüyle aşka gelmek için buradaydılar zahir.

Mikkel Thøgersen temkini elden bırakmadan, neşeli kalabalığın arasına karışır karışmaz herkese eğlence vesilesi olmuştu. Gençler onu tanıyınca, o da pelerinini ve kukuletasını bir kenara bırakmış, o zaman da kırmızı bacaklarının o feci uzunluğu ortaya çıkmıştı. Ve o bacaklar onu sanki gençlerin kültü haline getirdi, hepsi etrafında dönüp dans ederek, şükran şarkıları söyledi. Mikkel upuzun bacaklarını aça aça hızla aralarından uzaklaştı ve St. Nicolaj Mezarlığına girip saklandı. Günün büyük bir kısmını mezarların arasındaki sık otlarla kaplı bir kuytuda geçirdi, güneşin tam üzerine parlamasına bir itirazı yoktu. Etraf sakin ve sessizdi, kuşlar cıvıldıyor, sinekler vızıldayarak oraya buraya uçuşup duruyordu. Kulenin tepesindeki bir mazgal deliğinden bir çaylak havalandı ve kırsala doğru uçup gitti. Mikkel kayıtsızca sırt üstü uzandı, çimen ve yabani otların içine gömüldü. Başının yanındaki bir bitkinin saplarını yoldu ve içinde sarı bir sıvı olduğunu gördü, körpe filizleri ağzına doldurup çiğnedi, otların saplarını kıvırıp parmaklarına doladı ve zaman akıp gitti. Şehirde şenlik de devam ediyordu, arada ta uzaktan sevinç naraları kulağına geliyordu.

En nihayet karanlık çöktüğünde Mikkel şehirden sıvışırcasına çıktı ve mütevazı bir çiftlik evinde bir şeyler yiyip kendine geldi. Yuttuğu her lokma ona hilekâr olduğunu bir kere daha hatırlattı, çünkü artık üniversite öğrencisi değildi.

- Ve şimdi bu sessiz ve serin gecede St. Clara Manastırı'ın karanlık bir köşesine sinmiş durmuştu. Şehir uykudaydı ama Mikkel uyanıktı, tıpkı bütün sesler kesildiğinde kulakta kalan o hafif vınlama sesi misali. Çiyle

kaplı bahçelerden yayılan mis gibi kokularla dolu bir geceydi. Bayağı aydınlıktı, ay çıkmak üzereydi, doğu yönünde bahçeler pırıl pırıl aydınlanmıştı.

Sokağın yukarısından biri geliyordu. Mikkel yaklaşan adım sesleri duyuyordu, önce gece bekçisi sandı ama sonra metal şıngırtılarını fark etti. Mikkel, Mendel'in evinin o kadar yakınında görülmek istemiyordu, saklandığı gölgeden çıktı ve ağır ağır sokaktan aşağıya doğru ilerledi. Øster Caddesi civarında, arkasındaki onunla arayı kapattı, adımlar birden hızlandı ve Mikkel omuzuna değen eli fark etti. Döndü, şaşırmıştı, Otte Iversen olduğunu beklemiyordu. Sonra onun kim olduğunu da hatırlamıştı; pek şimdi n'olacak?

İyi akşamlar, dedi asil genç adam yumuşakça, sesinde nazik bir samimiyet okunuyordu - Mikkel Thøgersen'di, değil mi?

Evet, doğru, ta kendisi.

Geçen gün Serritslev'de beraberdik. Ondan sonra da rastlaşmıştık. Bakıyorum akşam turuna çıkmışsınız; ya, hava harika. Bilmem ki acaba...

Sesi bulanık ve alışılmamış derecede çıtkırıldımdı, sanki uzun zamandır yalnızmış gibi; başını çekingence, hafif öne eğmiş öylece duruyordu; zayıf gece ışığı hançerinin kabzasına hafifçe değip geçti.

Evet, bu güzel havayı uykuya harcamak da yazık, dedi Mikkel.

Sizce de uygunsa... yani madem yürüyüş yapıyorsunuz - yola birlikte devam edebilirdik?

Mikkel'in buna bir itirazı yoktu ve Øster Caddesi´den aşağıya, şehre doğru yürüdüler.

Bu kentte başka tanıdığım kimse yok, diye devam etti Otte Iversen - yani, Danimarkalı olarak.

Ah, öyle demek. Mikkel bunun akla uygun olduğunu düşündü. Ve sessizliğe gömüldü, öylece tek kelime etmeden Frue Kilisesi´nin önüne kadar yürüdüler.

I-ıım! Ole Iversen boğazını temizledi. Bana buyurmaz mıydınız, birlikte bir bardak şarap içerdik? Ses tonu şimdi farklıydı, daha bir mesafeli ve sanki süngüsü düşük gibi.

Mikkel hayır demek için bir neden göremedi, Otte Iversen'in kaldığı yere doğru yollandılar. Vester Caddesi üzerindeydi. Kapıyı kilitli buldular.

Kafalarına vurup uyandırmadan içeri girmemiz imkânsız, diye gevelendi Otte Iversen kendi kendine ve sonra daha yüksek sesle Mikkel'e: atımın durduğu yerde bir maşrapa bal likörüm var.

Ay ışığının aydınlattığı avludan geçip yarım çatılı, epey genişçe bir müştemilatın önüne geldiler. Otte Iversen kapıyı yüklenerek açtı. Benim, diye seslendi, samanların arasındaki yerinden fırlayıp kalkan seyise. Bir mum yaksana bize.

Seyis mumu yaktı ve sonra yan yan Mikkel'e baktı. Büyük bir ahırdı, ama bölmelerden sırf birinde bir at vardı o kadar. Otte Iversen hayvanın yanına gitti, biraz sevip okşadı.

Sen yine git yat, dedi seyise. Karanlık bir kuytuya elini uzattı, tahta kapaklı uzun boyunlu bir içki maşrapası çıkardı, tahta kapağını açtı, içine baktı.

Doğrusunu isterseniz, ben vaktimi daha çok burada atımın yanında geçiriyorum... şuradaki yalakta otursak, ne dersiniz? Hâlâ biraz olmalı içinde; maşrapanın dibi geniş. Buyrun!

Mikkel bir yudum içti, keskin bal likörünün tadı baştan çıkarırcasına lezzetliydi, boğazından aşağıya iner inmez içi sımsıcacık oldu. Arkasından Otte Iversen de büyük bir yudum aldı. Sonra oracıktaki yalağın kenarına yan yana oturdular. Kendisini tekrar samanların arasına atan seyis çoktan uykuya dalmıştı bile. At yemlikteki otları habire bir ısırıyor, bir ağır ağır çiğniyordu. Kısacık mum parçası, duvar şamdanında yanmaya devam ediyordu. Etrafta bir ölüm sessizliği vardı. Dışarıda avlu ay ışığının altında yeni yağmış kar gibi bembeyazdı. Vakit gece yarısını geçmişti.

Mikkel, Otte Iversen'e kaçamak bir bakış fırlattı, onun yanında kendisini giderek daha bir tuhaf hissetmeye başlamıştı. Yüzünden hiç bir şey okumak mümkün değildi, yalnızca arpacık kumrusu gibi düşünüyordu, dudaklarını birbirine bastırmış, başını öne eğmişti.

Burada hava çok boğucu, diye atıldı Otte Iversen en nihayet, yine sokağa mı çıksak? Fakat önce şu içkiyi bir bitirelim.

Maşrapayı dibine kadar boşaltıp çıktılar; Otte Iversen kapıya yüklenip arkalarından kapattı. Çok geçmeden şehir surlarının oradaydılar, sağa kıvrıldılar ve duvar boyunca dümdüz ilerlediler, ikisinin de sesi çıkmıyordu.

Sessizliği bozmaya kendini ilk mecbur hisseden Otte Iversen oldu. Ayayay! diye bir feryat kopardı soran gözlerle ve Mikkel onun gülümser yüzünü ay ışığına doğru kaldırdığını gördü - şimdi şurada durmuş bu güzel Mayıs havasının tadını çıkarıyoruz; iki haftaya kadar belki bu güzellikler geride kalmış olacak, ay ışığı da herşey de.

Mikkel ona hayretle baktı; genç asker baştan aşağı buz kesilmiş gibi olduğu yere çakılıp kalmıştı.

Savaşa gitmekten korktuğumu mu düşünüyorsunuz yoksa? dedi Otte Iversen ve tekrar yürümeye başladı - Umarım böyle düşünmüyorsunuzdur. Söylesenize... belki siz de evlisinizdir - veya nişanlı?

Ah - hayır, dedi Mikkel afal afal, başını iki yana sallayarak.

Nişanlı olup da cepheye gidecek olduğunuzu acaba tasavvur edebilir misiniz? Ben nişanlıyım. Bir genç hanımı geride bıraktım, beni bekleyeceğine dair söz verdi, ne kadar uzun sürecek olursa olsun.

Mikkel, Otte Iversen'in belli ki duyduğu mahcubiyet ve hüzünden o kadar etkilenmişti ki, kılını bile kıpırdatmaya cesaret edemiyordu.

Adı Ane Mette, dedi Otte Iversen biraz duraladıktan sonra, usulca.

Hiç ses çıkarmadan biraz daha gittiler. Otte Iversen yeniden konuşmaya başladığında, ses tonu bu sefer coşkulu ve acizdi. Az önce nişanlısının adını ağzına aldığı için olmalıydı.

Ben Jylland'lıyım, Lim Fiyordu'nun orada küçük bir malikânede büyüdüm. Asabice öksürdü ve sesinin düzeldiğinden emin olana kadar bekledi. Babam yıllar önce öldü, malikâne şimdi annemin. - Duraladı, devam edip etmemeyi kafasında tarttığı aşikârdı.

Mikkel de kendiyle ilgili bir şeyler söylemeye mecburmuş gibi hissediyordu. Ama neden söylesindi? Daha önce böyle yapmayarak Otte Iversen'ı utandırıcı bir durumdan kurtarmıştı. Sesini çıkarmadı.

Nørreport'dan geçerlerken, kolunda baltalı kargısıyla çalım atarak bir aşağı bir yukarı gidip gelen nöbetçi bir durup iki gece kuşunu kuşkuyla izledi.

Ben onu... biz birbirimizi tanıyalı beş yılı geçti, dedi Otte Iversen, çocukluğumdan beri. Annemin haberi yoktu. Herşey öyle beklenmedik bir şekilde başlamıştı ki. Küçük mavnama atlayıp ırmakta kürek çekerek gezinmeyi çok severdim, ırmağın fiyorta kavuştuğu yere kadar giderdim.

Ane Mette, fiyortun tam ağzındaki bir evde oturuyor, babası balıkçılık yapar. Onu işte ilk kez orada görmüştüm. On dört yaşındaydı, ama yaşına göre bayağı gelişmişti; onu o günden sonra defalarca görüştük. Ve bir keresinde nehrin ağzında durmuş balık tutuyorduk - oraya her indiğimde, onu mavnama binmeye ikna etmem zor olmazdı.

Otte Iversen az durdu ve derin bir nefes aldı. Mikkel bu balıkçıyı iyi tanırdı, Jens Siversen'in ta kendisiydi. Ane Mette küçük bir kızken, Mikkel de onunla hemen her gün karşılaşırdı. O zamanlar saçları altın sarısıydı ve bütün ufacık çocuklar gibi akça pakça tenli, al yanaklıydı. Ama... bütün bunlardan anlamı ne olabilirdi ki?

Sonra birden fark ediyoruz ki, sahilden epeyi uzağa sürüklenmişiz, diye anlatmaya devam etti Otte Iversen heyecanla. Sanırım suyun çoktan derinleştiğini fark etmiştim de üzerinde durmamıştım, orada mavnanın içinde sessiz sedasız durmuş, denizi seyrediyorduk, açığa sürüklenivermişiz. Ben mavnanın direğini kaptım, onu dibe saplayıp destek yaparak mavnayı sahile doğru iteceğim - ama direk suyun dibine değecek kadar uzun değil!

Otte kafasını asabice bir öne bir arkaya sallıyordu.

Rüzgâr karadan esiyordu. Etrafta da kimsecikler yoktu - balıkçı Jens Sivertsen'in evi sahilin biraz yukarısındaydı, ama o da evde değildi. Ne yapacağız, ilk başta korkudan dilimiz tutuldu, yardım istemek için bile sesimizi çıkaramıyorduk. Fakat ben mavnanın açığa sürüklenmeye devam ettiğini, karadan gitgide uzaklaştığımızı fark edince avazım çıktığı kadar bağırmaya başladım, sonra ikimiz birden ağlayıp feryat etmeye koyulduk. Zıplayıp tepinmemizden, mavna bir o yana bir bu yana iyice sallanmaya başlamıştı, yani kendimizi o denli kaybetmiştik. Devrilip suyun dibini boylamamış olmamız bir mucize - o zamanlar yüzme bilmiyordum; babam ben küçükken öldü, yani herşeyi geç öğrendim. Karnımıza kramplar girecek kadar bağırmaktan en nihayet takatımız tükendi - yani işin aslı, aklımız başımızdan gitmişti - mavnanın bir oturak tahtasına ben, öbürüne o yığıldı, hüngür hüngür ağlıyorduk, sonra arada başımızı kaldırıp karanın gitgide küçüldüğünü görünce, yine bir gayret feryadı basıyorduk, ta ki nefesimiz kesilene ve bağırmaktan pestilimiz çıkana dek. Korkunç bir tecrübeydi. Durmadan ağlamaktan olacak, birkaç kez içimiz bile geçti. Neyse, işin

kısası durmadan açığa sürükleniyorduk. Sonra nasıl olduysa oldu, karşı sahildeki Salling'e ulaşabildik.

Otte Iversen tuttuğu nefesini bir anda bıraktı.

Aynı gün bir balıkçı bizi karşı sahile geri götürdü. Birbirimize açılabilmemiz için tam dört yıl geçmesi gerekti. Geçtiğimiz ilkbahardı. İkimiz de çoktan yetişkin insan olmuştuk.

Sustu. Duvarın önünde, ay ışığının aydınlattığı bir açıklığa gelmişlerdi. Otte Iversen bir taşı işaret etti - biraz oturalım mı?

Taşın üzerine çöktüler. Otte Beyefendinin söyleyecekleri daha bitmemişti, ama şimdi düşünceye dalmış bir hali vardı. Mikkel diyecek bir şey bulamadı. Otte'nin ne yapacağını bilemez halde, bir parmağını pantalonunun dizindeki yırtıklara sokup sokup çekiştirip durduğunu görüyordu. Aramızda hiç fark yok, diye düşündü Mikkel, ikimiz de aynı durumdayız, vay canına yahu, tıpkı birbirimizin aynısıyız.

Ama onunla evlenmeme imkân yok, dedi Otte az sonra, kederli, dalgın ve inatçı bir sesle. Annem buna karşı, kız bana göre aşağı tabakadanmış. Onunla evlenirsem, çiftliği bana miras bırakmayacak. Sonra kralın savaşa hazırlandığını duydum. En alt seviyeden başlayacak da olsam, çıkar yolun benim için bu olduğunu düşündüm.

Otte Iversen *söyleyenebilecek* her şeyi artık söylemişti. Geri kalanını da - Mikkel'in daha adını bile doğru dürüst telâffuz edemediği bir kıza karşı bir insanın duyabileceği, o için için kemiren özlem duygusunu, o yürek yarasını - Mikkel, duygudaşlık yetileri yoluyla algıladı.

Kaderin, insanın başına neler getireceğini kim bilebilir, dedi Otte Iversen, sesi bitkin çıkıyordu. Ellerini birleştirerek dizlerinin arasına sokup öne doğru eğildi.

Eski ve harap bir çiftlik, diye devam etti boğuk bir sesle. Hiç bir şey işe yarayacak halde değil. Bir ürperdi, toparlandı ve kocaman bir esnedi. Artık gitsek!

Gittiler. Gökyüzünde ay solmuş, güneş doğmak üzereydi. Şehrin üzeri ince, pembemsi bir sis tabakasıyla örtülüydü. Mikkel, Otte Iversen'in boşboğazlık ettiğine şimdi pişman olduğunu seziyordu. Fazla uzatmadan ona veda etti ve yürüdü gitti.

Fakat Mikkel’in gidecek hiç bir yeri yoktu. Mezarlıkta bir kuytu köşe bulup uzandı, ortalık epey aydınlanmıştı. Güneş şehrin üzerinden tam yükselirken, o uykuya daldı.

Mikkel Yıkılıyor

Mezarcı öğle vakti mezarlığa geldiğinde yabani otların arasında uzalı duran upuzun, hareketsiz bir insan vücudu görünce, yeni getirilmiş bir ölü sanarak yanına yaklaştı; ama uyuyan bir adamdı o kadar. Güneşten göz kapakları titreşiyordu.

Mikkel rüyasında yüksek, sarp bir dağa tırmandığını görüyordu, tek başına, yumuşak karların içinden bin bir zahmetle ilerliyordu. Zirveye varmasına çok az kalmıştı ki, olduğu yere çöküp kaldı, artık takatı kalmamıştı. Patika, başının biraz yukarısında, çaprazlama sola doğru ve aşağıya meylederek uzanıyordu; ama o kısacık mesafeyi aşabilmenin tek çaresi sapa yoldan, dağın etrafından dolaşmaktı. Pes etti, iki bacağı karın içine gömülü halde orada kalakaldı, herşey bitmişti. Yukarısındaki patika kar anaforun tam ortasında kalmıştı, dağın üzerindeki toz gibi incecik karlar sanki olduğu gibi yerden havaya savruluyordu. Patikanın ilerisinden siyah pelerinli bir kız kafilesi gidiyordu; havaya savrulan kar bulutlarıyla tam bir şamata içinde düello ederken, pelerinleri arada bir iki yana savruluyor, soğuktan mosmor olmuş tenleri ortaya çıkıyordu. Dağdan aşağıya doğru inmekte olan kız kafilesinin ardı arkası kesilmiyordu, içlerinden bazıları tebessüm ediyor, bazıları kahkahalar atıyordu. Hepsi Susanna'ya benziyordu, ne var ki hiçbiri o değildi.

Mikkel akşamüstüne doğru uyandığında gayet net olark hatırladığı bu rüya onu huzursuz etti. İçinden bir ses Susanna'nın onun alın yazısı olduğunu söylüyor olsa da, rüyasını Susanna'yla asla yakınlaşamayacağına yormuştu, İşler galiba ters gidecek, diye düşünerek evhamlandı. O herkesten daha mutlu olmayı beklerken, üzerinde kara bulutlar dolaşıyordu. Ve bir gün yapayalnız öleceği önsezisi tüm kasvetiyle üzerine çöküverdi.

Vesterport'un dışında kalan Stejlebakken'ın yakınında, leş çöpçülerinin[12] hayvan leşlerini ve kadavraları attıkları geniş ve derin bir çukur vardı. Şu yaz ayları boyunca üzeri çoğunlukla koyu bir dumanla kaplı olduğu için leşleri görmek mümkün değildi. Çöpçüler, gelip geçenler çukura düşmesin

diye uyarı babından, bir atın kafatasını direğe geçirip çukurun yola bakan ucuna dikmişlerdi. Mikkel buradan sıkça geçerdi - ama insanlardan yakasını kurtarabildiği mezarlıkta veya infaz alanında takılmayı daha bir tercih ediyordu. Zamanla Mikkel o direkteki at kellesine garip bir yakınlık duymaya başladı; sanki o cansız, aciz kafatasıyla ortak bir yanları olduğunu fark etmişti. Kafatasının ağzı adeta cehennemden yükselen, işitilemez bir kişnemeyle ardına kadar açılmıştı. Göz çukurları öfkeyle bakıyor, çırılçıplak dişleri Şeytan'ın ebedi cehennem ateşini akla getiriyordu - burnu bile kinle dürtüp itmek için hevesle bekler gibiydi. Lakin Mikkel ona içten içe bir dostluk duyuyordu.

Bir akşam Mikkel leş çöpçüsünü eceliyle ölmüş yaşlı bir beygiri yüzerken buldu. Onu lafa tutmaya çalıştı, ama Jerck söylediklerini duymazdan geldi. Az konuşan bir adamdı bu Jerck. Barakası az ötedeydi. Mikkel leş çöpçüsüne arada yardım eder, sonra da sofrasında at eti yerdi. Leş çöpçüsü içine kapanık yaradılışlıydı, Mikkel onu yakın dostu addederdi.

Bir gün yine bir atı yüzerlerken Mikkel derin düşüncelere dalmış, uzun bir müddet elinde bıçakla öylece oturup kalmıştı.

Anders Graa'nın hasta atının ölmek üzere olduğu zamanı hatırlamıştı - ta eskiden, memleketteyken. Anders Graa hayvanın işini kendi bitirmeye karar vermişti. Yaylı tüfeğiyle gözlerinin tam ortasından vurur vurmaz, önce hayvanın dişleri karın içini boyladıydı. Toprak önce kafayı teslim aldı ve hayvanın dizleri boşalır boşalmaz da bunu bedeni izledi. Evet... evet yerin herşeyden haberi var, sessiz sedasız dursa da. Bizler aslında bir süreliğine izindeyiz ve ne kadar hafif yürekli isek, bunu bir o kadar yutuyoruz. Ancak bütün canlılar doğaya aykırı yaratılmış, yerçekimine karşıt; İnsanoğlu ön gövdesini bile yerden yukarıya kaldırmış ve bir çift bacakla yerçekimine kazık atmış. Tanrı canlıları toprağa daha sert düşsünler diye semirtiyor, zira Tanrı ve Şeytan aynı kişi. Oysa toprak...

Mikkel birden ayaklarının dibinde kimsesiz bir bebeğin yattığını görür gibi oldu, öyle canlı bir görüntüydü ki. Tıpkı bir cenin gibi sırtüstü yatmış, kolları ve bacakları birbirine kavuşuk. Mikkel'in gözlerinin önünde durmadan büyüyüp gelişiyor - öyle bir hızla ki tüm detayları birden izleyemiyor. Ve şimdi iyice açılmış bir çift göz yukarıya kalkmış, ona

bilinçlice bakıyor, beyaz ve narin kollar vücuda bitişik duruyor; bakın, bacaklar ne kadar da uzayıverdi. Şimdi yüzü ıstırapla gölgeleniyor, sonra bir gülümseme belirip kayboluyor ve ardından tatlı bir zalimlik, korku, şaşkınlık ve bocalama. Eller çoktan büyümüş ve esmerleşmiş. Gözlerini ayak parmaklarından başına doğru çevirinceye kadar yüzün alt kısmını sakallar kapladı bile, kara bir bulut gibi; alın acıyla kırışıyor. Şimdi yetişkin bir adam, bir an için hareketsiz yatıyor, bütün zihni iç dünyasıyla meşgul. Ve sonra, ihtiyarlayıvermiş. Sakallar kırlaşıyor, saçlar dökülüyor, dizler dışarı doğru çarpılıyor. Her yanı kırış kırış, derinin altındaki etler pörsüyör - ve ihtiyarlığın biçareliği birden karanlık bir çerçeve içine hapsoluyor - sarı bacakların bir belirip kaybolan görüntüsü ve tabutun kapağı bir toprak yağmuru altında yere kök salıyor.

Evet, toprak kendinin olanı geri alıyor, yere deviriyor, kabuğunun üzerine boylu boyunca seriyor. Sen üzerinde bir delik açmaya gör, bak böğrün toprağa nasıl sinsiden sızacak ve sen nasıl dibi çürümüş bir direk gibi yeri boylayacaksın.

... Anders Graa atı vurduktan sonra leş çöpçüsü işi devralmış hayvanı kesip parçalara ayırmıştı; Mikkel de durup seyrettiydi.

Mehtabın aydınlattığı, ayazlı bir seher vaktiydi. Kar, batıdan yansıyan soluk ay ışığının altında millerce uzanıyordu, ta uzaktaki ovaların üzerinde karın rengi mavimsiye dönüşüyor, tepelerin üzerinde örümcek ağı gibi tozlu bir beyaza bürünüyordu. Neyin solgun bir ışık huzmesi, neyin karla kaplı toprak parçası olduğunu birbirinden ayırt etmek imkânsızdı. Öyle soğuktu ki, kar taş gibi sertleşmişti, adım attıkça çatırdıyor, keskin soğuk el parmaklarını asit dökülmüş gibi sızlatıyordu. Fakat ırmak ovanın üzerinden çırılçıplak ve kapkara sürünerek gidiyordu, buz kesmiş cansız ovanın ortasında sağ kalmış çaresiz bir tek oydu.

Leş çöpçüsü, Anders Graa’nun atını sırtüstü devirip karnını yarmaya başladıydı. Akan kandan hayvanın etrafında kahverengi, koca bir göl oluşmuş, sonra yavaş yavaş kara sinerek kaybolmuştu, geride kalan pembemsi köpükler de çok geçmeden buza dönüştüydü. Her bir bıçak darbesiyle, üzerinden buharlar çıkan at kadavrasından bir başka renk fişkırıyor, et bir maviye bir kırmızıya çalan janjanlı enfes renklerle pırıldıyordu. Parçalanmış etler ayaz soğuğunda hâlâ seğiriyor, büzüşüyor,

titriyor, yarık kaslar alevlere atılmış solucanlar gibi debelenip kıvranıyordu. Upuzun nefes borusu çırılçıplak yerde yatıyordu, sihirli harflerden oluşan dört satırı andıran azıdişleri cascavlak açıkta kalıvermişti. Uçuk pembe renkli bir zar ortaya çıkmıştı, üzerini kaplayan irili ufaklı sayısız mavi damarların oluşturduğu desenle, ırmaklarla kaplı bir kırsalın çok yüksekten kuşbakışı manzarasını hatırlatıyordu. Göğüs kafesi açıldığında içi mağara gibiydi; beyaza kaçan mavi renkli zar aşağıya sallanıyor, mağaranın duvarlardaki ufak deliklerden kahverengi ve siyah renk kanlar damlıyor, sarı yağlar mağaranın tavanından sırılsıklam kümeler halinde aşağıya sarkıyordu. Hayvanın karaciğeri yeryüzündeki kahverengi herşeyden daha kahverengiydi, sonra dalak gözüktüydü, mavi ve ebruli, gece ve samanyolu gibi. Ve canlı renkler birbiri ardından ortaya çıkmaya devam etti, mavi ve yeşil iç organlar, kiremit rengi ve kirli sarı renk daha bir sürü vücut parçası.

Uzak şarkın cırlak, çiğ renkleri; Mısır'ın çölünün sarısı, Fırat ve Dicle'nin üzerindeki semanın turkuvazı, tüm Doğu'nun ve Hindistan'ın işveli renkleri leş çöpçüsünün pis bıçağının altında, karın orta yerinde çiçek açtıydı.

12 *(Dan.) rakkeren. 18.-19. yy. Danimarka'sında, hayvan leşlerini ve kesilen hayvanların artıklarını, idam edilen, kafası uçurulan veba, kolera ve diğer bulaşıcı hastalıklardan ölen insanların cesetlerini toplayıp, bunlara mahsus bir çöplük çukuruna atıp yakmakla görevli, gece vardiyalı çalışan çöpçü. Hayvan cesetlerini vs. kesip parçalamak da görevleri arasındaydı. Sonra bunları satardı. Bu etler hayvanlara yem diye verilirdi. Türkçede tam bir karşılığı bulunmayan bu sözcüğü "leş çöpçüsü" olarak tanımlamayı uygun gördüm. ç.n.*

Otte Iversen’in Düşüşü

Sıcakların bastırmasıyla herkes Kopenhag’a hücum etmişti. Asiller sınıfı hizmetkârlarıyla birlikte gelmiş, şehrin çeşitli semtlerine yerleşmişti. Orduya çağrı belgesi almış köylüler her gün sürü gibi şehre akın ediyordu. Kopenhag kan ter içinde savaşa hazırlanıyordu. Her yaz mevsimiyle birlikte Kopenhag’da, hiç hesapta yokmuş da ezkaza oluşmuş gibi - dikkate değer bir ruhsal gereksinim olmaksızın - kendini belli eden bir içsel huzursuzluk ve toplanıp yığılma dönemi başlar. Her yıl çavdarların çiçek açma zamanında, Kopenhag’daki taş merdivenler çıkılarının üzerine hınçla tünemiş köylülerle kaynar. Ringsted veya Himmelbjerget’den beri havasız yolculuk etmekten pestili çıkmış koca yiyecek çıkıları açılır, ezik büzük çavdar ekmekleri ortaya çıkarılır, Blaavandshuk’un salamura pisi balıkları, Jylland bozkırlarının füme jambonlarıyla yan yana, kuzu kuzu yalayıp yutulur. Süvariler, Alman erler, genç asilzadeler sabahtan akşama kadar şehrin sokaklarında cirit atar - aylardan Haziran, toplanıp bir araya gelme zamanı, gemiler hazır bekliyor, kral her yıl bu vakit İsveç’i fethe gider.

Harekât gününden önceki akşamdı, hava kararmak üzereydi - Mikkel Thøgersen yere atılmış bir jambon kabuğu gördü, eğilip aldı, daha ileride de bir domuz sosisi derisi buldu. Bir iki iş halletmek için şehre iniyordu, sabahleyin yazdığı not kâğıdı boynunda asılıydı.

Mikkel yüksek bir giriş merdiveninin önünden geçerken bir çubuk vınlayarak ensesine indi - şık giyimli bir adam evininin önündeki merdivenin tepesinde durmuş, akşam havasını ciğerlerine çekiyordu. Mikkel anlaşılan biraz fazla yakından geçmişti. Öfkeli birkaç laf çubuğa eşlik etti. Mikkel acıyla silkindi. Çubuk belkemiğinin en hassas noktasına isabet etmişti. Birkaç adım kadar ilerledi - bu belki de niyetlendiği şeye hazırlıktı. Birdenbire döndü, adamı ayağından yakaladı ve çılgın gibi aşağıya çekti, adam tırabzan küpeştesinin sivri ucuna apış arasından asılı kaldı, bir çığlık attı ve bayıldı. Mikkel köşeden dönerek hızla koşarak uzaklaştı.

Aman - adam kaçıyor! diye bir feryat yükseldi sokağın öbür tarafından - yakalayın onu! - avaz avaz bağırmalar. Zorlu bir kovalamaca başladı, Mikkel koştu da koştu, hiç durmaksızın, ta ki hendeğin üzerinden atlayıp, kendini mezarlığa atana kadar. Burada soluk soluğa, mezarların arasına yığılıp kaldı.

Henüz karanlık basmamıştı, Mikkel'in o anda tek düşündüğü şey bulduğu sosis derisiydi, çıkardı ve afiyetle yedi. Mikkel karanlıktan sonra mezarlığa ilk kez giriyordu, orada sadece gündüzleri uyurdu. Ortalık karardıkça Mikkel'in gözleri fal taşı gibi açıldı, etrafına bakındı ve çok geçmeden korkudan tir tir titremeye başladı - çabucak yere yattı ve kafasını uzun otların arasında soktu.

Bir süre öyle yatmıştı ki, bir çıtırtı duydu - Şeytan tepesine dikilmişti zahir, üzerine doğru eğilmiş kıkırdıyordu. Dehşetle yukarıya baktı, bir şey yoktu.

Kilise dev bir umacı gibi gökyüzüne doğru uzanıyordu, kapkara ve meşum, sıkıştırılmış karanlıktan müteşekkil bir kütle gibi loş ve müphemdi. Mikkel dehşetle ürperdi, kalktı oturdu, elinde olmadan Şeytan'ın adı döküldü dudaklarından ve bütün cehennemlik belaları adlı adınca okudu deli gibi! Etraftaki mezarlar tıs etmeden, kötülüğe doymuş halde öylece durdular, haçlar ve mezar taşları karanlıkta sefil bir laubalilikle sırıttılar - gizli tüm kötülük ve hainlikler şimdi muzafferane ortalığa dökülmüş, etrafında dolanıp duruyordu, Mikkel soluklarını ensesinde hissediyordu. Titredi, gözdağı veren sert bakışlar fırlattı ve cehennem azabı içinde, Şeytan'ın adını fısıldadı.

Mikkel korkudan ölecek raddeye gelmişti, uzun süre aynı yöne bakmaya gayret ediyordu ki, açık versin ve Şeytan'a onu sırttan vurma olanağı doğsun da bu iş sona ersin diye. Şimdi bir dönse, sessiz sedasız yerden bitivermiş iğrenç bir maymun[13] bulacaktı karşısında - ödü koparak, zorakice bir döndü, hiçbir şey yoktu. Dişleri korkudan birbirine vuruyordu. Ama muhakkak gelecek, Mikkel'i yere devirecek ve o, canavar yaratığın altında öylece yatarken kendini korumak için boş yere çırpınacak. Canavar kıllı elini tek açıklama yapmaksızın, tek kelime etmeksizin Mikkel'in kafasının üzerine koyup, iki parmağını birbirinden ayıracak ve nişan alacak - Mikkel bu kin dolu güce, gözlerine nişan almış bu iki parmağa mani

olmanın bir çaresi var mıdır diye düşünecek kadar vakti ancak bulacak - Ah, hayır! Ah! Hunhar iblis iki parmağını birden Mikkel'in gözlerine sokuveriyor işte! Ah! Bir kere daha. Mikkel dizlerinin üzerinde çaresizce doğruluyor, başını dikleştiriyor. - Ah! Mekruh yaratık iki parmağını birden gözlerinin içine gömüyor.

Mikkel orada öylece ölümcül güçlere uzun süre meydan okudu, Hadi gelin! - yavrularını bir köpeğin pençelerinden çaresizce korumaya çalışan bir serçeden bile daha fazla korkuyordu. Lakin hunhar iblis canını suskunlukla almaya niyetliydi. Bütün haçlar basit ve bileşik faize yatırılmış bir dehşet ve lanet sermayesi gibi tasasız ve tembel öylece duruyordu, karanlık hava bile içindeki zehirli istihzayı Mikkel'in üzerine boşaltmıştı; iblis arkadan yaklaşmıştı. Etraftaki hiçbir şey de iblisi ele vermemişti; zalim sessizlik en son darbeyi Mikkel indirsin istememişti.

Evet, evet, cehenneme kadar yolları var, Mikkel tekrardan yere uzandı ve sakinleşmek için küfürler savurdu. Göğsünü yoklayıp not kâğıdı orada mı diye bir baktı - Şüphe bir kere yakasına yapışmıştı artık - yoksa Mikkel yaradılışı icabı dinsizdi; hem onun hem ecdadının dinden kaptığı tek şey küfürdü - acaba bütün bunların bir anlamı var mıydı?

Ödü adamakıllı kopmuştu, geceyarısına kadar oracıkta her yanı korkudan kasılmış, bir tir tir titreyip bir alev alev yanarak sindi kaldı. Sırtından soğuk terler boşanıyor, ter damlaları göğsündeki kılların birinden öbürüne sıçrayarak aşağıya akıyordu, sonra korku bağırsaklarına vurdu, hemen oracıkta tabiatın gereğine boyun eğmek zorunda kaldı.

Vakit hiç fark ettirmeden ilerledi, hava giderek karardı. Sessizlik arttı. Herşey, sezilmesi ve geriye döndürülmesi imkânsız bir şekilde değişiyordu, tıpkı ölüm döşeğindeki birbirine olduğu gibi. Hava en ufak bir seste pıhtılaşıyordu, üzerine dehşet çökmüştü, taş kesilmiş yüzünü ileriye doğru uzatmış, ağzını ardına kadar açmıştı.

Kilise kulesinin saati en nihayet on ikiyi vurduğunda, Mikkel öyle bitkin haldeydi ki, zor ayağa kalkabildi. Artık herşeyden vaz geçmişti, imkânsızdı, hiç mantık yoktu. Ama olsun, yine de yapacaktı işte, inanmıyor olsa bile. Ve Mikkel parmak uçlarına basarak kilisenin kapısına yaklaştı, üzerine koşullarını yazdığı ufak parşömen kâğıdı elindeydi. Anahtar deliğine eğilmesiyle doğrulması bir oldu - soğuk bir hava dalgası gözünün tam altına

isabet etmişti. Daha fazla oyalanmadan anahtar deliğine üfledi ve kapıyı üç kez yumrukladı, bir taraftan da Şeytan'ın bütün ad ve lakapları birbiri ardına ağzından döküldü.

Şeytan kendi menfaatini düşünmüş olacak ki gelmedi.

Mikkel de mahcubane, derin bir nefes aldı ve tabanları yağladı.

Ertesi gün öğle vakti, Otte Iversen Pile Sokağı'ndan geçerken, Mendel Speyer'in kızı şöyle bir gözüne çarptı. Genç adam kendi düşüncelerine dalmış gidiyordu - yarın yola çıkacaktı. Ane Mette ne yapıyordu acaba, altın sarısı saçlı Ane Mette? İşte tam o sırada Susanna'yı görmüş, ama fazla dikkat etmeden yoluna devam etmişti.

O akşam Otte Iversen ahırda, atının başında, yanına alacağı teçhizatı tek tek gözden geçirdi, herşey hazırdı. Peki akşamın geri kalanında nasıl vakit öldürecekti? Kalbi küt küt atıyordu, sıla hasreti ve ihtiras yakasını bırakmıyordu. Vakit epey geç olmuştu, ama kanı kaynıyordu.

Dışarı çıktı, sokaklarda biraz dolandı, sonra Pile Sokağı'na, siyah saçlı genç kızı yan gözle bir gördüğü bahçenin önüne geldi. Çitin iki tahtasına öfkeyle yapışıp çekti kopardı, aralıktan sıyrılıp içeriye girdi, geyik gibi başı önde, çalıların arasına dalıp bahçe patikasından çıktı. Sol taraftan hafif bir çığlık duydu, birinin kaçtığını sezdi, bir elbisenin yumuşak hışırtıları kulağına gelmişti; Otte Iversen çalıların arasından hoplaya zıplaya, yolunu görmekten çok hissederek hışırtının peşinden seyirtti, bir ağacın arkasına saklandı ve en nihayet onu yakaladı.

Ama hemen sonra da bıraktı, kollarını aşağıya indirdi. Bir an yüz yüze durdular, kızı tam seçemiyordu, fakat hızlı hızlı nefes aldığını duyabiliyordu. Aşağıya itilmiş bir dal geriye fırladı ve tüylü, serin yapraklarıyla Otte'nin yüzünü okşadı.

Genç kız kaçmaya yeltenir gibi bir hareket yaptı.

Hayır, diye kekeledi Otte, marazi bir yalvarışla ve kollarını bir çırpıda kaldırıp kızın iki yanından ileriye uzattı.

Ne, ne...? diye boğuk bir sesle fısıldadı genç kız. Tir tir titriyordu, parmaklarının ucuna kalkmıştı - Otte onu görüyordu ama ağacın altındaki o karanlıkta hatlarını tam seçemiyordu. Sağ elini uzatıp kızın saçına dokundu, çiğden buz gibiydi. Otte ihtiras ve hasretle iç geçirdi, elini geri çekti ve yumuşak bir sesle sordu:

Adın ne?

Susanna, diye fısıldadı kız, nefes nefese. Ve aynı anda yana sıçradı, ağaca tosladı, yere düştü, ağacın arkasına yuvarlandı ve çalıların arasından kayıplara karıştı. Çalılar genç kızın arkasından kapanmadan evvel gürültüyle bir hışırdadılar, sonra yine bir öne bir arkaya sallanmaya koyuldular. Ve herşey eski sessizliğine gömüldü.

Otte Iversen başını kaldırdı. Bu güzel yaz gecesinde gökyüzü bahçenin üzerini bir kubbe gibi sarmıştı, bakir yıldızlar tam tepesinde pırıl pırıl parlıyordu. Evin üçgen çatı uçları ön duvarın her iki yanından aşağı sarkıtılmış gibi duruyordu. Genç kız kayıplara karışmıştı! Otte, kalbi daralmış, sanki soluk alamaz haldeydi, ağır adımlarla gerisingeri sokak tarafına doğru gitti. Ayaklarıyla yüksek çalıları her hareket ettirdiğinde, burnuna mis gibi taze baharat ve toprak kokusu vuruyordu. Hayır, Otte bahçeden hemen çıkmamalıydı. Çalıların arkasına girdi ve dalları bahçeye doğru bel vermiş bir mürver ağacının yanına geldi.

Genç kız dalların arasına saklanmıştı, ama Otte onu buldu; kollarını ileriye uzatmış, el yordamıyla ilerlerken, parmakları kızın saçlarına değmişti. Kız hiç tıs etmeden, başını omuzlarının arasına iyice gömmüş, tir tir titriyordu. Otte önünde diz çöktü, kollarına almak için kıza doğru uzandı, fakat kız kararlılıkla geriledi ve arkasındaki gür çalıların içine gömüldü. Otte dizlerinin üzerinde onu takip ederken, bir masanın kenarına tosladı.

Susanna, diye fısıldadı, Susanna. Adını tekrarlamak onu sakinleşti. Kız kendini kurtarmak için ansızın geriye zıpladı, ama Otte kızın eteklerine yapıştı ve dizlerine iki koluyla sımsıkı sarıldı.

Sen kimsin? diye sordu genç kız, tir tir titreyerek.

Otte cevap vereceğine alçak sesle güldü, çaresizce; kızın vücudunun sıcaklığını hissedebiliyordu; elbisesinin kumaşı sert ve hışır hışırdı, ama her iki eli de bundan hoşnuttu. Kollarını büyük bir hazla uzattı, kızın beline sarıldı ve zorla karşısında diz çöktürdü; saçlarını, ateş gibi yanan yanaklarını okşadı ve yüzünü kendisine doğru çevirmek istedi. Çevirmeye muvaffak oldu da - fakat kız onu oyuna getirdi, yüzünü çabucacık yana çevirdi. Otte kızın yuvarlacık, inatçı yüzünü tutup tekrar kendine doğru çekti - kız bu sefer beklenmedik bir şekilde karşı koymadı, ama hemen sonra yüzünü öbür yanına döndürüp korudu.

Hayır - hayır, diye fısıldadı Otte arzuyla ve hakkı olduğunu düşündüğü şeyi yaptı, zor kullandı ve kızı haşince kendine doğru çekti, ancak kız dizlerini ve dirseklerini siper ederek karşı koydu - genç adam boynunu uzattı ve kız daha ne olduğunu anlamadan onu öpüverdi, sonra bir kere daha öptü ve sıkıca kenetlenmiş ufacık bir ağızdan öte bir tat alamadı - lakin kız ağır ağır, isteklice yere, genç adamın önüne uzandı, kızın ince, kıvrak ve uysal vücudu şimdi olduğu gibi kollarının arasındaydı. Otte kızı tekrar öptü ve kızın dudakları bu kez katmerli bir gülün dolgun taç yaprakları gibi kıvrılıp açıldı. Otte'nin boğazı düğümlenir gibi oldu, ürkekçe bir geri çekildi. Sonra Susanna'yı bir kere daha öptü ve bu sefer kızın heyecanını fark etti, bütün cesareti kayboluverdi; mürver ağacının buz gibi yapraklarına ümitsizce yaslandı. Lakin Susanna ona sokuldu ve başını erkeğin göğsüne yasladı, çenesinin tam altına.

Uzun süre öyle kaldılar. Şehir sessizdi. Gece yarısını vuran çanların yankısı sessizliği bozdu.

Yarın yola çıkıyoruz, dedi sahip Otte. Bunda mutsuz olacak bir yan yoktu, yani Otte'nin, Susanna'nın başını derin iç çekişleriyle yukarıya kaldırmasının nedeni bu olamazdı.

Bir şeye mi üzülüyorsun? diye sordu Susanna.

Ne? diye adeta çın çın çınladı genç adamın sesi. Evet, diye devam etti uzunca bir süre sonra, sesi şimdi donuktu. Susanna onun parmak eklemlerini dişledi, öpücükler kondurdu.

Otte sokakta adım sesleri duydu ve bir an durup kulak kabarttı - adım sesleri durdu ve Otte de bunu unuttu gitti.

Oysa mürver ağacının dışında duran, Mikkel Thøgersen´di. Geçerken, parmaklıktaki deliği görmüş ve orada öylece durup beklemişti, ta ki kilise çanları uyuyan şehrin üzerinden saat biri çalana kadar. İkisi ağacın kuytusunda belirince, Mikkel, Otte Iversen'i tanımıştı. Onları, birbirine geçmiş yamuk yumuk ağaç gövdelerinden yayılan mis kokularla dolu, el değmemiş ağaçların ve çalıların arasında, iskeleti çıkmış bilgelikleriyle nereyi işaret edeceklerini bilemez gibi çalıları rastgele oraya buraya itip duran, saçları ağarmış primatlarla dolu o metruk bahçede, çalıların arasında sarmaş dolaş olurken gördü.

Otte merdivenlerden yukarıya Susanna’nın küçük yatak odasına çıkarken, kız onu elinden tutarak yol gösterdi. Burada, güzel yaz gecesinin tavan penceresinden içeriye olduğu gibi süzülen ışıklarının altında Otte kızın güzelliğini fark etti, gece kadar esmer ve gündüz kadar beyazdı, bilmediği bir dünyaya ait bir güneş çocuğu - altuni kahverengi gölgelerin izlerini taşıyan berrak bir beyazlık, sanki ufakken tam güneş esmeriymiş de büyüyüp beyazlaşmış gibi. Ve kanı da gece ve gündüz gibiydi, vahşi ve masum - Otte kızdan yayılan arzu pırıltılarıyla gözleri kamaştırmış halde, kendini havaya iyice kaptırmış olsa da, içinde bir korku vardı, Ane Mette’yi düşünüyordu. Ne var ki, içindeki keder derinleştikçe Susanna bir o kadar daha duygu, neşe ve munislik ışıyordu, erkekteki sinsi acı genç kızı mest etmişti, genç adamı sessiz durduğu için, gözlerinden taşan o alışılmadık çaresizlik için seviyordu. Genç erkeği narinlik saçarak, altuni gölgeli göğüsleriyle üç kez baştan çıkarmaya çalıştı ve erkek, sanki bu ölümü olacakmış gibi, üç kez ona karşı koydu. Ta ki, bitkin bir halde, gözyaşlarını içine akıtarak genç kadını kollarına alana kadar.

Sokaktan gece bekçisinin şarkısı duyuldu - çanlarımız dört kez çaldı, asayiş berkemal! Sabahın solgun sessizliğinin içinden ta uzaklarda bir trompet çaldı. Onu duyar duymaz Otte Iversen yerinden fırladı, sokağa koştu. Bahçeden tam çıkmıştı ki, gece bekçisine toslayıp bir iki sert azar işitti, ama koşa koşa oradan uzaklaştı. Sisli bir sabahtı. Kapalı avlulardaki atların toynakları kaldırım taşlarını takırdatıyordu, herkes yol hazırlığına başlamıştı.

Evlerin sokak kapılarının üzerindeki mektup deliklerinden dışarıya yer yer, hafif bir ışık sızıyordu, içeriden silah şakırtıları geliyordu, odaların orta yerinde durmuş, mum ışığının altında zırhlarını kuşanan erkek silüetleri fark ediliyordu... Otte Iversen kestirme yoldan tam hız karargâhına doğru seğirtti. Tek istediği, dünyanın sonu bile olsa, kendini bir an önce savaş mahşerinin içine atmaktı - az önce yaptığı şeyden dolayı yüreği kan ağlıyordu, unutmalıydı, unutmalıydı. Hem koşuyor, hem gözlerini ister istemez iyice kısıyordu, zira her tarafta, onu büyük ihtirasla kucaklayan genç kızın hayalini görmeye devam ediyor, ellerini hâlâ saçlarının arasında hissediyordu. Ah, genç kız onun başını tutup nasıl sıkı sıkı, ama nasıl da sımsıkı bağrına basmıştı - ve o, kızın tam kalbinin üzerinde ne için için

ağlamıştı... Kafasına kurşun gibi saplanan bu düşünceyle Otte ayaklarının üzerinde daha bir yaylandı. Sisli sokakları kendini bilmeden koşarak geçti.

Bu kafa karışıklığı içinde, kendini dar bir sokakta buldu, biraz yavaşladı, hıçkırarak ağlamaya başladı, sonra hıçkırıklardan boğulacak gibi olduğunu hissetti, kendine hâkim oldu, tekrardan koşmaya başladı. Bir süre sonra sisin içinde zayıf bir ışık fark etti, fakir görünüşlü, ufacık bir evin penceresinden yansıyordu. Otte Iversen, tıpkı üzüntüden hüngür hüngür ağlarken birden durup da duvardaki pul pul kalkmış kireçleri koparmaya dalan bir çocuk gibi, pencereye gitti ve pervazın kenarındaki üçgen şekilli küçücük bir delikten içerisini seyretmeye koyuldu.

Alçak tavanlı, darmadağınık bir odaydı. Otte'nin tam önünde, pencerenin hemen iç tarafında, ayakta bir adam duruyordu, sırtı dönüktü, bir sandalyeye abanmıştı. Sandalyede genç bir kadın oturuyordu, Otte kadının sadece elbisesinin pembe renk kollarını ve ellerini görebiliyordu. Masada yanan mumun tam önünde durdukları için ışığa mani oluyorlardı. Otte gözünü ufak deliğe iyice yaklaştırmıştı ki, adamın sağ kolunu sinsice kaldırdığını gördü - ve sanki o arada sol elini de sandalyedeki kadının alnına dayamıştı - Aman Tanrım! Adam tek bir bıçak darbesiyle kadının boğazını boydan boya kesiverdi; kurbağa vıraklamasına benzer boğuk bir ses duyuldu. Sonra adam elinde bıçağı bir çevirdi, kurbanının göğsüne sapladı ve orada bıraktı, aynı anda da sandalyeyi arkasından diziyle itti, sandalye öne devrildi, ceset masanın üzerine doğru yuvarlandı. Mum söndü.

Otte Iversen iki elini başına götürdü, yüzünde çılgın bir ifadeyle dönüp sokağa doğru bir baktı, sonra yerinden fırladı, koşa koşa karargâhının yolunu tuttu;, kafasındaki bere uçmuş, saçı başı bir tarafta oraya varır varmaz da kendini panik ve çaresizlik içinde doğruca ahıra, atının yanına attı.

13 Şeytan Tanrının maymunudur" ('karikatürü' anlamında). Mau.33 (E.Mau, 1879: Danske Ordsprogs-Skat, nr. 33; Moth. A6 (Matthias Moth, 1600: Dansk Ordbog); Feilb. I.2.(H.F. Feilberg, 1800: Feilbergs Ordbog). ç.n.

Taşlar şehir dışına taşınıyor

Ertesi gün ordu erkenden şehirden ayrıldı, Kral Hans ve adamları, piyadeler ve köylüler, sancaklar ve mahmuzlar, silahlar ve yemek çıkıları, şehir hepsinden ayıklandı. Sokaklar bomboştu, daha dün maden şakırtılarıyla ve kibir naralarıyla çalkalanan havada artık bir tövbekâr sessizliği vardı. Tekmelenme tehlikesinin azaldığını fark eden köpekler ve domuzlar burunlarını ordudan geriye kalan et ve kemik atıklarıyla dolu çöp kümelerine daldıra daldıra ortalıkta şimdi cesurca dolaşıyordu. Esas itibariyle şehir artık kendi işine bakabilirdi. Aynı gün öğle vakti Vesterport'un dışındaki darağacı iki günahkârın delik deşik cesediyle bezendi; biri büyük, biri küçük. Gece boyunca işlenmiş suçlar hakkında tahkikat başlatılmıştı; bunların arasında, evinde boğazı kesik olarak bulunan Hamburg-Lotte de vardı. O gece binbir türlü şey olup bitmişti ki bu anlaşılır bir durumdu. Veda anının kapıda olduğu düşüncesi birçok kalbi farklıca duygulandırmıştı. Ne var ki ortalıktan kaybolan darağacını da boylamıyor.

Akşamüstüne doğru belediye konağının önünde ufak bir kalabalık toplandı. İki kişi boyundurukta teşhir ediliyordu, hırsızlıktan suçlu bulunan bir adamla, suçüstü yakalanmış bir fahişe kadın. Kadın çok genç ve harikulade güzeldi. Mendel Speyer'in kızı Susanna'nın ta kendisiydi. Gece bekçisi kadını daha o sabah, müşterisi yanından tam koşa koşa sıvıştığında enselemişti. Susanna'yı uzun zamandır göz hapsinde tutuyordu; kızın hakkında evinin köşe duvarına tebeşirle yazılan şüphe götürmez şeyler bekçinin gözünü açmıştı. Adamın tek gözü görürdü; bir gözünü çok eskiden bir bir gece şamatası sırasına serserinin biri çıkarmıştı... Susanna, Mendel'in kızı değil de bir Danimarkalı olmuş olsaydı insan o zaman kızın yaptığı işin şehre bir hayrı olduğunu farzedebilir, o zaman da bu olayı pekâlâ görmezden gelebilirdi; durumun gerektirdiği gibi adil davranmakta ehildi gece bekçisi. Oysa Susanna bir yabancıydı, kara bir şeydi. Bu yüzden teşhir ediliyordu ve ahalinin tükürme faslı bitince de, boynunda taş taşıyarak şehirden atılacaktı.[14]

Boyunduruğun etrafına bir grup insan kümelenmişti ve durmadan arkası geliyordu. Hırsız gözlerini fal taşı gibi açmış tetikte bekliyordu, biraz fazlaca yaklaşan oldu mu, bağırıp çağırmaya ve tehditler yağdırmaya başlıyor, bembeyaz dişlerini ortaya çıkararak hırlıyor, kuduz bir köpek gibi salyaları köpürerek havayı ısırıyordu. Boyunduruğun deliklerinden dışarı sarkan bacakları bile hiddetten tir tir titriyordu. Sonra biraz yatışır gibi oldu, yüz hatları gevşedi, çehresine bezgin, bitkin bir ifade yayılır gibi olmuştu ki... dudaklarını alaycı bir tarzda bükmüş, orta yaşlı, temiz giyimli bir adamın yanına yaklaştığını fark etti - öf, öf, öf, mahkûm yıldırım hızıyla döndü, tüm dişlerini göstererek, vahşi bir hayvan gibi hırlayıp ileriye doğru öyle bir hamle yaptı ki, ödü kopan adam geriye sıçradı. Etraftakiler kahkahayı bastı. Temiz giyimli adamın yüzü sertleşiverdi, dudakları nefretle kasıldı, silahlı muhafızın bakıp bakmadığını bir kontrol edip boyunduruktaki mahkûmun ağzına burnuna tekmeyi indirdikten sonra gaddar gözlerinde - şu pisliğe de bakın! - der gibi hain bir ifadeyle arkasını döndü ve yürüdü gitti. Hırsız gözlerini bir iki kere kırpıştırdı, kırılmış dişlerini yokladı, uzaklaşan adamın arkasından öfkeyle baktı, paramparça olmuş dişlerini sımsıkı sıkmıştı, ama gıkını bile çıkmadı. Sadece burnunun iki yanında kireç gibi bembeyaz birer leke belirdi.

Hırsızdan uygun bir uzaklıkta - dört delik ötede - Susanna oturuyordu. Çıplak ayakları boyunduruktan dışarıya uzanık duruyordu; içinden o ufacık, narin ayakların altını gıdıklamak gelenlerin sayısı herhalde az değildi. Üzerinde yeşil bir elbise vardı, omuzlarına kaba bir çuval bezi koymuşlardı, çıplak kollarını örtüyordu. Yüzünü öne eğmiş, hiç hareket etmeden oturuyordu, koyu kahverengi gür saçları tükürük içindeydi.

Biraz yan tarafında, yaşlı Mendel Speyer duruyordu, Üzerinde siyah bir Yahudi kaftanı vardı; yüz hatları duyduğu keder ve endişeden sanki aşağıya sarkmıştı, uzun sakalı göğsüne kadar uzanıyordu; süklüm püklüm durmuş, hiç kimsenin tanımadığı bir gençle konuşuyordu, adam kapkara, pislik içindeydi. Kıvır kıvır gür saçlı biriydi; çipil çipil, kanlı gözleri sıçan gözünü andırıyordu; incecik vücudu yay gibiydi. Helsingør´ün[15] esnafindandı; Mendel Speyer ona sabah erkenden haber göndertip çağırmıştı.

Bu arada leş çöpçüsü Jerck de çoktan gelmiş, iri iki taşı birbirine bağlamıştı. Merasimi daha fazla uzatmak gerekmezdi. Susanna'nın

boyunduruğu tam gevşetilmeden önce, babası çekingence, ezile büzüle yaklaştı - başını kaldırdı, ölü gibi gözlerini bir muhafıza, bir de elindeki bir çift ufacık ayakkabıya çevirdi, sonra kızının çıplak ayaklarına baktı - bu raundu bir kere daha tekrarladı. Muhafız baltalı kargısına yaslanmış duruyordu, barbar sakalı bir milim bile yerinden oynamamıştı, hayır dememişti - fakat bu evet demek olabilir miydi? Mendel Speyer vakit kazanmaya çalışarak ve gerekirse her an geri hamle yapabilmek için tetikte, ayakkabıları kızının çıplak ayaklarına geçirip beceriksizce, üstünkörü bağladı. Kız elini verdi ve kalkmasına yardım etti. Sonra gerektiği gibi yaptı, yoldan çekildi.

İpi Susanna’nın boynuna geçirirken, Jerck’in soluk benizli, katı suratında bir tek kas bile seyirmedi. Sırası gelmişken söylemeden geçmemeli; seçilen taşların bir parça fazla ufak olduğunu düşünenler arasındaydı.

Kafile hareket etti. En önde Jerck ve Susanna gidiyordu. Susanna’nın öbür yanında Mendel Speyer yalpalayarak yürüyordu; boyunduruğun yakınında dururken konuştuğu Morian adlı genç biraz geriden geliyordu. Saygın ve namuslu şehir halkından oluşan insan sürüsü de memnun mesut, önden gidenleri izliyordu; kunduracılar ve balıkçılar, öğrenciler, lohusa kadınlar ve bakire kızlar. Vimmelskaftet’den aşağıya doğru yavaş yavaş ilerlediler, zira Susanna ağır yükünün altında zor adım atabiliyordu. Kız her sendelediğinde, Mendel Speyer ona destek olabilmek için hemen esmer, kemikli elini uzatıyor ve yüzü sanki kırbaç yemiş gibi acıyla buruşuyordu.

Bugün etraftaki herkes neşeden nasibini almış gibiydi - bakın! “Leylek” bile ayağa kalkabilecek kadar iyileşmişti; kırmızı bostan korkuluğu, Helliggejst Kilisesi’nin köşesinden ortaya çıkıverdi işte; kafiledeki gençler hemen etrafını çevirmek istedi, ama o bu defa karşı koydu, çivili bastonunu üzerlerine doğru sallayınca, oğlanlar küfürler yağdıra yağdıra çil yavrusu gibi dağılıp onu kendi haline bıraktı. O ne! “Leylek” şimdi bıyık da bırakmış, insanlar bakıp bakıp kıkırdıyordu. Şuna da bakın! Gidip bir an önce kıza bakabilmek için nasıl da acele ediyor.

Kafile şehir meydanına varınca etrafta heyecan arttı, herkes kapılara ve pencerelere üşüştü. Dükkânların birinden bir genç koşarak çıktı, çok eğleniyor gibi bir hali vardı; şaka yollu bir utanma nidası atarak Susanna’nın elbisesini yakalayıp havaya kaldırıverdi, kızın beline kadar her

tarafı gözüktü. Ahali bunu pek de yerinde bir şaka saysa da görmezden gelinemeyecek kadar uygunsuz bir hareketti. Jerck kaşlarını çattı, neşe içindeki genç dükkân çırağına sertçe bir baktı ve Susanna'yı böyle kaba şakalardan koruyabilmek için biraz daha yanına sokuldu. Jerck tam etrafı kolaçan ediyordu ki gözüne Mikkel Thøgersen ilişti ama tanıdığını belli etmedi.

Susanna taşları artık taşıyamayacak hale gelmişti, yorgunluktan eli ayağı titriyordu, sarf ettiği gayretten yanakları mosmor kesilmişti. Øster Caddesi'nden geçerlerken iri ve parlak gözlerini daha ilk defa açtığı anda gözyaşlarına boğuldu ve olduğu yerde kalakaldı. O zaman Jerck bir kelime etmeden taşları genç kadının boynundan kaldırıp yere bıraktı, sonra değneğine dayanarak bekledi. Mendel Speyer, kızının kulağına alelacele bir şeyler fısıldadı, ihtiyar adam ağladı ağlayacak haldeydi, dudaklarının kenarları titriyordu. Fakat kararlı bir şekilde konuşuyordu: Susanna başını eğdi ve ağlamayı kesti.

Sonra Jerck, boynuna taksın diye taşları kıza geri verdi, yola koyuldular ve en nihayet sur kapısından geçerek şehirden çıktılar; burada kralın temsilcisi Susanna hakkındaki kararı okudu; cezası burada bitmişti, artık serbestti, lakin sur kapılarından bir daha içeri girmesi yasaktı, aksi takdirde yasaları karşısında bulacaktı. Biraz ötede bir at arabası duruyordu, baba kız, yanlarında o Yahudi gençle beraber arabaya atladılar ve araba hareket etti.

Mikkel Thøgersen peşlerinden yürüdü.

Perişan haldeki arabanın pek kolay bir kalkış yaptığı söylenemezdi; arabacı, ense saçları güneşten adamakıllı açılmış, ufak tefek bir köylüydü; yaşlı düldülünü üvendüreyle defalarca dürttü, yılmadan deh deh dedi ve en sonunda tekerlekleri yokuştan aşağı doğru kısa bir mesafe yuvarlamaya ve arkalarında bir toz bulutu yükseltmeye muvaffak da oldu. Araba, başardığı işin gururuyla olacak ver yansın gıcırdadı. Ama hemen arkasından yine ağır aksak temposuna geri döndü.

Sıcak bir Temmuz günüydü, yolun kenarındaki sarı yoğurt otlarından havaya balımsı bir koku yayılıyordu. Tarlalarda çavdarlar sıcak rüzgârın altında olgunlaşıyordu. Laplacivert deniz ileride tam önlerinde uzanıyor ve sol tarafta, tepenin aşağısında da orman, kavurucu sıcaktan dolayı topraktan

yükselen buhar tülünün arkasında dalga dalga yükseliyordu. Ama güneş batıya doğru yönelmişti, akşam yakındı.

Mikkel arabayı dört mil kadar izledi, yolcular bir kere bile dönüp arkaya bakmadı.

Helsingør'e birkaç mil kala, dinlenmek için bir yol konağında mola verdiler, artık karanlık çökmüştü. Karanın içinden doğru, yarım mil kadar uzaklarından, akşam kızıllığının içinden doğru, zavallı bir çanın dinmeyen sesi geliyordu, inliyordu, sitem ediyordu, yüreği yanarcasına miyavlıyordu, tıpkı ölü yavrularını bulabilmek için çiftlik avlularındaki alet edevat odalarının etrafında, pençelerinden kırağı damlacıklarını silkeleye silkeleye dolaşıp duran bir kedi gibi.

Mikkel Thøgersen'in konakta yapacak bir işi yoktu, büyük ıhlamur ağacının altındaki fukara bankına oturdu. Biraz sonra meyhane kısmında mumlar yakılınca, kalktı, açık duran kapıya gitti, hemen dışında durdu. Buradan içeriyi olduğu gibi görebiliyordu.

Susanna masada oturuyordu, öbür ikisi ayakta durmuş, kızla hararetli bir konuşmaya dalmıştı. İhtiyar Mendel kızını kendi hayat tecrübelerinden yararlanarak ikna edebilmek ve avutabilmek için var gücüyle uğraşıyor, gayet yumuşacık bir sesle konuşuyordu; yüzünden ve davranışından, ancak evladına yardım etmek için çırpınan bir babanın gösterebileceği o sonsuz şefkat ve ihtimam okunuyordu. Gür, kıvırcık saçlı, soğuk bakışlı Yahudi genci de onaylayan el kol işaretleriyle araya giriyordu - haklı değil miydi, doğru değil miydi? Fakat Susanna duyduğu herşeyi kulak ardı edere benziyordu.

Kollarını iskemlenin arkalığına kaldırmış, ellerini arkalığın üzerinde birbirine kenetlemiş, yorgun başını üzerine yaslamıştı, yüzü kapıya dönüktü, görmeden bakıyordu. Ağzı hafif aralıktı, evet, tıpkı onu hatırladığı gibiydi - dudaklarının üzerindeki ince gölge, o harikulade, kıpır kıpır burun delikleri. Istırabına rağmen yüz hatları nasıl da yumuşacık, nasıl da anlatılamayacak kadar güzel ve mahzun, billur bakışları nasıl da çarpıcı derecede keskindi... Lakin genç kızın acısının, karşısındakilerin sandığıyla bir alakası yoktu - dudaklarının etrafındaki o acı ifade, gizemli bir gülümseyiş de olabilirdi, gözlerindeki cılız pırıltıda sırf acı yoktu, ağlamaktan kıpkırmızı o gözlerde yarı acı yarı tatlı bir ifade vardı.

Mikkel kapıdan çekildi ve oradan uzaklaştı, Helsingør Yolunun kenarından, dağ tepe demeden hızlı hızlı yürüdü, ta ki Helsingør şehrinin ışıkları gözükene kadar; adımlarını ilk o zaman biraz daha yavaşlattı ve sonra yol kenarındaki hendeğe çöküp kaldı. Daha fazla takatı kalmamıştı. Son bir gündür başına çok musibet gelmişti. Ama içlerinde en ağırı, Otte Iversen'i Susanna'nın ıstırap kaplı gözlerindeki akiste görmek olmuştu. O andan itibaren bu kızdan artık hiç hoşlanmayacaktı. Mendel Speyers'in evinin duvarına çizili o iğrenç şekiller (onları yüreğinin mahreminde gömmüştü) aklına geliverdi ve tepesi iyice attı. Hayır, yeter artık, bitti!

Ve Mikkel orada hendeğin kenarında öylece otururken, kendini o denli yapayalnız hissetti ki, bir an yaşama şevkini yitirir gibi oldu, kendini hendeğin dibine yüzükoyun fırlattı ve hazin hazin inildedi. Lakin henüz gençti; ihtirasları kuru kafasına hayatta kalamazdı, onlara bir hedef gerekliydi. Ve içindeki keder o an tümüyle nefrete dönüştü, o Otte Iversen denen adama karşı bir nefrete. Otte Iversen'i mahvetmek düşüncesi imdadına yetişti. Hemen sakinleşti ve gözlerinin önünden bin bir türlü işkence ve cinayet sahneleri geçmeye başladı... Otte Iversen bıçağı karşısında görünce gözlerini şöyle kırpıştıracaktı, Mikkel onu şöyle kahredip yerlerde süründürecekti, kemiklerini şöyle çatır çatır kıracaktı.

Mikkel Thøgersen'i ateşli intikam rüyalarından uyandıran at arabasının uzaklardan gelen sesi oldu; akşam sessizliğinde, tekerleklerin gıcırtısı rahatlıkla duyuluyordu. Artık tepenin üzerine varmış olmalılardı, Mikkel arabacının "deh deh" diye bağırdığını işitebiliyordu - ayağa kalktı ve bacaklarının elverdiği kadar hızlı adımlarla şehre indi. Aynı gece Greena şehrine yola çıkacak bir kaptanın mavnasına kapağı atma imkânı buldu. Mavna, Kullen'in[16] aşağısında rüzgârsızlıktan suyun üzerinde hareketsiz kalıverdiğinde, Mikkel mavnanın baş tarafına uzanmış, bir daha hiç uyanmayacakmış gibi uyuyordu.

Güneş doğduğunda, hâlâ en ufak bir esinti yoktu. Mavna bir miktar kuzeye doğru sürüklenmişti, Kullen yarımadası şimdi güneyde kalmıştı, alçak bir bulut kümesini andırıyordu. Kaptanla iki adamı kürekleri kaldırdılar, ama pek bir faydası olmadı.

Kaptan ne yapacağını bilemez haldeydi, ambardan bir fıçı bira getirdi ve gitti Mikkel'i uyandırdı. Mikkel gözlerini ovuşturarak etrafına bakındı,

ayna gibi deniz gözlerini kamaştırmıştı. Güvertede kendilerine yer açtılar ve içmeye koyuldular. Aç bilaç haldeki ve içi dertli Mikkel'e içki fena çarptı, daha mahmurluğu üzerinden atamadan çakırkeyf oluverdi. Maşrapayı sağa sola sallayarak içti de içti ve kafayı adımakıllı buldu. En nihayet diğerlerinin sesi kesilince, Mikkel tek başına atıp tutmaya devam etti.

Ben zaten çoktan belamı bulmuşum, diye bağırdı, ağzından salyalar akarak, nefes nefese; ben öyle zavallı bir âdemim ki, Şeytan bile bana sahip çıkmıyor - ama hiç fark etmez; belki de bunu kutlamak lazım. Madem katlanamıyorum, boşveririm gider, bu kadar basit, kendi yoluma çeker giderim. Yaşasın be! Hadi hepiniz gelin, kutlamaya katılın, bütün ölüler, bütün sakatlar, kazığa bağlanıp yakılarak, alınlarına balyoz yiyerek öldürülenler, hey hey! ikram sofrası hazır, hepiniz olduğunuz gibi, kefeninizin içinde gelin, masada kendinize bir yer tutun - burada yanakları lime lime sarkanlara da, parmakları çakıl taşıyla bezeli olanlara da yer var - gelin, sizler, karaya vuran ölüler, feleğin çarkına düşmüş fakir fukaralar! Ben de sizdenim ve yakında iadei ziyaretinize geleceğim. Bu kafa artık bana lazım değil, artık kimsem yok, yapayalnızım, leylek dedikleri bir kuş varmış, bana ne yazar, Fransa'da budalanın biri tahta çıkmışsa, niye kendime dert edeyim, ben şimdi doğru eve gidiyorum, gözlerim artık bir şey görmüyor, hoşça kalın, hoşça kalın!

Mavna, ay ışığının aydınlattığı hareketsiz denizin ortasında öylece duruyordu, suyun hafif şıkırtısından başka bir ses duyulmuyordu. Kaptanla adamları pek eğleniyordu, Mikkel içti, hıçkırdı ve bir müddet daha yarı Danimarkaca yarı Latince atıp tuttu ta ki sonunda güverteye yığılıp yeniden uykuya dalana kadar.

14 Ortaçağ Avrupası'ndaki ağır ceza şekillerinden biri, suçlunun boynuna ağır bir taş bağlayarak şehirden sürmekti. ç.n.

15 *Kopenhag'ın kuzeyinde bir şehir. ç.n.*

16 İsveç'in güneyinde bir yarımada. ç.n.

Eve dönüş

Mikkel Thøgersen, kuzeye, doğup büyüdüğü Limfjorden'de, vadi içerisindeki baba evine vardığında hasat zamanıydı.

Geceleri hava artık tam kararmıyordu. Tan vaktinde havaya belli belirsiz bir loşluk çöktüğünde hava sıcaklığı, ovanın ve nehrin üzerinde incecik bir sis tabakası oluşabilecek kadar düşüyordu. Samanlar tarlalarda istifleniyor, köylerden üç genç geceleyin onların başında bekliyordu. Akşamları geç vakit, Kourum'lu gençlerin bağırdığı duyulurdu: Yatak vakti! Ses bir saman öbeğinden öbürüne sanki zincirleme giderdi. Az sonra ta uzaktan, Graabølle köyüne ait saman öbeklerinin durduğu yerden tiz bir genç kız sesi karşılık verirdi: Yatak vakti! Ses tepeden tepeye vurarak yankılanırdı, tıpkı masallardaki kekeleyen muzip cüceler gibi. Ve sonra, sonsuz uzaklardan, incecik bir tüy parçası gibi hafif, narin bir ses duyulurdu... vakti! Bu, Thorrild'lilerin vadinin ta öbür ucundaki saman kümelerinden gelen sesti.

Yukarıdaki yamaçlardan kuş cıvıltıları kulağa geliyordu. Sis, nehrin üzerinde yoğunlaşmıştı. Gecede ilahi bir huzur vardı, gökyüzü bakir sessizliğin üzerini bir tül gibi örtmüştü.

Evin bulunduğu vadi, fiyortun en batı ve en doğu ucundan karanın içine doğru yarım mil kadar uzanıyordu. Doğu ucunda, Iver Ottesen'in dul karısının Moholm Malikânesi bulunuyordu, vadi ve köyler de olduğu gibi onundu.

Thøger'in eviyle küçük su değirmeni, fiyorttan bir parça içeride kalıyordu. Thøger otuz yılı aşkındır orada yaşıyordu. Son sekiz yıldır üniversitede[17] okuyan Mikkel'den başka, Niels adında bir oğlu daha vardı; o, baba mesleğine devam etmişti.

Thøger oğlunun eve döndüğüne çok sevindi. Sandığın üzerine oturup hoşbeşe başladı. Mikkel, babasının bacaklarının romatizmadan bayağı çarpılmış olduğunu fark etti. İhtiyar adamın geniş ve sert hatlı yüzü yaşını haince ele veriyordu, çünkü bu kavuşmadan ne kadar mütehassis olduğunu kendine saklıyordu.

Bayağı da şık giyinmişsin, dedi Thøger neşeli bir sesle ve gözleriyle Mikkel’in kırmızı deri pantalonunu işaret etti. Bu övgü Mikkel’in hoşuna gitmemişti, bir şey söylemeden gözlerini yere indirerek savuşturdu.

Evet, evet, öyle, herkes kalburüstü biri olduğunu anlar, diye üsteledi Thøger. Yalnız sanki okumaktan biraz avurtların çökmüş senin... Evet, burnunu benden aldığın kesin, diye ekledi şakayla karışık, gülümseyerekten. İhtiyar Thøger’in nadir uzunlukta bir burnu vardı, yaban domuzununki gibi çift kamburlu ve ucu da bombeliydi; bu ona aşırı uyanık bir hava veriyordu, Mikkel’de de bu vardı. Yoksa Thøger çok becerikli bir adamdı, bazı hususlarda da çok akıllıydı ve sonra eli herşeye doğuştan yatkındı. Gençliğinde sanatla bile uğraşmıştı, o adına ‘kaynatma’ derdi. Mikkel çocukken bazen onu seyrederdi, bir sürü acaip şeyi ufak bir çanakta kaynatarak eritirdi, yün, cıva, kırmızı çakıl taşı, sıçandişi. Ama Thøger ‘kaynatma’yı artık toptan bırakmıştı. Yaşlandıkça simya sanatına olan hevesi de sönmüştü.

Altın yapacaktım, senin anlayacağın, dedi Thøger şakayla ve bu samimi itiraf oğlunun yüreğine işledi, ama bunun nedeni itirafın ona eski günlerin bir daha geri gelmemek üzere kaybolup gittiğini hatırlatmasıydı - gel gelelim hiç altın filan yapadım. Son defa denediğimde, bakayım ne zamandı, bir düşüneyim... evet, ta eskidendi, birden aklıma bir şey geldi! Şappadak, ha ha ha... yapım tarifini de birlikte eritseydim, bu iş çantada keklikti! Tarifi Stettin’de bir silahtardan satın almıştım - fi tarihinde - kimselere göstermemiştim. Silahtar nasıl tefsir edeceğimi de bana iyici anlatmıştı. Yani anlayacağın, tarifi bir alay başka şeyle birlikte çanağa atıp erittim. Yine altın yapamadım. Ya öyle, Mikkel yavrum. O günden sonra da işin peşini hepten bıraktım.

Demirci Thøger adamakıllı ihtiyarlamıştı. Kırış kırış olmuş dazlak kafasında ikinci defa saç çıkıyordu, topsakalı kulak altlarında daha bir uzundu - yaşlılarda hep olduğu gibi- ve beyazdı. Yüzünün cildi açık renk lekelerle doluydu, bir zamanların o iri, güçlü elleri de şimdi kuruyup kalmıştı.

Thøger demirci dükkânına arada uğrar bir iki iş hallederdi, ancak esas işi değirmendeki işlerle ilgilenmekti; Niels, asık suratı is içinde, hava körüğünün başında dururdu. Thøger de tezgâhın başında kendi halinde

demir döverdi, bu işte üstüne yoktu, örsün üzerine eğilirken başını dimdik tutardı, gözleri artık yakını görmüyordu. Lakin kızgın demirin hakkından gelmesini de iyi bilirdi. Ama en fazla yarım saat; sonra aklına başka şey gelmiş gibi birden durur, elindekini bırakır ve doğruca oturma odasına[18] geçerdi. Orada zar zor nefes alarak tek başına oturur, kalleş nefes darlığını etrafından gizlemeye çalışırdı.

Bak, ne buldum, diye feryat etmişti ihtiyar adam bir gün; elinde eski sedef düğmelerle ve metal parçalarıyla dolu ufacık, yuvarlak bir tahta kutuyla çıka gelmiş, harıl harıl içini karıştırıyordu - nereye saklandı şimdi bu? Eski bir metal para, bulabilirsem tabii. Yıllardır onu senin eve dönüşüne saklıyordum. Üzerindekini okuyamadımdı da, göremediğimden değil ama yazı galiba Latince. İşte burada, yerde bulmuştum bir zamanlar. Hadi bakalım, Mikkel, söyle, üzerinde ne yazılı?

Mikkel gözleri parlayarak madeni paranın üzerine eğildi ve ibareyi tercüme etti.

Artık o senin, dedi Thøger, oğlunun bilgisi koltuklarını kabartmıştı. Saf gümüştendir.

Teşekkür ederim. Mikkel parayı alıp sakladı, bir daha da yanından hiç ayırmadı.

Thøger oğlunun eve dönüşünü takibeden ilk birkaç gün onu düşünceli bakışlarla izledi.

İşler umulmadık şekilde gelişebiliyor, dedi, kabiliyetler nereye gizleniyorsa bazen kimsecikler göremiyor. Brøndum'daki kunduracının oğlunu hatırlasana bir! Nerelere kadar geldi? Kralın yanında yüksek bir mevkide olduğunu söylüyorlar.

Evet öyle, diye karşılık verdi Mikkel huzursuzca; Jens Andersen'i ziyaretini hâlâ dün gibi hatırlıyor ve utanıyordu. Fakat şu da var, baba, o hem Roma'da hem Paris'te okuyacak kadar şanslıydı.

Ya, buyrun işte, diye mırıldandı Thøger ve dünyanın ne uçsuz bucaksız olduğu düşüncesi, yüzünün ihtiyar hatlarını yumuşattı. Bizzat kendisi de zamanında dışarıda bulunmuştu, ama Almanya'nın kuzeyinden öteye geçmemişti.

Ya, buyrun işte, diye tekrarladı ve başparmaklarını yuvarladı. Hani şu malikânedeki gençle hiç karşılaştın mı Kopenhag'dayken? Otte beyefendi

diye çağırıyorlar onu!

Soru öyle beklenmedik anda gelmişti ki, Mikkel irkiliverdi. Kim, nerede?

Şu bizim genç asilzade hani. Bir ihtimal görmüşsündür demiştim kendi kendime. İlkbaharda Kopenhag'a gittiydi de. Ya evet, o da hiç öyle her gün duyulan cinsinden bir hikâye değildir ya.

Mikkel başını salladı, yüzünü öte yana çevirdi, hikâyeyi eğlenceli bulmayacakmış gibisine getirdi.

Evet, görmüş olman ihtimali de pek olmazdı zaten, diye fikrini belirtti Thøger, onun gibi asil beyefendilerle senin gibi mürekkep yalamışlar farklı çevrelerde dolaşıyorlardır zahir. Kraliyet şehrine gittiğinde aylardan Nisan'dı - kendi kafasının dikine yani, annesinin gözünden düştükten sonra. Yoksa gitmek zorunda değildi, orduya filan çağrılmamıştı ki, çünkü annesi duldur onun. Ama illa gideceğim diye tutturmuş. Ane Mette'nin yüzündenmiş, diyorlar - herhalde hatırlıyorsundur?

Hatırlayabiliyordu.

Harika güzel bir genç kız oldu, dedi ihtiyar Thøger, sesinden sanki hayret okunuyordu, gözlerini iyice açmıştı - öyle albenilisini de ilk dafa görüyorum. Annesinden almış, kıza herhalde bir ara rastlarsın. Annesi köylü isyanı sırasında öldürülen o aslan vücutlu Knud'un kızıydı. Çok insan öldürülmüştü o sıralarda. Jens Sivertsen bu havalinin en güzel kadınını aldıydı vallahi. Evlendiğimizde ikimizin de yaşı kemâle ermişti - ama sanırım, onun karısıyla senin annen öyle pek dost değildi... hadi neyse artık, ikisi de çoktan ölüp gitti. Hey gidi hey!

... Jens bu duruma ne mi dedi - ne diyecek? Sopayı kapıp da çiçeği burnunda asılzadeyi kapıdan geri çevirecek hali yok ya! Ne garip iş, karısına da pek sadıktı. Kız şimdi babasının yanında yaşıyor, sevdiğinin yolunu gözleyip yas tutuyor, adam ona herhalde dünyanın servetiyle geri döneceğini, o zaman birbirlerine kavuşmaları için bir engel kalmayacağını filan vaat etmiş olmalı. Kimbilir?! Lakin malikânenin sahibesi durumdan hiç hoşnut değil. Kalıbımı basarım.

Hadi kalk, Jens Siversen'e gidelim, biraz çene çalarız, seni gördüğüne sevinecektir,

diye teklif etti Thøger ertesi gün, hazır sandalla fiyorta kadar gelmişken, hazır sen varken artık o dik yokuşu ben de bir düşe kalka tırmanır, onu

evinde bir ziyaret etmiş uzanmış olurum. Thøger boynuna bir yün kaşkol doladı, yola çıkmaya hazırdı. Mikkel küreklere geçti. Açıldılar, sonra mavnayı ırmağın fiyorta açılan ağzının orada kıyıya bağlayıp, Jens Sivertsen'in evine giden yolu tırmandılar.

Böylece Mikkel de Ane Mette'ye rastlamış oldu. O ana kadar onu altın saçlı, açık tenli küçücük bir kız çocuğu olarak tahayyül etmişti, şimdi karşısında, sanki bir mucize olmuş gibi, alımlı, harikulade güzel bir genç hanım vardı; saçları o loş odaya ışık saçıyordu. Yüzü hâlâ bir çocuk kadar temiz ve masumdu, dudakları eskiden olduğu gibi pespembe, gözleri de yine öyle berrak ve masmaviydi. Böylesi bir güzellik ve letafet, ancak bir tanrıça Freja'ya nasip olmuştu herhalde.

Ane Mette elini Mikkel'e uzattı, tokalaştılar, Mikkel kızın gözlerinin içine baktı, ta ki kız gözlerini kaçırıp yere indirene kadar. Öyle enfesti ki. Mikkel'e sanki avucu alev almış gibi geldi: Otte Iversen! diye geçirdi içinden - yaptığının hesabını şimdi vereceksin.

Ve orada oldukları sürece, lafı açan hep ihtiyar Thøger oldu. Sağdan soldan, havadan sudan, herşeyden konuşuldu, çok şahsi şeylerden de, fakat Ane Mette'yle asil beyefendi arasında geçenlere tek kelimeyle bile değinilmedi. Kızın yüzünden de bir şey okuyabilmek mümkün değildi, bütün genç kızlar gibi o da epeyce içine kapanık ve çekingendi. Öbür taraftan, kendisinin yeryüzündeki herkesten daha talihli ve mutlu olduğuna inanıyor gibi bir hali de vardı; güzel hatlarından ve hareketlerinden on sekiz yaşındaki bir kızın serbestliği okunuyor, üzerinden gençlere mahsus o güven ve azim taşıyordu. Mikkel, Otte Iversen'in bu kıza sahip olmak için yeri göğü inletebileceğini şimdi rahatça anlayabiliyordu - böylece, onu bedbaht etme şansı da artmış oluyordu ve o anda Mikkel'in de içinde uyanan azim yüreğine mengene gibi hiç bırakmamacasına yapıştı.

Ane Mette'yi sen almalıydın aslında, dedi ihtiyar Thøger eve dönerlerken, şakayla karışık, ikiniz birbirinize iyi yakışırdınız. Evet, böyle söylememem lazım ama Jens Sivertsen de öyle bonkör de değildir doğrusu - Ben sana fazla bir şeyler veremedim. Ane Mette birlikte Roma'ya gidemez miydim ki - demiştin de bana. Jens Sivertsen zamanında şehre mavnasıyla *tonlarca* füme yılan balığı taşımış adamdır!

Mikkel bu istihzalı laflara sinirlendiğini belli edince, Thøger susuverdi. Fakat hemen arkasından da, kafasındaki tasavvurları şu gözlemle toparladı: Hâlâ da değerinden bir şey kaybetmiş sayılmaz, şu bizim Ane Mette. Birbirlerini *sevdikleri* söyleniyor da - sen tabii bunun asıl manâsını anlayabilecek yaşta değilsin - kızın o gün bu gündür hamile filan kalmadığı da ortada... ya, ya, işte böyle, Mikkel yavrum, hadi artık eve varmaya bakalım.

17 *(Dan.) Den sorte skole. Ezbercilik ve katı disipline dayanan yüksek eğitim şekli daha o zamanlarda sert eleştiri alır ve 'kara okul' denirdi. Yazar asıl metinde bu eleştirel terimi kullanıyor. Türkçede bir karşılığı olmadığı için 'üniversite' diye çevirmeyi uygun gördüm. ç.n.*

18 *Evin yaşam alanı ile değirmen o zamanlar birbirine bitişikti, birinden diğerine aradaki kapıdan doğrudan - dışarıdan dolanmadan - geçilebilirdi. ç.n.*

Hasret

Mikkel bir zamanlar bırakıp gittiği yere geri dönmüştü, yine baba evinde uyuyordu. Yine geceleri uyanabilir, tavandaki duman deliğinden o eskiden gördüğü üç büyük yıldızı görebilir, kurtların ve tahtakurularının kemirdiği çürük kirişlerin iniltilerini yine duyabilirdi. Dışarıda gecenin içinde rüzgâr dostça üfürüyordu, Mikkel bu sesi iyi tanırdı. Onun dışında, yer gök her taraf öyle sessizdi ki, kulaklarındaki vınlama Mikkel'e işkence gibi geliyordu; kulağının içi çın çın çınlıyor, çağlıyor, güm güm gümbürdüyordu. Çocukken burada uyurken, geceleri sık sık uyanır adeta fokur fokur kaynayan sessizliği dinlerdi; dışarıdan hep birinin geçtiğini tahayyül eder, ucu görünmeyen karlı yollarda sessiz sedasız kayan kızakların karda çıkarttığı hışırtıyı duyar gibi olur ve ara sıra da belli belirsiz, yumuşacık bir çınlama işitirdi sanki uzaklardan kopup gelen çan sesi gibi.

Daha sonraları, fiyorttaki kuğuları dinlediğini hayal etti; bu bir kış kuğuların karın içindeki oyuklardan gelen o ince, kırağı kadar kırılgan nağmelerini dinlediğini tahayyül ettikten sonraydı.

Mikkel sessizliğin sesini şimdi de duyuyordu, ama bu sefer çok farklıydı, öyle sert ve keskindi ki, içini ürpertti. Evsiz barksız geçen sekiz yılını ona hatırlatmıştı, bir hiçle biten sekiz yıl kulaklarında ilahiler söylüyor, susmak bilmiyordu.

Bir gece tüm gerçek tarifsiz ağırlığıyla üzerine çöktü; bomboşluğun durmaksızın şiddetlenen sesi onu hep takip edecekti ta ki giderek artıp bir gün ansızın infilak edene kadar ve yalnızca bir tek, korkunç bir patlama kafasını darmadağın edecek ve onu öznelliğin içine fırlatıp atacaktı.

Ve Mikkel'in içi yine uzaklara çekip gitme arzusuyla doldu.

Senin canın bir parça sıkkınmış gibi geliyor bana, demişti Thøger. Balığa çıksana, insana huzur verir. Jens'le birlikte gidin veya mavnana atlayıp, ihtiyar Børre'ye uğrayıver, onu çağır, birlikte çıkın, biraz salakçadır, ama iyi balık tutar.

Ve Mikkel, Børre'yle beraber balığa çıktı, fi tarihinden beri o yörede yaşamış, kafadan kaçık bir yerden bitmeyle. Yine de idare ederdi, bütün gün açıklarda, sandalın içinde hiç hareketsiz oturur balık beklerlerdi, tek kelime etmeksizin, ya da sığlıkta suya atlayıp ellerinde kepçeyle dolaşırlardı. Børre aklı başında hareket eden biriydi de, bazı antikalıkları vardı; örneğin, kafasını iki bahçe kulübesinin arasında bir köşeye iyice yaklaştırıp saklanmayı pek severdi, orada öylece saatlerce kendi kendine kıkırdar, eğlenirdi. Açıkta kalan sırtı, sessiz kahkahalarıyla durmadan kıpır kıpır kıpırdardı. Göğüslerine kadar suyun içinde, ellerinde kepçeyle dolaşırlarken bile, Børre'nin yüzünü fiyorta dönüp kıkırdaması tutardı, öyle gevrek gevrek gülerdi ki, su titreşir, vücudundan etrafa daire şeklinde halkacıklar yayılırdı suyun yüzeyinde.

Mikkel, Jens Sivertsen'le de balığa çıktı, Ane Mette'yi de sık sık gördü. Kızın dudağının tam kenarında derisi soyulmuş, pembe bir leke belirmişti, ergenlik ve sıhhat nişanı.

O yaz bayağı uzun ve sıcak geçti. Daha önce hiç görülmemiş derecede yemyeşil vadide kırlar pıtrak gibi çiçek açmıştı. Güneşin, yörüngesinde pek acelesi yok gibiydi, bütün canlılar da ağırdan alıyordu. Gökyüzünde bir kuş, sanki tepelerin ve vadilerin üzerinden geçiyormuşçasına, kâh yükselip kâh alçalarak uçtu ve gözden kaybolduğunda arkasında gamsız cıvıltılarının anısını bıraktı. Yaban arıları ıslak sazlıkların üzerinde tembel tembel salındı. Su keneleri, nehrin kum tabanlı sahalarını, tam üzerlerindeki ayna gibi berrak sulara işaretledi.

Burası ölümsüzlük vadisiydi. Fundalıklarla kaplı tepeler, vadinin her iki yanından doğru alın alına vermişti; ırmak aralarından akıyordu ve yukarıda bembeyaz bulutlar, yarasalar gibi, zarımsı kanatlarını germiş, süzülüp gidiyordu.

Irmakta su, taşlık yatakların üzerinden geçerken şen şakrak coşuyor, körfezciklerde düşünceye dalıp sessizleşiyordu. Balıklar uçuşan sinek ve sivrisineklerin peşinde başlarını sudan çıkarıp çıkarıp havaya fırlıyordu. Berrak suyun üzerinde, titrek bir pırıltı belirdi, soluk bir akis o kadar ve uzaklardan boğuk bir kahkaha sesi geldi, yankısı yukarıda yamaçlarda hayalet gibi bir belirip bir kayboldu.

Öğle vaktinin kızgın sıcak sessizliği, gece yarısının buz gibi soğuğu kadar sınırsızdı, güneş nefes alan herşeyin üzerine sessiz sedasız, kuluçkaya yatar gibi çöküyordu. Işıl ışıl gökyüzünün altında mecburi bir suskunluk hâkimdi, yeryüzü gece karanlığındakinden çok daha büyük bir tehdit altındaydı. Pırıl pırıl havada mutluluk dolaşıyordu; ama kimsenin bundan haberi olmamalıydı, ta ki hayata veda edene kadar... hayata veda edene kadar.

Nihayet şafak söküyor ve her taraf sese kavuşuyordu. Çavuşkuşu kendini başdöndücü yükseklere fırlatıyor, puslu karanlığın içinden gaklamaları duyuluyordu. Sazlık adacıkta tilki yavruları incecik, tiz sesleriyle uluyor ve birbirlerine sesleniyordu. Ve ansızın, yamaçların yukarılarında bir kahkaha patlıyordu, arka arkaya, ürkünç, vahşice. Sonra sessizlik yeniden çöküyordu, ta ki tilki yavruları yine aynı şamataya başlayana kadar.

Gece oluyor ve nehrin kavisinde sular yarılıp ta dipteki muzip cüce çamurlu omuzlarını yukarıya kaldırıyordu. Islak çayırların ve sazlıkların üzerinde, ölüler diyarının ruhları oldukları yerde sallanmaya başlıyordu, kanatlarını açıp havada hareket etmeden durarak derinleri araştıran kara balıkçıllar gibi.

Mikkel bir akşam evin kapısında durmuş, aşağıdaki vadi boyunca uzanan ovayı seyrediyordu. Uzakta, karanlığın içinde hareket eden bir ışık vardı, bir bataklık yalazı[19]. Herkes çoktan evine çekilmişti. Hasatçılar artık tarlalarda gecelemiyordu, saman balyaları toplanıp kaldırılmıştı. Aylardan Ağustos’tu.

Her şeye bir terk edilmişlik ve sessizlik hâkimdi. Havada tüm kuşlar, yerde tüm hayvanlar susmuştu. Çocukluğunda olsaydı, Mikkel böyle bir akşamda kapıdan kafasını uzatıp bataklığa şöyle bir bakmaya bile cesaret edemezdi, bataklık yalazıyla karşılaşacak diye ödü kopardı. Nitekim şimdi bile burada dururken korkudan elinin ayağının titremesine mani olamıyordu, bıçak gibi soğuk rüzgârın ortasına hiç savunmasız bırakılıvermiş gibi. Ama iliklerine işleyen o mâni olamadığı korkuya rağmen, Mikkel o uğursuz gecenin içinde ne olup bitiyor diye çıkıp bakmadan da edemedi. Sanki korku olmaksızın yaşayamıyor, içindeki bedbinliği ve cesaretsizliği dışarıdaki korkuyla dengelemeye kendisini mecbur hissediyordu.

Ve Mikkel gecenin güçlerine teslim oldu. Bataklığa gitti. Dehşet sanki önünden kalkıp arkasına çökmüştü, kavucuru alevlerin ortasından yürür gibiydi. Önündeki bataklık yalazı kayboldu. Mikkel olduğu yerde karanlıkla yüz yüze kalakaldı. Tam o anda yamaçların tepelerinden, karga viyaklaması gibi cırlak, fırtına gibi hızlı bir kahkaha duyulup kayboldu, ama yankısı dinmedi. O zaman Mikkel dört ayağının üzerine düştü ve başını koluna gömdü - öylece, hızlı hızlı emekleyerek bir parça ilerledi, sonra beceriksizce bir manevra yaparak aynı hızla dörtayak üzerinde gerisingeri evin yolunu tuttu. Etrafa tekrar sessizleşince ayağa kalktı ve yolun geri kalan kısmını yürüyerek katetti.

- Oraya gece vakti gitmeni istemiyorum, dedi demirci Thøger ertesi gün oğluna; oturmuş yemek yiyorlardı.

Mikkel bu kısa ve kesin hükmü hiç beklemiyormuşsa da katılıyormuş gibisinden hiç ses çıkarmadı.

O gün daha sonra Thøger yine bu konuya değindi. Tamam, böyle şeylere inanmazdı, hayatında bir kere bile ne kendi gözleriyle görmüştü ne de yanına yaklaştıklarını hisseder gibi olmuştu. Ama ne olursa olsun, gece vakti dışarı çıkmak sağlığa zararlıydı - insan kendini uluorta teşhir etmemeliydi.

Böyle şeylere kendi de hiç inanmazdı, diye temin etti Mikkel. Sadece, gece uykusu kaçtığı zaman dışarı çıkmayı adet edinmişti o kadar. Sahi, neydi o yamaçların tepesinden doğru kopup gelen kahkaha, kimseler duymuş muydu acaba?

Thøger küçümsercesine kaşlarını kaldırdı, yok canım, bir hayvan sesi olmalıydı. Veyahut da *jøve*[20] olabilirdi.

Jøve mi?

Evet! Thøger asabice güldü. Onun hakkında sana söyleyebileceğim hiçbir şey yok; şimdi Allah için, ben şahsen bir tek *jøve* de görmedim hayatımda. Gerçi senin böyle şeyleri iyi bilmen lazım ya, okumuş yazmış adamsın.

Ve hemen ayağa kalktı, odadan çıkıp örsünün başına gitti, demir dövmeye koyuldu, kızgın demire öyle bir indiriyordu ki, kıvılcımlar uçuşuyordu her bir yanında.

Mikkel de balığa çıktı. Irmağın fiyorta kavuştuğu yerden biraz beride, Jens Sivertsen’in mavnasına rastladı. Jens Sivertsen Mikkel’i görünce ayağa

kalktı ve seslendi. Mikkel ona doğru kürek çekti.

Cepheden yeni haberler var, dedi Jens. Malikâneye bir seyyar satıcı uğramış da, biz de oradakilerden duyduk. Herşey iyi gidiyormuş. Talih kraldan yanaymış.

Jens Sivertsen bayağı keyifliydi. Otte Iversen'den bahsetmedi, ama Mikkel onun hakkında da iyi haberler olduğunu sezdi. Sormak istemedi, sonra küreklere asılıp oradan uzaklaştı.

Hadi gel de sana şu *jøve*'yi bir anlatayım, dedi Thøger o akşam, dostça.

Söylenenlere bakılırsa, eskiden çok *jøve* varmış. Şimdi var mı yok mu işin *o tarafı* Børre'yi ilgilendirir. Yaa, bana bir garip bakıyorsun, ama işi oraya kadar vardırıyorlar. Senin anlayacağın, bizzat kendisi değil de, o kafası yok mu o kafası - kaybettiği o aklı?! Børre yıllardır kafadan kaçıktır. Herkesin sandığından çok daha yaşlıdır. Hayal meyal hatırlıyorum, acayipliklerine ilk başladığında bir ilkbahardı, aşk acısı onda kafa bırakmadı. O günden beri herkes tepelerde dolaşıp duran bir *jøve*'den bahseder oldu. Ben de defalarca sesini işittim. Çok eskidendi, tütsü yaptığım yıllarda, geceleri sahilde kazanın başında otururken, sık sık onu duyardım. Çok kere Børre de yanımda olurdu, o da işitirdi. Kimse görmemiş. Bir kere bile *jøve* görmüş olup da anlatana hiç rastlamadım; zaten başka türlü olamaz ki, ona kim bakarsa ölüveriyor.

19 *(Dan.) Lygtemænd. Birçok kültürün- özellikle İskandinav - halk efsanelerinde sık sık bahsi geçen bir figür. Gece vakti ıssızlarda yolunu kaybedenleri ışığıyla bataklıklara doğru çekip orada boğulmalarına neden olan kötü kalpli cüce adam. ç.n.*

20 *Danimarka'daki eski batıl inanışa göre (özellikle Kuzey Jylland bölgesindeki halk arasında), bölgede yaşayan, tahta kurdunu andıran, burnundan zehir fışkırtan, isabet edeni anında öldüren ve hedefini de hiç şaşırmadığı söylenen bir hayali canavar. ç.n.*

Gök gürültülü fırtına

Bir gece Mikkel ağır bir gümbürtüyle uyandı ve aynı anda da masmavi bir ışık gözlerini kamaştırdı - babası elbiselerini giymiş, sandığın üzerinde oturuyordu.

Gök gürültülü fırtına geliyor, dedi Thøger sakince. Sizleri uyandırayım mı bilemedim.

Mikkel giyindi, Niels de o arada uyandı, o da giyindi. Fırtına henüz uzaktaydı, ama durmadan gök gürlüyordu ve ses sabit bir hızla giderek yaklaşıyor gibiydi. Şimşekler, havaya savrulan alevler gibi düzensiz, birbirini kovalıyordu.

Çok sert olacak, dedi Thøger, başını ufak pencereye doğru çevirdi; bir şimşek çaktı ve Mikkel babasının yüzündeki ciddi ifadeyi fark etti.

Bir çıkıp da şu savak kapağını yukarıya kaldırabilir misiniz, dedi az sonra, sağanak başlayınca herşey su altında kalmasındı. Ve çarkı da iyice bağlayın.

Niels ve Mikkel çıktılar. Öyle karanlık değildi. Ama doğu tarafında zifiri karanlık duvar gibi yükselmişti. Gökyüzü korkunç bir şekilde kabarmıştı ve kapkaraydı. Arasından şimşekler dışarıya fırlayıp duruyordu, öyle ki toprağın üzerindeki ufacık çakıl taşları bile görülebiliyordu, şimşeklerin ışığı gökyüzünün en yüksek katlarına kadar fırlıyor, orada saf gece mavisi bir aydınlık oluşturuyordu. Niels sessizce çarkı bağlayınca, Mikkel de savak kapağını kaldırdı ve sular sabitleştirilmiş kepçeleri hareket ettiremeden üzerine boşaldı. Sonra iki kardeş eve geri dönüp bankın üzerine usulca yan yana çöktüler.

Kötü hava hızla yaklaşıyordu; arada sırada, o sürekli parıltının arasından beyaz, vahşi bir ışık şeridi ortaya çıkıyor ve hemen arkasından da bir öncekinden daha yakınmış gibi gelen bir çatırtı kopuyor, yankıları kırbaç gibi şaklayarak ta uzaklarda, ihtarcı gümbürtülere karışıyordu.

Rüzgâr aniden sertleşti ve tozu toprağı kaldırıp binanın dış duvarına doğru üfürdü ve iri bir tek yağmur damlası cama vurdu, sonra da bir sürüsü;

yukarıda sazdan çatı hışır hışır hışırdıyordu. Thøger tavan penceresini kapattı. Müthiş bir şimşek odayı gün gibi aydınlattı ve Mikkel babasının cam gibi donuk, yaşlı, yorgun gözleriyle karşılaştı. O esnada tepelerinden doğru feci çatırtılar geldi, korkunç iki kısa çatırtıyı, uzun, şiddetli bir tangırtı izledi, sanki taş kaymasından sonra gelen boğuk bir gök gümbürtüsü gibi.

Gözlerinizi koruyun, dedi Thøger.

Ve bir sonraki şimşek çakarken, Niels kukuletasını yüzüne indirmiş oturuyordu, gökyüzüne bakıp da kör olmak niyetinde değildi. Sonra usulca yatağa girdi. Şimşek çaktı, sarı ve yeşil ışıkları alev alev odanın içine doldu; Niels post battaniyeleri başının üzerine çekti, o haliyle tıpkı annesinin rahminde, dizlerini çenesine doğru çekmiş iki büklüm yatan bir bebeği andırıyordu. Ve işte, işte, insanı dehşetten felce uğratacak kadar müthiş bir çatırtı daha, gökyüzü gümbür gümbür yere indi sanki.

Acaba Mikkel'in alın yazısında ölmeden önce en son duyacağı sesin böyle bir gök gürültüsü olacağı mı yazılıydı?

Şimşekler artık öyle birbiri ardına çakıyordu ki, oda aralıksız ışık içindeydi; gök gümbürtüsü yeri göğü zangır zangır sarsıyordu. Yağmur damın üzerine kırbaç gibi vuruyor, kapının önündeki taşlara çarpıyor ve sel gibi aşağıya ırmağa doğru akıyordu.

Ansızın demirhanede feci bir bangırtı koptu, üst üste istiflenmiş demir plakalar çökmüş gibi - Aman Allahım! diye haykırdı Thøger, bembeyaz başını bir alev yağmurunun içinden uzatarak - demirhaneye yıldırım düşmüştü, şiddetli bir vakum dalgasını bir şangırtı ve bir gacırtı izledi. Sonra zifiri karanlığın ve sülfür kokusunun tam ortasında bir an oturdukları yerde kalakaldılar, Mikkel nefes almaya çabaladı.

Thøger ateş yaktı - çakmak taşıyla uğraşa didine, ta ki alev alana kadar. Sonra demirhanenin kapısını açtı ve içeriye baktı. Örs, menteşelerinden kurtulmuş yere devrilmişti, kızgın kömürler ocaktan dışarı fırlamıştı, ama ateş başka yerlere sıçramamıştı.

Çok geçmeden hava biraz yatışır gibi oldu. Yağmur, son bir öfkeyle, iri iri damlalarla tekrardan bir boşandı. Thøger ve Mikkel dışarı çıktı.

Fırtına bulutları fiyortun üzerinde asılı gibi duruyordu, kurşuni mavi renk ve kapkalındılar. Şimşekler suları bıçak gibi kesip çırpıyor, köpüğe

dönüştürüyordu. Batıda gökyüzü açık ve tertemizdi, yıldızlar yine pırıl pırıl parlıyordu. Irmak kabarık, karanlık ve kıpır kıpırdı; her yer, her şey sırılsıklamdı ve hava yanık kokuyordu. Evin karşısındaki tepeye çıkınca perişan bir manzarayla karşılaştılar. Karanın içine doğru bütün arazi yanıyordu, düzinelerce noktadan yükselen koca alevler soğukkanlılıkla gökyüzüne tırmanıyordu.

Ah! diye canhıraş bir feryat kopardı Thøger.

Ve hemencecik yerlerini tespit ediverdi. Hem Graabølle'de hem de Kourum'da yangın var, dedi kederli bir sesle. Sonra birden döndü... Olamaz, diye haykırdı içi rahatlamış gibi. Mikkel o tarafa baktı, Jens Iversen'in evi sahilde sapasağlam duruyordu. Ane Mette'yi düşündü ve derinden duygulandı. Demek bu genç kız, yüreğine farkında olduğundan çok daha fazla yer etmişti.

- Gök delindi, diye geveledi Thøger, yüzünü yine açık araziye doğru dönmüştü - bir noktada alevler ansızın tüm şiddetiyle ok gibi yukarılara savrulmuştu.

Bulutlar şimdi Salling'in üzerindeydi. Her şimşek çaktığında oradaki evleri ve dama tahtası gibi uzanan çayırları tek tek seçebiliyorlardı, etraf öyle aydınlanıyordu ki, yamaçların eteğine istiflenmiş başak balyalarını ve sahile vuran köpük köpük dalgaları bile görebiliyorlardı. Yangının orayı da sarması fazla sürmedi; gökten şimşekler yağıyordu. Thøger acıyla inledi.

Bazıları için çetin bir gece, dedi başını sallayarak. - Gidip bir şu bizim değirmenin haline bakalım.

Yerli yerindeydi. Değirmen havuzunda su seviyesi yükselmişti, ama etrafındaki setler sapasağlam duruyordu. Su çark akıntının tam orta kısmında hemen hemen suya gömülmüştü. Thøger içini çekti ve dönüp eve girdi. Fakat Mikkel tekrardan tepeye tırmandı, dalgın ve düşünceliydi; fakat o heybetli manzara onu kendisine doğru çekiyordu.

Fırtına bulutları epey alçalmıştı, gök gürültüsünün sesi şimdi çok uzaktan geliyordu ve şimşeklerin eski göz kamaştırıcı gücü kalmamıştı. Köyleri baştanbaşa saran yangınlar cırtlak kırmızı cadı ateşleri gibi parlıyordu.

Mikkel yüzünü güneye döndü ve ta yüksekte, sis gibi bir bulutla karşılaştı, gökyüzünün önünü bir duvar gibi kaplıyordu. En yüksek kenarı pırıl pırıldı ve içi de kıpır kıpırdı, sanki canlıymış gibi. İncecik, bir çakıp bir

kaybolan minik şimşeklerle ağ gibi örülmüştü - ve o anda kırmızı bir ışığa büründü, sanki arkasından alevler yükseliyordu... ansızın, parlak gök kubbede bir şekil belirdi, bir atlı - At, dört bacağını birden yana doğru açmış, kuyruğu dimdik havaya kalkmış, rüzgâr gibi gidiyordu. Peşi sıra bulut gibi atlar ve mızraklar yükseldi gökyüzüne doğru, bin mızrak sanki bir taneymiş gibi aynı yöne bakıyordu ve sonra yeniden atlar ve mızraklar fışkırdı havaya, uçsuz bucaksız kulvarlara doğru kayar gibi atıldılar, bir yukarı bir aşağı yaylanarak, gökyüzünü baştanbaşa, tek bir ses bile çıkarmadan zangır zangır titrettiler. Ve gelmeye devam ettiler, baş döndürücü yükseklerden, ellerinde dimdik tuttukları baltalı kargılarıyla, akın akın sırf atlılar geliyordu, ok gibi ileri fırladılar ve mızraklarını indirdiler, rüzgârın karşısında başlarını büken başaklar gibi - aceleleri vardı, yolları uzundu. Ordular, sanki içsel nabız atışları gibi, birden sönüyor, birden canlanıyordu - ve işte, gökyüzü şimdi sayısız savaşçıyla ışıl ışıl parlıyordu, bir yayılıyorlar, bir bir araya geliyorlardı. Hayat dolu, kanlı canlı erbaşlar, bir örnek giysiler içinde ve omuzlarında fitilli tüfekleriyle, pırıl pırıl havanın içinde uygun adım yürüyordu; albaylar, zırh kuşanmış, herşeye kadir copları kalçalarında asılı, at üstünde gidiyordu, toplar ve gülle yüklü at arabaları dörtnala yol alıyordu; turnalar başıboş, etraflarında uçuyor, tombul genç kadınlar eteklerini toplamış, sallana sallana yürüyordu... havayı koklayan köpekler, yağmacılar, papazlar, karga bulutları! Ve yine erbaşlar, altın, gümüş işlemeli, ipek püsküllü kadifeler içinde, tavus tüyleri ve el işi ayakkabılarıyla ve hepsinin burunları havada. Gencecik bayraktarlar, yüzleri kaymak gibi, Ganymedes[21] kadar alımlı, lüle lüle saçlı kafalarını dimdik bulutlara doğru kaldırmışlar ve dik dik bakan sıska ihtiyarlar, çatık kaşlarının altından, akbaba gibi, kana susamışcasına. Kafile yıldızların altına doğru sürüklendi gitti... bütün o paralı askerler, şans avcıları, doymak bilmeyen çapulcu baskıncılar, hepsi topyekûn, dipsiz, akıl ermez gök kubbede çiy taneleri gibi sırlara karıştı.

21 *(Dan.) Ganymedes. Troya kralı toros'un çok güzel oğlu. Zeus, onu Olympos'a kaçırdı, Hebe'nin yerini alarak saki oldu. Homeros, Ganymedes'i, fanilerin en güzeli olarak betimler. ç.n.*

İntikam

Bir Eylül günüydü, Mikkel Thøgersen ırmağın ağzında balık tutuyordu, Ane Mette'nin sahile indiğini gördü, teknenin ucunu hemen karaya doğrulttu, sahile yanaştı ve onu bekledi. Kız birkaç adım ilerisine gelince durdu, Mikkel'e gülümsedi. Başında koyu renk bir başörtü vardı. Mikkel merhaba dedi, her ikisi de bir an suskunca durdu. Gri kırlarda kuşlar sürü halinde bir araya toplanmıştı, hava pırıl pırıl ve fevkalade berraktı. Bütün bitkiler, havanın o harikulade parlaklığının yanında soluk kalıyordu. - Mikkel'le Ane Mette'nin susup kalmaları da bu hava yüzündendi sanki. İlk toparlanan Ane Mette oldu, doğruca konuya girdi.

Bir ricam olacaktı, babamın oltalarını bu gece gidip bir kontrol eder miydin, Maaholmen´in[22] oradakiler - sana bir rastlasam da söylesem diyordum. Babam mavnasıyla şehre indi de. Rastlamasam da bir şey olmazdı ya.

Tamam, bakarım, dedi Mikkel, gözlerini Ane Mette'den hiç ayırmadan. Jens Sivertsen'in oltalarından çok daha başka şeyler düşünüyordu. Ane Mette gidiyormuş gibi bir döndü, sonra duraladı, aceleye getirmek istemiyordu anlaşılan.

Sen - sen de benimle gelebilirsin, bir deniz turu yapmış olursun, istersen, dedi Mikkel gülümsemeye çalışarak.

Ane Mette sessizce durdu. Üzerinde samimi bir hava vardı.

Bu akşam hava epey durgun olacak, güneş hâlâ batmadı, diye ekledi Mikkel. Ane Mette'nin yüzüne baktı. Kız gözlerini kaçırıp ırmağın ağzına doğru çevirdi ve Mikkel o mavi gözlerden hemen gelip geçen bir kıpırtı sezer gibi oldu - evet, bu bir anının kıpırtısıydı, bir başka seferin anısının.

Gelmek isterdim, diye karşılık verdi kız, ses tonu pek munisti, sonra yine suya doğru baktı, düşüncelere dalıp gitti.

Hadi, gel o zaman! diye adeta feryat etti Mikkel sabırsızca. Genç kız o sesteki çirkinliği duymazdan geldi ve ayağını küpeşteye doğru kaldırdı. Mikkel ona yardım etme fırsatı bulamadan kız yay gibi atladı ve hemen

teknenin arka oturak tahtasına yerleşti. Mikkel, açıktaki akıntıya doğru küreklere asıldı.

Uzun bir süre tek kelime söylemediler, Ane Mette pür dikkat suyu seyrediyordu. Güneş, ufuk çizgisine değdi ve kor gibi kızarmaya başladı, fiyortu ışığıyla kırmızıya boyadı. Etraf öyle sessizdi ki, kara tarafından, kuşların cıvıltıları gayet bariz duyuluyordu. Ane Mette havadan sudan konuşmaya koyuldu, Mikkel fazla sesini çıkarmıyordu; tekne akıntının önünde ırmağın fiyorta açıldığı noktaya doğru kaydı ve oradan açığa sürüklendi. Ane Mette susmuştu.

Ve güneş battı.

Hemen arkasından sular hafifçe dalgalandı, gün batımıyla birlikte meltem çıkmıştı.

Artık eve dönsek, dedi Ane Mette ve derin bir iç çekti, düşüncelerinden silkinmek içindi. Mikkel bir karşılık vermedi. Kız başını kaldırınca onun sert bakışlarıyla karşılaştı ve aynı anda genç adam her iki eliyle kürekleri kaldırıp ta uzağa fırlatıverdi. Kız yerinden öyle bir fırladı ki, tekne devrilecek gibi oldu; yüzünü bir karaya döndü, baktı, epey uzaklaşmışlardı, derin sulardaydılar - içinden avaz avaz bağırmak geldiyse de beceremedi, kafasında şimşek gibi çakan bir hatıra onu felce uğratmıştı - kısacık bir ses yükseldi gırtlağından, bir hıçkırıktı ve tekrardan oturak tahtasına çöktü.

Mikkel açıkta kalan kollarını birbirine kavuşturdu.

Ane Mette bunu görünce yine ayağa kalktı, bir taraftan şakır şakır ağlıyor, bir taraftan feryat ediyordu.

Neler oluyor, Mikkel? Ne yapmak istiyorsun? Kürekler...

Bırak onları, sürüklenip gitsinler, dedi Mikkel hiddetle, kendine hâkim olamıyormuş gibiydi. Seni Otte Iversen’e yâr etmeyeğim.

Ah hayır, Mikkel, Mikkel! Ah hayır, diye yalvardı kız dehşet içinde, sızlandı, avaz avaz ağladı, öne doğru zar zor birkaç adım attı ve birbirine kenetlediği ellerini yalvarırcasına ona doğru kaldırdı.

Otur! dedi Mikkel haşince. Kız itaatkârca oturdu, kafasını ellerinin arasına gömdü ve ağladı.

Karanlık çöktü, sular karardı. Sahil artık pek seçilmiyordu, yoğun bir sis bastırmıştı. Batıda gökyüzü depderin ve yemyeşildi. Tekne usul usul sürüklendi, rüzgâr arttı, sular dalgalarla hafif hafif çalkalandı.

Mikkel dört beş saate kadar Salling'in kuzey sahiline varacaklarını hesap etti.

Vakit uzadıkça uzadı. Mikkel karşısında oturan Ane Mette'ye baktı, başını kucağına eğmiş, hâlâ ağlıyordu. Birden ellerini yüzünden çekti ve gözlerini Mikkel'e doğru kaldırdı.

Ben de senin yi bir insan olduğunu sanırdım, Mikkel, diye sızlandı, sesi kısıktı, ağlamaktan bitap düşmüştü.

Öyleyim, diye cevap verdi Mikkel, sarsılmıştı. Kendine hâkim olabilmek için aşırı gayret sarfediyordu.

Sen hep kalbimdesin, Ane Mette, diye kekeledi az sonra, hüzünlü bir sesle. Başka bir şey de diyemedi. Daha fazlasını bilemiyordu, konular arasındaki bağlılaşıma kafası ermiyordu. Sadece içinde derin bir acı ve incinme hissediyordu ve bu onu bahtsızlığa mahkûm ediyordu.

22 *Danimarka'nın kuzeyindeki, bugün Norveç karasularında bulunan küçük bir ada. ç.n.*

Karşılık

Puslu bir Ekim sabahıydı, yağmur çiseliyordu. Büyük bir gemi Kopenhag'da rıhtıma yanaştı. İsveç'ten geliyordu. Borda iskelesi indirilir indirilmez, efendiden bir sürü adam şen şakrak karaya indi.

Biri geride kaldı, diğerleri onunla samimice vedalaştıktan sonra şehir istikametinde uzaklaştı. Bu adam, Otte Iversen'di. Atını gemiden indirmelerini bekliyordu. İsveç'teki savaş hayırlısıyla atlatılmıştı, hem şeref hem kâr sağlamıştı. Şimdi izindeydi, tek istediği evine gitmekti, evceğizine.

Orada öylece durmuş atını beklerken, garip bir heyecan içinde - evler ve herşey tıpkı üç ay önce bıraktığı gibiydi - etrafı seyrediyordu ki, siyah cüppeli ihtiyar bir adama gözü takıldı, adam yerlere kapanır gibi gemiye yaklaşmış, kaptanla konuşuyordu. Tam o sırada Otte'nin atının kafası göründü yukarıda, iki adam tutmuş borda iskelesine çıkarmaya çalışıyordu, at direniyor, kafasını havaya atıp duruyordu. Otte Iversen döndü, ihtiyar adam şimdi yanına gelmişti, başını nazikçe bir yana eğmiş tam karşısında duruyordu.

Otte Iversen, yanılmıyorsam? diye sordu Almanca. Ve onay alınca, yüzündeki o yaltakçı ifade aniden kayboldu, ona iyice yaklaştı ve kısık bir sesle konuştu:

Es sind drei Monaten her, dass ein Otte Iversen in meinen Garten hereinbrach und meine Tochter entehrte - Sie also sind es gewesen, ja ich seh´ es schon...[23].

Sonra boynunu öne doğru uzattı ve gözlerini Otte Iversen'in gözlerine dikti, dudaklarını küçümsercesine çarpıtarak, kaz tıslaması gibi gırtlaktan gelen boğuk bir sesle, çarpık çurpuk cümlelerle devam etti:

Verflucht sollst du sein auf Eden, hörest du mich - ruhelos, schlaflos, dein Kelch Sehnsucht, das Brod Stein dir im Munde! Du sollst verwesen verwesen, dein Glied verfaulen zwischen den Beinen, du sollst deinen Vater und deine Mutter sterben sehen vor Scham, krr krr - Unglück über dich!

Hinwelken sollst du wie ein räudiger Hund, und dein Leichnam soll aus den Löchern deines Sarges *triefen*. Unglück![24]

Yaşlı adamın gözleri fal taşı gibi dışarı uğramıştı, esmer yumruklarını sıkarak lanetlercesine havaya kaldırmıştı.

Otte Iversen geriye çekildi. Atı, adamın tam arkasında, eğerlenmiş, yola çıkmaya hazır halde bekliyordu, Otte topuklarının üzerine kalkıp uzandı ve atın yularını yakaladı. At ileriye fırladı, Otte de atın yanı sıra koştu. Sonra bir bacağının üzerinde iki defa yaylandı, zıpladı, üzengiyi kavradı ve havada bir dönüp, eyere atladı. Birkaç dakika sonra Vesterport'tan geçerek şehir dışına çıkmıştı bile.

Ve atıyla öylece yol alırken, belleğinin üzerine bir kilit vurdu, duyduğu şeyleri hiç duymamış saydı. Kasları gerildi, bacaklarını atın karnına iyice doladı ve kendini tamamıyla hıza ve nal seslerine kaptırdı. Hava, kulaklarının yanından gürleyerek geçerken belaları kendinden uzak tuttu, kafasına musallat olmalarına izin vermedi. Kırlar ve evler ve sapsarı orman yanından süzülüp gitti ve ihtiyar adamı ne zaman düşünecek gibi olsa dizginlere ve mahmuzlara daha bir asıldı, daha bir hızlandı. Ancak bu yolla, o musibet karşılaşmayı zihninden savabildi. Kan ter içinde, Roskilde şehrinden fırtına gibi geçerken, olayı neredeyse unutmuştu ve akşam vakti, o çılgın at yolculuğundan sonra suratı pancar gibi kıpkırmızı, Sorø ormanını katederken, olayı topyekûn unutmuştu. - Korsør'e varınca, yola çıktığından bu yana ilk defa atından indi, yatacak bir yer bulmalıydı, zifiri karanlık çökmüştü.

Otte Iversen ertesi sabah uyandı - Ane Mette! dedi kendi kendine ve yataktan fırladı. Yarım saat sonra, tekneyle Storebælt'den[25] geçiyordu, keyfi yerindeydi - yalnız sabırsızlıktan sanki yerinde duramıyordu, sıla hasreti her yanını ateş gibi sarmıştı.

Otte, atını ancak Fyn adasından geçerken, deyim yerindeyse, ilk kez fark etti, o ana kadar onu ruhu bile duymamıştı. Asıl kendi kahverengi atı Stokholm saldırısı sırasında altında vurulmuştu; yerine, kıpkırmızı, uzun bacaklı bir aygır verilmişti. Dağ tepe dolaşırken üzerine yoktu da, uzun yolda sanki kütüğün üzerinde gider gibi oluyordu insan. Yolun neresinden gittiğine dikkat ettiği filan yoktu hayvanın. Neyse! Durmadan kırbaçlamak ve mahmuzlamak şarttı. İtiraf etmek gerekirse, Otte'nin kendi eski atının

eline su dökemezdi, o öyle yumuşak huylu, sonuna kadar bastırmaya öyle istekli bir hayvandı ki, ama İsveç'te ölüp gitmişti hayvancağız... Ah ah! elden ne gelirdi ki! Ve Otte uzun bacaklı dorunun gemlerine asıldı. Öte yandan, bu hayvana bir nebze saygı da duyuyordu, durmadan didinip ter döküyordu.

Odense'nin karşı ucunda bir fırtına patladı ve kuzeyden sağanak bastırdı. Otte başını iyice eğdi ve atını sürdü. Çok geçmeden yine öfkeden kudurdu - hantal devenin şimdi de sanki can çekişir gibi gideceği tutmuştu, Otte fırtınaya karşı yol alabilmek için, atın bir yanına iyice sarkmak zorunda kalmıştı, hayvana avaz avaz bağırdı ve yelesinin üzerinden boynuna beş altı kırbaç şaklattı, ta ki dörtnala koşana kadar. Fırtına giderek şiddetleniyordu. Otte dişlerini gıcırdatarak ata asıldı ve sürdü. Al işte, şimdi de zınk diye durmuştu, eşi görülmemiş bir umursamazlık, sahibini filan taktığı yoktu hayvanın, Otte hırsından adeta kudurmuştu. Çok gerekli bir durum olmadıkça mola vermemeye kararlıydı. Tek isteği evine varmaktı.

Otte Iversen'in dinlenmek için daha önce mecburen durduğu yol konaklarında atla ilgilenen seyisler, hayvanın ne feci halde olduğunu gördülerse de seslerini çıkarmadıydı ama verdikleri hüküm aşikârdı: bugün beygir, yarın düldül.[26]

Ane Mette! diye aklından geçirdi Otte Iversen Lillebælt'de[27]. Ane Mette, dedi bir kere de yüksek sesle Vejle civarındaki ormanlarda at sürerken. İki gündür, dere tepe demeden ine çıka ormanlar, nehir geçitleri, köylük mezralar, buzağılar, köy kiliseleri, seyyar satıcılar, tahta kulübeler, barakaları aşmıştı. Bir yağmur yağıyor, bir güneş çıkıyordu. Göçmen kuşlar sarı ormanların üzerinden sürüler halinde uçuyordu. Randers'e gece vakti varabildi, sur kapıları kapanmıştı, şehrin etrafından dolandı, atı ırmaktan karşı tarafa yüzdürerek geçirdi ve oradan yoluna devam etti.

Ve Otte Iversen tan vakti dik bir tepeden aşağıya doğru inerken atın sırtının eyerin altında birden kavislendiğini hissetti, hayvan ön bacaklarının üzerine çöktü ve baş üstü yere yuvarlandı. Otte eyerden atlayıp atın başını havaya kaldırmayı başardı ama hayvanın gözleri cam gibiydi. Uzun tüylü bacakları bir iki kere titredi ve Danimarka'nın hemen her yanını nasıl hiç ses etmeden kâh uğraşa didine kâh irkile ürke dörtnala arşınladıysa, aynı

şekilde de öldü hayvancağız. Otte Iversen ölü hayvanın koşum takımlarını çözdü ve en yakın kasabaya doğru yürümeye koyuldu.

Aynı gün öğleden sonra, Otte Iversen yeni atının üzerinde memleketine vardı. Tepelerden aşağıya tam hız indi, vadiyi birkaç dakikada aştı ve Jens Sivertsen'in evine çıkan yokuş yolu dörtnala tırmanıp, evin tam önünde durdu, atından atladı ve soluk soluğa, giriş kapısına doğru döndü. Jens Sivertsen, başı çıplak, kapıyı usulca açıp dışarı çıktı.

Ane Mette, diye sordu Otte, nerede o?

Ane Mette evde değil, diye adeta fısıldadı Jens Sivertsen, bakışlarında çekimserlik ve tereddüt vardı - artık, diye ekledi.

Ne, ne? Nerede peki?

Jens Siversen başından aşağı kaynar su dökülmüş gibi kıvrılıp büzüldü. Bir şeyler diyecek gibi oldu, ama karşısındaki asil gencin nasıl bembeyaz olup elinin ayağının boşandığını görünce korkudan sesini çıkarmadı.

O nerede? diye yineledi Otte korkuyla.

Salling'de hizmetçilik yapıyor, dedi Jens Sivertsen ve bitkin bir halde öne doğru birkaç adım attı, atın yelesini hafifçe okşadı ve herşeyi başından sonuna kadar sakin sakin anlattı.

Evet, Ane Mette bir aydır ortalarda yoktu, Thøger´in oğlu da o arada sırra kadem basmıştı, şu Mikkel hani, Kopenhag'dan dönen. Eve geldiğimde ikisinin balığa çıktığını söylemişlerdi. Onun için ben de Salling'e doğru sürüklenmiş olabileceklerini düşündüm.

Jens Sivertsen endişeli gözlerler havaya baktı.

İlk başlarda her allahın günü o civarda durup dinlenmeden aradım sordum, ama onları ne bir görene ne de bir şey bilene rastladım. Onu daha dört gün önce bulabildim; Vestersalling'de bir çiftlik evinde hizmetçilik yapıyor. Eve dönmek istemiyor, ne kadar yalvardımsa, ne kadar dil döktümse kâr etmedi.

Jens Sivertsen sesini alçalttı.

Bir şeyi yoktu, görünüşe göre yani, ama morali bayağı bozuktu. Mikkel... onun adını bir kere daha işitmek istemiyordu. Çekip gitmişti.

Jens Sivertsen yine havaya baktı; gerçek nefret ve ıstırap dolu dudaklarından rahatça okunuyordu.

Sorumlusu oydu, diye acelacele ekledi, gergin ama emin bir sesle.

Ve Otte Iversen hiç ses çıkarmayınca, Jens atın yelesinden bir tutam saç daha yakalayıp düzeltti, şundan bundan bahsetmeye başladı. Demirci Thøger de bu durumdan en az benim kadar hoşlanmıyor. Oğlu sırra kadem bastı, işin yüz karası da cabası. Yine de onun yanında Niels var, ama ben artık *yapayalnızım*. Yani insanın başına her şey gelebiliyor, ihtiyarlıkta bile, evet öyle, hiç belli olmuyor. Ne diyeceğimi bilmiyorum...

Jens çenesini atın boynuna dayadı ve dalgınca fiyorta doğru baktı, yağmura gebe ıslak bulutların altından akıp giden soğuk suları seyretti. Nihayet döndü ve birkaç dakika Otte Iversen'in yüzüne dikti gözlerini. Ama buna yüz demek zordu, ifadeler silinmiş ve suratının tam ortasına toplanmıştı, tıpkı dumandan boğulmuş bir kedininki gibi.

Jens Sivertsen atı bıraktı ve ağzında bir şeyler geveleyerek yana çekildi, bir dua, bir yalvarış kırıntısı.

Fakat Otte atına atladı, eyerin üzerine yerleşti.

Deh! dedi ata. Ve tırıs tırıs Moholm'a, evine doğru yoluna devam etti.

23 *Üç ay önce Otte Iversen adında biri gizlice bahçeme girdi ve kızımı lekeledi. Evet - sen osun, bunu rahatça görebiliyorum. ç.n.*

24 *Allah senin belanı versin, duyuyor musun beni, ne rahat ne uyku yüzü görmeyesin, bir yudum suya muhtaç kalasın, ağzındaki ekmek taş kesilsin inşallah. Dilerim Allahtan, çürüyüp gidesin - evet çürüyesin - gururun ayaklar altında sürünsün! Anan baban utançtan ölür inşallah, of of - Allah belanı versin! Dilerim, uyuz bir köpek gibi pörsüyüp gidesin, leşin kefeninin deliklerinden dışarı sızar inşalah! Allah senin belanı versin! ç.n.*

25 *Takımadalardan oluşan Danimarka'nın Fyn ve Sjælland adaları arasında uzanan geniş boğaz. ç.n.*

26 *"Kurt kocayınca köpeğin maskarası olur" gibisinden. ç.n.*

27 *Fyn adasıyla Jylland yarımadası arasında uzanan geniş boğaz. ç.n*

Ölüm

Yaz ortasında, güneşin en tepede durduğu ve herşeyin buram buram sessizlik tüttüğü o öğle zamanlarında gökyüzünün güneyinden doğru yanıp sönen ışıklar belirir; pırıl pırıl gün ışığının içine, ondan daha pırıl pırıl, bembeyaz kıvılcımlar hücum eder. Bundan tastamam altı ay sonra, fiyort baştanbaşa buz tutup dağ tepe her yer kara gömülünce, aynı ruh yine hortlar. Gece vakti, fiyortun buz yüzeyi tok bir ses çıkararak bir uçtan öbür uca çatlar, silah sesi gibi, çılgın bir yaratığın homurtusu gibi bir ses.

Köylüler, ev kapılarıyla sığır barınakları arasındaki yarı buz tutmuş kalın karları temizleyip kendilerine yol açar. Peki, bütün o cinlere, o muzip cücelere ne oldu, neredeler, tabiatın sesi nereye kayboldu? Yoksa *jøve* de mi öldü ve unutulup gitti? Artık hiç bir farklılık, hiç bir çeşitlilik yok. Yaşam büzüşüp kalmış, sadece bir ölüm kalım savaşından ibaret. Meşe ağaçlarının arasında tilki, bir kar anaforunun içinde fırdöndü gibi oraya buraya savruluyor ve ölüm korkusu içinde tekrardan doğrulmaya çalışıyor.

Şimdi sessizlik zamanı. Kırağı fiyortu göz alabildiğine örtüp saklamış. Gün boyunca buzların üzerinden doğru, iç çekişini andıran garip bir ses geliyor, bir balıkçı buzda açtığı deliğin yanı başında tek başına durmuş, zıpkınla yılan balığı avlıyor.

Bir gece yine kar bastırıyor. Hava sırf kardan ibaret, sert rüzgârsa bir buz selinden. Canlı hiç bir şey hareket etmiyor. Sonra bir atlı yaklaşıyor Hvalpsund[28] iskelesine. Karşıya geçmek hiç mesele değil, hızını azaltmadan doğruca buzun üzerine dörtnala sürüyor atını.

Altında yıldırım gibi bir gürültü kopuyor ve buz, millerce uzaklara kadar gümbürdüyor. Atlı karşı sahile varıyor ve karanın içlerine doğru yoluna devam ediyor. At dimdik boynuyla tipiyi ikiye yarıyor; irikıyım bir küheylan, bacaklarını açmasını iyi beceriyor.

Fırtına, atlının kül rengi pelerinini yana savuruyor; vücudu, sıska bacakları korunmasız, çırılçıplak; kar, kaburgalarında uğulduyor. Bu atlı,

ölümün ta kendi. Tacı üç tel saçın üzerinde fütursuzca duruyor; tırpanı zaferden yeni çıkmışçasına arkaya eğik.

Ölümün kendine öz geçici hevesleri var, durmak geliyor hatırına, çünkü o kış gecesinin ortasında gözüne bir ışık ilişmiş ileride; kırbacı atın kıçına indiriyor ve hayvan havaya fırlayıp gözden kayboluyor. Ölüm yolun geri kalan kısmına yaya devam ediyor, endişelerini unutmuş, avare avare ilerleyen gamsızın biri gibi.

Kar desenli gecede, yol kenarındaki bir dalın üzerinde bir karga oturmuş, başı vücuduna kıyasla epey iri, geçen yolcuya tanır gibi bakıyor ve boncuk gözleri pırıldıyor, içinden sessiz kahkalar atıyor ve sonra gaklıyor, gagasını imanına kadar açmış, sipsivri dili adeta gırtlağından dışarıya fırlamış, gülmekten neredeyse daldan düşecek. Delip geçen bir neşeyle ölümün arkasından bakmaya devam ediyor.

Ölüm, rüzgârla sürükleniyor. Ansızın bir adamın yanı başında bitiveriyor. Sırtına parmaklarıyla dokunur gibi vuruyor ve onu öylece yerde bırakıp uzaklaşıyor.

Bir ışık. Ölüm, gözlerini ayırmaksızın, ışığa doğru gidiyor. Işık demetinin içine giriyor ve üzeri buz tutmuş, sürülü bir tarlanın üzerinden bir müddet güçlükle ilerliyor. Evi ileride seçebilecek kadar yakınlaşınca içini garip bir sıcaklık kaplıyor. En nihayet yuvasında, evet, burası onun başından beri ait olduğu yer. Yuvaya dönüş yolculuğu hayli zor geçti, ama Tanrıya şükür artık burada. Kapıdan giriyor, ihtiyar bir çift onu buyur ediyor. Karşılarındakinin gezgin bir yolcu olduğunu sanıyorlar, bir tamirci ustası, bitkin ve hasta. Kendisini doğruca yatağa atıyor, tek kelime etmeden, karşısındakiler onun ağır durumda olduğunu görebiliyor. Sırtüstü uzanıyor - yaşlı çiftse, ellerinde mum, odanın içinde dolanıp aralarında konuşuyorlar - ve onların oradaki varlığını unutuyor.

Uzun süre, uyanık ve hareketsiz, öylece yatıyor. Sonra inlemeye başlıyor, ilk başta alçaktan ve kesik kesik, sanki bocalar, sendeler gibi ve sonra ağlamaya başlıyor, ama hemen duruyor.

Lakin iniltileri devam ediyor, şimdi daha yüksek perdeden; kupkuru gözlerle hıçkırıyor. İki büklüm olmuş, sırtı kavislenmiş, sadece ensesinin ve topuklarının üzerinde duruyor, derin bir yeis içinde, tavana doğru bakıyor ve feryat ediyor, doğum sancısı çeken bir kadın gibi feryat ediyor. Sonunda

yığılıp kalıyor, inlemeleri diner gibi oluyor. Ve en nihayet sesi kesiliyor, artık hiç hareketsiz, ölü gibi yatıyor.

[28] Jylland yarımadasının kuzeyindeki Limfjorden fiyortu kenarında ufak bir kent. ç.n.

Yeniden karşılaşma

1500 yılıydı, Derebeyi Slentz[29] topladığı muhafız alayıyla birlikte Holstein'a doğru ilerliyordu, Kral Hans ve Dük Frederik tarafından Dithmarschen'i fethe gönderilmişti.

Bölüklerden birinin sağ kanadında Mikkel Thøgersen yürüyordu. Altı ay önce derebeyinin hizmetine girmişti. Mikkel upuzun boyu, iskelet gibi vücudu, bir benzeri olmayan o çarpıcı kızıl bıyıklarıyla yerine iyi yakışmıştı. Çarmıhtaki o hayduta benziyordu - Nazaretlinin[30] safında olana değil, ötekisine. Fitilli tüfek ve pala kuşanmıştı, üzerinde mavi kadifeden, ponponlu pantalon, deri yelek vardı, kafasına da demir kask takmıştı. Bütün teçhizat aslında bir cesetten kalmaydı, onu bir sabah yol üstünde bulmuştu. Mikkel'in yanında Clas yürüyordu, henüz sağdı.

Silah arkadaşları Almanca bir şarkı söylüyordu, Mikkel de elinden geldiğince, aynı tonu tutturmaya çalışarak onlara katıldı:

Gedenkst du noch, es war ein´ Nacht in Böhmen -
O Gotts Marter ja, Kamrad, ein´ Nacht gar schön!
Der hat ein Arm, ein Bein, ein Aug´ verloren,
Und mancher Bube muss seitdem auf Stelzen gehn.
Sss... svillevillevit dreh um das Aug´,
Svillevillevit dreh um das Aug,
Sville ville vit, pum pum
Den ganzen Hals dreh um!

Heirathen thun und mit dem Weib sich rauffen -
O Gotts Marter nein, Kamrad, Gotts Marter nein!
Heirathen thun und mit dem Weib sich rauffen -
O Gotts Marter nein, Kamrad, Gotts Marter nein!
Sss... svillevillevit dreh um das Aug´,
Svillevillevit dreh um das Aug,
Sville ville vit, pum pum

Den ganzen Hals dreh um!

Du kleiner Vogel, der du fliegst vom Neste
Schönre Heimat suchend in das fremde Land,
Sag, kommst du wohl von unbekannten Fluren,
Oder kommst du von des Herzens tiefem Grund?
Sss... svillevillevit dreh um das Aug´,
Svillevillevit dreh um das Aug,
Sville ville vit, pum pum
Den ganzen Hals dreh um!

O Mutter, krieg´ ich Schnappsen, weil ich lebe,
Oder, Mutter, krieg´ ich Flügeln, wenn ich sterb´;
O Mutter, krieg´ ich Flügeln, weil ich lebe,
Oder krieg´ ich, Mutter, Schnappsen, wenn ich sterb´?
Sss... svillevillevit dreh um das Aug´,
Svillevillevit dreh um das Aug,
Sville ville vit, pum pum
Den ganzen Hals dreh um![31]

Fakat günün ilerleyen saatlerinde çoğunun sesi soluğu kesildi; uzun yol katetmişlerdi ve hâlâ da bir alay yol vardı önlerinde. Nihayet gece geç vakit, kralın karargâhına yaklaştıklarında her biri bir eşek yükü taşımış kadar harap haldeydi. Mehtap çıkmıştı, yerler ince bir kar tabakasıyla örtülüydü. Mikkel başı önünde gidiyordu, yorgunluktan ölmek üzereydi, üstüne üstelik bir de son birkaç saattir her yanını garip bir uyuşukluk kaplamıştı. Karın üzerinde çaprazlamasına uzanan gölgeler gözüne ilişti, altı tane kıpır kıpır gölge, bölüğünün gölgesi. Gölgelerin birbirinden epey farklı olduğunu fark etti hayretle. Birkaçı nispeten açık renkti, kendininki diğerlerinden daha koyu gibi geldi ona. Biraz kafa yordu bunun üzerinde ve korkuya kapıldı, ürperdi, düşünceyi aklından bir savdı, bir geri getirdi... uygun adım gittiler de gittiler, o ucu bucağı görünmeyen kalabalık bir tek kütle gibi ileriye doğru kaydı. Her biri her an yere yıkılacak haldeydi, fakat hep birlikte omuz omuza ilerlediler ve Mikkel de onlarla ilerledi, yine dünyayı unutmuştu.

Nihayet kampa vardılar ve istirahate çekildiler. Mikkel bir ahırda yüz kişiyle beraber yatacaktı. Tam dalıp gitmek üzereydi ki, içerinin sıcağından üzerine ateş bastı, nefesi daralır gibi oldu, firladı kalktı. Etrafında ahırın karanlığından başka bir şey yoktu, fakat o, millerce yol kateden, göz alabildiğine uzanan bir ordu - alçak gökyüzünün ön planında hareket eden siyah sancaklar - görmemiş miydi, kendisi de aralarında gitmemiş miydi? Dur durak bilmeyen koskoca bir ordudaki bitap düşmüş her bir askerin üzerine çöken dilsiz melankoli onu da sarmıştı. Yanında yatan Clas da tam o anda yerinden sıçradı, onun da nefesi daralmıştı. Rüyasında hâlâ yürüdüklerini gördüğünü söyledi Mikkel'e arkadaş arkadaşa ve kıs kıs güldü.

Mikkel, yürümekten sızlayan vücüdu ve kasvetli, ordulu rüyaları yüzünden gece boyunca birçok defa irkilerek uyandı. Ve her uyandığında da, o haşin ahırın bir köşesinde, samanların içine sinmiş, inleyip duranların seslerini işitti.

Derebeyi Slentz'in muhafız alayı Kral Hans'in ordusuna katıldığında aylardan Ocak'tı. İki yıl aradan sonra, Mikkel artık yine Danimarkalılarla konuşabilecekti. Otte Iversen'in de kralın ordusunda olduğunu- süvari alayında alemdardı - bir gün şans eseri öğrenince içindeki nefret körüklendi. Onu görmeye can atıyordu. Acaba o da Mikkel'den aynı derecede nefret ediyor muydu? İnşallah ediyordu. Ama Mikkel, Otte Iversen'i görme şansına kavuşamadı. Buna karşın, Clas ona bir gün hiç yoktan rastlamıştı, bundan Mikkel'e bahsetti ve laf arasında üç yıl önce Kopenhag'daki o akşamı da hatırlattı. Clas bir türlü inanamıyordu! Heinrich... O ölmüştü, ahmak köylüler kıymıştı canına. Clas başını iki yana salladı, Heinrich'i hiç unutmayacaktı.

Savaş doğal akışını sürdürdü. Saldıran taraf, adet olduğu üzere, başta son derece görkemle ve imanla atıldı düşmanın üzerine, fakat kılıç darbeleri bir faciaya, büyük bir can kaybına mal oldu. Evet, eski zamanda böylesi zafer dramaları sahnelenirmiş. Fakat hayal ürününün gülünç karşısavına da dikkat etmek gerekiyor - askeri üstünlüğe canı gönülden inanan bu zırhlı silahşorlar mühimmat arabalarına kurulmuş, altın zincirler kuşanmış, etrafa caka satar; alçak Albay Slentz, Ditschmarchen'li köylüleri, kaytan bıyıklarını bura bura bir an önce ahlaksızca kargılamak için zor bekler -

henüz çarpan on beş bin yüreğin içine hapsolmuş onca sıcacık kan ve asillerin maskarası, Per denen o Meldorf dükü ve Hemmingstedt Kontu Poul - ve arkalarında iğrenç bir gözdağı: savaş ganimetlerini taşımak üzere getirilmiş bin beş yüz at arabası. Bu baş döndürücü savaş aygıtı, sonucun ne olacağı nı bilmeyenleri hayrete düşürmeyecek; zira bu gülünç gösteri insanoğlunun tabiatını ortaya döküyor. Ölümsüzlükle övünülecek bir şeymiş gibi caka satmak canlılar için doğal bir şey; en cerbezeli hayatiyet ve zindelik göstergesi kendini övünç ve gözdağıyla ifade eder, insanoğlu en rafine gücünü cafcaflı yalandan alır. İnsan, gücünün doruğundayken, öldürmek zorundadır. Hayatınn kendisi öldürücüdür.

Ve şimdi ikinci perde - katliam. Bu yüksek kafalar, kuzeybatıdan gelen fırtına ve ani buzlanmadan, kar ve yağmurdan ve karayı kaplayan vahşi Kuzey Denizi'nden oluşan görkemli bir sahne düzeni içinde, köylülerin sopalarının altında can verdi. On adet derme çatma toptan fırlatılan gülleler, tek bir saf halindeki orduyu yarıp geçti ve ölüm bu zenginliğin ortasında edepsiz bir açgözlülükle ağzını şapırdattı. Boğuldular, batak çamurunun içinde ayaklar altına alınıp çiğnendiler ve Ditschmarchen'li köylüler, kan selinin önünü açmak için canla başla çalıştılar. Saydam sıvının yol bulup fışkırması uzun sürmedi. Delik deşik yaşlı savaşçıların kanları öyle hızlı akmadı, ama kanlı canlı gençlerinki fıskiye gibi boşaldı. Oyundaki kinizm ve anafikir de tastamam buydu. Olaylar dizisi, daha önce belirtildiği üzere, içsel karşısavına binaen seyrediyordu.

Mikkel Thøgersen, Clas'ın yere yığıldığını gördü. Yan taraftan yıldırım gibi saldıran bir batak köylüsü, elindeki baltayla kafasından koca bir parça koparmıştı.

Hemen akabinde, Mikkel bir arkın içine savruldu ve buz gibi suyun dibinde kayboldu. Yüzeye çıkamadan, akıntıyla bir müddet öylece geriye sürükledi. Tutunacak bir yer bulup da ciğerlerini tekrar havayla doldurunca, kralın süvari birliklerinin yanına kadar geldiğini fark etti. Lakin bir savaş nizamı içinde olmaktan çok uzaktılar, at ve insandan oluşan bir pelte gibi çalkalanıp duruyorlardı, ne ileri ne geri gidebiliyorlardı. Panik ve katliam sürüp gidiyordu... Ama Mikkel, Otte Iversen'i bulmanın peşine düştü ve nitekim de buldu. Yoğun kalabalığın iç taraflarında, elinde sancak öylece

duruyordu. Altındaki atla arada sıkışıp kalmıştı, herşeye boş vermiş bir hali vardı. Suratı soğuktan mosmordu.

Mikkel bu suratı, acaba ona yaptığı kötülükten haberi olduğunu ima eden bir belirti var mı diye merakla tetkik ediyordu. Otte Iversen'in gözü ona ilişene kadar da, yattığı yerden kımıldaman öylece baktı. Ama Otte Iversen'in suratı buz gibi kaskatıydı. Mikkel'i görmek ona hiç dokunmamıştı. Sancağı tutan eli ayazdan mosmordu. Cilt soğuğa karşı son derece hassastır, donmuş bir mafsalın üzerine en hafif bir dokunuş, en erkek adamın bile gözlerinden yaşlar boşandırır. Koku duyusu soğukta kaybolur. Mikkel kendi de yarı ölü gibiydi, buz gibi soğuktan eli ayağı uyuşmuş, hissizleşmişti. Şiddetli akıntının onu bir miktar daha ileriye sürüklemesine karşı koyamadı, eriyen kar ve çamur karışımı, pelte gibi suyun içinden ve cesetlerin arasından geçti gitti. Ordunun ta en geri hatlarına kadar böylece gelip sonra sürünerek yukarıya çıktı ve canını kurtarmanın çaresini dosdoğru Meldorf'a kaçmakta buldu.

29 *Thomas Slentz (- 1500). Toprak sahibi asillerle köylüler arasında geçen Hemmingstedt (şimdiki Schleswig-Holstein bölgesi) muharebesi'nde (17.feb. 1500), Hollandalı ve Danimarkalı savaşçıların başındaki Danimarkalı asılzade/derebeyi. Hedef, Almanya'nın kuzey bölgesinde, Kuzey Denizi kıyısında köylüler tarafından kurulan yeni cumhuriyeti ele geçirmekti. Danimarka tarafı bozguna uğradı, askerler, med-cezire bağlı olarak karaya hücum eden Kuzey Denizinin sularında boğularak öldü ve ordu hemen hemen tamamen telef oldu. ç.n.*

30 *Nazaret şehri sakini. Hz. İsa'nın bir diğer adı. ç.n.*

31 *Düşün, dostum, o şanlı dövüşü düşün,*

Pıhtılaşan kanları hatırla - o harikulade manzarayı;

Bağırsakları darmadağın, pisliğin içinde kafaları,

Vay canına, nasıl da fışkırdı kanları.

Hadi gayret... bir göz oy, kes kollarını,

Ne sonu düşün, ne kimin öleceğini,

Ez onları, uçur kafalarını -

Hepimiz ölmüş olacağız grup vakti!

Sadık karını hatırla hadi,

Unut gitsin iç çekişlerini, gözyaşlarını, arbedeyi;

Ama nedir o kıkırtının, o bilgiç sırıtışın nedeni?

Kimin yatağında olduğunu mu düşünüyorsun şimdi?

Hadi gayret... bir göz oy, kes kollarını,

Ne sonu düşün, ne kimin öleceğini,

Ez onları, uçur kafalarını -

Hepimiz ölmüş olacağız grup vakti!

Yuvasından uçup giden kuştan ders alsana,

Küçücük yüreğinde şan şeref hayalleri;

Artık tadı kalmadı mızrağın, ganimetin,

Ama solucanların tadı aynı yabancı toprakta da.

Hadi gayret... bir göz oy, kes kollarını,

Ne sonu düşün ne kimin öleceğini,

Ez onları, uçur kafalarını -

Hepimiz ölmüş olacağız grup vakti!

Vay canına, sadık dostum,

Unut acının zaferini ve zevkin sonunu;

Hatırla kuzgunun şarkısını:

Bu diyarlarda önce schnapps, sonra kanat.

Hadi gayret... bir göz oy, kes kollarını,

Ne sonu düşün ne kimin öleceğini,

Ez onları, uçur kafalarını -

Hepimiz ölmüş olacağız grup vakti. ç.n

HARİKA BİR YAZ

Axel atıyla yola çıkıyor

Jens Andersen Beldenak, Odense'deki piskoposluk konutunda bir davet veriyordu. İçerinin aydınlığı sokağa taşmıştı, kapkaranlık şehirde tek ışık olan yer burasıydı.

Bir atlı konuta henüz varmış, atını bağlayacak bir halka ararken, tepedeki binadan sesler geldi kulağına; kâh hafif kâh sert üfüren rüzgâr gibi, hoho; atlı, uzun yoldan geliyordu. Axel'di adı. Oda kapıları açılıp kapandıkça, insan gürültüsü de bir artıp bir azalıyordu. Gürültü sonra birden patlayıp, açık bir savaktan dışarı fışkıran su gibi uğuldayarak dışarıya boşanınca, sahanlığa açılan iç kapının da, ana giriş kapısının da şimdi ardına kadar açık olması gerektiğini düşündü. Atını, gözüne ilişen ilk uygun yere alelacele bağladı, yukarıdakilerin çığlık çığlığa kahkahaları sürüyordu; bütün o bağrış çağrışın arasında tok bir erkek sesi kendini belli ediyordu, kırbaç gibi iniyordu bütün seslerin üzerine, sonra diniyor ve tekrar yeni bir güçle veryansın ediyordu; Axel, bu kahkahaların sahibinin nasıl bir tip olabileceğini hayalinde canlandırarak eğlendi; adam gırtlağını öyle bir zorlayarak cıyaklıyordu ki, baştan aşağıya işaret fişeği gibi parlıyor olmalıydı, kor gibi yanan kaba saba bir nesne! Axel merdivenlerden uçarca çıktı ve paldır küldür salona daldı.

O tam kapıdan girerken, dört genç uşak, üzerinde genç bir kadın olan büyük bir pirinç tepsiyi taşıyarak, sırtları dimdik, uygun adım ortadaki koca masaya doğru ilerliyordu. Kadın oturmuş, elleriyle de tepsinin kenarına tutunmuştu, omuzlarından aşağıya dökülen gür siyah saçlarından başka bir şey yoktu vücudunu süsleyen. Kimse daha ne olup bittiğini anlayamadan, uşaklar tepsiyi, yemeklerle bezeli masanın tam ortasına bıraktılar. Kireç badanalı duvarlarda meşaleler yanıyordu. Axel'in dışarıdan duyduğu o patırtı gürültü, zevk ve sefa düşkünü olduğu apaçık, akşamcı bir gruptan geliyordu; oturdukları yerde bir iki büklüm oluyor, bir arkaya yaylanıyorlardı kahkahalar savurarak. Axel önündeki manzaradan büyülenmiş gibi olduğu yerde durdu ve ellerini kavuşturdu; diğerlerininkini

bastıran o kahkaha patlamalarının, masanın en başında oturan iriyarı bir adamdan geldiğini hemen çıkarmıştı. Doğrusu, kahkahalarının ima ettiği derecede eğlenir bir hali de yoktu. Bu adam, piskoposun ta kendisiydi.

Salonda birden bir sessizlik oldu. Kahkahalar dinince, şaka tamiri imkânsız bir hasara uğramıştı, gülenler supsulu, kıpkırmızı gözleriyle birbirlerine çekingence yan yan baktılar. Sonra suratlarını kuruladılar ve kahkahaları canlandırmak için nafile yere ter döktüler. Tepsideki kız başını yavaşça önce eğdi, siyah saçları da öne doğu kayıp dümdüz aşağıya sarktı.

Bu da ne, ne istiyor bu adam? diye bağırarak masadan fırladı Jens Andersen; Axel'in üzerine giderken, tavrı daha da ciddileşivermişti ve Axel'in göğsüne bir arşınlık bir mesafe kala zınk diye durduğunda, onu dövmeye hazırlanıyormuş gibi bir hali vardı.

Ne işin var senin burada?

Axel, getirmekle görevlendirildiği mektubu çıkarmak için elini göğsüne attı, Jens Andersen ne yapmak üzere olduğunu anlamıştı.

Tamam, dedi, onu daha sonra konuşabiliriz. Hoş geldin, buyur, bir şeyler ye.

Jens Andersen masaya döndü, kollarını iki yana açıp salladı, neşesi tekrar yerine gelmişti; savurduğu sevinç nağraları kalabalıktan aynı coşkuyla karşılık alınca neşesi daha da arttı.

Yoksa bir lokma alacak kimse yok mu?

Jens Andersen kedi gibi bir hızla döndü ve Axel'in gözlerinin içine dimdik baktı, suratı birden muzip bir ifadeyle aydınlanmıştı. Axel'i omuzundan sıkıca yakaladı ve sesini alçaltarak, biraz otoriter, biraz temkinli, sanki ona bir lütuf yapıyormuş gibisinden bir ses tonuyla konuştu:

Meclise en geç gelen, en aç demektir. Sofrada artakalan da zaten en lezzetlisi - hadi, buyur al kızı!

Bu ikram faslı bir parolaymış gibi, salondakilerin dilini çözüverdi, herkes kasıklarını tuta tuta, delice gülmeye başladı. Fakat Axel kıvrak bir baş selamıyla, ikramdan duyduğu memnuniyeti ifade etti, gözlerini hoşça kısıp, kızı bir gözden geçirdi, kız da o bakışların altında kendine çekidüzen verdi, saçlarını elleriyle geriye doğru şöyle bir silkeledi.

Ve sonra, teşekkür ederim, dedi. Açıkkalpli cevabı, altın gibi sesi, salonda geçici bir sessizliğe sebep oldu ve sonra öyle bir alkış tufanı koptu

ki, gürültüsünden tavan sallandı. Hepsi bir an gözlerini karşılarındaki bu gence dikti, hiç de fena giyinmemişti, üstü başı epey ıslak ve çamurluydu, yüzü yağmur yemekten kıpkırmızı olmuştu, ıslak saçları kulaklarının etrafından kıvır kıvır havaya kalkmıştı, ama tabii olacaktı, uzun yoldan geliyordu. Hayat dolu bakışlarla masadakilere dikkatlice bir göz gezdirdi. Misafirlerse dikkatlerini yine içki bardaklarına çevirmişlerdi bile. Ve kız tepsi içinde dışarı taşındı, başını çevirip de arkasından bakan olmadı. Fakat kız, tam kapı aralığından geçirilirken bir döndü ve oturduğu yüksek makamdan belli belirsiz bir gülücük yolladı misafirlere, rüzgâr uzun saçlarını uçuşturdu, kız zangır zangır titriyordu. Axel o zaman başını iki yana salladı. Kız, piskoposun kiraladığı, kasabalı bir fahişeydi.

O kızın adı ne? diye sordu Axel, yemeğini bitirince. İçki faslı hâlâ sürüyordu, Axel'se, sofa süsünü içeri dışarı taşımış genç uşaklardan biriyle gevezeliğe dalmıştı, uzun boylu, kırmızı sakallı, ters bir tipti. Mikkel Thøgersen'di, piskoposun hizmetindeydi.

Agnete, dedi Mikkel.

Fena değildi yani.

Mikkel bir şey söylemedi. Ağzından kerpetenle laf alınanlardandı. Axel biraz öylece durdu, saçlarını bir düzeltti, giysileri neredeyse kurumuştu, yediklerinden sonra zor nefes alıyordu. Karşı taraftan daha fazla bilgi gelmeyeceğine kanaat getirince Mikkel'e sırtını döndü ve masada süren içki âlemini izlemeye koyuldu. Lakin çok geçmeden etrafı seyretmekten de sıkıldı; binici çizmeli bir iki kaba saba asil, başparmakları mühür yüzüklü bir alay alelade kasabalı, Graabrødre Manastırı'ndan bir keşiş, bir kâtip, Lübeck'li gemi kaptanları falan; hemen hepsi sarhoştu. Axel bu sefer, çizmelerinin yıldıza benzer iri mahmuzlarını şakırdata şakırdata bir dolanıp salonu inceledi.

Çok bakımsız ve sevimsiz buldu. Ama haliyle; Jens Andersen konuta döneli de pek uzun bir zaman olmamıştı, kralla arasındaki sert ihtilaftan sonra atıldığı zindandan çıkınca gelmişti. O işkenceli hapis faslından beri ihtiyar piskoposun avurtları daha bir çökmüştü. Fakat yeni bir seyahat hazırlığına başlamıştı bile, bu sefer Stokholm'a. Yani bu davet hem bir eve dönüş hem de bir veda davetiydi.

Gece yarısından sonra bir ara Jens Andersen, Axel'e eliyle işaret edip yanına çağırdı. Piskopos'u sıcak basmışa benziyordu, kel kafası ta tepesine kadar kuzey semalarındaki aurora borealis[32] gibi, alı al moru mor ışıldıyordu, fakat adımlarını yere pek sağlam basıyordu. Ufak bir odaya girdiler, kitap kokuyordu, devasa iki köpek onlar girince dişlerini gösterip hırıldadı.

Jens Andersen bir mum yaktı ve masanın önündeki sandalyeye yerleşti. O, gelen mektubu okurken, Axel de köpeklerden birinin kafası kucağında öylece oturup bekledi. Kapakları açık mektup kasaları, mektup çuvalları ve yerdeki mektup yığınlarından, odada adım atılacak yer yoktu.

Evet, dedi Jens Andersen, Axel'e dönerek; kurşuni saçlı koca kafasının görüntüsü birden değişmiş, suratı sert ve derin çizgilerle doluvermişti. Sesi haşin ve mesafeliydi, sadece bakışlarında hâlâ gamsız bir ifade var gibiydi. Axel atına atlayacak, buradan doğruca Børglum Manastırı'ndaki piskoposa gidecekti, yanına bir adam alacaktı... Mikkel Thøgersen'i alsa iyi olurdu; yarın sabah erkenden buraya gelip, mektupları ve talimatları alacaktı. Mesele çok acildi. Bu akşamlık artık serbestti.

Ve piskopos bu noktada onunla konuşmaya da son vermiş olacak ki iri elini uzatıp masadaki yazı malzemelerini altüst ederek bir şeyler aramaya koyuldu; içine kapanıvermişti. Axel kalktı, dışarıya diğerlerinin yanına gitti. Mikkel Thøgersen, Axel'le birlikte Børglum'a gideceğini duyunca hem şaşırdı hem sevindi. Ve gecenin geri kalan kısmında ne yapacakları hususunda anlaştılar, birlikte Agnete'nin oturduğu yere gittiler ve gece orada kaldılar. İkisi beraber yolculuk edeceğine göre, ortak bir zaafı paylaşarak, üstünkörü de olsa, aralarında bir duygudaşlık kurmanın faydalı olacağını sezmişti.

Agnete, Axel'e saçlarından bir tutam armağan etti.

Ertesi sabah saat sekizde, Axel ve Mikkel, piskopostan aldıkları mektup ve talimatlar yanlarında, atlarına atlayıp Odense'den yola koyuldular. Axel'deki mektuplar, güzergâhları üzerindeki derebeylerine bir bir teslim edilecekti, Jens Andersen'in kırk tarakta bezi vardı.

Şehirden tam çıkmadan, Axel, Odense'nin yanından kayıp geçen anacaddesini ilk ve son kez hayal gibi gördü, bir iki üçgen çatı ve sabah pusunda hafifçe kıpraşan bir rüzgâr bayrağı; Agnete'yi hatırladı, yüreği o an

bu şehre karşı şefkatle doldu ve Odense'yi anılarının içine bu haliyle gömüp sakladı.

İlk birkaç mil boyunca tek kelime etmeksizin at sürdüler, insanın iliğine işleyen bir sabah ayazı vardı, atların burun deliklerinin etrafı, soludukları buhardan ıslanmıştı. Etraf aydınlanınca Axel refakatçisine şöyle bir baktı, el bilekleri ince ve kemikli, elleri esmerdi; ama önkolları böylesine çelimsiz görünüp de kollarının üstü sırf kas olanlarını iyi bilirdi. Mikkel Thøgersen'nin atı bir dörtnala kalkmaya görsün, hayvanın dizginlerine her defasında nasıl asıldığı, vücudunun hareketlerini kendine has bir tarzda nasıl özenle ata göre ayarladığı gözünden kaçmamıştı. Hali vakti yerinde bir taşralı gibi giyinmişti, silahları da bayağı esaslıydı. Fakat fiyakalı giysileri, suratından yayılan mahrumiyet ifadesinin yanında pek sırıtıyordu; sonra o kızıl renk, fırça gibi sakalları da ona doğrusu tekinsiz bir hava da veriyordu, buna rağmen, müzmin bir evsiz barksıza has o kimsesiz ifadenin de dudaklarına yansımasına mani olamıyordu, üst dudağı şişti, sanki tek başına, gizli gizli ağlarmış gibi.

Yol aldıkça ısındılar. Mikkel bir öksürdü, etrafını seyretmeye koyuldu. Atlar şimdi bayır yukarı çıkıyordu.

Kopenhag'da durumlar nasıldı? diye sordu Mikkel.

Veba ve hastalık, dedi Axel şakrak bir sesle. Atımla Vesterport'dan çıkarken şöyle bir dönüp arkama baktığımda gözüme ilişen son şey yangın oldu.

Hmm.

Axel konuşmaya devam etti, kendinin de katıldığı kış savaşına getirdi lafı. Anlaşılan kafası hâlâ oradaydı, Bogesund´daki muharebeden ve Tiveden ormanlarındaki o hiç benzersiz eza ve cefadan bahsetti uzun uzadıya. Öyle soğuktu ki, diye temin etti Axel, insanın parmak uçları kazara zırhına değecek olsa, üzerine yapışıp kalıyordu. Kar, Danimarka'dakinden farklıydı, zımpara tozu gibi kaba taneli ve pütürlüydü, insanın üzerine yapışıp kalıyordu, deriye bir değdi mi haşlıyordu. Atla çam ormanlarından geçerken, ağaçların diken yaprakları insanın üzerine yağıyordu, çıplak tenine bir rastlayagörsün, obur sülük gibi saplanıp kalıyordu. İsveç'in karı da don yakmışçasına külümsü ve kuruydu; insanın elinin üzerinde ne görse bir çırpıda emiyordu, asalak hayvan gibi. Kar türlerinin en fecisiydi, insanın

derisine tül gibi konmuyordu, üzerinde sanki yosun gibi bitiyordu; asker cesetlerini bir anda örtüyordu valla. Ya, böyle işte, zor günlerdi. Güneş parladığı sürece hava incecik ama ipincecik kıymıklarla doluydu, öyle ki insan nefes alırken acıdan iki büklüm oluyordu; geceleyin atlar bir araya büzüşüp kıvrılır, yüzlerini acıyla buruşturur, öksürürdü, öhö öhö, öhö, ihtiyar adamlar gibi. Ve düşmanla dövüşmeye gelince, işler adamakıllı kötüleşmişti. Kimse acıya dayanamıyordu, yaralananlar domuz gibi feryat ediyordu. Gülle isabet eden çam ağaçları cam gibi un ufak olup dört bir yana sıçrıyordu. Savaşçıların çoğu en sonunda ya canavara ya da çılgına döndü. Ama tabii büyük bir zafer de kazanmışlardı. Ordu nihayet Stokholm'un önlerine geldi...

Nisan güneşi zaman zaman bulutları yarıp ortaya çıkıyordu. Lillebælt'i az kalsın geçemeyeceklerdi; akıntı, fırtınayla öyle bir şiddetlendi ki, atları ürktü, denize atlamaya kalktı, mavnaya halatlarla bağlamak zorunda kaldılar. En nihayet hayırlısıyla karaya ayak basıp da, atla yola koyulduklarında, Axel başını kaldırıp etrafını bir kolaçan etti.

Demek Jylland burası, dedi dilini şaklatarak, daha önce hiç gelmemiştim.

Mikkel ses çıkarmadı. Axel bu uzun, kara kuru, iç karartıcı erbaşın aklının bambaşka yerlerde olduğunu sezmişti. Yandan onu seyretti, suratındaki damarları inceledi, alfabe çözer gibi.

Bu Jylland'da gömülü bir define var, sırası gelince çıkaracağım, dedi Axel bir müddet sonra, dörtnala gidiyorlardı, rüzgâr kulaklarında uğulduyordu. Mikkel başını ona çevirip kayıtsızca sallayarak cevap verdi. Büyük bir define... Axel, Mikkel'in ilgisizliğine bozulmuştu, atını mahmuzladı, şimdi yan yana, uçar gibi yol alıyorlardı. Axel ağzını imanına kadar açmış, bacakları eyerin iki yanından aşağıya yukarıya yaylanarak sürüyordu atını; Mikkel, dizlerini kırmış, eyerin üzerine iyice çökmüştü, yerine çivilenmiş gibi oturuyordu, sanki hiç nefes almıyordu.

Batı yönünden yaklaşan yağmur bulutları dağılır gibi oldu, soluk, soğuk bir güneş gözüktü aradan ve bulutlar yeniden üzerine kapandı. Kargalar ıslak kırların üzerinde cıyaklayarak uçuşuyordu. Kuvvetli rüzgâr, yapraklarını dökmüş çalı çitleri dövüyordu. Ve ta ilerilerinde bir bulut, ayağını yere bastı ve iki atlının üzerine doğru geldi, iğne gibi saplanan, haşin ve hırçın bir yağmurun girdaplı karanlığının içine daldılar atlarıyla.

Yağmur, suların altında kaybolmuş yola kırbaç gibi iniyordu. Atlar bir sis bulutu içinde dörtnala koşuyordu, tüylerinin arasından buharlar yükseliyordu, tıpkı fırtınada ocak ateşinden savrulan duman gibi. Bütün gün böylece yol aldılar.

32 *Kutup ışıkları. ç.n.*

Tekrar eve dönüş

Akşamleyin geç vakit Jylland'da bir pansiyonda oturmuş çene çalıyorlardı. Çoktan yatağa girmiş olmaları gerekirdi, ama Axel, Mikkel'e definesinden bahsediyordu. Mikkel şimdi dikkat kesilmişti, dirseklerini masaya, yanaklarını da ellerine dayamış dinliyordu; mum, suratının tam önüne yanıyordu; Axel öne doğru eğildi ve anlatmaya devam etti:

Jylland'ın orta bölgesinde bir yerlerde olması lazım, daha fazlasını bilmiyorum, kâğıdı şimdiye kadar kimseye göstermemeyi tercih ettim. Büyük bir define, her gün aklımda, ama acelesi de yok, bu iş çantada keklik. Zamanının geldiğine karar verince, ne yazılı olduğunu bir bilene sorup öğreneceğim elbet. İşte burada, bak.

Axel, elini yırtık pırtık mintanının içine soktu, şöyle bir aradı taradı ve bir ipe asılı, boynuzdan yapılmış büyükçe ve kalınca bir rulo kılıf çekti çıkardı. Tırnağıyla nasıl açılacağını gösterdi, içinde katlanmış bir parşömen kâğıdı olduğunu söyledi. Mikkel gözlerini kılıftan kaldırıp Axel'in yüzüne bir baktı, artık karşısındakinin davranışlarının gençlere has bir patavatsızlıktan ziyade, ruhsal bir dengesizliği andırdığına kanaat getirmişti. O mavi gözlerde insani bir bakış yoktu; bakışları, adı Ole veya Josef olan ve kim olduğunu, nereden geldiğini bilen birine has o aklı başında ve istikrarlı ifadeden yoksundu. Hatları güzeldi, esmer bir sakal, saf ve içten bir ağız. Cildi öyle kar beyazıydı ki, yüzünün nerede bitip havanın nerede başladığını adeta birbirinden ayırt edilemiyordu. Fakat o ipiri, az buçuk kıllı ellerini fark etmemeye imkân yoktu.

Axel boynuz kılıfı, çıkardığı yere geri koydu ve kafasını defalarca öne araya sallayıp, evet, evet, dedi, kendi kendine konuşur gibi.

Mikkel ona yaşını sordu.

Yirmi iki. Axel başını kaldırdı, şimdi aklı başında görünüyordu. Bu sefer de, defineyi başkasına kaptırmamak için nasıl bir çözüm yolu bulduğunu anlatmaya koyuldu; yazıyı kendi başına çözemiyordu, zira İbraniceydi...

Mikkel İbranice bildiğini söyledi.

Ya, demek biliyordu. Axel'in gözlerinin içi parıldadı, öne eğilip alçak sesle lafa devam etti.

İşi zamana bırakacağım. İşi zamana bırakacağm, elbet günün birinde mürekkep yalamış birine rastlayacağım, bir rahibe, tercihen bir ayağı çukurda bir rahibe, o zaman onu sıkı göz hapsnde tutar, ölüm döşeğinde geldiğinde duyuları tam kaybetmeden önce ondan yazıyı çözmesini isterim. Kendimi böylece güvenceye almış oluyorum. Hâttâ o zaman bile aceleye getirmeme lüzum yok. Ne zaman istersem gidip, eskiden kalma bir su hendeğinin dibindeki çakılları ayağımla şöyle bir dürterim, olur biter - veya artık define nerede gömülüyse orada, bir tepenin dibinde de olabilir, yol altında bir taş lahitte de. O vakit altın bir kelepçe buluvereceğim, kapkalın, kırmızımtırak bir kelepçe kolye, eski altından, şöyle ağır, ele gelir cinsten, cırlak sarı. Bildiğim kadarıyla, bu benim durumumda yasal miras hakkı oluyor. Yirmi yaşımı doldurduğum zaman, bir miktar nakit para aldım, o kadar az buz da değildi, daha elimi sürmedim, ama parşömen kâğıdına yazılı o notu aldığımda, daha on sekizindeydim, ihtiyar bir adam gelip verdiydi. Çok iyi muhafaza ettim ve kaybetmeye de hiç niyetim yok. En üstte envai türlü altın yüzükler, daha altta, eski püskü bir deri önlüğe sarılmış bir sandık olacak. Hazineye el atınca tek alacağım şey bir kelepçe kolye ve sonra bir tanecik de yüzük, kendim için, tek taşlı, elmasların şöyle en irisinden. Geri kalanını öylece bırakacağım ki üreyip çoğalsın. Değerli taşların zaman zarfında nasıl yer değiştirdiğini ve usulca, toprağın yüzeyine, çıplak humusa doğru kaydığını, orada çoğaldığını kafamda canlandırabiliyorum. Parmaklarımı şöyle bir daldırdığım gibi tutup çıkarıvereceğim onları. Altından hiç haz etmem, bütün o madeni paraları bir yancağızıma istiflemek niyetinde değilim, su gibi harcayacağım; seyahatteyken paranın nasıl akıp gittiğini iyi bilirim. Köln'e gitmek istiyorum, Pavia'ya da... sonra, bütün o harika kılıç kabzaları, zincirler, tokalar, kopçalar filan da var, şimdilik yattıkları yerden nasıl memnunlarsa öylece kalsınlar.

Mikkel hafif yollu gülümsedi ve boş odaya bir göz gezdirdi. Artık yatsalar iyi olmaz mıydı?

Axel anında razı oldu, ayağa kalktılar. Misafir yatağının başına geldiklerinde, post battaniyelerin rutubetten topyekûn çürümüş olduğunu

gördüler, altına girilecek gibi değildi. Üzerine uzandılar, giysilerini çıkarmadan, Axel hemen uyudu.

Mikkel bir müddet öylece yattı, uyku tutmuyordu. Birden keyifli bir kahkaha attı içinden. Düşüncelere dalmıştı, ama ne geçmişini ne de belirli bir şeyi düşünüyordu, gösterişsiz, basit hayatını hatırlamıştı sadece, kara talihini ve de yapayalnızlığını hissedivermişti. Tam içi geçecekken, yerin ta altında bir yerlerde yatan o muhteşem altın yığınlarını hayal etti, çakılları şöyle bir itelemesi yetti, işte, altınlar mat, çentik çentik, damar damar uzanıyordu toprağın altında! Tam tepesine çıkacaktı ki, uçurumun karşı tarafında akça pakça kadınlar gözüne ilişti, ellerinde bir şeyler tutarak, taşların üzerine halka yapıp oturmuşlardı, içlerinden en görkemlisi, halkanın orta yerindeydi, tepelerinden bakıyordu. O an bir barış güvercini yollayası geldi içinden. Sonra kadınların hep birlikte aşağıya indiklerini gördü. Ve bir saat sonra, uçurumun Mikkel'in durduğu tarafında ortaya çıktılar birer birer, avuçlarıyla diz kapakları, sürünerek geçtikleri çalılıklardan sırılsıklam ve yemyeşildi. Ve Mikkel, altınların tepesinde dimdik durdu. Kral ta uzaklardan ona başıyla selam yolladı.

Ertesi gün, atlarına binip yola devam ettiler, berrak, ışıl ışıl bir Nisan günüydü. Atlar yolun üzerindeki şeffaf mavi su birikintilerini toynaklarıyla ezip paramparça ediyordu. Ormanlık alanların yan yana uzanıp giden kırlıklar baştanbaşa, ilkbaharın binbir rengine bürünmüştü, o tertemiz havada insan millerce ilerisini görebiliyordu. Ta uzaklarda, en yüksek tepelerin üzerinde höyükler gösterişle yükseliyordu, batı tarafları kırağıdan bembeyazdı.

Böylesi harika bir sabahta Mikkel Thøgersen'in içinden bir tek kelime etmek gelmiyordu, derin derin düşünüyordu. Memleketine yaklaşmıştı, görmeyeli yirmi yılı geçiyordu. Børglum'a gitme talimatı aldığından beri başka bir şey düşünemez olmuştu. Öylece, tamamen içine gömülmüş yol alırken, ansızın irkildi, eyerin üzerinde dikleşiverdi.

"Moholm malikânesi buralarda bir yerde olacaktı, değil mi? diye sormuştu Axel.

Moholm. Evet.

Oraya bir mektup bırakacağım da. Malikânenin sahibinin[33] adı Otte Iversen.

Mikkel atına ıslık çalıp durdurdu. At, başını çevirip sürücüsüne şöyle bir baktı, ama Mikkel hayvanı hemencecik yine dehledi. Öğleden sonra geç saate doğru tepelere ulaşıp da ırmağı görene dek hiç konuşmadılar. Irmak, benzi sararmış ovaların ortasından, kendini açığa vurmuş bir gümüş damarı gibi geçip gidiyordu; batı istikametinde fiyortu artık görebiliyorlardı, aşina ve durağandı. Mikkel bildik kayalıklara ve sırtlara doğru baktı, bir önceki ziyaretinden hatırladığı gibiydiler, gökyüzünün lekesiz maviliğinin altından mutlak bir sadakatle uzanıp gidiyorlardı.

Graabølle hanında gecelediler. Mikkel burada Axel'e malikânenin yolunu tarif etti. Kendisi doğruca fiyorta, erkek kardeşinin evine gidecekti. Ertesi sabah burada konakta buluşacaklardı.

Axel, Moholm'un iç avlusuna girdiğinde hava kararmak üzereydi. Duvarın önüne zincirlenmiş köpek azgın azgın havladı; kırmızı dizlikli bir oğlan merdivenleri siliyordu. Avluda her zamanki gibi in cin top oynuyordu. Axel atını tam merdivenlerin dibine bağlıyordu ki, kapıda bir adam belirdi, malikâne sahibiydi. Axel'in geliş sebebini duyunca onu salona buyur etti, masanın başında yer gösterdi, sonra şömineye gidip bir meşale yakarak, duvardaki çemberlerden birinin içine yerleştirdi.

Otte Iversen mektubu okurken, Axel de onu inceledi, orta yaşlı, yavan bir adamdı; suratının yarısı sakalla kaplıydı, ağzının etrafı çepeçevre sinekkaydı traşlıydı. Hırçın gözleri mektubun üzerinde bir ileri bir geri dolaşıyordu, orada ne yazılı olduğunu yüzünden okumak zordu. Otte Iversen birden okumaya ara verdi, salonun kapılarından birine gitti, dışarıya seslendi. İhtiyar bir uşak geldi, masaya bir et yemeği bıraktı ve çıktı. Ondan sonra da salona uğrayan olmadı, evin içinde bir tek insan sesi duyulmuyordu.

Otte Iversen mektubu okuduktan sonra gidip köşedeki fıçıdan yabancıya bira doldurdu ve dışarıdan havadis almak için adamın yanına oturdu. Axel de İsveç'teki savaşı, Bogesund'daki çarpışmayı ve kralın zaferini, Tiveden'i ve İsveç'in karını bayıla bayıla anlattı... Tıka basa yiyip de keyfi tam yerine gelince, savaşın dehşetine övgüler yağdırdı. Otte Iversen onu dinlerken arada boğazını temizliyordu, herkesin âdet haline getirebileceği istemdışı bir hareket. Meşale söner gibi oldu, gidip kenarına bir fiske attı. Bir

sessizlik çöktü. Axel büyük bir iştahla habire yiyordu. Birden gözlerini kaldırdı.

Burası Jylland'ın ortaları oluyor, değil mi?

Evet, hemen hemen öyle.

Burada bir yerde gömülü bir define olacak, yerini gösteren bir kâğıt var bende, dedi Axel, bir yandan da atıştırıyordu, belki bu civarlardadır.

Otte Iversen hemen cevap vermedi, Axel bira testisini yakaladı, çıkan sesten ne kadar dibe indiği anlaşılıyordu.

Otte Iversen nihayet ağız ucuyla gülme lütfunda bulundu ve Axel'e kimin nesi olduğunu sordu.

Cevap vermeden önce duraklama sırası şimdi Axel'deydi.

Adım Axel, dedi en sonunda, sesi sakindi. Soyadımı bilmiyorum. Sanırım aslında Absalon da, yetiştirildiğim çiftlikte beni Axel diye çağırırlardı hep. Çocukluğum Sjælland adasında geçti.

Ya, öyle demek.

Evet. Halen Kral Christiern'in hizmetindeyim, süvarilik ve ulaklık yapıyorum. On sekizimi doldurduğum gün, yaşlı bir adam geldi ve bana bir kâğıt verdi, iyi saklamamı tembihledi, birlikte kırda yürüyorduk, sonra mirasın yasal hakkım olduğuna dair kendi adı üzerine yemin billah etti. Adının Mendel Speyer olduğunu söylemişti.

Axel yeniden yemeğe koyuldu, gevezeliğine pişman olmuştu. Başını kaldırdı, Otte Iversen onu seyrediyordu. Axel elindeki bıçağı hemencecik masaya bıraktı. Malikâne sahibinin kendini iyi hissetmediğini fark eder gibi olmuştu. Ama Otte Iversen ayağa kalktı, meşalenin yanına gitti, yine bir fiske vurdu ve üfledi. Sonra yine boğazını temizledi.

Mendel Speyer... Axel yoksa onunla akraba mı oluyordu?

Bildiği kadarıyla değildi. Axel şimdi ona uluorta bakıyordu. Ve Otte Iversen tam o anda karşısıdakinin kim olduğunu anladı. Susanna'nın oğluydu.

Susanna'nın oğlu.

Otte Iversen ona Helsingør'de bir tanıdığı olup olmadığını sordu çekine çekine.

Axel başını iki yana salladı ve yemeye bıraktığı yerden devam etti. Ellerini masaya uzatınca, Otte Iversen o küt parmaklı elleri hemen tanıdı,

tıpkı kendi sülalesinin elleriydi. O zaman içinde bir şeyler kıpırdanır gibi oldu. Yüreği daraldı. Yıllanmış günahı tam karşısında oturuyordu, capcanlı ve açgözlü! O eski beddua demek sonunda tutmuştu. Ama o Jylland'daki define lafı da neydi, o kâğıt da neyin nesiydi?

Otte Iversen odanın içinde bir iki adım attı. Damda alevleri görüp, koşup yardım etmeye niyetlenmiş de, eli ayağı dolaştığı için yerinden oynayamayan insanlara benziyordu. Nasıl bir yol izlemeliydi?

Otte Iversen yirmi yıllık evliydi ve de sekiz evlat sahibiydi. Karısının bir portresi ziyafet salonunda asılıydı, kadın ince ellerini kucağına, çaprazlamasına üst üste koymuş, gövdesini S harfi gibi kıvırmıştı, zarif bir tevazu işareti babında, muhterem bir hanımefendiydi zira gözlerinin etrafı kırmızı halkalarla çevriliydi. Çocukların hepsi iyi bir yere gelmişti, Otte Iversen de ormanlarındaki av hayvanlarını satarak para kazanıyor ve yanı sıra öküz ticareti yapıyordu, işleri tıkırında, hali vakti pek yerindeydi. Susanna'nın oğlu karşısında, tam burnunun dibine oturmuş, ağzındaki kemiği çatur çatur kemirirken, kendi ufak çocukları yataklarında mışıl mışıl uyuyordu, hastalıklı karısı Haziran'a yeniden doğuracaktı - şimdi bu kurt, yuvalarına zorla girip hepsini yiyip süpürecek miydi? Hayır. Otte Iversen'in annesi Graabølle Kilisesi'nin altında, kadife bir tabutta ebedi istirahatına çekilmişti, birden onu hatırlamıştı... Otte kulunu şimdi de tanrı mı mahvetmek istiyordu? Bu olamazdı.

Axel yemeye son vermişti, artık etrafta çıt yoktu. Salonun duvarları rutubetten sırılsıklamdı, meşalenin alevi yerdeki buz gibi taşları meydana çıkarmıştı. Ev sahibi yarı karanlıkta durmuş, tek kelime etmeden Axel'e bakıyordu. Axel ise oturduğu yerde, bu sefil çiftlikte gecelemenin nasıl bir şey olacağını düşünüyordu, kulağakaçanlarla ve sıçan yavrularıyla kardeş kardeşe zahir, ev sahibi de o arada tekrardan masaya dönmüştü. Bir musibet düşünüyormuş gibi bir hali vardı. Alnını boncuk boncuk ter basmıştı; ağzı, sakallarının arasında gözden kaybolmuştu.

Geceyi burada geçirmeni maalesef teklif edemeyeceğim, dedi Otte Iversen çok alçak bir sesle, bir yandan da masanın kenarını parmaklıyordu, gözlerini yere indirmişti. Evde bir süre hasta var, ayrıca bir de misafir... gözlerini kaldırdı.

Axel hemen ayağa kalktı ve böyle yaptı diye kalbi daha fazla burulmadı. Atıyla avludan çıkarken, pinti ev sahibini ebediyen unutup gitmişti. Bir saat sonra fiyortun yakınındaki demirci dükkânının önünde durmuş, atını bağlıyordu. Mikkel dışarı çıkıp onu karşıladı.

O akşam dükkânda hoş ve sıcak bir akşam geçirdiler, Niels Thøgersen'in keyfi yerindeydi; evlenmiş, çoluk çocuğa karışmıştı, ama bunun dışında hemen hiç değişmemişti - her zamanki gibi kasvetli, dur durak bilmez ve meşin önlüklü.

Mikkel'e ihtiyar babasını hayatta görmek demek yine nasip olmuştu. Thøger doksanına merdiven dayamıştı. Ocağın yanında bir köşeye oturmuş, bacakları saman yığınlarının içinde kaybolmuştu. Kulakları hemen hemen hiç duymuyordu, bunamıştı, bunun dışında sıhhati yerindeydi. Oğlu Mikkel'i tanıyamamıştı.

Yemek yerlerken, Mikkel bir taraftan babasını seyretti. Gelini ona karşı özen ve şefkatle hizmet ediyordu. Yaşlı Thøger'in elleri bembeyazdı, kireç kaymağı gibi ve soluk lekelerle kaplıydı, lakin öyle fazla titrek değildi. Niels, babasının sekiz yıl önce nasıl ölümden döndüğünü anlattı, tezekleri istifledikleri toprak oyuk üzerine devrilmişti. Niels bir iş için şehre gitmişti, diğerleri de bir şeyin farkına varmamıştı. İlk ertesi sabah yokluğunu fark etmişler, sonra onu tezeklerin altında, yumruklarıyla sıkı sıkı giysilerine yapışmış, gözleri fal taşı gibi açık bir halde yatar bulmuşlardı; bereket versin ki hava alabilmişti de boğulmamıştı. Bu kazadan beri ara sıra korku krizi geçiriyordu.

Yemekten sonra Mikkel gidip ihtiyar adamın yanına oturdu, onunla konuşmaya çalıştı, ama bir sonuç alamayınca öylece oturup babasının bitkinlikten ağırlaşmış o iri kafasını seyretti. Yüz hatlarını iyi tanıyordu, saçı sakalı birbirine karışmış, gözlerinin feri kaçmış olsa da. Kulaklarında ve pörsük alnında benler ve içi su dolu kabarcıklar belirmişti.

Sonra Mikkel cebinden bir gümüş madeni para çıkardı, biraz evirdi çevirdi, ihtiyar adamın eline tutuşturmak istedi, ama o, parayı tutamadı.

Bu parayı hatırlıyor musun? diye bağırdı babasının kulağına, odadakilerin varlığını unutmuştu.

Ah, ah.

Bu parayı hatırlıyor musun? diye bir kere daha bağırdı Mikkel kırık dökük bir sesle. Odadakiler ne yerlerinden kıpırdadı, ne de bir ses etti ve Mikkel, ihtiyarın sandalyesinin önünde, başını ellerinin arasına gömerek bir süre oturdu. Çok geçmeden, ihtiyar Thøger, viran ağzı ardına kadar açık, uyuyakaldı.

O gece oturma odasında hepsi bir arada uyudu ve Thøger'in, uykusunda kâh bir sarhoş gibi sayıklayışlarını kâh eziyet içinde uyuyan bir köpek gibi inlercesine, kesik kesik hırlayışlarını dinledi.

Mikkel ve Axel ertesi sabah atlarını yola hazırladı, diğerleriyle vedalaşıp da atlarına atladıklarında, Mikkel eyerin üzerinde kardeşine doğru döndü ve öylesineymiş gibisinden sordu:

Peki, Ane Mette, nasıl...?

Salling'de, evlendi, yetişkin çocukları var, diye bağırdı Niels makina gibi - sesini duyursun diye de, çoktan hareket etmiş atların arkasından birkaç adım koşmak zorunda kalmıştı - Jens Sivertsen rahat ve huzur içinde öldü. Ya evet, Ane Mette'nin durumu iyi, Mikkel, sana söyleyecektim de...

Bir şeyler daha bağırdı, ama Mikkel atını şimdi dörtnala sürüyordu. Öyle ki Axel ona tepeleri aşana kadar yetişemedi.

33 *Havalinin toprak beyleri malikâne sahibiydi. ç.n.*

Consummatum est[34]

Kral Christiern'in Stokholm'ü fethini ve taç giyme törenini takiben düzenlenen büyük kutlama eğlenceleri sırasındaydı, günlerden Salıydı. Mikkel Thøgersen, elinde Jens Andersen'e iletmek üzere bir mesaj, sarayın nöbetçi kulubesinde bekliyordu, Jens Andersen'in saunada olduğu bildirildi. Fakat durum fevkalade acildi, Mikkel görevini bir an önce yerine getirebilmek için üzerindekileri çıkardı. Boğucu saunaya girdiğinde ilk başta buhardan bir adım ötesini bile göremedi, beyaz şayak[35] gibi kapkalındı buhar, tangır tungur kovaların gürültüsünü ve fırın taşlarının üzerine çarpan kaynar suyun şakırtısını duyabiliyordu. Terleyen sis bulutunun içinden insan sesleri geliyordu. Mikkel kapıda durdu, kızgın buhar göğsüne çarptı ve damla damla süzüldü bacaklarından aşağı.

Ve ansızın, buhar sanki bir gölge halini alır gibi oldu, ona doğru yaklaştı, bir adım daha ve bir adam çıktı ortaya, sıcaktan turunc gibi kızarmıştı. Kral Christiern'di. Mikkel gözlerini hemen kralın yüzünden uzaklaştırıp, kıpkırmızı kıllarla kaplı çukur göğüs kafesine dikti ve kralın sert sesi çarptı kulağına. Burada ne işi vardı? Mikkel, başı yere eğik, durumu izah etti.

Jens Andersen, diye bağırdı kral sert bir edayla, kapıda bir adam var, sana bir mesaj getirmiş. Sonra yeniden gerisingeri buhar kütlesinin içine doğru çekildi. Mikkel sırtını dikleştirdi, ama dizleri hâlâ titriyordu. Az sonra Jens Andersen yanına gelince, Mikkel mesajını iletti, ezberden söylediği bilmece gibi kelimelerin ne anlama geldiğine kendisinin aklı hiç ermemişti ama duydukları piskoposu pek endişelendirmişti. Burada bekle, deyip gözden kayboldu.

Mikkel, o kaynar buharın içinden kralın ve Jens Andersen'in ve daha başka insan sesleri de duyabiliyordu. Sonra kral öfkeyle bir şeyler söyledi ve saunadaki herkes susup kaldı, taşlara su dökmeyi bıraktılar. En üstteki kapak açıldı ve içerdeki buhar bir an için duvar gibi yoğunlaştı ve bembeyaz oldu, az sonra da dağıldı. Mikkel şimdi saunadakileri

görebiliyordu, o kadar yakınındaydılar ki, hâlbuki o, onların on kat daha uzakta olduklarını tahmin etmişti. Kral bir bankın üzerinde oturuyordu, ondan başka Didrik Slagheck, Jon Eriksen ve Mikkel'in tanımadığı iki kişi daha vardı. Jens Andersen krala kısık ve ciddi bir sesle bir şeyler anlatıyor, diğerleri de onu dinliyordu, ama Mikkel ne konuştuklarının farkında bile değildi, gözlerini kralın üzerinden ayıramıyordu. Daha önce hiç böyle tıknaz bir göğüs ve böylesi iri pazulu kollar görmemişti, derisinin altından göğsünün sert kasları ve kollarının altındaki saç örgüsü gibi birbirine dolanmış gergin sinirler tek tek seçiliyordu. Koyu kızıl saçları buharın etkisiyle, yağmurlu havada kabaran yosunlar gibi havaya kalkmıştı, suratından aşağı süzülen sular sakallarından içeri akıyordu. Kral altüst olmuş görünüyordu, katı ve haşin bakışlarını kendine has buz gibi bir ifadeyle bir o yana bir bu yana çevirip duruyordu, kasvetli ve tehditkâr bir izlenim uyandırıyordu.

Mikkel diğerlerine öyle pek dikkat etmemişti. Jon Eriksen kazık yutmuş gibi dimdik duruyordu, yüzünden mahçup ve kaygılı bir ifade okunuyordu, feci zayıftı, neredeyse sadece bir deri bir kemikti. Upuzun, kemikleri fırtlamış ayaklarına tahta ayakkabılar geçirmişti, ayak bilekleri kabuk bağlamış yaralarla ve yakın bir zamana kadar vurulu kaldığı zincirlerin açtığı yaraların artık kar beyazı olmuş izleriyle kaplıydı. Yanında Jens Andersen vardı, sırtı kamçı izleriyle doluydu. Kıllı bacaklarının kaslarını biniciler gibi kasmış, hafif kambur duruyordu. Aslında Didrik Slagheck boyu posu yerinde bir adamdı da maalesef o güzel vücut şimdi firengiden dolayı St. Sebastian'ın cesedindeki oklar kadar sık, yıldız şeklinde mor lekelerden artık tanınmayacak haldeydi. Didrik Slagheck'in suratı aynı maymuna benzemişti, zira burnu olduğu gibi içeri çökmüştü.

Jens Andersen birden başıyla Mikkel'i işaret etti, orada durduğunu diğerlerine hatırlatmak ister gibisinden. Mikkel hiçbir şey duymamıştı. Ama başını kaldırıp onu görünce çileden çıkmıştı.

Şu adamı hemen defet! diye haykırdı öfkeyle. Mikkel, Jens Andersen'in yüzünde sanki alttan almak ister gibi bir ifade fark etti. Alelacele dışarı çıkarken, kralın, Su dök! diye bağırdığını duydu. Mikkel dışarıda beklemeye devam etti, giyindi ve içeriden gelen şakır şakır su sesini dinledi, ondan başka ses yoktu.

Yarım saat sonra piskopos dışarı çıktı, kan ter içinde ve nefes nefeseydi, ağzındaki suları tükürdü, kaşlarını düzeltti, parmaklarının ucu kaynar sudan kırış kırıştı. Mikkel, başpiskopos Gustav Trolle'ye vereceği mesajı aldı, iki Latince kelimeydi sadece. Jens Andersen, Mikkel'den bu kelimeleri çocuk gibi üç-dört kere tekrarlamasını isteyince, Mikkel gülümsemeden edemedi.

Sakın unutayım deme, diye bağırdı piskopos bir kere de arkasından, Mikkel tam kapıdan çıkarken.

Başpiskopos, elinde bir kaz tüyü kalem, pencerenin önünde duruyordu, Mikkel girince hızla döndü. Fakat Mikkel'in mesajını işitince kaz tüyü kalemi yere fırlattı ve bir hayli sarsılmış bir halde odayı bir uçtan bir uca arşınlamaya başladı. Mikkel'in kraldan getirdiği sözlü mesaj, yüce efendimiz İsa mesih'in çarmıhtaki son sözleriydi. Paşpiskopos kelimeleri alçak sesle kendi kendine tekrarlayıp durdu, masanın üzerinde seyyar bir mihrap duruyordu, Başpiskopos başını bir aşağı yukarı salladı ve sonra bir kere daha aşağı yukarı salladı:

Consummatum est.

Mikkel, bir mesajı vardır diye bekledi. Gustav Trolle fikir değiştirmiş olmalıydı ki, yüzünde gergin bir ifadeyle Mikkel'e doğru yaklaştıysa da, öylece durup ona bir baktı. Kanı çekilmiş dudaklarının üzerinden hayal meyal bir seğirme gelip geçti, bu mütehassis bir gülümseme de olabilirdi, bastırılan bir hapşırık da; Mikkel'e başka bir isteği olup olmadığını sorarken sesi tuhaf bir şekilde yumuşaktı, sanki kekeler gibiydi.

Mikkel'in başına kan hücum etti. Yirmi yıllık cefalı ve nafile askerlik hayatı, sanki bir tek günmüş gibi zihninde canlanıverdi, gençlikteki arzularını dün gibi hatırladı. Acaba istediği başka bir şey var mıymış! Birinin bir gün böyle soracağı aklına gelseydi, içinden şöyle cevaplardı: Herşey. İşte bunu isterdi - soruyla karşılaştığı şu ana kadar. Şu andaysa istemiyordu.

Gözlerini tevazuyla kaldırdı. Acaba kralın yakın maiyetinde hizmet etme imkânı olabilir miydi, diye sordu kuzu kuzu. Sonra gözlerini yine yere indirdi ve temkinli bir tavırla ellerini ovalamaya başladı, kapının eşiğinde durmuş sadaka beklerken havanın soğuk olduğunun farkına varan bir dilenci gibi.

Oldu, tamam! Gustav Trolle kafasını salladı. Kâtiplerle çalışmak ister miydi, hazır Latince de biliyordu. Ama Mikkel kafasını iki yana salladı. Keşke kralın muhafiz birliğine katılabilseydi, süvari olarak...

Yoldan aşağı doğru yürürken ihtiyar bir adam gibi iki büklüm olmuştu. Yıllardır tek arzusu rızkını kralının hizmetinde çıkarmaktı ve şimdi hedefine tam erişmiş gibiyken, feci bir çaresizlik hissi de yapışmıştı yakasına.

Aynı günün akşamı sarayda olağan büyük balolardan biri veriliyordu.

Mikkel Thøgersen, üzerinde zırhı ve gıcır gıcır silahlarıyla, tam takım giyinip kuşanmış, ihtiram nöbetçisi olarak balo salonunun kapısındaki yerini almıştı. Terfi durumu pek hızlı gitmişti. Jens Andersen bu konuda Mikkel’den cömert yardımlarını esirgememiş, onun vefakâr hizmetlerini böyle ödüllendirmişti. Mikkel krala takdim edildiğinde, kral o gün daha önce aralarında geçen hadiseyi hatırlamamıştı bile ve Mikkel’i olağandışı bir sevecenlikle ağırlamıştı. Fakat Mikkel, kralın, bakışlarıyla o gün neredeyse saunanın duvarına çivilediği adamın ta kendiydi. Demek işler olacağının tam aksi istikamette de gelişebiliyormuş, diye düşündü Mikkel, demek çıplaklık herşeyi göz önüne serdiği kadar örtbas da edebiliyor.

Evvelsi akşamın davetlileri krallığın kodamanlarıydı; bu gece de sıra kralın subaylarıyla erbaşlara gelmişti, Stockholm’un ileri gelenleri ve eşleriyle birlikte davet edilmişlerdi danslı baloya. Gece gerçekten pek eğlenceli geçiyordu. Mikkel kapıdaki yerinde, üzeri baştan aşağı pırıl pırıl zincir zırhla kaplanmış bir heykel gibi huşu uyandırıyordu, sert sakalları miğferin ön siperliğinden dışarı fırlamış, gözleri dans edenleri takibe almıştı.

Şu işe de bak, orada dans eden adam Axel’in ta kendisi, geçen ilkbahar birlikte seyahat ettiği o gözüpek genç, ne de hevesli ve gururlu dans ediyor, adımları ne de kıvrak! Mikkel her gizlisini saklısını düşüncesizce kime olsa anlatan, patavatsızlık timsali bu genci bir türlü anlayamamıştı. Bakın bakın, nasıl da fırlıyor havaya, sanki hep böyle yürürmüş gibi; ama o, hareketsiz durduğu zaman bile güneşin altındaki kırık ayna gibi göz kamaştırırdı, bakışları hep fıldır fıldır etrafta dönüp dururdu, tıpkı şimdi olduğu gibi, kollarında güzel bir genç kız, pistte dönerken, gözlerini bir yerde sabit tutması mümkün değildi, avare bakışları bir sağda bir solda dolaşıp

duruyordu. Mikkel, Axel’in şapkasındaki sarı tüy ta ki salonun öbür ucunda gözden kaybolana kadar, onun kalabalığın arasında fırıl fırıl dönerek süzülüşünü seyretti, sonra yine geri geldi, hâlâ önceki kadar mest, hoplaya zıplaya ve genç kız da şimdi gözlerini onun yüzüne doğru kaldırmış, hafif bir gülümsemeyle, büyülenmiş gibi oradan hiç ayırmıyordu.

Mikkel ağırlığını öbür bacağına verdi. Müzik coştukça coştu. Kasım ayının iç dondurucu soğuğu pencerelerden içeri doluyordu. Gözleri açık olsa da, Mikkel’in şimdi bir şey gördüğü yoktu, düşünceye dalmıştı. İçini bir şey kemiriyordu; kendi dürüstlüğüne karşı duyduğu bir tür acıma hissiyle, oradaki salaklar gibi bir kerecik olsun eğlenebilmek için duyduğu özlem birbirine karışmıştı. Artık kırk yaşını geçmişti, bizim Mikkel, ama yirmi yıl öncesine nispetle hiçbir konuda zerre kadar daha akıllanmış değildi. İçindeki arzuların hiçbiri ne terkedilmiş ne de giderilmişti, bir teki bile. Sadece ertelenmişlerdi. Lakin bir iki çılgınlık için de hâlâ vakit vardı.

Müzik şimdi delice bir tempoya ulaşmıştı, notalar birbiri üstüne gümbür gümbür iniyor, yaylı çalgılar ses merdiveninde bir yükselip bir alçalıyordu; en nihayet müzik, yoğun ve hayli etkileyici bir coşkuyla sanki vecde geldi ve sona erdi. Dans eden çiftler güle oynaya pisti terkedip etrafa dağıldı.

Axel, Mikkel Thøgersen’in yanına geldi, omzuna vurarark tebrik etti. Demek şimdi aynı yerde hizmet veriyorlardı. Mikkel’in bu gece nöbeti bittikten sonra, olmazsa yarın, birlikte şehre inip bu dostluğun şerefine bir kadeh tokuşturmalıydılar artık! Ve sonra Axel sırra kadem bastı.

Dans arasında Kral da en kodaman erkek davetliler eşliğinde salonu turladı. Davetliler arasındaki şehir sakinleriyle sohbet etti. Kral samur kürkler içindeydi, altın postu boynundaydı, yüksek perdeden, hararetli bir iki kahkaha patlatıyordu arada. Jens Andersen de ona buna nükteler yağdırmakla meşguldü. Kralın tam yanında Strengnæs başpiskoposu Matthias yürüyordu. Yaşı adam görkemli cübbesini arkasından sürüye sürüye, çevik adımlarla ilerlerken, bir iki kuru espri o da patlattı, bunlar belki de artık epey gerilerde kalmış o yavan üniversite yıllarından bu yana sağ kalabilmiş tek şeydi ve dişleri dökülmüş ağzını imanına kadar aça aça, salonun her bir yanına gülücükler yağdırdı. Ve tam salondan çıkarlarken de yaşlı din adamı bir kere daha arkasına dönüp müşfik gözlerini kısarak

oradaki gençleri başıyla selamladı, buruş buruş suratı içten bir neşeyle aydınlanmıştı.

Bu muhterem şahsiyetler meclisten ayrılır ayrılmaz, kıyamet kopmuş gibi bir gümbürtüyle tekrardan başlayan dans müziği, herkesi piste çağırdı. Mikkel'in gözleri Axel'i aradı, ama o ortalıkta yoktu.

Çok geçmeden de Mikkel etrafında olan biten herşeyi yine unutuvermişti. İnişli çıkışlı, beyhude hayatını düşünüyordu, imkânsızlığın peşinde katettiği millerce yoldan sonra kendini yorgun hissediyordu. Nasıl olmuşsa olmuş, mutluluğu yüreğinden çıkarıp atmış ve mutlu insanlar arasında kimsesiz bir yersiz yurtsuz gibi kalıvermişti. Orada, baltalı kargısına yaslanmış, öylece dururken, Latince, dört heksameter[36] düzdü kafasında, şu anlama geliyordu:

Mutluluğu yad ellerde bulma özlemiyle, beyhude yere harcadım ömrümün gerçek baharını Danimarka'da; ve yad ellerde de bulamadım mutluluğu, zira her yanda yuva hasretiyle yanıp tutuştum. Ama yeryüzü nihayet gözümde cazibesini yitirdiğinde, Danimarka da yüreğimden dönmemecesine çıkıp gitmişti ve böylece ben böylece yersiz yurtsuz, kimsesiz kaldım.

34 *(Lat.) Yerine getirilidi/Tamamlandı. ç.n.*

35 *(Dan.) Vadmel. 18. - 19. yüzyıl Danimarka'sında, köylüler, yünün hiç boya vurulmadan, tabii renginde bırakıldığı bu kaba dokumalı kumaştan yapılmış giysiler giyer ve bu giysiler için de zenginlere alay konusu olur, küçümsenirlerdi. ç.n.*

36 *Antik Yunan'da, altılı dizelerden oluşan eğitici bir şiir. ç.n.*

Kadırga

Axel pistte dans edenlerin arasında değildi, çünkü sarayın bodrumundaki hizmetkârlara ait geniş odada kurulmuş sofrada oturmuş kafayı çekiyordu. Bütün gece aynı kızla dans ettiktens sonra, onu sonunda bu karanlık odanın bir köşesindeki banka oturmaya razı etmişti. Kızın adı Sigrid'di, belediye meclisi üyelerinden birinin kızıydı.

Axel, Sigrid'i memnun edebilmek için uğraşıp duruyordu. Gel gör ki, kız neredeyse herşeye hayır diyordu, canı ne bira istiyordu, ne de o canım turtaları; Axel kara kara düşünüp duruyordu, ne yapacağını şaşırmıştı, Sigrid ezberden hayır demeyi iyi öğrenmişti. Axel'in bile iştahı kaçmış gibiydi, sanki istemeye istemeye yiyor, yediklerinden doğru dürüst bir tat almıyordu; ta ki Sigrid'i kekten bir parça almaya ikna edene kadar, işte o zaman yüreği yerinde hopladı ve yemeklerin içine daldı.

Hadi, n'olur iç benimle, Sigrid! diye yalvardı Axel. Kararsızca bir hayır dedi kız. Sigrid'in kafası karışmıştı, neyi isteyip neyi istemediğini bilemez haldeydi. Axel, birden kızın dudaklarına baktı özlemle, bir bataklık çiçeği gibi zarif ve nemliydiler, bira maşrapası kucağında, öylece oturup kaldı ve hayallere daldı. Ve o zaman Sigrid yürekli bir kahkaha attı. Axel içkisinden bir yudum aldı ve o da kahkahalara boğuldu, şimdi ikisi de katıla katıla gülüyordu. Ve Sigrid, gözlerinden mutluluk kıvılcımları saçarak, olduğu yerde hiç kıpırdamadan oturmayı sürdürdü. Nasıl da genç ve tazeydi. Allah kazadan beladan korusun, elleri de öyle mini minnacık ve narin görünüyordu ki.

İnsan, Sigrid'in yüz hatlarında onun bebeklik halini de görür gibi oluyordu, ama aynı yüz yaşlı başlı bir annenin hatlarını da taşıyordu; O yumuşacık sima sanki insanın üç evresinin gizemli bir tablosuydu. İncecik sarı saçlarını seyrederken, insanın sanki soluğu kesilir gibi oluyordu.

Axel, Sigrid'in giysisine kaçamak bir göz attı, kahverengi bir elbiseydi, boyun ve dirseklerdeki oyukların arasından cildindeki incecik kılları görünüyordu. Ve Axel en nihayet derin bir soluk aldı.

Axel’le Sigrid daha sonra koşa koşa balo salonuna döndüklerinde, müzik hızlanmıştı ve onlar bu büyüleyici gecenin geri kalan kısmını soluk soluğa dans ederek geçirdi. Sigrid yorulmak bilmiyordu. Saatler geçtikçe giderek daha bir sessizleşse de, Axel onu dansa her davet edişinde, kabul etmekten de hiç yorulmuyordu. Sigrid’in küçücük elleri terden sırılsıklam ve buz gibiydi, soluk sesleri gayet hafifti, adeta belli belirsiz bir esintiyi andırıyordu. Her dansın sonunda, nedenini bilmeksizin gülümsüyordu.

Gece ilerledikçe, zaman onlar için sonsuzluğa dönüştü, sanki ilk yaratılış anından beri böyle dans ediyorlardı. Ve Axel’in içini giderek bir hüzün kapladı, tıpkı kaybolan yılları düşünen bir ihtiyar gibi. Ve Sigrid’in elini iyice sıktı. Kız başını kaldırıp onun yüzüne baktı ve hayallerinden sıyrıldı, kızın yüzündeki o kayıtsız şartsız gülümseme Axel’e karşı muhabbet ve güven doluydu. Fakat o, kızın masum ruhuna nasıl hitap edeceğini bir türlü çıkaramıyordu. Şimdi daha ağır dans ediyorlardı, dört bir yanları dans edenlerin soluk sesleriyle sarılı, sanki bir rüyada gibi aheste aheste danslarına devam ettiler.

Bir müddet sonra ağabeyi Sigrid’i almaya geldi. Axel de onlarla gitmek istedi, kapıya kadar, sadece merdivenlerin ucuna kadar, bir idam mahkûmu gibi yalvardı yakardı, ama Sigrid hayır dedi. Bu, onun ağzından çıkmış ve çıkacak en son çekimser ve nazik hayırdı.

Axel o zaman merdivenin başında durdu ve Sigrid, üzerinde kalın pelerini, basamaklardan inerken arkasından onu seyretti, Kız, aşağı inince döndü ve Axel’e başıyla selam verdi, kapişonun altındaki narin yüzü, yukarıdaki meşalenin ışığında pırıl pırıl parladı. Sonra gözden kayboldu.

Salonda pek dans eden kalmamıştı artık, çoğu şimdi bodrumdaki hizmetkârlara ait odada oturmuş içki içiyordu.

Axel, Mikkel Thøgersen’i, önündeki bira maşrapasının üzerine doğru kaykılmış, tek başına otururken buldu aşağıda, zırhı üzerinden çıkarmıştı. Axel suskun savaşçının az kaldı boynuna sarılacaktı, onu orada gördüğüne öyle sevinmişti ki. Birlikte birkaç bardak devirdiler.

Sonra turup biraz lafladılar; Mikkel’in yumuşak sesi Axel’i mest etmişe benziyordu. Hizmetkâr odasında hava kızışmıştı, her taraftan, tokuşturulan bardakların çın çın sesi ve neşeli naralar yükseliyor, sesler tonozlu tavana çarpıp ters yüz oluyor, tekrar aşağıdaki gürültünün içine yansıyordu. Alman

erbaşlar kafayı adamakıllı bulmak üzereydi, tek tük hırgür de başlamıştı. Şehir halkının ekseriyeti evlerine dönmüştü.

Axel masanın üzerine iyice eğildi, gözlerini Mikkel Thøgersen'inkilere dikip, alçak sesle ve sanki bundan başka bir şey söz konusu olamazmış gibisinden hararetle bir öneride bulundu. Mikkel burnunu buruşturdu, alışılmadık bir heves belirdi yüzünde; *Kadırga* gelmişti gözlerinin önüne, başını öne arkaya salladı ve sakalını sıvazladı.

Meselenin aslı şuydu; Lübeck'ten gelen bir ticaret filosu, Stokholm'un uzağındaki kayalık Skærgaarden mıntıkasının dışında demirlemişti, Kral Christiern'in daveti üzerine gelmişti. Filo, kralın şehri kuşattığı süre içinde, ordusunun ihtiyaçlarınnı karşılayan tüccar ve esnafı taşıyordu. Gemilerin bir kısmı Lübeck'e dönmüştü, ama *farende frouwen*[37] yüklü, o dillere destan, koca karavela hâlâ demirli duruyordu. Gemi Lübeck'in önde gelen tüccarlarından biri tarafından uzun süreli kiralanmıştı, hep aynı yükle oraya buraya yelken açar, askerlerin toplu olarak bulunduğu bölgeleri dolaşıp hizmet götürürdü.

Axel'le Mikkel hemen ayağa fırladılar, silahlarını alıp şehre yollandılar. Hava karanlık ve sisliydi, saat sabahın üçüne yaklaşıyor olmalıydı. Sokaklar bomboştu, tek bir ışık yoktu, çör çöpün üzerinden düşe kalka yürüdüler ve en nihayet Sønderport kalesine vardılar, nöbetçiyi tatlı dille kafakola alıp kapıdan geçtiler. Normalde, kalenin aşağısındaki köprünün altında bir iki kiralık yol hep dururdu da, bu gece bir tane bile yoktu. Dar kıyı şeridi boyunca tıs çıkarmadan, doğuya doğru yürüdüler ve epey gittikten sonra bir kayığa rastladılar, ipini çözüp atladılar içine ve denize açıldılar.

Gemiler Stokholm'un bir hayli uzağında yatıyordu. Yoğun sisin içinden gemi ışıklarını seçebilmeleri için epey yol gitmeleri gerekti. Onların gideceği gemi en sağdakiydi. Gece vaktinin ve denizin buz gibi neminin içinden, on dakika kadar kürek çektikten sonra, kıç tarafı zifiri karanlığın ve kalın sisin arasından kale gibi yükselen karavele vardılar.

Ancak karaveli görmeden çok önce sesini duymuşlardı, muazzam bir şenlik vardı gemide. Üç koca fener - her yelken direğinde bir tane asılıydı - güvertedeki cümbüşü aydınlatıyor, oraya buraya hareket eden şekiller fark ediliyordu. Yoğun sis, üç kırmızı fenerin etrafında geniş haleler oluşturuyordu.

Tam cıvadranın altına doğru sokulurlarken, bütün yoleler burada olmalı, dedi Axel alçak sesle, gülerekten. Hakikaten de öyleydi, çapa zincirinin etrafı hıncahınç kayık doluydu.

Biri pruvadan Almanca bir şeyler bağırdı aşağıya doğru, geminin sert kaptanının sesiydi ve kana susamış ejderha figürü şeklindeki pruva süsü, imanına kadar açtığı ağzındaki tüm sivri dişlerini gösterdi.

Gute freunde![38] diye bağırdı Axel, sonra beşik gibi sallanan yoleden atlayıp halat takımına tutunarak yukarıya tırmandı, kaptan elini uzatıp güverteye çıkmasına yardım etti. Mikkel de yoleyi bağlayıp arkasından seğirtti.

Yelken direklerindeki fenerlerin altlarında bira fıçıları duruyordu ve güvertenin üzeri yelken beziyle örtülmüş ufak barınaklarla doluydu. Işık içindeki kıç güvertesinden kaval ve zurna sesleri, bardak şakırtıları ve neşeli kıkırtılar geliyordu. Tatlı kız sesleri. Ve burada, tuzlu denizin üzerinde nasıl da kulağı okşuyordu! Denizdeki haşin yaşama alışkın bir gemide böyle yumuşacık sesler duymak insanı evinde gibi hissettiriyor, ta yüreğe işliyordu. Güvertenin zift kaplı döşeme tahtaları gürültü patırtıdan bir aşağı bir yukarı yaylanıyor, gemi suyun ortasında beşik gibi sallanıyordu. Ambar ağızlarından kuştüyü yorganlar sarkıyordu dışarıya. Güvertede, Axel'le Mikkel'in hemen yanından doğru naif ayak sesleri geldi, hafifçecik adımlar, ancak döşeme tahtaları koca bir insanın ağırlığı altında bel verdi. Açık renk giysiler içinde bir kız çıktı ambardan, hemen yanlarına geldi, ikisinin arasına sokulup, kelimelerden oluşmayan okşayıcı seslerle onları buyur etti ve ikisi birden kızın harikulade yakınlığından yayılan o sıcaklığı ansızın hissediverdi.

Fenerlerin altından onlara doğru neşeli naralar eşliğinde kaldırılan bira bardaklarının istikametinde, aydınlığa doğru hep birlikte ilerlediler ve Axel kızın yüzünü görür görmez omuzları düştü - kız yekpare kaşlıydı - ona doğru eğildi ve tutuk bir Almancayla sordu:

İsmin nedir senin, inci dişli kız?

Kız, boğuk ve ihtiraslı bir sesle cevap verdi, sanki onu uzun zamandır tanıyormuş ve geleceğini de biliyormuş gibi:

Lucie.

37 *Gezgin kadınlar. ç.n.*

38 *(Alm.) Sevgili dostlarım.*

Tarih Tuzağı

Mikkel’le Axel ertesi gün öğlene doğru geri dönünce hemen Axel’in evine gittiler, şehir meydanına bakan yüksek bir binanın çatı katında bir odada yaşıyordu. Burada oturup birlikte bir maşrapa bira içtiler, ikisi de adamakıllı yorgundu, fakat gözlerinde da şeytanca bir pırıltı vardı, baş ağrısından ve anılarından hoşnuttular.

Özellikle Mikkel’in başı bulutlara ermiş gibiydi, sanki nispet edercesine neşeli görünüyordu. Bakışlarında bir tür kadınsılık mı okunuyordu ne? Bütün dünyayı aynı anda hem kucaklamak hem canına okumak ister gibi bakmıyor muydu?

Axel onu bir türlü anlayamıyor, merakla seyrediyordu. Çünkü Axel’in bildiği bir şey vardı. Geceleyin, daha gemidelerken, birinin ulur gibi bağırdığını duymuştu, ses, ambardan geliyordu, uzun uzun inlercesine bir feryattı. Sesin kendine has, dehşet verici bir havası vardı, hiç insan sesine benzemiyordu. Ve Axel hemen yardıma gitmeye davranınca, etraftakiler sesin kırmızı sakallı arkadaşından geldiğini söylemişti, körkütük sarhoştu o kadar. Axel ambara indiğinde, Mikkel’i yatarken bulmuştu, tanınmayacak haldeydi, suratı judas sandalyesindeki bir canininki gibi kasılmıştı. Mikkel’in iki büklüm, gözleri ıstırapla yukarı dikilmiş, böğürüp dişlerini gıcırdatırarak öylece yatarken çıkardığı o iç yakan feryatlar, Axel’in hâlâ kulaklarında çınlıyordu. Fakat şimdi formunda görünüyordu, hem de fevkalade formunda...

Axel yuvarlak, yeşil renkli pencere camına dönüp baktı. Gün ışığı vuruyordu, gidip pencereyi ardına kadar açtı. Güneş doğmuştu. Damların üstü pırıl pırıl aydınlanmıştı; aşağıdaki dar kanalda bir mavna, ufacık yelkeniyle suda kayar gibi gidiyordu ve ta uzakta Søndermalm’ın yüksek kulesi[39], ormanın gölgesine tezat, bir ışık kümesi gibi yükseliyordu, top saldırısının duvarlarında açtığı delikler rahatça seçilebiliyordu. Hemen aşağısındaki meydan bir gün önceki yağmurdan sonra hâlâ bir su ve çamur deryasıydı.

Baksana, Mikkel! diye haykırdı Axel, sarayda yine balo var galiba!

Saraya giden yoldan asillerden ve kodamanlarından oluşan uzun bir atlı kafilesi geçiyordu.

Mikkel pencereye fırladı, bir baktı. O halde benim derhal gitmem lazım, diye mırıldandı huzursuzca. O kadar uzun süre ortalıktan kaybolmak delilikti, ya o arada bir şeyler olsaydı, başına belaya sokması işten değildi. Mikkel odadan alelacele çıkıp gitti.

Axel olduğu yerde kaldı ve Stokholm'da afralı tafralı ve varlıklı ne var ne yoksa hepsinin topyekûn, ağır ağır sarayın istikametinde akışını seyretti. Upuzun kuyruklu aygırlarının üzerinde şövalyeler, berelerinde agraflar ve üzerlerinde kürk bordürlü harmaniler, topuklarında pırıl pırıl altın mahmuzlar; başpiskopos Matthias eyerin üzerinde iki büklüm ve bezgin, kırmızı kadife harmanisi kır atının iki yanından aşağı sarkmış, güneşin keyfini çıkaran iri bir gelincik gibi kıvılcımlar saçıyor. Kentin nüfuzlu beyefendileri yaya yürüyor, kat kat giysileri içinde kazık gibi, ellerinde uzun bastonlar, saygıdeğer hanımefendilerse yürüyüş temposuyla giden arabalarda yol alıyor; yan sokaklardan çıkan kalabalıklar da ana kafileye katılıyor, hep birlikte sarayın taçkapısına doğru ilerliyorlar ve oradan geçince de beyaz kireçli sırakemerlerin altından yavaş yavaş gözden kayboluyorlar, pasaj adeta üzerlerine kapanıp onları yutuyor.

Axel kafileyi seyretmekten bıkınca pencereden ayrıldı, odanın ortasına doğru yürüdü, şöyle bir gerindi, artık ne yapacağını bilemez haldeydi.

Sigrid! Şimdi de iyice bir gerindi ve gülümsedi, çok duygulanmıştı, kan beynine hücum etti, göğsü güm güm atıyordu hasretten. Bir kere daha odaya göz gezdirdi, silahları ve eyer takımları darmadağın etrafta duruyordu ve birden umutsuzluğa kapıldı. Sonra kendini yatağa attı ve uykuya daldı.

Birkaç saat sonra uyandı ve şehre indi. Güneş batıyordu, sokaklar bayağı sessizdi. Sadece yolcu hanlarından askerlerin gürültü patırtısı geliyordu, lakin onların cümbüşü bile daha bir dinmişti; şehirdeki kutlama eğlencelerin üçüncü günüydü.

Axel belli belirsiz bir umutla sokaklarda dolaştı durdu. Sigrid'i arıyordu. Ve bulamayınca, sahildeki ormanla kaplı tepelere yollandı, oralarda da

rastgele dolandı durdu, sanki Sigrid bir ağacın arkasından her an pat diye karşısına çıkıverecekti.

Güneş battığında Axel hâlâ oradaydı, karşıda tarafta şehir koyu kırmızı dalgaların arasından kapkaranlık ve tırtık tırtık, sarı gökyüzüne doğru yükseliyordu. Kilise çanları akşam duasına çağırıyordu. Kuzey yönünde kapkalın, simsiyah bulutlar kümelenmişti, ama güneyde alçaktan uzanan incecik bir sis tabakası seçiliyordu, sanki kaybolan günün göze görünen son kalıntılarıydı.

Axel şehre döndüğünde etraf karanlık ve sakindi, hem de çok sakin. Odasına çıktı. Tam kapıdan giriyordu ki, incecik bir cıyaklama geldi kulağına, kuş şakıması gibi, bir kadın sesiydi ve kadın boynuna atılarak karşıladı onu. Lucie'ydi!

Fakat buraya nasıl gelebilmişti? Şehre adım atması yasaktı. Ve sonra bu odanın yolunu nasıl bulmuştu? Ha, evet, Axel kendisi söylemişti nerede oturduğunu ve gerisi kolay olmuştu, nöbetçilerin hepsini kurnazlıkla alt edivermişti.

Axel gidip biraz şarap ve yiyecek bir şeyler getirdi.

Bu sırada Mikkel Thøgersen sarayın büyük balo salonunda nöbet tutuyordu. Ve hiç hesapta yokken, Kuzey Avrupa[40] tarihinin en vahim olaylardan birine tanık oldu; sırf seyirci olarak iştirak etmiş olsa da, ömrünün sonuna kadar etkisinden kurtulamayacaktı.

Olacakları kimse tahmin edememişti. Salonu dolduran bu seçkin kalabalık, sarayın ışıkları altında pırıl pırılparlayan balo giysileri içinde birbirleriyle vızır vızır sohbete dalmış bu neşeli, nazik insanlar... Hepsi bir anda sus pus oldu. Ve yüksek tavanlarda bir tek ses yankılandı, yavan, dizginsiz bir ses, bir yükselip bir alçalıyordu. Konuşan Gustav Trolle'ydi. Ses kendi başına bile kötülük habercisi gibiydi, bir fırtına öncesinde doğayı saran ölüm sessizliğinde, ormanın derinlerinde kuru bir dalı gagalayıp duran bir tek ağaçkakanın çıkardığı trampet sesi gibi. Ve söylediği şeyleri dinleyenlerin dizlerinin bağı çözüldü, koca salonda kulaklarına kadar kızarmayan sanki kimse kalmadı. Başpiskopos vahim meseleleri deşiyordu.

Mikkel, Gustav Trolle'nin bu yüzüne yabancıydı. Mikkel, Gustav Trolle'ye körükörüne hayranlık duyduğu için dikkat etmişti hep. O da Jens Andersen gibi ülkenin en bilge ve aynı zamanda en nüfuzlu bir şahsiyetiydi

ve en muhteremi olduğu kadar en sefihi de, emsalsiz bir bilge, kaşarlanmış bir sporcu; zamanın tüm bilgi ve becerileri onun kişiliğinde servet ve mal gücüyle yakın bağlantılıydı; teoloji ve hukuk bilimlerinde olduğu kadar, stratejik yetkinliklerde de üstüne yoktu. Lakin Mikkel, o yüze ne zaman baktıysa, zorluk ve sıkıntının izlerini ve çizgilerini görmüştü, kindarlığın hasarları kadar, sünepeliğin bitkinliği de vardı o yüzde. Gizli kapaklı bir sürü şeyi örtbas etmek için takındığı ciddiyet, onun sırf moralini bozmaya yarıyordu. Gülümsemek ona yaraşmıyordu, üzerinde silik, gülünç bir kâtip havası vardı.

Fakat başpiskoposun çehresi şimdi tamamen farklı bir kalıba girmişti - ve buz gibi olmuştu. Bir aşığın şaşkın ihtimamı da zamanı gelince tıpkı böyle kalıp değiştirir, gözlerindeki yalvaran yumuşaklık, merhametsiz bir hüküm olur, kurları da katı bir buyruk.

İsveçliler bu başpiskoposa, zalim bir adama yapılacağı gibi zalimce muamele etmişti. Şatosunu ve tahkimatını yerle bir etmekle ve katedralini yağmalamakla kalmamış, tüm malını mülkünü de çalmış, onu sıradan bir hırsız gibi hapse atmış ve orada ona zulmetmişlerdi. Düşmanı Sten Sture'nin[41] tahtta kalacağını ummuştu İsveçliler. Kuzeyliler en büyük kötülükleri birbirine saklar. Ama şimdi Christiern tahta çıkmıştı, zora başvurarak, İsveçlilerin silahlarına ve dileklerine karşı koyarak ve sıra artık kendilerine gelmişti.

Balo salonunu dolduran davetlilere yazılı ceza hükmünü okuyan kişi, hareketleri yüzünden hayatı bir dizi acı talihsizten ibaret olan Jon Eriksen'di. Bu kale gibi korunmalı sarayda bizzat üç yıl hapis yatmış, dizleri henüz iyileşememişti.

Jon Eriksen okurken salonda bir mırıltı ve kıpırtı başladı, herkes tuzağa düşmüş hayvan gibi birden hakimiyetini olduğu gibi yitirmişti.

Ve süreç böyle bir günde olması gerektiği gibi gelişti; zira birbireine eşit ancak uzlaşmasız iki halk artık birbirinden kopma raddesine gelmişti. İki kardeş gibi; birbirleri olmadan edemeseler de, birbirini vicdansızca yaralamasını da iyi bilen iki kardeş - ta ki her birinin yüreğini ölüm şevki doldurup da birbirinden tamamen kopana kadar.

Akşam, en kötü niyetin bile tezgâhlayamayacağı bir faciaya gebeydi. Bir kadının başının altından çıktı, Sten Sture'in dul eşinin. Hayat görüşü ve

mevcut koşullar onu oraya, yanında evraklarla gelmeye zorlamıştı, yirmi yaşında var yoktu ve ceza hükmü hakkında da o evrakları göstererek bir tek o fikir beyan etti. Gustav Trolle'yi ve kiliseyi hedef alan ağır cürümler tümüyle Kraliyet Meclisi'nin aldığı kararın neticesiydi ve ülke liderinin imza ve mührünü taşıyordu![42] Lakin şimdi bu meselede meclis kararı bir kenara bırakılmıştı, evet, bu meselede hislere göre hareket edilmişti, işin esası dikkate alınmamıştı. Durum böyle olunca kurulacak mahkemenin eline kolaylıkla bir suçlu listesi verilebilecekti haliyle. Su, normalde yangını söndürür ama yangın en haşmetli seviyeye ulaştığında, onu körükleyebilir de; bu belgeyi masaya koyan, şeytanın ta kendisiydi.

Sonra kapılar ardına kadar açıldı ve üzerlerinde zırhlar ve ellerinde kınından çekilmiş kılıçlarıyla saray muhafızları zanlıları zindana atmak için salona daldı.

Jens Andersen en deneyimli hukuk uzmanlarını bir araya toplayarak bir mahkeme kurdu. Büyük din adamı ve öküz taciri olarak, kanun hükümlerine, davasına göre teknik kılıf uydurmaktan iyi anlardı, bunu yaparken de kalbinin güçlü sesini dinlerdi. Ve o hep doğruyu gösterirdi. Ancak o en bilge, şeytansı doğruluk bile burada işe yaramadı, Kuzeyi kurtaramadı. Kuzey insanının en belirgin vasfını oluşturan mutluluğa karşı duyduğu nefret o kadar yoğundur ki, en kesin kurtuluş yolu bile bütün umutları ebediyen öldüren bir araç vazifesi görür. Kuzey halklarının arasındaki anlaşmazlık böylesine akıl sır ermez, kaderleri böylesine durağandı. Ve Kuzeyin krallıkları üç parça oldu, yangında infilak eden bir taş gibi.

Tarih 7 Kasım 1520'ydi.

Fakat herşey avucunun içinde olan, deli fişekleri bir araya toplayan ve taht hırsı içinde, kindarlara has hünerleri, hile ve fesatı, işe karıştıran adam şimdi zindandaki hücresine tek başına oturuyordu, dışarıdaki uşakları gerekeni yerine getirirken.

Mikkel Thøgersen içeri girdiğinde, Kral Christiern'in masanın başında oturduğunu gördü. İskemlenin sırtına iyice yaslanmış, arkasından vuran şömine ateşinin ışığında önünde dimdik, kapkara bir gölge. Mikkel bir mum getirip yaktı. Kralın yüzüne baktı, hem gergin hem rahattı, çoktan alınmış bitmiş bir kararı kendince alabilmek için çabalayan birinin ifadesi vardı.

39 *Esasında Stokholm şehrinin tarihi bir semtinin adı. İsveççede 'Södermalm' denen bu semtin isim babası piskopos Anund'du (17 Haziran 1288).Yazar burada muhtemelen,1279 tarihinde inşa edilmiş olan Sankt Nikolai Kilisesinin (bir diğer adıyla Büyük Kilise) uzun saat kulesini ima ediyor. ç.n.*

40 *Danimarka, Finlandiya, İzlanda, Norveç ve İsveç.*

41 *Kuzey Krallıkları Birliği'de İsveç Kralı olan Sten Sture, başpiskopos Gustav Trolle'yi görevinden almıştı. Papa bunun üzerine Gustav Trolle'yi ve destekçilerini aforoz etti. Gustav Trolle'nin şatosunu (Almarestäket) yıktırma kararı çıkartan Sten Sture, başpiskoposun şatosunu yerle bir etti. Bu olaylar, romanda daha sonra ayrı bir bölüm olarak hikaye edilecek olan "Stokholm Katliamı"na yol açtı. Bu kanlı olay kuzey tarihinde "Det Stockholmske Blodbad" olarak geçer. Kuzey Ülkeleri Birliği'nin yeni kralı II. Christiern, hem 1517'de hem 1518'de Stokholm'u fethetmeye çalıştı. Fakat muvaffak olamadı; son olarak 1518'de Stokholm yakınlarında, Brännkyrka muharebesinde büyük bir yenilgiye uğradı.ç.n.*

42 *Kuzey Krallıkları Birliği'nde, tüm siyasi adımlar, o ülkenin kraliyet meclisinin ve kralının ortak kararını takiben yürürlüğe konurdu. ç.n.*

Lucie

Lucie, seherin çocuğu... ne de körpecikti. Yeryüzüne düşmüş bir melek, evet, bir beniâdem. Yekpare kaşlıydı, seher onu alnına uçan bir yarasa işareti kondurarak kutsamıştı.

Hiç gülemezdi Lucie, sadece keyifsizce sırıtırdı, dostça ve uyarırcasına dişlerini gösteren aptal bir hayvan gibi. Çok nadiren gevşeyip de bir yumuşadığında gülümsemesi, solmuş çiçekler sessizce durmuş bilgiçlik taslarken, gamsız kuşların pırıl pırıl gökyüzünün altında sürüler halinde telaşla oraya buraya uçtuğu bir Eylül gününü anımsatırdı Danimarka’daki. Ama ne yazık ki, Lucie henüz yirmisinde bile olmasa da, göğüsleri çoktan aşağı sarkmıştı, olmadan dalından düşen meyve gibi.

Lucie, bölük pörçük şarkılar mırıldanabilirdi ama mutlu değildi. Derinlere dalmaktan başka hiçbir şeyi kafası kaldırmazdı, denizin dibine batan dermansız bir insan gibi. Ama bu tamamen kendi elinde olan birşeydi, o yüzden itici bir soğukluk vardı doğasında; fakat o bundan tamamen bihaber olduğundan, sırf budalaca bir hayret gösterebilirdi, tıpkı tekerlek izinin içine sırt üstü yuvarlanmış, canını kurtarmak için bacakları havada yürümeye çırpınan bir gübre böceği gibi, ta ki ezici tekerlek üzerinden geçene kadar.

Lakin bu gece, Lucie’nin günahın harikulade görkemiyle parıldadığı anlar da vardı. Karanlık kafasının üzerinde doyumsuz şehvetin, korkunun halesi oluştu ve benliği vahşi ve sersemlemiş bakışlarında dışarı vurdu, tıpkı göğsünün üzerindeki kutsanmış haçın etrafından kan kırmızı güllerin fışkırdığını görüveren bir haçlının bakışları gibi.

Axel’in içi geçti.

Uykuya daldı ve rüya gördü, farklı, yarım ve değişken bir gerçekliğin içine kaydı, deniz kıyısında oturuyordu, yanı başında da Sigrid; ölesiye uykusu vardı. Yine de ayağa kalktı, yalpalayarak ilerledi, yataklarını yapmak için ve uzun süre dalgalarla boğuştu, onları düzeltti, sonra uzanıp beyaz bir dalgayı aldı başyastığı yapmak için, fakat yerli yerine koyduğu

herşey kollarının arasından kaybolup gitti; havadan hiçsizliğin içine doğru süzülen çarşafları uçlarından yakalamaya çalıştı, kıpır kıpır yastıklarla son bir kez daha güreşti. En nihayet pes etti.

… Çok geçmeden, Axel'le Sigrid yerden havalandı. Evet, bir müddet havada asılı durdular ve Sigrid onun elini tuttu. Ardından baş döndürücü yükseklere uçtular hızla, fakat Axel o derin uykuda, daha daha yükseklere, cennete çıktıklarını düşündü, sanki dünyanın ta öbür ucunda görmeleri gereken bir manzara varmış gibi hissediyordu. Ancak uzunca bir süre uçtuktan sonra, Sigrid pes etti, ağırlaştı, yakınmaya başladı ve o zaman ikisi birden yeri boyladı. Axel uyandı. Tekrar uyudu ve tekrar rüyalara daldı, hatırlanması imkânsız garip şeylerdi.

Bir yerinde bir doğum lekesi varsa, bana göster ki cehennemde seni tanıyabileyim, diye çılgınca yalvardı Axel, gün ağarmaktaydı.

Lucie utangaç bir kahkaha attı, mutluluktan neredeyse ağlayacaktı ve Axel'e sırtındaki kırbaç izlerini gösterdi; soluk sarı hasırotu gibi, uçlarında kahverengimsi çiçekler vardı, kırbaç düğümlerinin okşadığı yerlerde.

... Axel'in yine gözleri kapanmıştı, farkına bile varmadan ve yine uçuyor, ama tek başına. Şimdi diklemesine uçuyor Stokholm'un sokaklarında, saçakların hizasından, kollarını bir koşucu gibi iki yanına yapıştırmış ve içsel gücüyle kendini havada tutuyor, hızla ve sessizce kayarak yol alıyor. Sokaklar sinsi alacakaranlığın orta yerinde bomboş; ileride, daracık ara sokaklarda kıpırdaşan gölgeler görüyor, sırtları ona dönük hızla uzaklaşıyorlar, oysa onun uçtuğu yerlerde hiç bir canlı yok. Gökyüzü alev alev yanıyor, ışıl ışıl sapsarı, müjdeli bir haber taşır gibi.

Sonra sokak yüksek bir binayla engelleniyor ve Axel o karanlık duvar yığınına çarpacağından korkuyor, loş gölgeler dışarıyı gözetliyor camlı deliklerin arkasından; gücünü toparlıyor ve havada çaprazlamasına yükselmeyi başarıyor, damın tepesini adeta sıyırarak geçiyor. Sonra alçalıyor, ayakları pirinç başaklarına ve ağaçlara sürtünüyor. Ve birden içi gıcıklanır gibi oluyor, arzuyla doluyor ve bu arzunun gücüyle yükseliyor, hava bir yandan daha bir derinleşip ve daha bir sarılaşırken, o, havayı dimdik yararak yükseklere fırlıyor ve kulelerin üzerinde, o pırıl pırıl havanın içindeki bir toz zerreciğiymiş gibi salınıyor.

Axel uçup gidiyor ve ta aşağılarda deniz sessiz dalgalarla yarılıyor; çapraz altında bir gemi görüyor ve yön değiştirmezse ona toslayıp toslamayacağını telaşla bir ölçüp biçiyor. Sanki kendiliğinden uçuyor gibi olsa da yönünü tayin edebilmek için bizzat üstün bir çaba göstermesi de gerekiyor. Neyse ki geminin güvertesine sağ salim iniyor.

Şans gemisi bu.

Geminin pruvasında bir vahşi adam durmuş, nöbet tutuyor, dünyayı tamamen unutmuş, sadece denizdeki sisi gözlüyor öylece; gemi yol alıyor ve denize nefes gibi hafif reveranslar yaparak ine çıka ilerliyor. Kolomb'un Şans gemisi bu. Dümenin başında duran da bu kazazede kaptanın ta kendisi, kurukafa gibi suratını, pusulanın üzerine eğmiş, istikamet dosdoğru Güney; her iki yanında birer orman cücesi var, çırılçıplak ve kıpkırmızılar, her taraflarından yaşlılık akıyor, zehir gibi. Ve örümcek ağı misali delik deşik yelkenler direklerinde şişip geriliyor ve yıldızlar beliriyor aralarından.

Fakat tahtadan kalenin kıç tarafında, güvertenin üzerinde ve altında, her bir karanlık oyukta, her bir delikte envai türlü kadınlar bekleşiyor; dünyanın bin bir köşesinden bir örnek var aralarında. Çoğu beyaz; oğlan bacaklı, tahta göğüslü en genceciklerinden, dizkapakları eteklerine sürtüne sürtüne nasırlaşmış şişko madamalara; sabah akşam yıkanan akça pakça hanımefendicik kızlardan, ağızları süt kokan, kaslı, kıllı bacakları baton gibi sert köylü kızlara kadar. Gözleri gözüpek bir saflıkla dolu, esmer tenli kızlar da var; saçları alev kırmızısı, ayakları kar beyazı kadınlar da. Gül pembesi dudaklı, incecik, is karası bellerinin etrafi kaplan dişleriyle bezeli siyahi prensesler. Arap bakireler, leoparlar gibi yassı karınlı ve kıvrak; Polonya'nın zengin çiftliklerinden balıketli güzeller, Asya'nın en derinlerinden polen kaplı küçücük vücutlar ve hiçbir Avrupalı'nın daha görmediği türlü çeşitli kadınlar, dünya denizlerinin tüm adalarından.

Hepsi boy, yaş ve yaradılış itibarıyla olduğu gibi, huy ve fikir açısından da birbirinden farklı. Biri havai dudaklarında gamsız bir gülümseme, gencecik yüreğinin tüm bilgeliyle konuşurken, bir diğeri yürekten kahkahalar savuruyor ama hüznünü saklıyor. Bazıları besbelli kusurlarıyla hava atıyor, diğerleri gözlerini yere indirip kusursuz endamlarından utanç duyuyor. Biri baştan aşağı çarpık çurpuk, zira Şans gemisinde yeryüzünün özürlülerinden bir tane de bulunmalı; biri o kadar bembeyaz değil, bir

diğerinin olağandışı cüssesi adamakıllı göz dolduruyor, zira Şans gemisinde yeterince ince belli güzel var. Bir tanesi bile baştan aşağı eksiksiz değil ama hiçbiri fuzuli değil; hepsi de mükemmeliyete erişmek için çabalıyor. Şans gemisindeki herkes bir bakımdan neredeyse birbiriyle özdeş; hepsi büyülüyor.

Şans gemisi denize nefes gibi hafif reveranslar yaparak ine çıka yol alıyor. Şans gemisi, Axel rüyasında oradaydı. Ve Sigrid'in yakınlığını hissetti.

Sonra birden uyandı ve yanında Lucie'yi buldu.

Güpegündüzdü, aşağıda meydandan trompetlerin coşkulu ve gösterişli sesi geliyordu.

Trompet çalıyorlar o kadar, diye mırıldandı Lucie mahmurca ve daha bir kıvrıldı yatağın içinde.

Fakat Axel kalktı, gitti pencereyi ardına kadar açtı. Aşağıda upuzun iki sıra halinde hazırolda duran kargılı erbaşlar gördü, meydanda sarayın önünden başlayarak ta belediye binasına kadar uzanıyordu sıra. Onların dışında meydanda kimsecikler yoktu. Ve belediye binasına ana girişin tam önünde de...

Darağacı kurulmuş, dedi Axel ve pencereden çekildi. Elbiselerini kaptı, alelacele giyindi. Lucie sırtüstü döndü ve fal taşı gibi açılmış gözleriyle onu seyretti, bir şey demeden. Axel aşağı indi.

Fakat çok geçmeden yine yukarı çıktı. Kapıların sürgülendiğini ve kasaba tellallarının biraz önce Stokholm sakinleri için evden çıkma yasağı ilan ettiğini öğrenmişti.

Axel pencerenin önünde durdu ve bekledi. Aradan yarım saat geçti, bir saat geçti, bekledikçe bütün bunların ne anlama geldiğini öğrenmek için daha bir sabırsızlandı Axel. Fakat hiçbir şey olmadı. Bir iki adam gidip darağacını gözden geçirdi, onların ve meydanın üzerinden boydan boya, ta saraya kadar çift sıra olmuş hareketsiz bekleyen askerlerin haricinde, ortalıkta in cin top oynuyordu. Askerlerin tarafından gayet alçaktan mırıldanmalar ve fısıltılar duyuluyordu. Sert bir ayaz vardı. Zaman zaman bir atlı subay sıraların arasından geçip askerleri hizaya sokuyor, sonra yine gidip sarayın kapalı taçkapısının önünde hazırda bekliyordu.

Axel bir saat sonra tekrar pencereye gidip aşağı baktığında, askerler yerlerinden hiç kıpırdamamıştı bile.

Kanlı Katliam

Stokholm şehrinde tıs yoktu. Tek duyulan, bütün hane kapılarının kilitli tutulduğunu kontrol etmek için sokaklarda devriye gezen atlı bölüklerin nal sesleriydi.

Bunun neye alametti? Evlerinde tutsak edilmiş bu insanlar ne düşüneceğini bilemiyordu! Kapıların ardında gık çıkarmadan oturuyorlardı, her pencerenin arkasında şaşkın bir yüz, her çatlağın arasında dışarıyı gözetleyen meraklı bir göz vardı. Bütün şehir bulunduğu adanın üzerinde koca bir karınca yuvası gibi yoğun ve kof kabar kabar kabarıyordu; açılır kapanır köprüler kalkık uçlarını, ağzı açık ayran budalaları gibi havaya dikmişti ve şehrin binlerce odasında mahsur onca insanın yüreğine çılgın tahminler, korku ve dehşet dal budak salmıştı. Karıncalar korkup da panik halinde sağa sola koşuşunca karınca yuvasından ekşi bir koku gelir, Stokholm'un üzerinde de öyle bir koku vardı, görünmez, kâbuslarla zehirlenmiş.

İlk kez öğlene doğru - Axel, aşağıda göz alabildiğine, muntazaman uzanan şık askerlerin gösterisini seyretmekten yarı çılgın haldeydi - ilk kez öğlene doğru göründüler.

Evet, daha bir gün önce en şık giysileri ve ülkenin geleceği için büyük önem taşıdıklarının sarsılmaz inancı içinde sarayda salım salım salınanlar - hepsi geri dönüyordu.

İsveç'in bu asil devlet erkânı sanki tüm geceyi sırf nişan ve madalyalarını çoğaltma provasına hasretmişti. O zaman saraya rastgele gelmişlerdi ama şimdi mevkilerine göre sıralanmış yürüyorlardı, yüksek rütbeli din adamları en önden; arkalarından asiller, kademelerine göre ve en sondan da Stokholm'un muhterem belediye başkanları, encümen azaları, muhtelif heyetlerin üyeleri ve şehrin kodamanları geliyordu. Hiçbiri at üstünde değildi şimdi, yaya yürüyorlardı, ağır ağır, sabırla, hepsi toprağa eşit yakınlıkta, kurbanlık koyun gibi. Baş infazcı sabahın esselattından beri bekliyordu, artık zor dayanıyordu. Kâfile darağacına vardı; romatizmalı

ihtiyar piskoposlar pek dimdik duramıyordu, asillerin arasında ayaklarını toprağa inatçı koçlar gibi indirenler vardı; şehir sakinlerinden bazıları iplerinden kurtulmaya çalışan koyunlar gibi kafalarını iki yana sallayıp duruyordu; fakat çoğu sürü halinde hiç itirazsız yürüyordu. Otuz-kırk çift vardılar.

Üstün payesinden ötürü ilk olarak Strengnæs Başpiskopos Matthias'ın cezası infaz edilecekti. Üzerinde hâlâ kırmızı kadife harmanisi vardı. Dizlerinin üzerine çöküp de yüzünü yukarıya kaldırarak ellerini birleştirinceye dek Axel onu tanıyamadı. Ama iş çabuk yürümeliydi, oyalanmaya vakit yoktu. Başpiskopos tekrar ayağa kalktı ve oracıkta orta yerde, cellatların karşısında üzerindekileri çıkarmaya başladı.

Axel o zaman zangır zangır titremeye başladı. Arkasında duran Lucie'e döndü ve kızı odanın içine doğru itti. Bunu görmemelisin, dedi, öyle bir galeyan içindeydi ki, Lucie de tir tir titremeye başladı; hemen yatağa girdi.

Axel pencereye döndüğünde herşey olup bitmişti. Başpiskopos Matthias'ın vücudu yerde yatıyordu, üzerinde sadece bir pantalon, ayağında çorapları vardı, kafası biraz daha ötede duruyordu. Kırmızı harmanisi... yok hayır, kanıydı, altında çarşaf gibi yayılı duran.

Axel bu sefil, kopuk başa tam bakıyordu ki, celladın kılıcının vınlayarak indiğini duydu ve bir kafanın daha sehpadan fırlayıp, arkasında bir kan seli bırakarak toprağa yuvarlandığını gördü. Skara piskoposu Vincents'inkiydi. Erik Abrahamsen Leionhufvud ayakta durmuş soyunuyordu. Aşağıda şimdi feryat edenler, ağlayanlar ve habire bir şeyler söyleyenlerden geçilmiyordu, tam bir arbedeydi.

Axel pencerenin önünde altüst halde, alı al, moru mor duruyordu. Bir taraftan konuşurken bir taraftan da kollarını kaldırmış havayı döven uzun boylu, iri kıyım bir soylu gözüne ilişti, bar bar bağırıyordu, ne dediği anlamak imkânsızdı. Meydanın karşı tarafındaki binaların pencerelerinde de yüzler fark ediliyordu, öfkeli adam onlara hitaben feryat ediyor gibiydi. Ama onlar hiçbir karşılık vermedi. Axel, alçak, gri renkli bulutların damların üzerinden süzüldüğünü gördü, ara sıra iyice alçalıyor ve meydanın üzerini ince bir sis kaplıyordu.

Ve Axel birbiri peşi sıra ortaya itilenleri seyretti; aralarında İsveç'in en üst düzey devlet adamlarının olduğunu fark etti. İçlerinden bazıları aceleden

eli ayağı dolaşarak soyunuyordu. Diğerleri bu işi cellatlara bırakmıştı, onlar elbiselerini vahşiler gibi parçalayıp çıkarırken karşı koymadan öylece duruyorlardı. Meydanın ortasındaki kurban sürüsü şimdi iyice bir araya sokulmuş, yoğunlaşmıştı, etrafları silahlı askerlerle çevriliydi. Axel askerlerin arasında Mikkel Thøgersen'in ve birçok silah arkadaşın da olduğunu gördü.

Axel yine sakinleşmişti. Jørgen Homuht'un, eldivenli eliyle sağı solu işaret ederek cellatları nasıl idare ettiğini ve onlara nasıl direktifler yağdırdığını seyrediyordu. Homuht'un şıklığına diyecek yoktu.

Şimdi bir sürü kafa yatıyordu kanlı toprağın üzerinde, daha doğrusu *oturuyorlardı*, bacaklarıyla suyu tekmeleyerek oldukları yerde yüzeyde kalmaya çalışan yüzücülerin kafaları gibi. Meydanın üzerinden akıp giden kan, kıvrılıp bükülerek dev bir harf şeklini almıştı. Axel pencereye her gelişinde bu rünik yazıyı bir parça daha dallanıp budaklanmış, yeni bir anlam kazanmış olarak buluyordu. İnfazlar aynı tekdüzelikte sürdü gitti. Karanlık gün giderek daha da karardı, yağmurun eli kulağındaydı. Kurban sürüsü tenhalaştı, ceset yığınları yükseldi.

Axel'in nefes alışları sanki duyulmuyordu. O hiçbir şeye başeğmez, doğuştan asil adamların hepsi kesilip biçilip de, cellatlar daha büyük bir özenle burjuvaları doğramaya koyulduğunda, Axel sersemler gibi oldu, *kendi kralı* nasıl olur da böyle emirler verecek kadar canavar, nasıl böylesine korkunç bir nüfuza sahip olabilirdi, bunu aklı havsalası almıyordu. Ona, o geniş omuzlu, kolları boğum boğum kaslı, bodur, çam yarması gibi adama Kuzeyin Hükümranı gözüyle bakmıştı. Ağır yükleri göğüsleyebilecek ve kayaları yerden söküp o buyurgan suratının hizasına kaldırabilecek güçte biri saymıştı. Kralın, fırlatılmaya hazır mızrak gibi gergin bakışlarını, durmadan hareket eden kaşlarını hatırladı. Sonra ses tonu aklına geldi, içindeki kibirle arsızlaşmış ve pervasızlaşmış o ses. Birden kralının mutlak iradesi sanki yel gibi yüzüne vurdu ve o, bu haşmetli güce boyun eğdi.

Axel içeri çekildi, pencereyi çat diye kapattı.

Lucie'yle yemek yemeğe karar verdiler. Kızda olan biteni öğrenmek için hiçbir merak emaresi yoktu. Sonra uzandılar ve uykuya daldılar. Dışarı sağanak yağmur yağıyordu.

Aynı günün şafak vakti, Axel damdan gelen bir gürültüyle uyandı, ses çıkarmadan koşmaya çalışan birinin ayak sesleriydi, hafifledi ve kayboldu. Axel'in aklına evin avluya bakan yüzündeki boş oda geldi. Dama zıpladı ve koşarak odaya gitti.

Tam kapısını açarken, sanki içeride biri varmış gibi bir his geldi içine. Kapının ağzında durup etrafa bakındı, odada boş bir alkovdan başka bir şey yoktu, dam penceresi aralık duruyordu. Sonra alkovdaki yatakta biri doğruldu, şık giyimli, uzun, solgun yüzlü bir gençti. Alkovdan çıktı ve Axel'e yarı korkuyla, yarı zoraki bir neşeyle gülümsedi. Epey uzun boylu, dar kalçalıydı, üst dudağının üzerinde koyu renk bir çizgi vardı; kıyafetinde bir eksik varmış gibiydi. Ve Axel birden ne olduğunu çıkardı, adamın hiç silah yoktu ve tam o anda bileklerindeki kıpkırmızı ip izlerini fark etti.

Axel durumu anlamıştı, odaya daldı, şimdi ikisi bir ağızdan konuşuyordu. Buraya gel, dedi Axel çabukça. Peşimdeler, diye izah etti öbürü özür dilercesine, benim adım...

Tam o anda tavanarasına çıkan merdivenler şiddetle gacırdadı, hoyrat bir ses evdeki sessizliği bozdu. Kaçak, başını çevirip saklanacak bir delik aradı, kararsızca, korkuyla değil, sonra kendini bir toparlayıp gülümsedi, her an yerinden fırlayacakmış gibiydi, ama yerinden kıpırdamadı. Merdivenlikten çizmelerin gürültüsü duyuldu. Axel yabancıyı sert bir şekilde itti, hiç olmazsa odanın köşesine bir yere sinmesini ister gibi, orası nispeten daha loştu, yabancı bir iki adım sendeledi, hâlâ yarım ağızla gülümsüyordu. Sonra bir doğruldu, kaşlarını çattı. Ve o sırada da, deri giysiler ve zincir şangırtaları içinde irikıyım bir erbaş kapıdan içeri paldur küldür yuvarlandı, boyunduruğa koşulmuş çılgın bir öküz gibi, upuzun kılıcı kapının pervasına çarpınca, kınının içinde şakırdadı. Axel'in üzerinde gömleği vardı, silahsızdı, birden yana doğru sanki uçtu. Eli damın eğik yüzeyine indi, çürük bir dam çıtası kopardı. Ve sonra ne olup bittiğini anlamaya fırsat bulamadı, seri bir adım, diğer iki adamın arasında kısa bir boğuşma, boğayla tay gibi. Axel elindeki kalın çıtayı askerin kaskına indirip paramparça etti. Adamın kızgın homurtuları geldi kulağına ve sonra dövüş birden sona erdi. Genç yabancı geri geri gitti, bir an duraladı sanki nefesi daralmış gibi ve sonra avaz avaz bastı çığlığı.

Herşey en fazla üç dört saniye içinde olup bitmişti. Yarı çılgın haldeki irikıyım erbaş bir zıplayışta tavan penceresine yetişti ve kıvrılarak içinden geçip dışarı çıktı.

Ne halt ediyor bu adam yahu! diye bağırdı Axel elinde olmadan, sokak seviyesinden yirmi arşın yüksekte olduklarını pekala biliyordu. Ama sonra erbaşın kaba saba, terli suratını gördü pervazın üzerinde, burnundan derin bir nefes alıp tuttu, sonra kendini aşağı sarkıttı, gözden kayboldu, şimdi yalnız tek eliyle pervaza tutunuyordu, sadece bir saniye kadar ve sonra o eli de gözden kayboldu. Axel pencereye koştu ve adamın saçak silmelerinden yan yan sürünerek çabuk ve emin yoldan aşağı kaydığını ve loş avluya bakan asma balkona atladığını gördü.

Axel yüzünü genç yabancıya döndüğünde, onun sendelediğini fark etti. Beni bıçakladı, diye mırıldandı İsveçli genç ürkekçe. Göğsünü iyice öne doğru çıkardı ve ellerini böğrüne bastırdı. Gözlerini kırpıştırıyordu, çok hasta ya da çok çaresizmiş gibisinden. Aniden döndü, alkova gitti ve kendini arka üstü yatağa attı, sırtını yatağın duvar tarafındaki kenarlığına yasladı. Tek bir inilti, kesik bir hırıltı koptu gırtlağından. Axel yetiştiğinde ölmüştü.

Tam kalbinin ortasından bıçaklanmıştı. Yüzü bir an bir titredi, üst dudağı bir iki kere seyirdi. Olsa olsa on sekiz yaşındaydı, bir deri bir kemikti, yaşına göre de hayli çökük görünüyordu, muhtemelen son kuşatma sırasında kol gezen açlıktan olmalıydı. Axel genci yatağa uzattı, sonra oturdu ve onu seyretti. Üzüntüsünden içi tükenmiş, duyduğu acının ağırlığı altında adeta kendinden geçmişti.

Dışarıda merdivenlikten hafif ayak sesleri kulağına geldi, kapı gıcırdayarak açıldı ve Axel başını kaldırıp baktı. Lucie'di. Ne olup bittiğini anlamıştı, usulca Axel'in yanına uzandı, saçları ölü gencin yüzüne düştü.

Axel orada öylece otururken bir şey hatırladı. Bir kış gecesi Tiveden'in buz kesmiş ormanlarında ateşin karşısında, kafasına bir battaniye sarmış yatarken, insanoğlunun ölüm karşısındaki o müthiş biçareliğini düşünmüştü. Sten Sture'nin ölüm haberi orduya henüz ulaşmıştı. Danimarkalılar, haberi büyük bir keyifle dinlemiş, o buz gibi kampta akşam boyunca bir sevinç havası esmişti. O akşam kar, bayram eden çizmelerin altında çıtır çıtır çıtırdıyor, yıldızlar ıssız ağaç tepelerinin arasında,

gökkuşağının bütün renkleriyle pırıl pırıl asılı duruyordu. Bu tehlikeli adamın nasıl ölmüş olabileceği üzerinde zevklice tahminler yürütülmüştü. Axel adamın Bogesund civarında, buzun üzerinde vurulmasına bizzat tanık olmuş ve o zaman buna çok sevinmişti, bir düşman daha eksilmişti - at ve atlı, ayna gibi parlak buzlu yüzeye yansıyan at ve atlı aksinin içine çökmüştü! - Axel şimdi nedense Mælaren Gölü'nün buz kesmiş sularının üzerinde, bir kızağın içinde, kırık bacağıyla buzun ortasında ölüme terkedilmiş bu yapayalnız adamı hatırlamıştı. Öldü, çünkü ölmeliydi.

Kar, simsiyah havanın içinden kayar gibi iniyordu, yoksa gökyüzü müydü, aşağı doğru sarkmış yere ineceğini haber veriyordu; göl, kızağın altında iç çekerek kımıldamıştı, sanki tüm yerküre daha fazla dayanabileceğinden artık emin değildi. Ve o zaman insani bir yürek, krallara has kaygılarla paramparça oldu. Altındaki o buz yığını gibi, iç çeken o göl gibi, koca İsveç ülkesi de ondan vazgeçmişti, Sten Sture'nin sorumluluğu, hastalığı ve ıstırapları daracık bir kızağın içinde, küçücük bir çocuğun birden kesilen hıçkırıkları gibi, sallanması kesilen bir beşik gibi, sona eriverdi. Onu bulduklarında Sten Sture çoktan ölmüştü. Kar artık yüzünde erimiyordu. Göz alabildiğine buz ve kar uzanıyordu önlerinde ve sen, Sten Sture, sen sessiz sedasız ordada oturmuştun, buz çölünün ta uzaklarından cılız imdat feryatları gelir gibiydi, yoksa imdat feryatlarının akisleri miydi! Zavallı Sten Sture.

Mikkel Thøgersen akşam geç vakit geldiğinde, Axel'le Lucie'yi ellerinde birer ufacık mum parçasıyla cesedin başında otururken buldu. Mikkel bir şey demedi, yüzünde bitkin ve bezgin bir ifade vardı. Yerde yatan ölü gence bir süre baktı, onu birlikte aşağı indirmelerini önerdi, sonra o cesedi avludan tek başına rahatça def edebilirdi. Axel'le Lucie geri dönünce doğru yatağa uzandılar ve Mikkel'in alçak sesle kendi kendine konuştuğunu duydular.

Mikkel cesedi ortadan kaldırıp da Axel'in odasına döndüğünde, Axel uyuyordu. Lucie uyanık yatıyordu, Mikkel'in girdiğini fark etmedi bile ve Mikkel tekrar odadan çıkarken de, Lucie öylece kuzu kuzu yatmış, ürkek gözlerle mumu seyrediyordu.

Ertesi gün ilk uyanan Lucie oldu. Masadaki mumlar dibine kadar yanmıştı, ama gün de ağarmıştı. Kalktı oturdu ve etrafına bakındı, gözleri

fıldır fıldır dönüyordu, sanki biri var mı, biri ona sesleniyor mu duymak istermiş gibi. Sonra Axel'in boynundaki boynuz kılıfı açtı, parşömen kâğıdını aldı ve bohçasının içine sakladı. Axel, Lucie'ye hazinesinden söz etmişti, hâttâ uyurken de ondan konuşup durmuştu. Lucie bir süre daha sessizce uzandı olduğu yerde, Axel derin uykudaydı. Lucie usulca kalktı, giyindi ve sessizce çıkıp gitti.

Belalar Zinciri

Gri bir Kasım sabahı Stokholm'un üzerine yayılmıştı, şafaksız gelmişti, gönülsüzce; ilk hayat emaresi ve ilk hareket, darağacından havalanıp döne döne uçarak yükselen bir karaltı oldu.

Gün biraz ilerleyince, halk neler olduğunu görmek için dışarıya çıktı. Kellesi uçurulanlar hâlâ meydanda, akan kanlarla gece yağan yağmurun oluşturduğu göletlerin içinde yatıyordu. Askerler başlarında nöbet tutuyordu, o feci havada bira ve şaraptan güç alıyorlardı. Öğleden sonra cellat bir diğer kâfir ve vatan haini sürüsünün hakkından gelmeye koyuldu.

Sessiz sedasız bir gün oldu. Diğer günlerden sanki daha bir hasis, daha bir kısaydı, ne olduğunu bile anlamadan birden akşam oluverdi.

Gün batımında, güneş alazlandı, alev alev yanarak ortaya çıktı ve bütün bulutlar, ağır ağır açılan bir göz gibi kayıp gittiler gökyüzünden. Güneş battıktan sonra, gökyüzü uzun bir süre berrak ve solgun kaldı. Denizin ta açıklarında giderek soluklaşan bir düzine benek seçiliyordu, Lübeck bandıralı gemilerdi; o gün öğleden sonra demir almışlardı, pupa yelken uzaklaşıyorlardı. Gün batımı sonrasının kızıllığı batı istikametinde daha bir derinleşti, gökler derin düşüncelere daldı, giderek solan şafak öyle uçsuz bucaksız, akşam ayazı öyle sükûnetliydi ki.

Ve bu sessizliğin içinden St. Nicolaj Kilisesi'nin matemli çanlarının sesi yükseldi. Evet, evet, diye karşılık verdi Nørremalm'daki St. Klara Manastırı ve St. Jakobs Kilisesi. Ve Søndermalm'dan Marie Magdalene Kilisesi'nin çanları ses verdi hemen arkadan. Her biri farklıca ithamkâr bir perdeden çalmayı sürdürürken, şapellerin çanları da teker teker bu ağıta katıldı.

Şehir şimdi karanlık bir toprak yığını gibi yükseliyor suyun ortasında. Tüm seslerin feryattan ibaret olduğu, klavikordların[43] havayı dövüp bar bar bağırdığı bir bahtsızlık adası burası, o kadar ki, hava iç geçiriyor acılarla aydınlanmış semanın altında. Yaslı ses perdeleri havayı ileri geri titreştiriyor, acıdan sendeleyen bir canlı gibi, avaz avaz feryatlarla doğup dermansızca dalga dalga sönüp yitiyorlar havanın içinde. Ve aynı ses

tekrardan geri dönüyor, hava inildiyor, görünmeyen gırtlaklar inatçı kederlerle hırıldıyor ve hava girdaba dönüşüyor.

Fakat şehrin çanları yeterince ağlayıp inledikten sonra, aniden sertleşip kıyameti bastılar, bangır bangır çınladılar, fırtına gibi gümbürdediler. Ve çanların patırtılı karmaşasının arasından uzun haykırışlar, berrak ve tiz feryatlar duyuldu yükseklerde; dünyevi seslerin her birinden daha saf nağmeler doldurdu tüm hava boşluğunu. Sanki gözle görülmeyen yaratıklar alev sarısı havanın içinde etrafa sıçrayıp duruyor, iri beyaz gölgeler şimşek gibi atılıyorlardı oraya buraya ve aşağılara doğru feryat feryada ilahiler söylediler, iniltili ağıtlar yaktılar.

Mikkel Thøgersen Søndermalm'deki köprüden geçerken çan seslerini duydu, şehrin merkezine indi ve etrafta gezindi. Yaya yürümenin insanı ne kadar alçaklaştırdığını önceden hiç bilmiyordu, mazlum yaşamında daha önce hiç hissetmediği bir şekilde en alçakta hissetti kendini, *dipte*. Yanından geçtiği o sefil binalar bile ona kıyasla dibin çok yükseğindeydi; başını kaldırıp o kasvetli ahşap barakalara baktı bir, sonra başını yine öne eğdi, boyunduruğa koşulmuş bir hayvan gibi yoluna devam etti. Sokağın bir tarafındaki evlerin önünde uzanan su oluklarının içi, meydandan taşan leş gibi, pıhtılaşmış kanla dolmuştu. Rüzgâr esiyordu, hava açılmıştı, sanki acıkmış gibi ve soğuktu, çok soğuk.

Mikkel, kafaları uçuranların yerlerde yattığı meydanı, hiç hareketsiz vücut yığınlarını geçerek St. Nicolaj Kilisesi'ne doğru ilerledi.

Dışarıdaki merdivenlerin basamaklarında yatan hastalar ve sakatlar kalktılar ve yüzlerini Mikkel'e döndüler ne perişan durumda olduklarını göstermek için; kalkarken, giysilerinden çürümüş yara kokusu yaydılar etrafa.

Renksiz keçeden paçavralar içinde bir adam ellerini uzatıp gösterdi, ikisi de çoktan çürümeye başlamıştı, dudaklarını büzerek merhamet ve sadaka dilendi. Bir oğlan çocuğu sesi takip ederek ilerledi, bir zamanlar gözlerinin olduğu iki kanlı delikten boş boş bakarak. Kötürüm bir genç oturmuş, cerahatten kaya gibi ağırlaşmış çıplak bacağını bir tahta parçasının üzerine uzatmıştı, bacak mosmordu ve iğrenç kokuyordu. Merdiven basamakları, ateş içinde yanan insanlardan yayılan hararetle ısınmıştı.

Kilise duvarının dibinde, yarı karanlıkta, sırf bir paçavra yığından ve bir kafadan ibaret bir mahlûk oturuyordu. Bir kadın kafasıydı, ödemden kambur kumbur şişmişti, eli kolu yoktu, sadece gözlerini oynatabiliyordu. Yüzünü alacakaranlığın arasından yukarı kaldırdı ve Mikkel ona acıyarak baktığında, kadının yüzündeki meşum ifadeden dehşete kapıldı, Mikkel'e ve herkese karşı kin ve inkisar doluydu.

Mikkel kiliseye girince burnuna tütsü kokusu çarptı, kilisenin dua salonu tüm görkemiyle karşısına çıktı, duvarlardaki ağır kesme taşlar müzikle çınlıyordu, orgun alçak sesi tavandaki loş kubbelere aksediyordu. Görkemli altarların üzerlerinde tek tük mumlar yanıyordu.

Mikkel kilisenin çok içine girmedi, kapının yanında karanlık bir köşede sinip durdu ve bacaklarında takat kalmadığını hissedince yere oturdu. Gözlerini kapadı.

Org ağır ağır çalmaya devam etti. İç rahatlatıyordu, ama yüreğine taş gibi de oturuyordu. Kendini yine daima olduğu gibi dışlanmış hissediyordu, müziğin huzur veren sesi herhalde bundan dolayı ona öylesine sönük, öylesine uzak geliyordu ki. Evet, herşeyin dışında, evsiz barksız, kimsesizdi.

Ve Mikkel tam bunları düşünürken müzik tüm haşmetiyle boşandı, sanki bütün taçkapılar birden açılıvermiş gibi! Ve bir koronun berrak nağmeleri yükseldi, bir ilahi. Orgun incecik boruları hep birden coşkun, berrak, pırıl pırıl alev aldı sanki derin, hüzün dolu nağmeler en karanlık, en iç kanatan ses perdeleriyle yan yana gürledi. Müzik şiddetlendi.

Mikkel'in yüreği eridi. Aziz İsa! diye inledi. Kendini herşeye kadir olan yüce güce teslim etti. Yapayalnız yılların omuzlarındaki ağırlığının uçup gittiğini hissetti.

Evet, o yapayalnız yaşamıştı. Yalnız olan lanetlidir, bu bir gün meydana çıkar. Kopuk geçen zaman insanın düşüncelerini katılaştırır, en basit netlikler bile uzağına yönelir, onu öylece geride bırakır. Dünyada bir tek sende olduğuna inanarak gururla algıladığın üstün yetenekleri şüphe kemirir; dünyayı ayakta tutamıyorsa eğer, hayal gücün neye yarar ki? Sen de diğerleri gibisin, daha güçlü değil - lakin bu dünyada sana mahsus da bir nasip var, yalnızlığın.

Peki, başına neler geldi, bir zamanlar bebek yüreğinde taşıdığın o şefkat nerede, gençlik rüyalarını kâbusa çevirenlere iyilikle karşılık verme tutkun nereye yitti? Hayat mutluluğa karşı duyduğun o derin ihtirastan seni bir türlü azat etmedi, seni nefrete, intikama teslim etti ve sen o zaman kimsesiz, yuvasız kaldın. Nihayet kendini dünyanın ta öbür ucunda, yapyabancı diyarlarda yuvanda hissettiğinden dem vurdundu, yakınmak, sızlanmak için, en azından içindeki o anlaşılmaz illeti gözyaşlarıyla dışarı atmak için dedindi. Lakin hayat seni ruhundaki o dipsiz acı ve elemlerden bir türlü azat etmedi.

Orgdan şimdi gür bir ses boşanıyor, bir kurtarıcı gibi. Birbirine doğru akan neşe ve keder en nihayet mutlu bir figanda birbirine kavuşuyor. İlahinin nağmeleri zihinde hayallere şifa getiriyor. Yüreği, göğüs kafesinde güç ve irade kazanıyor, bir ceninin masumluğuyla.

Dinle bak, koronun berrak sesinde nasıl da buruk bir sevinç var, org önce gümbür gümbür, kurtuluşu müjdeliyor, sonra bir fısıltıya dönüyor ve tüm canlılar katılıyor, dilsiz hayvanlar vahşi çığlıklar atıyor, kıyametin borazanları ve cennetin gümüşi trompetleri ses veriyor.

Sonra pırıl pırıl bir ışık beliriyor, ölüler diyarından ebedi yaz ülkesine giden yol aydınlanıyor, Bütün dermansız ruhlar cenk meydanlarından ve sılalarından kalkıp o yolda bir araya geliyor; sabanlarını bırakıyorlar, karaya çıkıyorlar, gemilerini terkediyorlar, mezarlarından kalkıyorlar, hepsi o yolu izlemek için toplanıyor.

Boşa çıkmış umutların sert rüzgârları uğulduyor etraflarında. Sevgi ve şefkat için yola çıkıyorlar, çünkü yaşarken kötülükten başka bir şey görmediler. Dişleri takırdıyor, binlerle ağlıyorlar, ellerini ovuşturuyorlar, çünkü herşeyin acı bir soğuktan ibaret olduğu fani dünyadan geliyorlar. Bir yandan yürüyor, bir yandan fırtınalı feryatlar savuruyorlar havaya, solgun yüzlerini kaldırıyorlar ve ne yapacağını bilemez halde, yıldızlardan merhamet dileniyorlar.

Düşman topraktan bir ses yükseliyor, olup bitenleri anlatıyor, zamanın bir solukta mahvettiği herşeyi. Yeryüzünü biteviye kupkuru bırakarak, her şeyi çürüterek esen süreğen rüzgârı. Tüm iklim kuşaklarının en soğuk rüzgârı, her kıştan daha kırıp geçici, içi yankı dolu, tıpkı bulutların arasındaki buz iğnelerinin çıtırtılı, ağır valsi gibi, nal seslerinin, kahkahaların ve hayatın

yankısı, hızla koşan hayatın, için için ağlayan tüm müziklerin yankısı. Şışşş, Sus! İçten içe duyulan kemik sesleri, en derinlerden, tabutun içindeki sönük tıkırtılar.

Dur! Bir düşünürsen, zihnin rüzgârlardan alabora olacak; unutkanlık buzlu bir yel gibi esecek üzerinden. Tek işittiğin şey, kar fırtınasının sesi. İçin acıyla dolup taşıyor ve seni dayanılmaz bir karanlığın içine sürüklüyor.

Yeryüzüne firlatılıp atılmış bahtsızlar da dinliyor ve korkuyor. Bir araya doluşuyorlar, ama bağlılık hissiyle değil, sonbahar fırtınasında bir adacıkta mahsur kalmış, sabırsızlığın doruğunda, karaya doğru canhıraş naralar atan bir sığır sürüsü gibi.

Burada hayat alacakaranlıkta sürüyor, sıcaklık, içtenlik yok, buradaki sürgünler birbirine uzak yaşıyor, dostluğu ve samimiyeti tanımadan. Buradaki soğuktan donanlar, komşusunun da donmasını sağlayacak; hasret çekenler ve hınç duyanlar, komşusunun yüreğine de kin ve garez damlatacak. Geceler hem uzun hem de sahipsizler için huzurdan yoksun burada.

Fakat Mikkel acıların efendisini görüyor! İlahide dinliyor onu. Kurtarıcı İsa'nın yüreği yanıkları nasıl bağrına bastığını görüyor; gittikleri yoldan birer birer yukarı kaldırılıyorlar, çırılçıplaklar, ama bu Tanrının kabulü. Affedici mesih onları sıcak şefkatiyle teselli ediyor. Mikkel, mazlum kullara adalet bahşedildiğini görüyor, ayağa kalkıyorlar ve Cennet katına katılıyorlar. Müzik yağıyor üzerlerine. Mikkel hayatı boyunca tanımış olduğu, ama yılların bir tarafa savurduğu herkesin tekrar bir araya geldiğini görüyor; savaş meydanında şehit düşenler arasında sırf bir an için gördüğü o perişan yüzleri görüyor yeniden, şimdi dirilmişler. Babası Thøger Nielssøn'ün Tanrının huzurunda durduğunu görüyor, ihtiyarlığın zavallı bir tutsağı, bedeni bunun en acıklı delili. Cennetin kapılarının açıldığını görüyor ve Tanrının karşısında yüreği yerinden fırlayacak gibi oluyor. Dizlerinin üzerinde kilisenin içine doğru emekliyor ve oracıkta yığılıp kalıyor.

43 *(Dan.) Metaltunge = metal dil. Klavikord veya klavsen olarak bilinen vurgulu çalgı. 1700'ler Avrupa'sında bir 'ev çalgısı' olarak altın çağını yaşadı. 'Metaltunge' sözcüğünün çağrışımlarını Türkçeye yansıtmak mümkün değil. 'Çelik diller' veya 'metal diller' demenin, metnin içeriğine yabancı düşeceğini düşünerek 'klavikord' olarak çevirmeyi uygun gördüm. Yazar burada klavsenlerin*

1300'lerdeki ilk modeline, klavyelerin birbirine gruplar halinde bağlandığı bir teknikle inşa edilenine gönderme yapıyor olmalı. ç.n.

Küçük Nasip

Stokholm’a yağan kar, şehir meydanını yumuşak bir halı gibi kaplamıştı ve kar lapa lapa yağmaya devam etti. Karanlık tam çökmemişti, ama pencerelerde mumlar yanıyordu.

Şehir meydanına çıkan yan yollardan akın akın gelen halk, taze karların üzerinden doğruca belediye binasının merdivenlerine yollanıyordu. Pırıl pırıl aydınlanmış pencereler yaklaşmakta olan bir şölen gecesinin haberciliğini yapıyordu. Stokholm şehri Kral Christiern’in onuruna resmi bir ziyafet veriyordu. Salondaki yemek faslı sona erince, gençler içeri hücum etti, kapıların önünde uzun zamandır bekleşiyorlardı. Sıra dansa gelmişti.

Ve müzik başladı. Piste ilk çıkan Axel oldu. Etrafına aldırış etmeden bir saat kadar sallandı durdu, kendini tamamen müziğin akışına bırakmıştı, kimle dans ettiğinin bile farkında değildi. Susuzluğunu gidermek için içecek bir şeyler bulmak üzere aşağıya inerken pencereden baktığında dışarıda zifiri bir karanlık vardı, bembeyaz kar taneleri kapının arasından içeriye hücum ediyordu, ışığa üşüşen pervaneler gibi. Axel dışarı fırladı, hasta yatan Mikkel Thøgersen’e bir göz atmak içindi, birkaç sokağı koşa koşa geçti. Mikkel bir haftadır yataktan çıkmamıştı, durumu ağırlaşıyor gibiydi.

Mikkel’in bölüğünün kaldığı mütevazı yol konağında bir grup erbaş oturmuş kafayı çekiyordu. Axel yanlarından geçerken bir selam verip, arka tarafa seğirtti, Mikkel oradaki odalardan birinde kalıyordu. İçeri girdiğinde oda karanlık ve havasızdı. Mikkel ateş içinde yanıyordu, kim geldi diye sordu; sesi yorgun ve sıcaktı. Axel mumu yaktı, Mikkel’in terden sırılsıklam elini tutup sıktı, kendini nasıl hissettiğini sordu.

Durumu pekiyi görünmüyordu. Mikkel’in yüzü pancar gibiydi ve terler kaşlarının arasından süzülüyordu, bir deri bir kemik kalmıştı. Gözlerini binbir güçlükle açtı ve sonra tekrar kapadı, kan içinde ve cam gibiydiler.

Ah, ah, dedi Axel, morali bozulmuştu. Yatağın yanındaki hasır sandalyeye oturdu ve gözlerini karşısındaki hasta yüze dikti, birkaç dakika seyretti. Mikkel tutuk nefes alıyor, durmadan da başını kımıldatıyordu, yatış şeklini değiştirmek istiyormuş da yapamıyormuş gibi. Axel su vermek istedi, ama o, dudaklarını birbirine bastırarak reddetti.

Mikkel bu tamtakır odada öbür tarafı boylayacağa benziyordu. Ölüm raddesindeydi. Beyaz kireç badanlı duvarda palası asılıydı, elleri kabzasını aşındırmıştı. Ama şimdi o ellerde derman kalmamıştı. Burnunun etrafındaki hafif kırlaşmış sakalları sümükten yapış yapıştı. Kel kafasının altındaki kemikli alnı, acaip bir şekilde sipsivri dışarı pırtlamıştı, hoyrat ve zavallı görünüyordu, kaba marangoz işi basit ev eşyası gibi. Avurtları çökmüştü.

Axel ağzını açıp da bir şey diyemedi. Ne diyecekti ki? Vaziyet, kelimelere dökülemeyecek kadar vahimdi. Mikkel'in sakalındaki sümükleri silmek istiyordu ama bir türlü eli gitmiyordu. Uzunca bir süre öylece oturdu ve Mikkel'in her zamanki yalnızlığı içinde, hastalığa nasıl dayanmaya çalıştığına seyirci oldu.

Evet, evet, diye mırıldandı nihayet Axel ve ayağa kalktı. Mumu söndürmek için eğilirken Mikkel'in gözlerini yakalamayı bir denedi. Sonra o ateş gibi yanan eli tekrar bir yakaladı, hoşça kal diye kekeledi ve çıktı gitti.

Dışarıdaki zifiri karanlıkta, kardan korunmak için bir de gözlerini kısmak zorunda kalmıştı. Saraya doğru öylece giderken birine toslayıverdi, hafifçe bir güldü, karşısındaki de güldü, kısacık, tipik bir genç kız kıkırtısıydı.

Sigrid! Sigrid! diye sevinçle haykırdı Axel ve kolunu ileriye uzattı, ona yine bir dokunabilmek için. Fakat başka adım sesleri de duyuluyordu, şimdi hepsi durmuştu, bağırmakla pek doğru iş yapmadığını anlamıştı. Tam da belediye binasının dış merdivenlerindeydiler, kapı açılınca ışıkta Sigrid'in ağabeyi ve yaşlıca iki kadınla beraber olduğunu gördü. Hepsini abartılı bir hürmetle selamladı.

Sigrid düşüncelerinden çıkmamıştı, ama onu bir türlü bulamamıştı. Şimdi de nasıl bir yol izleyeceğini çıkaramıyordu. Fakat Sigrid'i birden karşısında buluverdi, gözlerinin içine bakıyordu. Dans etmeye başladılar. Kızın elleri hâlâ buz gibiydi, hareket ettikçe elbisesinden soğuk hava esiyordu Axel'in üzerine, saçları da mis gibi soğuk kokuyordu; körpecik yüzü göz alıyordu.

Seni nasıl oldu da hiç bulamadım? diye fısıldadı Axel, dans onu aşka getirmişti. Sigrid kös kös dans ediyordu.

Evet, diye cevap verdi.

Duvarlarda mumlar pır pır ederek yanıyordu, sanki kıvrak alevler don yağını emip içlerine çektikçe, yerlerinde duramıyormuş gibiydiler. Dans pisti, delifişek çiftlerin ayakları altında gümbür gümbür gümbürdüyordu. Işıklar koskoca salonu zar zor aydınlatabiliyordu, köşeler karanlık içindeydi, salonun ortasında dans edenler, insandan çok kolsuz bacaksız karaltılara benziyordu. Duvarlardaki goblenler buz gibi hava cereyanında kıpır kıpır dalgalanıyordu. Ve müzik bangır bangır çalmaya başladı, çiftler fır fır dönüyor, rüzgâr gibi süzülen karaltılar, köşelerdeki karanlık uçurumların üzerinden ölüm atlayışları yapıyordu.

Hatırladığımdan daha farklısın, diye nefes nefese ve hayran hayran fısıldadı Axel dans ederlerken. Seni tamamen farklı hatırlıyordum. Ama sen... uzun süre duraladı, göğsü hızla inip kalkıyordu. Sigrid!

Sigrid akıl sır ermez bir gerginlikle dans ediyordu.

Evet, diye cevap verdi Sigrid alçak sesle.

Müzisyenler, hünerlerinin bedeli yanına yaklaşılamayacak kadar pahalı olan bu insanlar, karşılığını da kat be kat verdiler; klarinet hâlâ pır pır bir notadan öbürüne uçarken, kornolar cıyak cıyak ötüyor, davul dur durak bilmeden tempo tutuyordu.

Danslı gece bu minval üzere sürdü. Axel ve Sigrid dans ederken zamanı unutup gittiler. Sonra Axel, Sigrid'in yüzünün nasıl solgun olduğunu gördü.

Sanki bütün kanın ağzından boşanıp gitmiş gibi bir halin var! diye feryat etti ve duracak kadar yavaşladı. Sigrid, yuvarlacık, siyah gözlerini kaldırarak ona baktı ve daha da bir solgunlaştı, Axel zangır zangır titreyen kollarıyla kızı iyice kendine çekti ve pistte aheste aheste döndürmeye devam etti.

Daha sonra duvarın önündeki minderli banka oturdular. Axel konuştukça Sigrid'in tepkileri giderek daha canlandı, cilvelendi. Gözlerini Axel'in yüzüne dikmiş bakıyordu, sanki inceler gibi ve Axel vücudunu insiyaki olarak horoz gibi kabarttı, bak da gör gibilerden. Axel'in ceketinin karpuz kolları mavi renkti, yırtıkların arasından sarı ipek astarı görünüyordu. Yeşil bir pantalon giymişti, ayakkabıları çekiç başlı köpek balığını anımsatıyordu,

ayak parmakları ayakkabının burnundan yanlamasına pırtlamıştı. Sigrid'in üzerinde mavi kadife bir elbise vardı, açık degajesinin üzerindeki çıplak boynunda hoş bir dantel boyunluk göze çarpıyordu; İnce telli, arpa sarısı saçları, yanaklarının etrafında dalga dalga kabarmıştı. Axel'e yüzüğünü gösterdi, kısa ve küt parmağının üzerinde ışıldayan bir elmas.

Ellerimiz birbirinin eşi, dedi Axel. Sonra sesini alçalttı: Sana bir yüzük vereyim ister misin? Bende bir sürü var. Sigrid?

Sigrid duymazdan gelip lafı geçiştirdi. Axel tekrar sordu. Sigrid hafifçe hayır dedi ve başını arkaya atıp saçlarını savurdu.

Aa, n'olur evet de! diye yalvarırcasına üsteledi Axel, teklifinin reddedildiğine feci bozulmuştu. Sonra o iyi laf yapan dudakları aşağı sarktı, sesi kesildi, ama çapkın bakışlarıyla uzun uzun ısrar etti. Ve de çok duygulanmış gibi derin bir iç geçirdi.

O zaman Sigrid, ona bakmaksızın, kafasını sallayıp reddetti. Axel'in yüzü kederlendi, gık demedi. Ve Sigrid hemen kahkahayı bastı, Axel'in yüzü de birden değişiverdi, memnun mesut öne doğru eğildi ve hararetle definesinden bahsetmeye koyuldu. Herşey ama herşey, kara toprağın bağrında taptazecik yatmış onu bekleyen o değerli kolyelerin, pırıl pırıl değerli taşların hepsi onun olacaktı. O saf altın, gümüşten ağır bilezikler, zincirler onun olacaktı, hepsi öyle kıymetliydi ki, bir eşleri daha yoktu, o sırf istesin yeterdi.

Dans edelim mi? diye sordu Sigrid ve güldü. Ayağa kalktı ve derin bir nefes aldı, sanki Axel'in söylediklerini dinlerken hafakanlar basmış gibi.

Axel gücenik dans ediyordu, ama içten içe pek mutluydu, bu ruh hali Sigrid'e de bulaştı, o da şimdi Axel'e derin bir muhabbetle bakıyordu, kur yapılan masum bir kıza mahsus o şirin sıcaklık vardı üzerinde, hem çocuksuca ve alınganca yakın hem de mesafeli dans ediyordu.

Gece bu minval üzere sürdü gitti. Sigrid ona her ümit verdiğinde, Axel tuhafça keyifsizleşti; Sigrid kendini çektiğinde, Axel acı çekti, ama mutluca. Sonra kız insafa geldi, ona yakınlaştı, mesafeyi kaldırdı. Axel'in, zaferinden ürkmüş gibi olduğunu hisseder hissetmez de, kahkaharla güldü, ta ki Axel tekrardan duygulanıp aşka gelene dek. Gece bu minval üzere sürdü gitti.

Saat üçte, Sigrid'in ağabeyi, yaşlıca bir kadınla birlikte yanlarına geldi, eve gitme vakti gelmişti. Axel onlara refakat etme izni kopardı. Kar durmuştu, gece havası mis gibi ve soğuktu. Kar pırıl pırıl parlıyordu. Axel en nihayet Sigrid'in nerede oturduğunu öğrenmişti. Oradan doğruca eve, odasına yollandı, mutluluktan havalara uçuyordu, Sigrid'i elde etmeye kesin kararlıydı.

Birkaç gün sonra da Axel'le Sigrid nişanlandı. Kız tarafının akrabaları bunu tasvip etmedi, onlar Axel'in define hikâyesine inanmamıştı. Fakat o yemin billah etti, rulo kılıfı gösterdi. Mendel Speyer, artık her kimse, yalan mı söylemişti? Soyadı olmayan birine büyük bir miras niçin kalamasındı? Soyu sopu hakkında bir soru işareti varsa vardı, ne olmuştu yani; mirasını alınca - ama sırf bunun için de mirası aceleye getirecek hali de yoktu - o zaman gerçekten kim olduğunu anlayacaktı herkes. Ve konu burada kapandı; şüphe nedir bilmeyen birine kim karşı durabilirdi ki? Nişan büyük bir merasimle kutlandı, biralar su gibi aktı.

... Stokholm şehri karın altında hiç el değmemiş gibi tertemiz, bembeyaz görünüyordu, aralıksız devam eden kar bütün izleri örtüyordu. Her geçen gün ufak kutlamalar düzenleniyor, hemen her akşam birkaç danslı parti veriliyordu şehrin seçkin ailelerinin görkemli villalarında.

Bir gece Axel, Sigrid'in odasının penceresine bir merdiven dayamış ama kızın ağabeyi tarafından gırgır şamata aşağı indirilmişti, Axel de ona belediye binasında şarap ikram etmeye mecbur olmuştu. Noelden öncesinde düğün yapılması kararlaştırıldı.

Evet, Stokholm'da, herşeyi gizleyen karın altında, bir cümbüştür gidiyordu. Eğlenceden eğlenceye koşan insanlar sokaklardan hiç eksik olmuyordu! Bir akşam geç vakit, Axel eve doğru giderken, önünde bir kadın karaltısı fark etti, bina duvarlarına sokularak yavaş yavaş yürüyordu, kapişonunu iyice öne indirmişti, tek başınaydı, ağlıyordu. Axel onun genç olduğunu tahmin etti, acaba neden sokaklarda böyle yalnız başına dolaşıp ağlıyordu? Kızla konuşmak istediğinde, o cevap vermedi, ama elini tutunca, Axel'i takip etti. Sonra odasında beraberlerken, bir tek kelime etmedi. Kâh ağladı, kâh derin derin içini çekti - bütün gece. Axel her uyandığında, onun suskun ıstırabına şahit oldu, ama neden bu kadar umutsuz ve çaresiz

olduğunu öğrenemedi. Sabahleyin, kız siyah elbiselerini giyindi ve geldiği gibi ağlaya ağlaya çıktı gitti.

Axel, Sigrid'le nişanlandığı gün, bir ara gidip Mikkel Thøgersen'i yokladı, hâlâ iyileşememişti. Artık zahmeti yoktu, ama adamakıllı güçten düşmüştü ve durumu hızla yokuş aşağı gidiyordu.

Axel, Mikkel'in nasıl ölü gibi bembeyaz olduğunu fark etti, Mikkel de sonunun yaklaştığının farkındaya benziyordu.

Axel, ölüm döşeğindeki bu adamın yanında, üzüntüsünden ne yapacağını bilmez halde bir saat oturduktan sonra, canı artık gitmek istedi. Mikkel o zaman gözlerini açıp, elveda diye fısıldadı ve Axel tam arkasını dönmüş kapıdan çıkıyordu ki ona seslendi. Bir şey söylemek istiyordu, Axel döndü, usulca ona doğru eğildi.

Define... sana şimdi o kağıdı okuyayım mı? dedi ölüm döşeğindeki adam, sesi zor duyuluyordu.

Axel doğruldu, gözlerine yaşlar hücum etti. Ama sonra birden sustu, Mikkel'e kararlıca baktı.

Hayır, diye az ve öz cevapladı. Elindeki beresini evirdi çevirdi mahçupça.

Ben yine de inanıyorum... bak gör, Mikkel, nasıl da iyileşeceksin!

Mikkel Thøgersen hareketsiz yatıyordu. Ama Axel'in sırtı kapı aralığından kaybolurken arkasından baktığında, içi hiddetle doldu, intikam almaya yemin etti. Yine nefret ediyordu.

Daha ertesi gün Mikkel Thøgersen iyiye doğru gitmeye başladı. Ve iyileşti de.

Balta Girmemiş Ormanlarda

Mikkel Thøgersen'le Axel iki yıl görüşmedi Mikkel iyileşince kralla beraber Danimarka'ya döndü. Ama Axel bundan çok önce Stokholm'da sırra kadem bastı. Söylentiye göre, noelden hemen önce, düğününün ikinci günü ortadan kaybolmuş ve bir daha da gören olmamıştı. Çılgın bir hikâyeydi, ailede ayılan bayılanlar olduğu söyleniyordu. Sigrid erkencecik dul kalıvermişti.

Durumdan en az veya esasında en fazla, etkilenen kişi yine Axel'di, o vicdansız. Başına gelenler dışarıdan bakınca, onun açısından basit ve önemsiz görünebilirdi, ama kendi açısından fazlasıyla çılgıncaydı. Evlendikten iki gün sonra bir sabah şehrin güneyinde atla kır gezintisine çıktıydı. Sigrid'i düşünmek bile onu yalnız mutlu değil, güçlü ve dinç de hissettiriyordu, sonra gezinirken Danimarka'daki Kirsten geliverdi aklına. Aslında kendi yüreğiydi haykıran, ama o sanki ta uzaklardan bir haykırış duyduğunu sanmıştı; Sigrid'le zenginleşen yüreği haykırmıştı ve bu Axel'in kulağına sanki Kirsten çağırıyormuş gibi gelmişti. İçindeki ihtiras öyle alevlendi ki, dörtnala ileriye atıldı ve Kirsten'in hayali daha bir yakınlaştı, onu mutlaka görmeliydi.

Axel onu son göreli neredeyse bir yıl olduğunu da, aralarında yüzlerce mil mesafe olduğunu da unutmuştu, Kongevejen'i[44] batıya doğru fırtına gibi geçti atının üzerinde. Hayvan bir saat sonra dörtnaldan tırısa geçince, Axel de haliyle Danimarka'ya daha çok uzun yolu olduğunu hatırladı. Lakin başta hissettiği o delice arzu, bu arada sağlıklı bir karara çoktan dönüşmüştü bile. Axel yoluna orta hızda devam ederken, durumu kafasında ölçtü biçti. Ne olursa olsun, Danimarka'ya Kirsten'i görmeye gidecekti, geçen seneki sevgilisini görmeye.

Akşam olduğunda, Axel, Stokholm'dan yirmi mil uzaklaşmıştı. Bir yolcu hanında mola verdi ve dinlenme salonunda tek başına bir kenara çekilip oturdu. İçerisi yöreden köylülerle doluydu, Gustav Eriksen Vasa'dan[45]

bahsediyorlardı, Axel dinlemedi bile. Köylüler sonra kibarca ona dönüp, Stokholm'dan haber sordular, ama Axel pek bir şey söylemedi. Esasında, Danimarkalı olduğunu işitince onlar kendileri daha uzun boylu konuşmaya çekinmişti de, zaten Axel'in de canı konuşmak istemiyordu, Sigrid'i düşünüyordu.

Daha aynı günün sabahında - şimdi arada yirmi mil, bir sürü kontluk, karlı ormanlar ve kentler vardı ve sonra arada bir zihin değişimi de vardı, herşeyin görünüşü şimdi daha farklıydı - aynı günün sabahında Axel ilk kalkmış ve Sigrid'i öperek uyandırmıştı, dışarı çıkmaya niyetliydi, fakat Sigrid bunun için çok soğuk olduğunu düşünmüştü. Axel onu öperken, o da ak kollarını yorgandan çıkarıp boynuna sarılmıştı. Öyle harikulade narin ve bembeyazdı ki. Ve Axel açık havaya çıktığında, atına atlayıp rüzgâr gibi sürmek zorunda hissetmişti kendini, içinde dolup taşan mutluluğu yatıştırabilmek için.

Sonra işler buraya kadar gelmişti. Filanca gün sonra, onları birbirinden ayıran yolun katedince Kirsten'ine kavuşacaktı! Dört gözle bekliyordu, bunları düşünürken ellerini öyle bir oğuşturmuştu ki, parmakları kıtır kıtır etti. Kirsten. Ah, Kirsten!

Sanki çiftliği orada kayalığın tepesinde, damın üzerine sarkmış o eciş bücüş elma ağacının yanı başında görür gibi oluyordu. Acı sulu göller ta aşağıda kıyıdaki kumları herhalde hâlâ hafifçe yalıyor olacaktı, tıpkı o Mart günü atının üzerinde son kez arkasına baktığında gördüğü gibi.

Axel o gece handa deliksiz uyudu. Yalnız bir kere aniden uyandı, Kirsten'in yüzünü kendininkinin tam üzerinde hissetmişti, dudakları, ağzının ancak bir parmak uzağındaydı. Sigrid! diye fısıldadı ve yine uykuya daldı.

Ertesi gün yola koyulduğunda, her taraf kıtır kıtır buz tutmuştu. Yol kıvrılarak uzanıyordu, inişli çıkışlı, taşlı ve zahmetliydi, ama Axel, sert rüzgâr kulaklarının etrafında uğuldarken atı dörtnala sürdü, nalların gürültüsünün ve gümbürdüyen havanın orta yerinde. Ve şarkı söyledi. Tiz sesi yolun gürültüsüne kıymık gibi karıştı. Böylece hem gitti hem fırtınanın uğultusuna şarkısıyla eşlik etti, karları ve taşları etrafa savuraraktan. Güneşin altında pırıl pırıl uzanan karla örtülü kırlık alanlar iki yanından şimşek hızıyla geçiyordu; tek tük bir ahşap kulübe görünüp kayboluyor, buz

bağlamış iri taşlar gömük kurukafalar gibi yerden yükseliyordu. Çam ormanlarının içinden uçar gibi geçti, ovaların üzerinden ışık gibi süzüldü. Ve şarkılar söyledi. Sanki doyumsuz bir el değirmeninin üzerine eğilmişti de, şarkısı, gümbürdeyen değirmen taşlarının arasından ince bir başak tanesi gibi kaybolup gidiyordu.

Sekiz... hayır, on gün sonra... Axel, batıya doğru gitmekten birden usanıvermişti, güneye doğru gitmesi *gerektiğini* bile bile. Niye yolu takip ediyordu ki? Araziyi çaprazlamasına katetmek daha kestirme olmalıydı ve atını hızla çevirdi, yolu terkedip bakir ormanların içine daldı.

Bütün gün at sürdü. Akşama doğru, tepelik ve kayalık bir araziye vardı, çok yaşlı ve devasa görünüşlü çam ağaçları sarkıyordu kaya bloklarından, araları kısa çalılıklarla kaplıydı, her taraf kar altındaydı; Axel attan inip dizginlerinden tutarak hayvana yol göstermeye mecbur kaldı. Durum hiç umut verici değildi, çok ağır ilerliyorlardı. Karanlık çökmeye başladığında, dar ve çıplak bir dağ geçidine vardı, dibi atla gidebilecek kadar düzgündü, gece geç saatlere kadar bu yolu takip etti. Sonra geçit bitti ve Axel tekrardan atını arkasından çekerek gitmek zorunda kaldı, gür ormanın içinden adım adım yürüyerekten. Arazi durmadan dikleşiyor, ağaçlar giderek sıklaşıyordu.

Gece tamamen sessiz ve karanlıktı, ağaçlar kırağının altında uyuyordu, tek bir ses duyulmuyordu. Axel durumun vahametini düşünmedi bile. İki gün olmuştu, atını gece vakti umutsuz ormanların, bıçak gibi keskin soğuğun içinden çekerek yol almak onun alın yazısıydı artık; hayatı şimdi bundan ibaretti, ötesi yoktu.

Gece yarısı, Axel ormanda bir kulübeye rastladı, geceyi orada geçirebileceğini öğrenince de kulübeye balıklama daldı; çünkü oduncunun kızı ahu gibiydi.

Adamın adı Kese, gencecik kızınınkiyse Magdalene'ydi. Axel ertesi sabah tavanarasından indiğinde Kese ormana gitmişti, Magdalene de ocağın önünde durmuş yemek yapıyordu. Axel ona baktı ve hemen birbirlerine bir yakınlık hissettiler, şöyle bir kere bir koklaştılar ve anında sıkı fıkı oldular. Axel kıza doğru uzandı ve bir kahkaha attı, uyku onu canlandırmıştı ve kepçesini havaya kaldırmış olarak savaşa hazır duran kız da bir kahkaha attı. O zaman Axel kızı belinden sertçe kavradı ve gözlerinin ta içine

bakarak bir ölçüp biçti onu. Magdalene gözlerini kaçırdı, ama Axel onu sebatla öptü. Ve dakikasında sarmaş dolaş oldular.

Kese eve dönünce, ufacık odada ses etmeden uzun süre dolandı, birkaç kere de kendi kendine kafasını aşağı yukarı salladı; gençler bu baş sallamalarını hayra yorup sevindi. Ve sonra nasıl olduysa oldu ve Axel kulübeye damat olarak geldi.

Al şu kızı, demişti Kese, baltasını ansızın yere saplayıp. Ormanda ağaç kesiyorlarda, aradan geçen birkaç gün zarfında durumu enine boyuna düşünmüş olmalıydı.

Al şu kızı. Kese baltaya yaslandı ve şöyle bir düşündü. Kendisi de aslında bu kıza şans eseri kavuşmuştu. Herşey rastgele olup bitmişti. Bir zamanlar evde bir kadın çalıştırıyordu. Ama sonra kadın çekip gitmiş, kaderin ikisine birden ihsan ettiği bebekle onu yalnız bırakmıştı. Kese ona Magdalene adını vermişti, herhangi bir isimdi işte. Adı o olabilirdi de, olmayabilirdi de... İşin kısası, yaşayıp gidiyordu işte, onu etrafında görüyordu ya, herhangi bir insanın olup olabileceği kadar güçlü ve sevimliydi ya, önemli olan buydu.

Hadi nazlanma da al onu, dedi Kese. Haydan geldi, huya gidecek!

Kese, avuçlarına tükürdü ve baltayı ağaca doğru savurdu. Ondan sonra da bu konuda bir daha nutuk atmadı.

Ve kış giderek sertleşti, her yer buz kesti. Tüm rüzgârlar durdu, hava sanki can verdi.

Güneş gün ortasında bembeyaz, göz kamaştırıcı ve sopsoğuk parlıyordu, çok uzaklardaki yusyuvarlak yontulmuş bir buz külçesi gibi; akşamları da ormanın gerisindeki karanlık bir kan gölünün içine erkenden batıyordu. Uzun gecelerin sessizliğini bozabilen tek şey, ya ağaçlara dallarındaki karları silkeleyecek kadar yakın uçan bitkin bir kuşun, ya da umutsuzluklarını ve açlıklarını dile getiren vahşi hayvanların uzaklardan gelen sesiydi.

Ama Kese’nin kulübesindekiler kışı içeri sokmadı. Kulübe baştan aşağı yosunla kaplıydı, içine uzanacakları koyun postları vardı ve ateş hiç ölmüyordu. Gece gündüz yanıyordu. Ocağın tam yanındaki köşede ormandan getirdikleri, yeni kesilmiş yaş odunlar duruyordu, kabukların üzerindeki yosunlar sıcakta adeta canlanıyor, odunların buzu çözülüp içi

ısındıkça, yosunların arasından damla damla reçine sızıyordu. Odunlar ateşin özlemiyle yanıp tutuşuyordu, alevlerin eline geçer geçmez, kendilerini bırakıp yayılıyorlardı. Odayı duman kaplıyor, yüzlerine siniyor ve dudaklarında ormanı tadıyorlardı. Odunlar ateşte terledikçe, içlerindeki hayatiyeti dışarı salıyor, havayı baharatlı bir kokuyla dolduruyordu.

Fakat kulübede pek bir noel havası yoktu, yiyecek olarak yalnızca ekmek ve dura dura sertleşmiş tuzlu et vardı. Pek yakında Axel'in atı için yem de kalmayacaktı. Ve o zaman ata ne lüzum var, diye düşünüyordu Kese. Bu konuyu konuştukları gün sakallı yüzüne hayat geldi, hem gayretlendi hem kaygılandı. Atı öldürmeye karar verdiler, Kese, görevi üzerine aldı, fakat işi ertesi güne erteledi, bu süre zarfında da düşüncelerini kendine sakladı.

Ertesi sabah Kese iki genci erkenden uyandırdı ve resmi bir edayla dışarı çıkardı. At, kapının dışında yerde ölü yatıyordu, hâlâ sıcaktı. Kese hayvanı kesmeye koyuldu, önce biraz gönülsüz gibi başladı, ama giderek daha bir zevk ve hevesle devam etti.

Axel, Kese'nin dinsiz olduğunu anlayınca bir parça tedirginleşir gibi olmuştu. Fakat hiç düşünmeden ilk adımı atıp da yasak olanın tadına bir varınca iştahı iki misli kabardı. Magdalene de onlara yardım etti, üçü birlikte hayvanı canla başla kestiler biçtiler.

Kese, sessiz sedasız çalışıp didindi, taslar dolusu kanı bir doğuya bir güneye doğru firlattı da fırlattı. Kesip yarmadaki ustalığı ona adeta vahşimsi bir mutluluk veriyordu, Kese, leziz kısımları tek tek bıçağın ucuyla dürtüp gençlere işaret ediyor, bir yandan da başını öne arka sallıyordu, evet, evet, ha işte orası.

Sekiz yaşındaymış, diye fısıldadı Axel'e, sır söylermiş gibi ve Axel doğruya doğru demeye kendini mecbur hissedince, avucunu açtı ve ufak, kanlı kemiği gösterdi, yaşı ona bakıp tayin etmişti. Kese şimdi hayvanın deşik karnına burnunu sokmuş, harıl harıl uğraşıyordu, iki kolu birden dirseklerine kadar içeri gömülüydü. Hayatından memnundu, bundan daha mükemmel bir kesim yapılamazdı; kanlı canlı ve ateşli bir hayvan olduğu anlaşılıyordu. Karnının içi hâlâ canlıymış gibi sıcaktı, insanın neredeyse kolları kavruluyordu.

Vakit öğleye yaklaşırken, Magdalene onları ilk et öğününe çağırdı, hayvanın en iyi parçaları, güzelce haşlanmış, dumanı tüte tüte; Kese sıcak

eti görünce dişlerini gıcırdattı, parmaklarını daldırmaya hazırdı!

Magdalene Axel'e masumane bir bakış fırlattı ve atın yüreğini onun önüne koydu, canlı odun ateşinde kızartmıştı, damarlardan buram buram buhar çıkıyordu. Axel biraz nazlıca yemeye başladıysa da bir iki lokma tattıktan sonra canla başla atıldı işe.

Hava bütün gün pırıl pırıl ve sakindi, dondurucu bir soğuk vardı, günün büyük bir kısmını bir gidip bir gelerek, bir kesip bir yiyerek geçirdiler. Haşlanmış ve kızarmış etin mis gibi kokusuna sanki daha yeni deştikleri o leş gibi kokan cesetin ve bağırsakların henüz çalışırkenki halinin tadı da sinmişti. Bütün ev buram buram çiğ et kokuyordu. Pis koku alçak kapının kenarlarından dışarı sızıyor ve damın üzerinden kıvrıla kıvrıla yükseliyordu. Saçağın, kapının üzerine rastlayan kısmındaki karlar önce eriyor, sonra kan pıhtısı rengi buz salkımları şeklinde tekrar donuyordu.

Akşama doğru, Magdalene yine yemek pişirmeye koyuldu, bu sefer kan gözlemesi[46] yaptı. İki genç bayağı sessizleşmişti, ama Kese artık kontrolü kaybedip yemeğe deli gibi yumulmuş, bir yandan şarkı söylüyor, bir yandan da mest bir halde güneşe ve aya el kol işaretleri yapıyordu. Neredeyse sabahtan beri tıkınıyordu, ta kaşlarına kadar et suyu ve yağ içindeydi. İhtiyar adam, deri gömleğin içindeki kollarını masanın ortasına uzatmış, kan bereketinin içine balıklama dalmıştı, hızlı hızlı çiğniyor, iç yağlarını ağzının kenarlarından içeri tıkıyor, mırıl mırıl şarkılar söylüyordu. Magdalene bir oraya bir buraya gidip geliyor, arada bir de küçük dişlerinin arasına hatırlıca bir lokma sıkıştırıyordu.

... O upuzun gece boyunca, Kese tavan arasındaki yosun yatağın içinde rüyalar gördü, kahkahalar attı ve kendi kendine saçma sapan konuştu durdu uykusunda. Gençler sesten uyandılar, bir onu dinlediler, yine uyudular. Ve bir keresinde uyandıklarında, daha farklı bir ses de duydular, dışarıdan, kapkaranlık ve hiç hareketsiz gecenin içinden, ormandan doğru gelen bir titreme, ağaçların üzerinden yel gibi esip geçmişti ve çatıdaki kırağı ve sertleşmiş kar yere dökülürken, orman tarafından alçaktan bir hışırtı duyulmuştu, orman acizliğine ağlıyordu.

Axel, yeşil camlı pencereden dışarı baktı, at hâlâ karın üzerinde yatıyordu, kaburga kemikleri aynı bir gemi enkazı gibi havaya dikilmişti.

Kaskatı buz kesmiş bacaklarının gölgesi karın üzerine düşüyordu, yeşilimsi ay ışığının altında.

Ertesi gün yine yemeğe koyuldular, artık yiyemeyecek raddeye gelene kadar; Kese, kendi hesabına, gözleri yorgunluktan kapanana kadar devam etti. Ama ondan evvel, sergilediği çılgınlık emareleriyle Axel'le Magdalene'yi oldukça korkuttu, gözlerini onlara dikip, adeta boğulurcasına yedi, sonra topyekûn fıttırdı, cehennemde kişneyen ölü atlar üzerine bir mâni okudu, saçı sakalı yağ içinde yapış yapış havaya dikilmişti. Axel'le Magdalene'ye amansız tehditler savurdu bir nefeste ve sonra merhamete gelip, yine bir nefeste hepsini geri çekti; sonra adamakıllı içine kapandı, kafasını sallayıp durarak anıların içinde kaybolup gitti. Axel onun artık hiç kullanılmayan bir sürü kadın adı sayıkladığını duydu ve Kese'nin çoktan kayıplara karışmış sevgililerini, kendince kafasında canlandırmadan edemedi, kimi sarışın, etli butlu; kimi ince belli, siyah saçlı; kimi güleç gözlü; kimi bir tilki yavrusu gibi fevri ve şirin... Ve Kese de bu arada, kana bulanmış pençeleriyle havayı tırmaladı, gözlerini devirdi, şarkılar söyledi, yemekle cebelleşti.

İçi geçince, onu yatağa taşıdılar. Evde üçüncü gün de ziyafet çekildi, Kese artık kendine gelmiş, hayat yeniden rayına oturmuştu.

En nihayet İsveç'e bahar geldi, bu sefer olağanüstü gecikmişti. Ve güneş yüzünü bir gün ansızın, gökyüzünün kadifemsi maviliğinin ortasında pırıl pırıl ve alev alev gösterivermişti; havada bir tek bulut yoktu, ama toprak sırılsıklamdı, karlar eriyor, kendi suyunda yıkanıp paklanıyordu, güneşin ışıkları sulara yansıdı, damlaların içinde etrafa yayıldı.

Rutubetli ve karsız günlerin ilki, titreşen gölgeler ve su şıkırtılarıyla gelince, Axel ormana seğirtti. Buram buram bahar nemi taşıyan bembeyaz bulutların yanından süzülüp geçtiği bir ağaç tepesinde bir kuş tek başına cıvıldıyordu. İlkbahar gerçekten gelmişti. Orman unutulmuş bir yaz gibi kokuyordu, kurumuş otlardan ve ağaçların ıslak kabuklarından yayılan mis gibi koku insanın burnunu sızlatıyordu. Atı neredeydi şimdi acaba, atı neredeydi şimdi acaba?

Kese'nin kulübesi de artık pek sıkış tıkış olmuştu; kaptan kamarasının aylar süren bir deniz yolculuğundan sonraki haline benziyordu. Her taraf, kışın hapis hayatının ve günlük alışkanlıkların kir ve pisliğinden kabuk

bağlamıştı. Magdalene hep oturuyordu. Epey de olgunlaşmıştı; güzeldi de, yüzünde ve boynunda daima hoş bir pembelik vardı, otururken en güzeldi.

Güneşin harareti giderek arttı. Ve bir gün Axel başını kaldırıp havaya baktığında, yüzüne sıcak hava çarpıp, kızgın güneş göz kapaklarına iğne gibi batınca, yazı iple çekmeye başladı. Rahatı kaçmıştı, Danimarka'da şimdi yaz olduğunu hayal etti. Axel çok eskiden bir yaz vakti, ılıcak Danimarka'da at sürerken, koyun güden bir kıza rastlamıştı, kız güneşten gözlerini kısarak, ayak parmaklarının arasına takılan ot ve çiçeklerle ona doğru gelmişti, arkasında höyükler dört bir yana doğru millerce uzanıyordu.

Ve aynı gün, Axel, Kese'nin evini terketti.

44 *Kelime anlamı 'kral yolu'. Eski zamanlarda şehrin saraya çıkan ve kralın ve erkânının kullandığı, merasimlerin vb. yapıldığı yola bu ad verildi. Dolayısıyla, krallık olan Kuzey ülkelerinin başşehirlerinde (kral sarayının bulunduğu şehir) bugün bir 'Kongevejen' bulunur. Ancak eskilerdeki kullanım özelliklerini bugün yitirmiştir. ç.n.*

45 *İsveç kralı (1520-1560) Ülkeye taht yasasını getiren (tahtın babadan oğla geçmesi) ve İsveç'i Danimarka boyunduruğundan kurtaran kral. ç.n.*

46 *(Dan.) blodpandekage. Daha çok eskiden yapılan bir Kuzey yemeği. Hayvan kesildikten sonra bir iki gün içinde kanı böyle değerlendirilirdi. Tarif hâlâ kullanımdadır: 250 gr un, 5 dl süt, 1 çay kaşığı şeker, 1.5 çay kaşığı karbonat, 4 yumurta, 5 litre kan, 1/2 çay kaşığı tuz, kızartmak için hayvani yağ. Kaynak: http://www.gamledanskeopskrifter.dk/page815.html ç.n.*

Boynuz Kılıf

Ve Axel, bu piç, çok yerler dolaştı çok şeyler gördü, çok şeyler yaşadı. Danimarka'ya Kirsten'e gidip ve sonra tabiatıyla Sigrid'e geri dönme kararı değildi kaderini tayin eden asıl güç; karar esasında kaderini etkileyecek, birbirine girift olmuş çok daha şiddetli başka güçlerin yanında bir hiç kalırdı. Axel'in hareketlerini tayin eden unsur, yeryüzündeki bütün genç kadınlara duyduğu o değişken hayranlıktı. Başından geçen iyi tecrübelerden sonra, aşırı güzellere iştahının kapandığını da burada belirtmek lazım. Yalnız bu, onlardan nefret ediyor demek değildi, asla, ancak onlara karşı müteşekkir olduğu kadar tamahkârdı da, mutluluk ayağına gelince bölük pörçük de olsa kabulüydü, tabii topyekûn olursa daha çok kabulüydü.

Axel, kendi halindeki genç, bütün insanlarla iyi anlaşırdı. Her olanağı aynı derecede iyi sayan bir yaradılışı vardı; işleri ters gitse, bu daha bile iyi gelirdi; zira o sırf karşıdan alırdı ve o zaman vermeye vakit kalmazdı. Sırf kazanç denen şeyi tanırdı, zira kendinden bir kayıp vermezdi. Her gittiği yere kalbini yanında götürürdü.

Nihayet Danimarka'ya ayak bastı Axel, çünkü harika bir yaz onu bekliyordu. Stokholm'daki düğününün ardından çıktığı ufak atlı gezintinin üzerinden daha bir yıl bile geçmeden, tesadüfler bir araya gelerek onu hiç akla hayale gelmeyen yollardan Danimarka'ya geri getirmişti.

Bu sürede çok şeyler olmuştu. İsveç, Danimarka'dan ayrılmıştı, dört bir yandan savaş ve isyan gürültüleri geliyordu. Christiern, o yüce kral, hâkimiyeti altındaki krallıkları harcamak üzereydi.

Dinleyin bakın, neler oldu. Mikkel Thøgersen, kralın bir işi için Jylland'da gitmişti. Thy tarafından doğru geliyordu; son olarak Salling'deki Spøttrup şatosuna uğramıştı, doğduğu yere bu kadar yakınken bir uğramak istedi. Buralara bir daha ne zaman gelebilecekti ki, belki de hiç. Zira Mikkel kraldan izin vaadi koparmıştı, niyeti gelecek yıldan itibaren kutsal toprakları ziyaret etmek, hacca gitmekti.

Hvalpsund'un biraz ötesinde, Salling'deki bir yolcu hanında garip bir haber duydu. Hancı şundan bundan konuşurken, sahilin bir kadar mil yukarısındaki Kvorne köyünde devam eden büyük bir kutlama eğlencesinden bahsetmişti. Bir gün önce başlamıştı, önemsiz bir nişan töreniydi, ama muhtemelen bir veya iki gün daha sürecekti. Nişanlanan gencin dünya kadar parası olmalıydı, adı Axel'di, asil sınıfından birine benziyordu, sonra subaydı da, bunun dışında kimseler kimse neyin nesi kimin fesi olduğunu bilmiyordu. Bu genç Axel hakkında söylenen bir şey daha vardı, muazzam bir servete sahipti, her halukârda, törene dük gibi giyinip gelmişti. Gel gelelim gelin adayı da yalın ayak başıkabak değildi yani, Inger'di adı, Kvorne'li zengin çiftlik sahibi Steffen'in kızıydı. Ya, böyle işte, artık nişanlıydılar. Eğlence çiftlik evinde sürüyordu, patırtısı yarım mil öteden bile duyuluyordu.

Hancı anlattı, Mikkel Thøgersen pür dikkat dinledi, kadir kıymet bilir bir dinleyiciydi. Sorular sordu ve başka şeyler de öğrendi, Steffen'in karısının adı Ane Mette'ydi. Ane Mette... bu kadın hakkında da bir hikaye anlatılıyordu ya. Inger, Steffen'in öz kızı değildi. Ama Ane Mette, Steffen'le evleneli yirmi yılı geçmiş, ondan da çocukları olmuştu velhasıl eski meseleler onca zamandan sonra artık unutulmaya yüz tutmuştu. Zaten ne olup bittiğini doğru dürüst bilen de yoktu; bazılarının dediğine bakılırsa, Ane Mette'yi gençliğinde üniversiteli bir genç kaçırıp namusunu kirletmişti.

Bu öğrenci Mikkel Thøgersen'di. Ama artık tanınacak halde değildi. Zaten fuzulinin tekiydi. Öyle ki, yirmi yıldır hiç bilmeden bir kızı evlat sahibi olduğu haberini bile şimdi hanın ortasında uluorta dedikodu eden bir yabancıdan alıyordu. Hancı bira sohbetini burada yeter bulup kalktı, Mikkel'i orada masanın başında tek başına bıraktı. Evet, Mikkel tek başına oturdu, *alienus*, bu onun bitmeyen çilesiydi.

Alienus.

Axel hakkında anlatılanlar doğruydu, Kvorne'li Steffen'in kızı Inger'le evlenecekti. Dört bir tarafı dolaşıp ne görecekse gördükten sonra, Axel birkaç ay önce atıyla bu mütevazı yere gelmişti. Inger'in şöhreti daha ülkenin ta güneyindeyken Axel'in kulağına çalınmıştı. Sonra buraya gelip onu görmek nasip olmuştu ve işte şimdi de görkemli bir törenle nişanlanmışlardı. Kvorne'li Steffen bu yörenin en varlıklı çiftçisiydi; köyün

tarlalarındaki hisselerine ilaveten, bir meşeliği vardı, ayrıca, büyük çapta balıkçılık ve tuz üretimi de yapıyordu.

Mikkel Thøgersen atını handa bıraktı ve sahilden yukarıya doğru yürüdü. Akşam olmak üzereydi. Kvorne'ye niyet ettiğinden çok daha önce vardı. Şölen yerinden gelen keman sesini duyunca durdu, bahçenin deniz tarafındaki sete yaslandı kaldı, daha öteye gitmedi. Akşam öyle serin ve nihayetsizdi ki; yaz mevsiminin upuzun apaydınlık geceleri çoktan başlamıştı. Kurbağalar düz bataklık arazide avaz avaz vıraklıyor, kıyı tarafından göçebe bir deniz kırlangıcının ciklemesi duyuluyordu ara sıra. Mikkel'in kenarında durduğu bostanda bir mürver ağacı vardı, yapraklarının kokusunu iyi tanırdı, hafızasında uyanan çok eskiye ait bir hatıranın acısı içini öyle cız ettirdi ki, kendinden korktu. Döndü ve akşamın ılıklığında gerisingeri kaldığı hana doğru yollandı.

Ertesi gün öğlene doğru, Mikkel yine aynı yere durdu ve yine geri döndü. Öğleden sonra bir önceki defa durduğu yere tekrar geldi, ama bu sefer orada kalmadı, çiftliğe doğru ilerleyip giriş kapısının tam karşısındaki yolda durdu, ancak içeri girmeye cesaret edemedi. İç bahçe, resmi erkâna ait şık at arabalarıyla tıkış tıkış doluydu, ana binadan müzik ve kahkaha sesleri geliyordu.

Kapıda bir çocuk belirdi ve sonra hemen içeri koşup dışarıda kocaman bir askerin durduğunu haber verdi. Dışarı çıkıp bakan meraklılar artınca, Mikkel geriye doğru çekildi. Daha pek uzaklaşmamıştı ki arkasından koşarak gelen biri ona adıyla seslendi.

Axel'in ta kendisiydi. Mikkel'i gördüğüne fevkalade sevinmişti, şaşkınlığını üzerinden atamıyordu. Ama Mikkel'in, bu kadar yakına gelmişken, onunla içeri gelmeye yanaşmamasına da bozulmuştu. Hazır ta buralara kadar gelmişken, niye böyle yaptığını anlayamıyordu. Orada yolun ortasında durup afal afal bir iki laf ettiler. Axel şık giysileri içinde ve dazlak kafasıyla, samimiyetini nasıl kelimeleştireceğini bilemedi. Mikkel başını hafif öne eğip çenesini kırlaşmış, fırça sakalının üzerinden ovuştururup durdu, fazla ağzını açmadı.

Axel değişmişti, Mikkel onu daha şimdi daha bir akıllı uslu bulmuştu; ama sanki eski kıpır kıpırlığı gözlerinde toplanmıştı, hayat taşıyordu gözlerden.

Acaba Mikkel onunla bir içeri gelmek istemez miydi, diye sordu Axel belki yirminci defa. Mikkel'in tuhaflıklarını iyi bilirdi, umudunu yitirmemeye kararlıydı. Inger'i bir görseydi bari? Buna da hayır diyemezdi artık. İçeridekiler onunla tanışmaya can atıyordu. Masa yiyecek içecek doluydu...

Inger'in annesi senden bahsedilince bayılacak gibi oldu, dedi Axel, espri yapmış gibi hafifçe gülerek. Gel hadi! Hiç olmazsa onu iyileştirmek zorundasın.

Mikkel, pırıl pırıl gözlerini yana çevirip boş boş havaya baktı, hayır demedi, ama bunu istemiyordu da. Axel asıldı, o direndi ve düşünceli düşünceli çenesini ovuşturdu.

Evet, öyle olsun. Axel bezgince içini çekip pes etti. Peki ama o zaman o gelirdi hana, Mikkel'i görmeye. Herhalde yola çıkmak için acelesi yoktu. Ertesi güne kadar orada kalmaya söz vermeliydi. Tamam, oldu, ama yalnız geleceksin! dedi Mikkel kabaca. Sonra ayrıldılar.

Axel ertesi gün hana geldiğinde, Mikkel dışarıda yola çıkmaya hazır bekliyordu, atını vapura koyup peşinen göndermişti, o da bir an önce gitmek için sabırsızlanıyordu. Axel eski silah arkadaşına sevecence baktı, onun hemen gitmeye nasıl can attığını görünce, bunu ona kendi teklif etti, ama o zaman Axel de onunla gelecekti, Sundet'ten[47] birlikte geçerlerdi.

Vapur yolculuğunun ilk kısmı sessiz geçti, Mikkel hâlâ süngüsü düşük duruyordu. Fakat yarı yola geldiklerinde - güneş Sundet'in yeşil sularının üzerinde pırıl pırıl parlıyordu, önlerinde ve arkalarında uzanan kıyı şeridi şıkır şıkır, yazla sarmaş dolaş uzanıyordu - Axel havaya baktı ve gülümsedi, kendini daha fazla tutamayacaktı. Inger'i anlatmaya başladı, birlikte neler planlıyorlardı, bir malikâne almaya niyetliydi; ama ilk önce, şu defineyi gidip almak lazımdı... Inger...

Axel konuştukça, sesi sıcaklaştı ve yumuşadı, gözleri daldı, kendi dünyasına dalıp gitti; zaman zaman kendi söylediklerinden etkilenip kendi kendine güldü. Yerinde rahat duramıyordu; başını iki yana salladı, Mikkel'e imalı biçimde baktı ve başka herşeyi unuttu... ve Mikkel'e, karşısındaki oğlana bahşedilen o tanrısal mükemmellikte bir ayarsızlık varmış gibi geldi hissetti, sanki yanlış hesap edilip fazlaya kaçırılmıştı.

Axel, Himmerland tarafında karaya çıktıklarının farkına varmadı bile, yokuş yoldan ilerlemeye başladıklarında, o hâlâ bir şeyler anlatıp duruyordu.

Mikkel artık onu dinlemiyordu. İyice öne doğru abanmış yürüyordu. Bozkıra çıktılarında etraflarını sessizlik sardı. Öğle sıcağı fundalıkların arasındaki kurumuş vahşi otlardan buruk bir baharat kokusu emip salıyordu her yana. Bir arı vızıldayarak geçti yolun üzerinden. Çekirgelerin müziği çalıların arasından kısa, kesik soluklar gibi aksetti. Ama kıvrıla kıvrıla ufuk çizgisine doğru uzanan geniş yolun üzerindeki sayısız tekerlek izinin dışında hiç bir hayat emaresi yoktu. Bir mil ötede Graabølle tepeleri seçiliyordu. Berrak gökyüzü düzlük arazinin üzerinden uçtan uca bir yay çizerek uzanıyordu.

Ve burada - bozkırın tenhasında yapayalnız kaldıklarında - Mikkel intikamını aldı.

Axel’i affetmesi mümkün değildi. Inger’i hiç görmemişti. Ane Mette’yi de artık düşünmüyordu, illa kendine eziyet etmek istemediği sürece. Axel’in bir zamanlar Stokholm’da onun nasıl onurunu kırdığından başka bir şey düşünmüyordu. Evet ve... evet dizginlenemez derecede nefret ediyordu Axel’den. Lakin şu anda yüreği sanki ağzına gelmişti, ürküyordu. Harekete geçmeye yemin etmişti, ama içinden yükselen güçsüzlüğü de hissediyordu. Acizliğin doruğundaydı, tıpkı, aşkını bir türlü söyleyemese de söylemek için can atan biri gibiydi. Etraflıca bakıldığında mesele aslında basitti, Mikkel kendini tatmin etmek için susuyordu, kendine eziyet etmek için. Gururu olduğu gibi çiğnenmiş, duyguları istismar edilmişti, yüreği yanıyordu. Ne var ne yok herşeyin ona fesat kurduğu hissine kapılmıştı, ama sırf ona. Ve sonunda gözü karardı, lakin karanlık güçlere de bir türlü teslim olamadı. Ta ki, harekete geçen kendi değil de bir başkasıymış gibi hissedeceği an gelene kadar.

Gerisi şöyle cereyan etti; Mikkel aniden sendeledi ve sonra olduğu yerde hiç hareketsiz durup gözlerini Axel’e dikti. Axel o zaman hikâye anlatmayı bıraktı. Sonra Mikkel upuzun, çift elli kılıcını çekip, silahsız olan Axel’e girişti; kılıcı hantal bir beceriksizlikle savuruyordu ileri doğru, kendini kaybetmiş bir çocuk gibi. Lakin sonunda Axel’e isabet ettirdiğinde, esaslı bir darbe olacaktı. Axel gıkını çıkarmıyordu. Gözleri kılıcın üzerine dikili,

kollarını kendine siper edip korunmaya çalışıyordu, gerçi eliyle kılıcın ucunu yakalamayı denedi, ama o arada da dizine esaslı bir kılıç darbesi yedi. Acıdan vücudundaki bütün kemikler sızladı, kafası, sanki boynunun üzerinde dans eder gibi bir sağa bir sola yattı ve Axel olduğu yere yığıldı.

Mikkel kılıcını ağır ağır kınına yerleştirdi. Sakalını sıvazladı ve durup bir düşündü. Sonra yere eğildi, elini Axel'in yakasından içeri soktu, ılık göğsünün üzerinde dolaştırdı, boynuz kılıfı bulana kadar. Buldu ve aldı, birkaç adım ileriye gitti, kılıfın kapağını açmadan önce.

İçi boştu ve Mikkel o zaman kılıfı çalılarına arasına fırlatıp, olanca hızıyla oradan uzaklaştı.

47 *Güney İsveç'le Danimarka'nın Sjælland adası arasında uzanan geniş boğaz.*

Mesul ve mazlum

Axel birkaç saat sonra kendine geldi. Bacağının üzerine basamıyordu, çok acısı vardı, bacağını sürüye sürüye yolda on adım kadar gitti, sonra bir tekerlek izinin içine çöküp biraz bekledi. Kesik kesik nefes alıyordu. Başındaki şiddetli ağrıdan doğru dürüst göremiyordu. Dizi de zonk zonk zonkluyordu, ama uzun bir müddet cesaret edip de bakamadı. En nihayet bir azimle giysilerini kaldırdı, yarasının ne halde olduğuna baktı. Dizinin dış tarafında ufacık mor bir kesik vardı, ama kanamıyordu, ancak, diz kapağı kemiği epey şişmişti ve dayanılmaz derecede ağrıyordu.

Akşam oluyordu. Kuşlar batan güneşin yönünde cıvıl cıvıl ötüyordu. Hafif bir meltem fundalıkların üzerinden geçip gitti. Axel'in hemen yanında bir yabanmersini bitkisi vardı, üzeri pıtrak gibi meyve doluydu ama daha sert ve hamdılar.

Ta uzaktan bir kağnı gıcırtısı işitti, vapur iskelesinin tarafından geliyordu. Öküz çekiyordu; çok ama çok ağır yol alıyordu. En nihayet arabacıya sesini duyurabilecek kadar yakınlaşınca, adamdan onu iskeleye götürmesini istemedi, doğu istikametindeki en yakın yolcu hanını sordu, en yakındaki Graabølle hanı olduğu için de oraya götürüldü. Vardıklarında gece karanlığı çökmek üzereydi, Axel her ne kadar devasa bir saman yığının içinde bayağı yumuşacık yatarak yolculuk etmiş olsa da hali perişandı.

Hanın tek konuk yatak odasına taşıyıp yatağa yatırdılar ve Axel orada sızdı gitti.

Ertesi sabah uyanınca penceresinin dışında yavaş yavaş ağarmakta olan günü görmek, onu kâbuslu acılarından kurtarmaya yetmedi, ilk farkına vardığı şey yarası oldu, bacağındaki o acı ve bunun rüya değil de gerçek olduğunu anlayınca her yanını korkudan ateş bastı, kulaklarının ucuna kadar mosmor oldu. Sonra bacağına bir bakınca bu sefer korkudan zangır zangır titremeye başladı, sanki her yanına buz gibi iğneler saplanıyordu. Dizi normal halinin iki misli olmuştu, kıpkırmızıydı ve zonkluyordu. Kendini arka üstü yatağa bıraktı ve gözyaşlarına boğuldu, rüzgârdaki bir

başak tanesi gibi, olduğu yerde zangır zangır titreyerek ellerini kavuşturdu ve kaderine isyan etti, gözyaşları dudaklarının kenarından sızdı, ağzına tuzlu tuzlu aktı.

Vakit öğlene yaklaşırken içeriye biri girdi, ufak tefek esmer bir adam, isminin Zacharias olduğunu söyledi. Seyyar berberdi, tesadüfen bu civara yolu düşmüştü. Axel onu görür görmez içi ferahladı. Günaydın, diye bağırdı Zacharias neşeyle, sesi odun gibiydi, evet, hadi bir bakalım şuna!

Kuştüyü yorganı çekip açtı ve iki eliyle birden kavradı Axel'in yaralı dizini. Axel avaz avaz bir çığlık attı, sadece bir tek.

Ha, ha, dedi Zacharias hırlar gibi, pençemsi parmaklarıyla dokundu yaraya, ama Axel öylece yattı, gıkını çıkarmadı. Ha, ha, Zacharias öne doğru eğildi, enine boyuna bir düşündü... Tabii ya! Evet, aynen tahmin ettiği gibiydi. Tekrar doğruldu ve Axel'e yarayı açıp içini temizlemek zorunda olduğunu söyledi, öyle korkulacak bir şey değildi. Ve hazırlandı, bir leğen su getirdi, sonra çantasını boşalttı.

Axel onu gözlerini üzerinden hiç ayırmadan pür dikkat izledi ve hakkında tam bir fikir edindi. Teni grimsi kahverengi ve pörsüktü, ince dudakları leke lekeydi, dişetlerinin hali berbattı, dişlerinin hemen hepsi sanki saf asit içmiş gibi delik deşikti. Gözleri kırmızı kırmızı parlıyordu ve altlarında kurşuni mavi gölgeler vardı, saçları rutubetten küflenmiş samanı andırıyordu, ufacık bıyığı bile küflü saman rengiydi. Hareketleri bir kertenkele gibi ani ve seriydi, esmer elleri her tür dalavereye karışmışa benziyordu. Ve sonra, öyle de leş gibi kokuyordu ki; kuru ve keskindi, kurbağaların ve diğer sürüngenlerin saldığı türden.

Zacharias bir taraftan bir şeyler anlatıyor, diğer taraftan da bıçakları ve ufak pirinç penseleri hasır örgü sandalyenin üzerine diziyordu; anlamsız, bomboş, zırva bir hikâyeydi ve sonra birden ta genizden, gür bir kahkaha patlattı.

Hadi bakalım, dedi en sonunda, yüzü şimdi çok ciddiydi, ellerini ağır ağır Axel'in dizine doğru uzattı, yarayı hafifçe yokladı, nereden başlayacağına karar verdi. Keserken hiç sesini çıkarmadı.

Axel, yarayla bıçak arasına yayılan o tarifsiz acıdan sanki felce uğramıştı. Ama dişini sıktı ve bütün gücüyle nefesini tutmaya çalışarak, içi çın çın çınlayan kafasını zar zor yastığın üzerine indirirken kendinden geçti.

Kendine geldiğinde berberin yüzüyla karşılaştı, üzerine doğru eğilmiş emirler veriyordu: Nefes ver! Nefes al! Axel’e oda karanlık gibi geldi. Kapı açıktı ve birkaç surat pervazın kenarından yanından içeriye bakıyordu.

Axel başını yatağın kenarından yere sarkıttı ve kustu, sonra geri çekildi, kendine yatağa bıraktı, ölü gibi. Ve ağrı hep oradaydı, öyle kahredici, öyle korkunçtu ki; sesi yoktu ama müthiş bir gücü vardı. Yeter! Yeter! Fakat devam etti. Axel yatağın içinde buzun içine düşmüş biri gibi kıvranıyor, bitkin başını bitkin bir halde sallayıp duruyordu; göğsünü havayla doldururken dişleri birbirine vurdu, diliyle dudaklarını ıslattı, ateş gibi yanıyorlardı, dağlanmışçasına.

Hadi gayret, hadi gayret, diyerek teskin etti Zacharias, ayakta durmuş, toprak bir kâsenin içinde siyah renkli peltemsi bir sıvıyı karıştırmakla meşguldü, bak gör, nasıl hemen dindirecek acını. Çok iyi bir merhemdir bu. İçinde yetmiş yedi çeşit şey var, tabiatın bütün kanı canı burada; şimdi bir sürelim bakalım, oh oh...

Zacharias melhemi yaraya sürerken, Axel tekrar kendinden geçti; kendine geldiğinde, bacağının sıkı sıkı sarılıp bağlanmış olduğunu fark etti. Yaradaki yanma hissi biraz azalmıştı, sanki acının ilk açlığı yatışmıştı, ama bu uzun sürmedi. Zacharias da gitmişti.

Axel, günün geri kalan kısmını ıstırap içinde kıvranarak geçirdi, başı acıdan zonk zonk zonkluyordu, tam anlamıyla tükenmişti. Yemek getirdiler, o da yedi, ateş içinde kavrularak, dişleri takır takır birbirine vurarak, bir an önce bitirip kurtulsun diye alelacele; arkasından da hemen gözlerini kapadı ve mücadelesine geri döndü.

Saatler sonra gözlerini açtığında gece olduğunu hissetti, ama karanlık değildi, aydınlık gecelerin mevsimi gelmişti. Ve aydınlık bir gece olduğunu anlayınca da çektiği işkence bir tablo gibi belirdi bilincinde. Feci acı çekiyordu, dizi uygun tempoda zonkluyordu, sanki sistemli olarak saldıran bir canavar gibi. Yapayalnızdı. Hıçkırıklara boğuldu ve o aydınlık geceyi gözünü kırpmadan geçirdi, durumu giderek fenalaştı.

Fakat güneş çıkınca kalbinin muntazaman tık tık çarptığını duydu, bir hayat iksiri gibi ve kendini Tanrı gibi hissetti, kalbinin her bir tıklayışı, acının bilincini canlandırdı. Orada, sepsessizliğin ortasında yatıyor olsa da, etrafı sanki muazzam bir gürültüyle çevriliydi; Ah, Tanrım, havadaki

yaygarayı işitmek de nasıl teskin ediciydi, yattı ve gücü giderek arttı, müthiş derecede, ölüme mahkûm olduğunu tüm korkunçluğuyla sezmişti.

Axel bir kalçasından doğru yayılan bir uyuşukluk hissiyle yatakta fırlayarak uyandı, sanki ölüm ağzına yapıştırmış, emiyordu. Axel'in üzerinden terler boşandı. Fakat yorgunluktan çok bitaptı, yine yatağa yığıldı kaldı.

Gözlerinin önünde bir sürü yüz beliriyordu, korkusu da bitkinlikten tam yatışmışken! Koca bir tavşan koşarak üzerine doğru geldi, gözleri pırtlak pırtlaktı! At sinekleri metal kanatlarıyla, kuştüyü yorganın üzerinde vınlayarak uçuştu, vızıltıları arttı, gürültüye döndü! Dev bir değirmen taşının şarkısına! Ve Axel korkusunu kabullendi ve itaatkârca daha dibe çöktü. Sonra yine uyandı ve ıstırabıyla yeniden buluştu.

Zacharias geldi, sargıları çıkardı. Hoşnutsuzca dudaklarını büktü, yara iltihap içindeydi. Yine biraz yardı yarayı ve bu sefer daha bir kuvvetli bir merhem sürdü. Sonra yatağın kenarına oturdu ve hikâyeler anlatmaya koyuldu. Axel'in durumu şimdi daha iyiydi, acısı eski şiddetini kaybetmişti, dinlenebilecek kadar gevşemişti...

Zacharias ne anlatıyordu öyle? Bir zamanlar Almanya'dayken geçtiği tuhaf bir kent hakkında kısa bir hikâye. Kent sakinlerinin hepsi sakattı, insan oradan sağ salim geçmek istiyorsa bacağını sargıyla bağlayıp koltuk değneğine yaslanarak topallaya topallaya yürümek zorundaydı. Bunda anormal bir taraf yoktu tabii.

Axel, Zacharias'ın yüzünü sisin arasından bakıyormuş gibi bulanık görüyordu, yüzündeki o umursuz sırıtışı; da berber iri bir karafatmaya benziyordu.

Axel bölük pörçük bir başka hikâye dinliyordu şimdi. Yine Almanya'nun o ufak, müstahkem kentlerinden biriydi. Zacharias kentten geçerken sokaklardaki ahalinin birden yoklara karıştığını fark etmişti, sihirli bir değnekle dokunmuş gibi; sanki kapılar pencereler hepsini emip içine almıştı veyahut *uçuvermişlerdi*. Neden? Sokağın tam ortasından, ağzından köpükler saçarak bir tanecik kuduz köpek yürüyordu da ondan.

Axel'in içi geçti.

Zacharias şimdi de bir efsane anlatıyordu. Kısa yoldan Kudüs'e yolculuk etmiş bir keşiş hakkındaydı. Önce pırıl pırıl iki gölün yanından, sonra bir

tepenin üzerinden geçmiş ve bir çukurun etrafından dolaşmıştı. Dere tepe aşıp, uzun bir yolculuğun ardından iki yüksek, beyaz dağa varmış ve orada istirahat etmişti. Sonra millerce uzanan, kavisli bir dağlık araziden geçmişti, bir uçtan bir uca. Tam tepedeyken Getsemani Bahçesini görür gibi olmuştu. Sonra da Kudüs'e varmıştı.

... Axel'in gözleri birdenbire fal taşı gibi açıldı, berber bir hikâye daha anlatıyordu. Ve Axel adamın rengi atmış suratındaki o neşeyi fark etti.

Hollanda'daki bir genç kız hakkında nahoş bir hikâyeydi. Zacharias'a gelmiş ve efendisinin fare zehri istediğini söylemişti, yirmi yaşlarında iri kıyım, etli butlu bir kızdı, hani o erken olgunlaşmış, kanlı canlı cinsinden. Kızın üzerinde bir gariplik vardı - bak iyi dinle - bir tür dermansızlık... Yasak aşkın meyvesini taşıyormuş gibi, şöyle altı ay kadarlık, yanılmak imkânsızdı. Ve de efendim, iki gün sonra, Zacharias'ı gelip aldılar, bir cesetin otopsisini yapsın diye. O kız çıkmaz mı? Hem de hamileydi. Ha ha ha. Tam sekiz doz fare zehiri yutmuştu, Zacharias'tan yalan dolanla aldıklarının hepsini. Orada masanın üzerinde ölü yatarken öyle bir görünüşü vardı ki, sanki herşeye kadir Yüce Tanrı, kızın burnuna hayat nefesini üflerken, kudretin dozunu biraz fazla kaçırmıştı da, kız balon gibi şişivermişti.

Zacharias tam burada koca bir kahkaha kopardı. Birden paldır küldür devrilen bir odun yığınını gümbürtüsüne benziyordu.

Axel ona dehşetle baktı. Hikâyeden aklında kalan tek şey, kızın masanın üzerindeki cesedinin bariz görüntüsüydü. Ve Inger'i hatırladı, kırda bir çiçek koparıp onu elinde bir mum gibi tutarak yürümüştü... tam yanından. Tüm benliği başkaldırdı, inkâr etti, bütün bunlar olmamıştı, mümkün değildi, defolun, defolun! Cayır cayır yanan gözkapaklarını kapadı ve yüzünü duvara çevirdi, nefesini tuttu ve ağladı.

Danimarkalının ölümü

Ve Axel, bu gamsız adam, akşam vakti ruhunu teslim etti, açık gökkubenin altında, son saatlerde şuuru iyice yerindeydi.

Ancak yaralandığının üçüncü gününde ölüm döşeğine gelmişti. Ve zamanın sonsuzluğundan usanmıştı, bedeni son iki gündür müthiş acılarla işkence görüyordu. Son defa ateş bastığında, öbürlerinden onu dışarı çıkarmalarını istemiş, onu kollarında taşıdıkları dakikalar zarfında bir hayvan gibi böğürmüştü. Sonra bütün gün evin önünde bir sandalyede oturdu.

Gözlerini güneşe doğru kaldırdığında - ve ördekler kuyunun yanında toprağı eşeleyerek yem ararken - karşısında Mikkel Thøgersen'i gördü, bir süredir duruyordu orada.

"İyileşemiyecek misin?" diye sordu perişan haldeki ihtiyar adam. Axel başını kayıtsızca iki yana salladı ve gözlerini kapattı. Epey süre tekrar açtığında, Mikkel hâlâ orada duruyordu.

Hava fırın gibi sıcaktı, yaprak oynamıyordu. Toprağın üzerindeki bir çömlek kırığı güneşin altında pırıl pırıl parlıyordu.

Arılar, nasıl da vızıldıyor, dedi bön bir köylü sesi han kapısının oradan. Bostanın üzerindeki kar beyazı hava, oğul halinde uçuşan arılarla doluydu, güneşin önüne asılı, yusyuvarlak, kıpır kıpır, bir sönüp bir şişen canlı bir bulut gibi; ara sıra tamamen görünmez oluyordu o göz kamaştırıcı güneşin ışığında; aşağıya hararetli bir cızırtı yağdırıyordu, coşkuyla, içten doğru fışır fışır köpürdermişçesine.

Axel, Mikkel'in, kapsül boştu, diyen sesini duydu. İçinde hiçbir şey yoktu, Axel! Ama Axel'in umurunda değildi. Sıhhatli günlerinde bile şüphe denen şeyi hiç hissetmemişti de - evet, belge bal gibi ondaydı - şimdi tam ölmek üzereyken mi, yok diye tasalanacaktı!

Beni affeder misin? diye yalvardı Mikkel biçare halde. Ve bu, ölmek üzere olan adam için bir eziyet daha oldu, hiç kıpırdamadı. Ve bilahare, Mikkel'in gitmiş olduğunu fark etti.

Axel aralıksız Inger'i düşünüyordu şimdi. Onu unutmuşlar mıydı? Gelmemişlerdi de. Ama tabii, haber göndermemişti ki, yine de onu gelip bulacaklarını beklemişti, o hiç sesini çıkarmasa da. Daha biraz öncesine kadar Inger'i görmek istemezdi, ama şimdi... onu acaba niçin gelip bulmamışlardı? Mikkel pekâlâ bulmuştu! Niye hiçbiri gözükmemişti? Yüreği kan ağladı. Sessiz sedasız oturdu. Artık hiçbir kurtuluş yoktu. Yüreğindeki ateşi biraz yatıştırmak için bir tek kere yutkunacak durumda bile değildi. Gırtlağı çatır çatır kurumuştu.

Axel akşam üzerine doğru uyanığında acılarından kurtulduğunu fark etti!

Evet. Yüreği öyle minnetle doldu ki, yanakları al al oldu. Ağrılar yok olmuştu! İçi kurtuluşun sevinciyle kabarıp duruyor, içinden taşan mutluluğa hâkim olamıyordu. O müthiş takatsizliğin ağırlığıyla, hiç hareketsiz, acıdan arınık harikulade bir âleme geçti. Kalbi yaşam sevinciyle arada hop hop ediyordu, yatağa yatırılırken sevincinden katıla katıla kahkahalar atan yorgunluktan bitkin küçücük bir çocuk gibi.

Düşünceleri öyle berraklaşmıştı ki, unuttuğu şeyler bile artık hatırına geliyordu; şimdiyi ve geçmişi, acı vermeyen bir eşanlılık içinde anımsıyordu. Anıların acısı onu terketmişti. Ölmek tatsız bir şey değildi. İnsan ölmeden evvel de ölüyse, ölmek öyle zor olmuyor.

Axel çocukluğunda başından geçmiş şeyleri hatırladı, öylesine gururluydu ki o zamanlar, sert muamelenin, dayağın tadı ona şefkatten daha güzel gelirdi. O koca kaya parçası herhalde hâlâ orada duruyordu, bir saatten fazla, dört elle sarılmıştı ona, en azından bir ton vardı, kör bir hiddetle, bir oğlanın arkasından fırlatmaya niyetlenmişti ve topraktan bir türlü çekip çıkaramayınca, çılgın bir karınca gibi elleri ve ayaklarıyla saplanıp kalmıştı oraya. Sürükleyerek uzaklaştırmak zorunda kalmışlardı. Dün gibi hatırlıyordu.

Axel şimdi de ardı ardına hapşırdığı zamanları hatıramıştı. Sonra da, yağmurlu bir akşam vaktinin karanlığında, ısırgan otlarının arasından yatarken bir casus gibi hiç fark ettirmeden karnına çıkıp yürüyen otlubağayı hatırladı. Bir zamanlarki eski püskü kazağının kolundaki deliği hatırladı. Böylesi önemsiz, sıradan, unutulmuş anıların kırıntılarını yeniden yâd ederek ruhunu teslim etti, acısı kızgın demir gibi dağlayan ufak tefek şeylerin anısıyla; lakin hatıraların acısı, sona ermiş olmalarının bilincinin

yarattığı mutlulukla tek vücut oldu. Axel böyle öldü, dolu dolu yaşayarak. Eriyen kar gibi. Yaşamın içinden geçerek vardı ölüme...

Inger! Ah ah! O çok uzaklardaydı, ama hatırası ölümde yanı başındaydı. Sevgili Inger, elveda! Lakin ölmek zor değildi.

Graabølle köylüleri o akşam harıl harıl kutlama hazırlıklarıyla meşguldü, bir dini bayram arifesiydi[48]. Karanlık - yazın o yumuşacık alacakaranlığı - çökmeye başladığında gökyüzü altın sarısına büründü, çimenlerin üzerinde çiğ damlacıkları oluştu. Yemyeşil başaklar ağır başlarını bereketli tarlaların üzerine doğru eğdiler, körpecik başak dişlerinden buruk bir koku yayıldı. Aşağıda, ırmak kenarındaki çayırlarda inekler sağıcı kıza seslendiler böğürerek. Ta uzakta, fundalık Graabølle tepelerinde, uçsuz bucaksız uzanan gökkubbenin tam önünde, bir nokta seçiliyordu, bir çoban oğlandı, sürüsünü otlatmaya çıkmıştı akşam için.

Gözyüzünün altında, her yanda tam bir sessizlik ve mis gibi bir koku vardı, alacakaranlık bile yeşile çalıyordu, sanki hava bir bereket deniziymiş gibi. Bütün sesler kulağa okşarcasına dokunuyordu. Uzaklardan gelen her nida, koptuğu yerden sanki bir mutluluk haberi getiriyor, lütufkâr gökyüzünün altından yol alırken bir neşe tınısına dönüşüyordu kulağa ulaşmadan. Gece hiç basmayacaktı, aydınlık gecelerin mevsimiydi.

Ve hayvanlar içeri alınıp, ziyafet sofrasında[49] sakin bir akşam yemeği yendikten sonra, Graabølle’nin iyi insanları hanın önündeki yolda toplaştı. Tek bir kemanın sesi duyuluyordu, insan sesine benziyordu.

Arada sırada içlerinden ya biri ya öbürü hanın önünde oturan yabancıyı seyrediyordu birkaç dakika öylece; hepsi aynı fikirdeydi, adamın hali korkunç kötü görünüyordu.

Köy halkı çok geçmeden kutlama töreninin yapılacağı kiliseye yollandı. Kemancı en önden gidiyordu. İçlerinden bir ihtiyar kadın, hastaya göz kulak olmak için handa Axel’le kaldı; kadın, elinde çıkrığıyla, kapının eşiğine oturdu ve tısını çıkarmadan saatlerce yün eğirdi durdu.

Zaman ilerledi. Yukarıdaki kiliseden arada hafiften insan sesleri geliyordu şimdi. Sonra ani bir rüzgâr, beraberinde daha gürültülü sesler getirdi, kahkahalar, dans edenlerin neşeli çığlıkları.

Axel gözlerini açtı uykuyla uyanıklık arasında ve gecenin aydınlığını gördü.

Kilisede şarkı söylüyorlardı. Bir bira fıçısının tıpasını açmak için kırmaya çalıştıklarını duyulabiliyordu. Avaz avaz ve canla başla şarkı söylüyorlardı, sanki hepsi halka olmuş bir arada dans ediyordu. Eğlence öyle canlanmıştı ki, gürültüsü ta uzaklara kadar çın çın yayılıyordu.

Axel gözlerini bir kere daha açtı ve aydınlık geceyi gördü.

Gökyüzü bir demet beyaz güle benziyordu.

Ta uzaklardaki bir tepenin üzerinde şenlik ateşi yakılmıştı.

Sessiz bir kuş hızla uçtu geçti ve alacakaranlığın serinliğinde kayboldu. Kuyunun yanındaki söğüt ağacı boynunu bükmüş duruyordu, sessiz sedasız, narin yaprakları gecenin ışığıyla pırıl pırıldı. Ufacık, kül beyazı bir pervane pır pır uçuyorodu aydınlık havada. Gökyüzü, yıldızların ışığından dumanlanmıştı. Axel gözlerini kapadı.

Ve o aydınlık gecenin içinden, yukarı dimdik havalanıp Şans Gemisi'nin güvertesine indi. Ayın ve yıldızların ışığında yol aldılar denizde. Uzun bir yolculuktan sonra Şans Ülkesi'ne vardılar. Harika bir yazı olan o dümdüz ülkeye. Orada, gözlerin kapalıyken çimenlerin tatlı kokusunu içine çekersin ve toprak yumuşacık ve yemyeşildir, denize henüz kurulmuş bir yatak gibi, doğum döşeği, ölüm döşeği. Gökyüzü bir kubbe gibi şefkatle örter üzerini ve bulutlar hiç hareketsiz durur üzerinde, dalgalar uzanır ve ışıl ışıl kumsalı okşar. Masmavi iki deniz kur yapar incecik kumlu kıyılara ve yosunlu zemini yusyuvarlak, rengârenk çakıl taşlarıyla bezelidir. Karanın içinde bir fiyort vardır, unutmak asla mümkün değildir, zira güneşin sütunları oradadır. Şans Ülkesi'nin sahilleri ve adaları denizin ortasından büyüleyici bir güzellikle yükselir. Fiyortlar şarkı söyler ve geniş boğazlar bereket ülkesine açılan geçitler gibidir. Burada herşey koyu renktir, toprak yeşil mi yeşildir ve gökyüzüyle deniz birbiriyle mavinin derin tonlarında birleşir. Burası muhteşem Yaz Ülkesidir, Ölüm Ülkesi.

48 *Burada Paskalya döneminin ilk Perşembe günü. Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesinin arife günü olan bu günün akşamında aileler toplanır, sofralar kurulur, birlikte yemek yenir, kiliseye gidilir. ç.n.*

49 *Bakınız dipnot 46. ç.n.*

Kral düşüyor

Mikkel Thøgersen izin hakkını kullanıp, Kudüs'e yola çıkmadan bir süre önce, kral için zorlu bir dönem başlamıştı; Mikkel olayların bir kısmında onunla beraberdi; kral yük teknesiyle Lillebælt'ten[50] geçtiği gece de yanındaydı.

Kral Christiern erkeklik gösterisinin semeresini şimdi görüyordu; gökyüzüne savurduğu taşlar kafasını yağmaya başlamıştı. Kralın gücü intikam alıyordu.

Güç intikam alır. Güç ve yük birbirine eş gider... sağ ve sol eline eşit ağırlıklı bir yük koy, sağ kolun daha güçlüyse, yük o ele daha ağır gelir. Taşım koşulları azamideyse, yükün koşulları da azamide seyreder. Güçsüz kol kolayca yanına düşer.

Düşüş yeryüzünde süreğen bir olgu, her canlı, bünyesine bir ağırlıkla yaratılmıştır; Başı yukarıda duran kişi düşmeye adaydır. En güçlü kişi toprağa başkaldırmıştır.

En güçlü kişidir asıl yükü hisseden, evet, en güçlü kişi *omuzlar* yükü, en ağır yük ondadır. Güçlü kişi mutluluğu taşıyabilir, çünkü ayakları lütufkâr, alicenap toprağın üzerinde durur; güçlü kişi acıyı ve ıstırabı yüklenir, yine aynı toprakta durur ama toprak şimdi ona hasetkâr. Hırs ve arzuyu yalnız güçlü olan tanır, yalnız onun perişanlıktan haberi vardır.

Fakat öylesi güçlüler de vardır ki, mutluluğun ve ıstırabın, canı veren ve canı alan toprağın üzerinde tek bir bütün olduğunu hâlâ öğrenememiştir, Hayatın çözünme ve çözünmenin hayat olduğunu daha öğrenecektir, duygu faaliyetinin duyguların yitimi, güç kullanımının gücün tükenişi demek olduğunu da öğrenecektir. Güçlü kişi gökleri hedef alır, çünkü bir gün oradan kafasına taş yağacağını bilir.

Ve şüphe, güçlünün gücü yitsin ve zaafi öğrenebilsin diye hiç yanından ayrılmaz. Sadece güçlünün şüpheyle başı derttedir. Çünkü şüphe, güçten - düşen güçten - kaynaklanır. Gücün peşindedir. Çünkü güç acizliğin önkoşuludur.

Şüphe güçle acizlik arasında gidip gelir. Hayatla ölüm arasındaki kalleş aracıdır o, taraf değiştirerek varlığını sürdürür ve bizzat o uzun, sancılı süreçten beslenir ve kaybeder. Şüphe insana, daha ilk başarısız sıçramasında iğrenç yüzünü gösteriverir. Ve bilahare, sürecin her aşamasında hep hâlihazırdır. Başarısız sıçrama yapan arslan haşmetini unutur, toprakta sürünen zehirli yılanı hatırlar.

Şüphe bizzat topraktan gelen bir hatırlatmadır, hem yaratan hem yok eden, hem veren hem alan, hem kabullenen hem reddeden topraktan. Şüphe ölümden daha kasvetlidir, çünkü kişiliksizdir, bir hiçtir, bir boşluktur; ölüm şifa verir, lakin şüphe zehirdir, vakitsiz gelen devasız bir ölümdür. Ve şüphe, insan ona karşı çıkarsa daha bir filizlenir, insan onun budala ve arsız yüzünün belirginleştiğini fark eder. Ruhun yegâne marazıdır şüphe, kabullenilirse daha beterleşir.

Danimarkalı şüphekârdır, çünkü Danimarka’nın tarihi güçlü bir aşiretin mahvından ibarettir. Ve şüphe, ruhun, kabullenildiği takdirde kötüleşen yegâne marazı olduğunu göre, en aşırı, en radikal kurtuluş yolunun, ümitlerini de ilelebet öldüreceği Danimarkalının alnında yazılıdır.

Kral Christiern bu safhadaydı. Büyük kederler kapıya dayanmış, kralın gücüne göz koymuştu. Şimdi onların dönemiydi.

Kral, olacakları sezmişti.

Kralın omuzlarındaki yükün en ağır, işinin en çetin olduğu gece olanları tarih kısa geçer. 1523 yılının Şubat ayının onuncu gününü[51] ve şüphe ve yeis gecesini. Kralın düştüğü bu günü, 1520 yılının Kasım ayının yedinci günü[52] hazırlamıştı. Evet, kralın gücü, onu olası sarfettiği için sona erdi.

Kral Christiern fesih bildirgesini[53] Ry’de aldı, güç durumdaydı. Ama böyle içinden çıkılamaz bir duruma düşmesinin nedeni de kendisiydi, kendi yaptıkları kendi üzerine çökmüştü. İsveç’i şeytanlıkla fethetmiş ve zalimlikle kendine bağlamıştı, ama dev tasarısı şimdi paramparça oluyordu; Danimarka’yı hile dolanla ve acımasızca yönetmişti, o yüzden de şimdi kıyamet kopmuştu, uzlaşma olanağı yoktu. Eken biçer, konan göçer.

Kral son olarak, tahtına göz diken amcasına uzlaşma teklifinde bulundu, bu amaçla Jylland’a zorlu seyahatler yaptı, defalarca gitti geldi, yazdı çizdi, tartıştı, pazarlıklar etti, ama heyhat! Yıpranmıştı, bitap haldeydi, siyasi dolapları çıkmaza düşmüştü. O zaman da kral şüpheye kapıldı.

Şubat ayının onuncu gününün gecesinde kral yenilgiyi kabullendi. Fyn adasına gitmek üzere tekneye bindi. Danimarka adaları hâlâ krala sadıktı, Norveç'in tamamı da henüz kralı destekliyordu; lakin durumu bir değerlendiren kral, davasından - Danimarka'ya hükmetme davasından - vazgeçme zamanının geldiğini anlamıştı, müzakerelere girmeyerek, Jylland'dan ayrıldı. Karon'un[54] teknesi Lillebælt'te[55] seyrediyordu.

Ayazlı bir akşamdı, ne tam karanlık ne tam aydınlıktı, yağmur yağmıyordu, fakat hava nem doluydu. Kral, yanında on muhafızıyla Høneborg Şatosunun önünden tekneye bindi, herşey sessiz sedasız olup bitti, sırf atlar güverteye çıkarılırken biraz telaş oldu o kadar. Kralın diğer adamları yola ertesi gün çıkmak üzere geride kaldı, ellerinde meşalelerle kumsalda durup yük teknesinin karanlık boğazın sularında süzülerek uzaklaşışını seyrettiler.

Kral teknenin kıç tarafında oturmuştu, pruvaya asılı fenerin ışığında hepsi yüzünü seçebiliyordu, neler olacağı hakkında hiçbirinin bir fikri yoktu, hiçbiri bir tek kelime etmiyordu. Fakat bir miktar yol aldıktan sonra, sessizliği sıradan bir soruyla bozan kralın kendisi oldu, akıntının gücüne ve sürüklenme mesafesine ilişkin bir soruydu. Sesi öyle sakin, öyle cansız çıkmıştı ki açık denizin ortasında edilen bu laflar yanındakileri fazlasıyla etkiledi; korktular, ama kimse sesini çıkaramadı.

Kral aradan biraz zaman geçince, atlardan birinin durumunu sordu, hayvanın topallar gibi olduğunu fark etmişti o gün daha önce, Mikkel Thøgersen elinden geldiği kadar etraflıca cevapladı. Sonra yine kimseden bir süre çıt çıkmadı. Dalgalar teknenin etrafından yükseliyordu, pruvada bir adam duruyordu, elinde bir fener vardı, dalgalar adeta ışığa üşüşür gibiydi. Arada sırada hepsi gözlerini fenere doğru çevirip, hâlâ iyi yanıp yanmadığına bakıyordu; küpeşteye çepeçevre oturmuşlardı, sırtları suya dönüktü. Sessizlik hepsini huzursuz ediyor, bunaltıyordu.

Bu sessizliğe artık bir son vermenizi istiyoruz, dedi kral ansızın, sesi alçaktı ama tehditkâr mizacından izler taşıyordu. İtaatsizlik demek oluyor, diye de ekledi, biraz kırgın biraz öfkelice.

Adamlar boğazlarını temizledi, zihinlerini toparladı, birbirine sorular sormaya başladı, silah fiyatları nasıldı, ne kadar sık Hamburg'a gidiyorlardı, artık akıllarına ne gelirse. Fakat konuşmalar, pencereden gelen rüzgârdan

dem vururken aslında ölüm demek isteyen bir ağır hastanınkine benziyordu. Onların çenesi açılınca, kral rahatlamıştı. Adeta sesleri işitip cesaret buluyordu, kendini yabancı bir adamla ormanda yalnız yürürken buluvermiş bir kız gibi; konuşur da konuşur ve ormana yayılan kendi cılız sesini dinler.

Kürekçiler öne doğru abanarak ha babam kürek çekiyordu, üzerlerindeki koyun postları terden sırılsıklamdı; kapişonlarını iyice gözlerine indirmiş, tüm dikkatlerini krala vermişlerdi, gözlerini bir an bile onun üzerinden ayırmıyorlardı. Teknenin ortasında duran atlar kendilerini dengede tutmaya çalışıyordu, suyun yakınlığı onları ürkütüyordu, gözlerini sağa sola deviriyor, huzursuzca homurdanıyorlardı. Fenerin titrek ışığı kaba saba, katran döşeli tekneyi aydınlatıyordu, sohbet artık kendiliğinden akıp gidiyordu.

Ve kral da biraz gevşeyebilecek huzura kavuşmuştu. Jylland kıyılarını görebildiği sürece sakindi, oradan yola çıkmıştı ve gitgide uzaklaşıyordu! Emellerinden vaz geçmişti. Artık yerle bir olmuş tek imparatorluk planlarının binlerce detayı ve pürüzü bir kez daha teker teker aklına geldi. Durumunu baştan sonra gözden geçirdi, zaman ve mesafe faktörlerini hesapladı, olanakları ve seçenekleri tarttı biçti ve çıkardığı acıklı sonuç onu, başını eğip herşeyi olduğu gibi kabul etmeye mecbur etti.

Lakin karadaki meşaleler sönüp gözden kaybolup da tekne açık denizin ortasında sanki hareket etmiyormuş gibi ağırca ilerlerken, kralın kafası karıştı. Ve ilerisinde Middelfart'ın[56] ışıklarını görününce kaybettiği toprakları düşündü. Herşeye rağmen bu onun krallığıydı. Danimarka, orada denizin ortasında, bir hayal gibi geçti gözünün önünden, ebruli toprak parçalarının bütünü, *tek bir ülke.*

Danimarka sonsuza dek, masmavi iki denizin arasında, yazları yemyeşil, sonbaharda pas rengi ve kış semasının altında bembeyaz uzanan bir ülke olarak kalacak. Danimarka'nın sahilleri harikuladelikleriyle davetkâr kalacak, dalga dalga uzanan tarlalari kâh başaklarla bezenecek kâh başaklarını dökecek. Kış güneşinin ışıkları, batı rüzgârlarının kendilerine yuva edindiği Limfjorden'in kenarında uzanan tepeleri her zaman bir yelpaze gibi aydınlatacak. Danimarka'da günlerin ritmi daima birbirinden farklı ve daima da birbirinin aynıdır. Ufak fiyortlar ve koylar Danimarka'yı yüzlerce defa tekrardan yaratır. Øresund, ülkeye açılan bir taçkapıdır sanki.

Burada ırmaklar denize kavuşur, ormanlar denizin yanı başında yükselir, uçan bir martı görürsünüz, fundalıkta zıplaya zıplaya giden bir tavşan ilişir gözünüze, güneş ve neşe, Danimarka budur işte.

Ve kral ülkesini bırakıp gittiği için de Danimarka kavramı, onu bırakıp gidiyor olduğu kanaatinin kesinliği nispetinde, yüreğine öyle bir işledi ki, onu bırakıp gidemedi.

Tekneyi çevirin! diye emretti kral aniden ve ayağa fırladı. Herkes bir ağızdan sus pus oldu. Kürekçiler, kürekler ellerinde hiç kalakalmış, boş boş bakıyordu. Kral Christiern tekrar emir verdi, yine sabırsız fakat bu sefer daha uysal bir ses tonuyla. Adamlar hemen itaat edip hantal tekneyi suda döndürdüler. Sonra aynı minval üzere gerisingeri boğazın ortasına doğru yol aldı tekne, Middelfart'ın ışıkları kayboldu. Kimse krala kararının sebebini sormaya cüret edemedi, lakin hepsi öyle rahat bir nefes almıştı ki, üzerlerine bir sesizlik çöktü. Ta ki kralın daha evvelki emrini hatırlayana kadar ve sohbeti canlı tutmak için yine her gerekeni yaptılar.

Teknenin ters istikamete döndürülmesiyle birlikte, kralın cesareti de arttı. Krallık planlarına ve şahsi amaçlarına geri dönüyordu ve bunun bilinciyle yeniden hayat bulmuş, güçlenmişti. Sırf Jylland istikametine dönüş kararı almış olması bile kendi gözünde, zorlukların aşılabileceğine dair bir teminat niteliğindeydi, şimdi aklı fikri kafasındaki planlardaydı. Kuzeyi tek vücut haline getirmek emelindeydi ve kendisini, barış ve huzur içindeki bir krallıklar birliğinin başında, itibarın ve alkışların tadını çıkarırken tasavvur etti. Getirmek istediği yeni düzenlemeleri aklından geçirip kendine karşı onayladı; yapmış olduğu mevcut yasaları ve yenilikleri düşündü ve isabetli olduklarına ikna oldu. Lübeck'ten ihracat akışını engelleme ve ticari faaliyetleri kendi ülkesine yönlendirme planını hatırladı; asillerin hak ve imtiyazlarındaki aşırıya kaçan ve sakıncalı hususları bir kez daha saptadı kafasında; ticaret kentlerini geliştirme ve köylülere serbest tarım hakkı tanıma fikri içini sevinçle doldurdu. Krallığındaki sınıf farklılıklarını, göz alabildiğine uzanan tepeler ve vadiler olarak farzetti, tabanlarının birbirine eş seviyeye gelebilmeleri için, nasıl birininkinin alçaltılması, diğerininkininse yükseltilmesi gerektiğini düşündü ve bu, kendi hükümran ellerinde tuttuğu terazinin küfelerini sabit olarak dengede tutarak mümkün olabilirdi. Ve sonra...

Sonra İngiltere tahtında oturan Kral Henrik vardı. Lakin hangi hakla? İngiltere evvelden Danimarka toprağıydı. Danimarka filoları bir zamanlar oralarda cirit atmıştı, birlik olmuş bir Kuzey, pençelerini pekâlâ yine batıya çevirebilirdi. Belirli bir miktar para - kanun ve barış ve ahenk, ticaret ve tarımla Kuzeye altın yağdırınca - belirli bir miktar gemi ve asker... Tamam işte, Danimarka o zaman ne fırtına dinlerdi ne sel, topları Dover kayalıklarını alnının ortasından vururdu alimallah.

Almanya imparatoru Carl, Kral Christiern'in kayınbiraderiydi, onu tanırdı ama hayranlık duymazdı. Fransa'daki Kral Frantz da[57] matah biri değildi. İyi o zaman, onlar yerli yerinde otura dursunlar, Kral Christien Columbus'un Avrupa'nın ayaklarının altına serdiği Yeni Dünya topraklarından pay almak için pençe pençeye dövüşürdü: gemiler ve yine gemiler. Kuzey, Yeni Dünya'da payına düşeni henüz almamıştı ama elbet alacaktı. Ve o zaman da servet yağacaktı ve yeni egemenlikler ve yeni gemiler ve yine gemiler. Kuzeyliler çok ilerleyecekti, fethedecek dünyalar olduğu sürece.

Evet. Lakin kral Jylland'ı tekrar görünce güvenci kayboldu. Sahilde hiç ışık yoktu, tekne karaya yaklaşınca, kıyı çizgisi ve Høneborg Şatosu gri gecenin içinden birden meydana çıkıverdi. Eriyen karlar arazinin üzerinde yer yer, yama gibi duruyordu, irili ufaklı kargalar çıyaklayarak havalanıyordu çıplak ağaçlardan. Şatoda hiç ışık yoktu, gecenin kasveti ve küf kokan rutubeti her yeri sarmıştı.

Karanın görüntüsü kralı yıldırım gibi çarptı. Ülkenin isyan halinde olduğunun nasıl gerçek olduğunu hissetti. Durum vahimdi. Ve ümitsizlik bir kere daha yakasını yapışınca bu acı itirafa giden yol uzun sürmemişti. Kralın moralini bozmaya yarayacak yeterince hayal ve hatıra mevcuttu. Kumandayı elinde tuttuğu bütün o yılların hatırası. Bitmez tükenmez sorunlar, hüsranlar, gündelik uğraşlar ve çabalar, tam on yıl boyunca. İsveç'i kılıç gücüyle iki kere fethetmişti, bedeli birçok bakımdan ağır olmuş, telafisi olanaksız kayıplara yol açmıştı, şimdiki durum gibi. Danimarka için tüm gücüyle didinip durmuştu, gece gündüz, ama aldığı teşekkür vefasız bir yöneticiymiş gibi tahttan uzaklaştırılmak olmuştu. Bu dik kafalı halka karşı yapılabilecek bir şey var mıydı ki? Koca ülkenin her bir çiftliğindeki dik kafalılıkla, her bir insanındaki basiretsizlikle karşı

karşıyaydı ve bunu ya savaşarak ya köstekleyerek alt etmek zorundaydı. Ve niçin? Kimseciklerin takdir edemediği bir amaç uğruna. Eşitsiz bir mücadeleydi. Bir sürü keçi kafalıya karşı bir tek kendisi vardı krallığın geleceğini takdir edebilen. Kaplumbağalara karşı dövüşüyordu. Ve şimdi de fakirler ve mazlumlar, anlık ihtiyaçlarından ötesine aklı ermeyen o insancıklar, ellerinde kazma ve baltalarla, ta Skagen'den[58] Vejle fiyortuna kadar ülkenin dört bir yanındaki sefil kümeslerinden dışarı fırlamıştı. Ve niçin? Krallığın menfaatini düşünerek onlara yeni vergi getirdi diye. Hayır, yapacak hiçbir şey yoktu. Danimarka baştan uca beyinsizlerle ve gözü karalarla doluydu, kalpleri de cepleri de tın tınlarla, her yerde dik başlılık, düşmanlık, avallık kol geziyordu.

Adamlar tekneyi rıhtıma bağlamış, tam borda iskelesini indiriyorlardı ki, kral halatları salmalarını emretti, yeniden Fyn adasına döneceklerdi. Sesi bezgin çıkmıştı, ama adamlar acele etmeyince, öfkeden kudurdu. Etrafa bir ölüm sessizliği çöktü. Ve ikinci kez Fyn'e doğru yol alırken, tek kelime eden olmadı.

Kral Middelart'a gelir gelmez tekneyi terkedip en yakındaki eve gitti. Gecenin tam ortasında yataklarından ayağa kaldırılan insanlar ne olduklarını şaşırmıştı. Kral geceyi orada geçirmek istediğini söyledi, evdekiler hazırlık yaparken ona bir mum getirmelerini istedi ve oturup yazmaya koyuldu. Son bir girişim yapıyor, isyan harekâtının elebaşlarına yazıyordu. Jylland sahilini tekrardan görünce, Danimarka'ya ve olanlara karşı bir tiksintiye kapılmıştı, ama bu duygu, Fyn'e dönmeye karar verip yola çıktığı an kaybolmuştu. Ve Middelfart'ta bu mektupları yazıp bitirince içi rahatladı ve gizlice umutlandı.

Kral, o gece ona refakat eden Ambrosius Bogbinder'le[59] beraber hafif bir akşam yemeği yedi. Sonra bir saat hararetli bir şekilde sohbet ettiler, kral hiddetlendikçe hiddetlenmiş, Ambrosius da kendini unutmuştu. O şahsen her tür uzlaşmaya karşıydı, kralın adalara asker gönderip ülkedeki tüm adi köpekleri silip süpürmesinde ısrarlıydı. Danimarka'nın ayaktakımı sürüsünü düşünmek bile Ambrosius'un tüylerini diken diken ederdi.

Evet, evet, evet, diye onaylıyordu kral, ama bakışları dalgındı, kulağı orada değildi. Mum, mütevazi odanın yabancı ortamında yanmaya devam

ediyordu. Vakit gece yarısını geçmişti. Kral pencereye gitti ve havayı bir yoklamak için açtı; gece hâlâ rutubetli ve bulutluydu.

Evet, dedi kral ve pencereden çekildi, olduğu yerde birkaç kere döndü. Sonra durdu ve havaya baktı, başını öne arkaya salladı, kararını vermişti. Ambrosius Bogbinder donakaldı.

Karşıya geçiyoruz, kararımız böyledir, dedi kral boğuk bir sesle. Yarım saat sonra denize açıldılar. Kralın metaneti kırılacak gibi değildi. *Daha şimdiden* kendisini Jylland'da sanıyor, düşüncelerinde Viborg'a doğru at sürüyordu. Zira artık en ağır, en güç kararı almıştı, pazarlık masasına oturacaktı! Evet, esas amaç uğruna davasından vaz geçecekti. Sonra bir uygun zamanını bekleyip tekrar vuruşa geçerdi... Şimdi toprak sahiplerini Viborg meclisinde toplayacak ve talepleri neyse boyun eğecekti.

Tekne denizde yol almaya çabalarken, bu düşünce kralın kafasına daha da yerleşti. Ve *şimdi* anlayabiliyordu Stokholm'a saldırdığı zaman ne hatalar ettiğini. Günah filan değildi, suç da değildi, yapılması gerekiyordu... Fakat doğurduğu ciddi ve vahim sonuçlara bakılırsa *yanlış* olmuştu. Halkının fikrini hesaba katmayı unutmuştu, gerçek olanı, aptalca bile olsa. Bundan böyle basit halkın kindarlığını, ahmaklığını ve cehaletini muhakkak dikkate alacaktı, tıpkı bir insanın ok atarken yapacağı kavisi hesaba katarak hedefin yukarısına nişan alması gibi bir şey. Pazarlık edecekti, ödün verecekti! Tekrar tahta çıkınca, şimdi o tavizlerin üzerine yatan iyi kalpli insanları bir kafa boyu kısaltma imkânı da olacaktı elbet; şöyle kabaca bakıldığında yüz kadar kafa olmalıydı, bunların arasında suyuna gideceği kafaları tek tek tespit etti kafasında.

Fakat kral boğazı geçemedi. Yarı yolda fenalaştı. Kalbi sıkışıyordu, yorgunluktan bitkin haldeydi ve morali altüsttü. Tam Jylland sahillerine yaklaşıyorlardı ki, tekneyi geri çevirmelerini emretti, Middelfart'a dönüp en azından o gece huzurlu bir uyku uyuyabilmek istiyordu.

Ve binaenaleyh, Fyn istikametinde yola koyuldular. Evet, yine kendisi olmuştu herşeyi geride bırakıp giden. Bitkinlikten tir tir titriyordu, öyle meyus ve mutsuzdu ki; kafasındaki amansız karmaşa onu dehşete düşürmüştü. Nasıl bir ileri bir geri gidip durduğunun o da farkındaydı, hangi tarafta karar kılacağının ne imkânsız olduğunun da. Şüphe içine kök salmıştı ve o bunu teşhis edince, şüphe daha da şiddetlendi. Şüphe ettiği şey

içinde bulunduğu durum değildi artık, hayır, bizzat kendiydi. Krallıklarının geleceği, ordularının harekâtı, hücum ve karşı hücum, herşey önemsizleşip kralın kafasında sıradan bir denemeye dönüşüyordu ve o da bunun bilinceydi. Ve böylece şüphe, haşmetmahaplarını alaşağı etti ve ondan geriye humma nöbetleri çeken ateşli bir hastadan, iradesiz bir insandan başka bir şey bırakmadı.[60]

Ancak, kral Middelfart'ın ışıklarını görünce yine dönüş yaptı. Zira içindeki şüpheyi fark edince, kendini öyle sefil ve yenik, öyle alabildiğine umutsuz hissetmişti ki, sanki bir tür huzura varmıştı o *yeisin* içinde. Şüphesinden emindi artık ve bu öyle kesindi ki, anlaşılmaz bir şekilde yine ümide kavuştu.

Lakin gücü kayboldu. Ve Jylland'a yaklaştığında Danimarka'ya bir daha hükmedemeyeceğini gördü, çünkü Danimarka onu bir şüphekâra döndürmüştü. Bu ülkeyi terketmeliydi, yenilgisine şahit olmuş bir kadını terkeden bir erkek gibi terketmeliydi. Ve keder ve ıstıraptan perişan halde, gerisingeri Fyn'e doğru yola çıktı.

Ancak tekne daha boğazın ortasına gelmemişti ki, kral Jylland'a yine geri döndü, zaafını fark etmiş bir kadına kapılmış bir adam gibi. Çünkü insan, sırtı nerede yere gelmişse, onu orada doğrultmaya mecburdur. İnsan bütün dünyayı alt edebilir, ama yenilgiyi tattığı yerde galip gelmeden, sırtı bir daha doğrulmaz. Kral tekneyi Jylland istikametine çevirmelerini emretti sertçe. Ama bitkin ve kaygılıydı, herhangi bir insanın olabileceği kadar zavallıydı.

Bu, Kral Christiern'in yeis gecesiydi.

Onu yıktı, mahvetti. Bir ileri bir geri yol aldı durdu iki sahil arasında, ta gün ağarana dek. Güneş doğduğunda, Fyn tarafındaydı ve orada da kaldı, çünkü o sırada kazara o tarafta bulunuyordu.

Fakat hayır, kazara değildi. Ve sonra güneşin doğuşu da değildi kralın azap verici şüphe ve tereddütlerine son veren. Hayır, yazıldığına göre, şüphe eden kişinin sonu daima ama daima mağlubiyettir, şüphesinin kaynağı olan davanın ucunu eninde sonunda bırakacaktır.

Define

1523 yılıydı, dört Alman erbaş Amsterdam'da Yahudi bir tüccara gelip bir evrak gösterdi, İbraniceydi, otuz bin altın florinlik bir ödeme talebiydi. Belge sahiciye benziyordu ve tüccarın emanetinde böyle bir para da vardı, fakat belgeye göre bu para, onu zamanında getirip emanete vermiş olan Mendel Speyer adlı zatın, Axel ya da Absalon adlı torununa aitti, bizzat ona bizzat ödenmesi gerekti.

Erbaşlar evrağı Lucie adındaki bir kızdan aldıklarını söyledi, o da sahibinden teslim almıştı ve belgede yazılı olanlardan kendi anladıklarına göre, bu para belgeyi getirene teslim edilecekti; bunda ısrarlıydılar.

Tüccar parayı onlara vermeye yanaşmayınca, dört genç erbaş bu sefer mahkemeye başvurdu ve haklı çıktı, böylece Mendel Speyer'in zamanında tüccara teslim ettiği 30 bin altın florin onların oldu.

Erbaşlar parayı aralarında bölüştü, varlıklı ve her biri varlıklı bir insan olarak kendi yoluna gitti.

İçlerinden biri defineden payını alır almaz kendine bir öküz kağnısı satın aldı, taşımacılık yapacaktı, ama kağnıyla daha ilk kez yola çıktığı gece Amsterdam'a iki mil mesafedeki bir köyde kağnısıyla kendi halinde giderken öldürüldü.

Diğeri, hemen Ren nehri kenarındaki memleketine döndü, parayı bir yere gömdü, tek başına ve büyük bir sefalet içinde öldü, sikkelerin bir tekini bile harcayamadı.

İçlerinden üçüncüsü de varını yoğunu Turin'de kumara yatırdı ve sekiz yıl içinde dilenci durumuna düştü.

Dördüncüsünün sonu da kötü oldu. Zenginlikten, zevki safadan ve savurganlıktan öldü soksan yedi yaşındayken.

Axel, Graabølle mezarlığındaki ebedi istirahatgâhında huzur içinde yattı.

50 *Doğu-batı doğrultusunda, Danimarka'nın Fyn adasıyla Jylland yarımadası arasında uzanan geniş boğaz, Kuzey-Güney istikametinde de Kuzey Denizi'nin uzantısı olan Kattegat Denizi ile Baltık Denizi'ni birbirine bağlar. ç.n.*

51 *Danimarka Krallığının İsveç'i kaybettiği tarih. ç.n.*

52 *Stokholm katliamının tarihi. ç.n.*

53 *Krala sadakat yemininin geri çekilmesi. ç.n.*

54 *(Yunan mit.) Kayıkçı Kharon, ruhları kayığına bindirerek, canlıların dünyasını ölülerin yeraltı dünyasından ayıran Styx ve Acheron nehirlerinden karşıya geçirip cehenneme götürürdü. ç.n.*

55 *Gerçekliği hakkında genel bir fikir birliği olmayan hikayeye göre, kral mavnayla bütün gece Jylland'la Fyn arasında mekik dokur, 20 defadan fazla gider gelir. Nerede karaya çıkmasının daha emin olacağına bir türlü karar veremez. En sonunda sabah vakti Kopenhag'a döner. Hikayeyi Johannes V. Jensen'in kurguladığı da söylense de, bazı tarih kayıtları bunun gerçek olduğuna işaret ediyor. Ve yazarın bu pek bilinmeyen episotu gün ışığına çıkardığını belirtiyor. Yazar bu episotta, ağırlıklı olarak, Carl Ferdinand Allen (1811-1871)adlı Danimarkalı tarihçinin kayıtlarından yararlanmış. V. Jensen romandaki tarihsel bilgileri hikayeleştirmeden önce kapsamlı bir araştırma yaptığı ve tarihçilere danıştığı biliniyor. ç.n.*

56 *Jylland yarımadasının doğu sahilinde, Fyn adasına bakan bir kent. ç,n.*

57 *Kral Françoise. ç.n.*

58 *Jylland yarımadasının kuzeyindeki Vendsyssel bölgesinde yer alan, Danimarka'nın en kuzey şehri. ç.n.*

59 *II. Christiern'in sadık yandaşlarından olan Ambrosius Bogbinder Kopenhag belediye başkanıydı. ç.n.*

60 *Yazarın, Danimarkalı düşünür Søren Kierkegaard'ın özellikle 'Korku ve Titreme' adlı yapıtından etkilenimi, bu paragrafla başlayarak bu bölümün sonuna kadar süren analizlerinde çok aşikar. ç.n.*

Inger

Fakat Inger son derece kederliydi. Odasında pencerenin önünde oturdu ve çaresizlikle ellerini ovuşturup, yavuklusunun arkasından gece gündüz gözyaşı döktü. Aydınlık gecelerin mevsimiydi, gökyüzünün kapıları gece gündüz açıktı.

Inger son derece kederliydi. Axel ta Graabølle mezarlığındaki kabrinden onu duydu ve duyar duymaz da yorgun başını ıslak toprağın içinden kaldırdı ve mezardan doğruldu. Mezarlık rüzgâra açıktı, çok esiyordu; mezarların arasında bir yerde *helhesten*[61] yorgun argın dolaşıyordu; Axel'in arkasından hafifçe kişnedi, fakat Axel boynunda tabutla ağır ağır yürüyerek mezarlığın kapısından çıktı gitti.

Fundalıkların üzerinden fiyorta doğru yürüdü, ağır, ağır, zar zor, aydınlık Danimarka gecesinin ortasında. Gökyüzü beyaz ve sarıydı, yeryüzü alacakaranlığa bürünmüştü. Fiyort pırıl pırıldı, Uzakta Salling tarafında sarp kayalıklar yan yana huzur içinde uzanıyordu.

Fundalıklarda ölü bir adam daire çizerek dönüp duruyordu, durdu ve endişeden bitkin düşmüş gözleriyle Axel'in arkasından baktı, ta ki o, sırtında tabutuyla yamru yumru yolda gözden kaybolana dek, adam sonra yine yalnızlığıyla başbaşa, dönmeye koyuldu.

Güneş, kuzeyde başını toprağın içine daldırmıştı, gökyüzü o tarafta sapsarıydı. Rüzgâr, çiğ damlacıklarını ve buruk çiçek kokularını taşıyarak esiyordu, bütün filizler bereketli rüyalarla dolu uykulardaydı.

Axel, Hvalpsund sahiline vardı ve dalgaların tam önünde birbirini nasıl sadakatle izlediğini gördü ve hiç durmadan ilerledi, üzerlerinden yürüyüp geçerek Kvorne'ye geldi.

Kefeninin içinde öylece durdu Inger'in odasının önünde ve kapıyı tıklattı, öyle bitkindi ki.

Kalk, Inger, kapıyı aç bana.

Inger onun sesini duydu, ama yattığı yerde bir an için hiç kıpırdamadan sese kulak kabarttı. Rüzgâr anahtar deliğinde belli belirsiz vınlıyordu.

Yoksa sadece kimsesiz rüzgâr mıydı dışarıda yalvaran? Ve bir ayak hareket etti kapının önündeki taş basamakta ve kapıya yine gayet ürkekçe vuruldu.

Kalk, Inger, kapıyı aç bana.

Inger, gözlerinde sımsıcak yaşlarla yerinde doğruldu, hüngür hüngür ağlıyordu. Fakat sonra korktu ve duraksadı. Ve bir düşündü, sahiden Axel miydi acaba?

İsa'nın adını zikredebilir misin, diye seslendi ağlayaraktan, o zaman kapıyı açarım.

Evet, edebilirim, diye cevap veri Axel'in sesi, çatallı çıkıyordu, evet, İsa'nn adını zikredebilirim, önceden olduğu gibi şimdi de. İsa adına, Inger, kapıyı aç bana.

Inger tir tir titreyerek gitti, açtı kapıyı ve onu kapının dışında, kara tabutun altında iki büklüm halde, küf bağlamış, lime lime kefenin içinde dururken gördü, sahiden Axel olduğunu gördü.

Lakin sonra yan yana oturduklarında, Axel'in Inger'i teselli etmek ve sakinleştirmek için söyleyecek hiçbir şeyi yoktu. Inger hüngür hüngür ağladı, dudakları aralık, yüreği yanık. Uzun süre ve körü körüne ağladı, kederdeki o karşı koyulamaz sevinç ona güç verdi, neredeyse altında ezildi.

Gece hareketsizdi, sert rüzgârın dışında. Inger ağlamış da ağlamıştı, öyle mutluydu ki ve şimdi Axel'in saçlarını tarıyordu. Ağlaması sürüyordu, ama kahkahaların arasından ağlıyordu şimdi. Axel'in saçları buz gibiydi, kafasıysa tarladaki bir köşe taşı gibi sopsoğuktu.

Saçların toprak ve kum içinde, dedi Inger sevinç gözyaşlarıyla. Avuçlarında da çakıl taşları var.

Axel cansız ellerini ters çevirdi ve düşünceye daldı. Evet, ağzı toprak içindeydi.

Nasıl da buz gibisin! diye feryat etti Inger ve vücudunu baştan aşağı ürperten soğuktan sesi kısıldı. Halinden hoşnuttu, ağladı, kahkaha attı, hıçkırık tuttu. Öyle de mazlum tarıyordu ki Axel'in saçlarını, genç adam alnını sevdiğine doğru eğdi.

Gece hareketsizdi, Kuzeyden yayılan sarı ışık pencerelerin üzerinde ışıyordu. Rüzgâr dışarıda ninni söylüyordu.

Söylesene, mezarının içi nasıl bir yer, toprağın altı nasıl? diye sordu Inger, korku ve kaygı kokan sevecen bir sesle. Müşfik gecenin ortasında, o

aydınlık odada birlikte öyle mutlu oturuyorlardı ki. Ve sonra neden tabutunu yanına aldın?

Aldım, çünkü almazsam evsiz barksız kalırım, o benim evim, diye cevap verdi Axel içtenlikle. Mezarımdan memnunum. Sen teselli bulunca ben memnun oluyorum, Inger. Sen şarkı söylerken, herşeyi unutuyorum. Evet, tabutum güllerle dolu, karanlık gökkubbenin altında, güllerin üzerinde uyuyorum. Toprakta istirahat etmek harikulade. Ve sonra sen odanda cıvıl cıvıl şarkı söylerken ve mutluyken.

O zaman izin ver seninle geleyim! diye yalvardı Inger, gözyaşı tufanı içinde, bırak ben de seninle birlikte toprağa gireyim.

Sen acı çekip kederlenince, Inger, tabutum pıthı kanla dolup taşıyor! O zaman da mezarın içi korkunç oluyor. Sevgili Inger, neden bana hasret duyuyorsun? Ölüler toprakta kalmalı, benim için neden gözyaşı döküyorsun, ben ölüyüm, beni neden seviyorsun?

Axel bunları tüm hoşgörüsüyle söyledi, ama bir mesel kadar da etkiliydi. Akıl hafsala almayacak kadar bilgeleşmişti Axel, tekrardan geriye sarılamaz deneyimlerin etkisiyle sesi paslanmıştı.

Beni öpmeyecek misin? diye fısıldadı Inger, ancak işitilebilecek kadar bir sesle, yavaşça ve tir tir titreyerek ona biraz daha yaklaştı. Axel kıpırdamadı. Inger onu ısıtmak istedi, yüreğini yüreğine dayadı ısıtmak için, ona şefkat göstermek için çabaladı. Fakat Axel hayatta değildi. Inger, kendinden geçmiş olabileceğini düşündü, adıyla çağırdı onu, ürkekçe. Ama Axel gözleri açık öylece yattı. Öylece gözleri açık yattı.

Ve gece aktı gitti.

Bak, şimdi bir horoz ötüyor, gün başlıyor, dedi Axel. Inger onu salıvermek istemedi.

Bak, şimdi gökyüzü aydınlanıyor, bütün ölüler toprağa dönüyor, dedi Axel ve huzursuzca kımıldandı. Fakat Inger başını onun ölü kalbinin üzerine yasladı.

Bak, şimdi de camlar kızıllaştı, güneş yakında doğacak, dedi Axel kekelercesine, cansız bir sesle, artık toprağa dönmeliyim.

Fakat Axel ondan ayrılıp gidince, Inger öyle yıkıldı ki, onun tembihlerini unuttu, üzüntü ve çaresizlikten ellerini ovuşturarak peşinden gitti ve karanlık ormanda ona yetişti. Hem onu izledi hem her adımda ağladı, ta ki

ormandan çıkıp, çıplak kumsala varana dek. O zaman Axel'in sararıp solduğunu fark etti. Ağzından kan ve su boşanıyordu.

Beni de yanına al, diye yalvardı keder, ümitsizlik, dehşet içinde ve Axel onu yanına aldı, pırıl pırıl dalgalanan Sundet boğazının üzerinden geçtiler. Fundalıklardan ilerlerken, doğularında gökyüzü kızıla büründü.

Ve sonra mezarlığa geldiklerinde, güneş birden ortaya çıktı. Inger tan vaktinin aydınlığında Axel'in gözlerinin çözündüğünü gördü, yanaklarının kemiklerinden ayrılıp eridini gördü. Çıplak ayakları, toprağın dehşetinden un ufak oldu.

Bundan böyle katiyen benim için ağlama! dedi Axel can sevgilisine, sesi yorgundu ve soğuktan titriyordu.

Benim için bir daha ağlama! diye yalvardı ve tembihledi Axel. Fakat Inger onu salıveremedi.

Axel sessizce güldü.

Biraz öylece durdu, eziklik içinde, kararlılık içinde.

61 *Batıl inanca göre (Danimarka, 16.-17.yy) ölüm ve belaya delalet eden üç bacaklı (ve başsız) at şeklindeki doğaüstü yaratık. Modern fantastik edebiyatta da sık kullanılan bir figür. ç.n*

KIŞ

Gökyüzüne bak, dedi, derin bir şefkatle, gülerek, evet ya ve hasretle de. Yorgunluktan ve toprağa hasretinden artık tükenmişti. Bak, nasıl da ışıl ışıl, mutluluk dolu bir gece!

Inger yukarıya, solgun yıldızlara doğru baktı. Ve ölü adam toprağın içine kayıp gitti. Inger onu bir daha görmedi.

Eve tekrardan dönüş

Başında bir hacı külahı ve boynunda da bir kordonun ucunda sallanan midye kabuğuyla, yaşlı bir adam Graabølle'nin güneyindeki tepelerin başına vardı; kollarını asasının etrafında kavuşturdu ve biraz öylece durup önünde uzanan vadiyi, fiyortun kolunu ve tepecikleri seyretti. Bu adam Mikkel Thøgersen'di.

Tekrar eve dönüyordu. Yöre hiç değişmemişti, fakat ona sanki zemin daha bir düzleşmiş, aynı seviyeye gelmiş gibi geldi. Aylardan Eylül'dü, güneş daha bir solgun parlıyordu. Vadinin karşı tarafında, köyün orada serçeler ve sığırcıklar sürüler halinde uçuyordu tahıl yağınlarının etrafında. Aşağıda ırmağın fiyorta aktığı noktada Mikkel'in doğduğu yer vardı. Eski binanın yanında şimdi daha büyük, yeni bir bina da vardı. Ve eskiden ekip biçilmeyen alanlar şimdi tarla olmuştu, ta tepelerin yamacına kadar. Acaba Niels daha yaşıyor mu? diye düşündü Mikkel.

Evet, Niels hâlâ yaşıyordu da artık yaşını başını almış bir adamdı. Mikkel geldiğinde Niels evde yalnızdı, odada masanın başında oturuyordu, mahmur bir hali vardı, kır saçları saman ve kepek içindeydi, öğle uykusundan yeni kalkmıştı. Önündeki bira bardağının ağzı sinek kaynıyordu, Mikkel içeri girince vızıldayarak havaya kalktı hepsi.

Niels kardeşini haç giysileri içinde görünce usulca haç çıkardı. Yavaş yavaş hayreti uyandı ve giderek memnun oldu. Mikkel sessiz sakin oturdu, evdeki huzura saygıdan en alçak sesle konuştular.

Oğlanlar uyuyor, dedi Niels. Hoş geldin, kardeşim! Yorgun musun, evet öyle olmalısın - su ister misin? Şu kahrolası sinekler! Bir dakika.

Niels fıçıdan taze bira çekti ve yine oturup sohbete daldı. İçinden mutluluk taşıyordu, beklenmedik sorular ve yorumlar her zamanki o garip, kasık edasıyla karmakarışık dökülüyordu dudaklarından, ama gözleri, Mikkel'in geçmişten hatırladığına kıyasla daha canlı bakıyordu; tabii, uzun yıllardır burayı başına buyruk idare etmişti.

Evet, bizim ihtiyar göçüp gitti, senin ve benim babam, dedi birden Niels alçak sesle, aklından bu geçivermişti. Senin onu ziyaretinin üzerinden çok hafta da geçmemişti onu yolcu ettiğimizde. On iki yıl olmuştur şimdi. Evet, çok yaşlanmıştı.

Mikkel sesini çıkarmadı. Sinekler vızıl vızıl dolaşıp duruyordu pislik içindeki masanın üzerinde. Neredeyse senin bir daha bu kapıdan içeri girmeyeceğine kanaat getirmiştim, diyerek güldü Niels, gözlerini Mikkel'inkilerden kaçırarak. Fakat sonra birden Mikkel'in yüzüne baktı müteessirce: senle ben de bir gün yaşlanacağız.

Mikkel dalgın yüzünü havaya kaldırıp başını salladı.

Niels sonra bir alay şeyden bahsetti, gitgide canlanmıştı. En nihayet ayağa kalkıp ekledi:

Ama işte geldin, buradasın, Mikkel! Bu güzel günü kutlamalıyız. Ötekilere de bir haber vereyim.

Niels kapının dışındaki taşlıkta durdu ve neşeli bir sesle oğullarına seslendi, üç isim: Anders, Thøger ve Jens. Mikkel içeride odada oturdu, etrafına bakındı, yorgun bacaklarını kımıldattı. Tamam, oldu, diyen sesleri çınladı ambarda palas pandıras uyandırılan oğlanların. İçlerinden birisi yarı uykuda epey süre feryat etti, çok korkmuştu ve Mikkel, Niels'in taşlıkta kıkır kıkır güldüğünü işitti. Tam o sırada mutfak tarafına bakan kapı açıldı ve Niels'in karısı içeri girdi. Oğlanlar da birer birer gözüktüler, her birinin gözleri fal taşı gibi açıldı bankın üzerinde oturan hacıyı görünce. Üçü de dalyan gibiydi.

Bakın, bu bey sizin amcanız! dedi Niels keyifle. Mikkel karşısındaki genç yüzleri inceledi ve her birinde de aileye özel nitelikler keşfetti.

Masaya yemek geldi, Mikkel yerken bütün aile etrafında oturdu. Niels, misafirini coşkuyla seyrediyordu, iştahını kaybetmemiş olmasına sevinmişti; karısıyla oğulları kibarca mesafeli duruyor olsa da, Mikkel'i derin ve iyi niyetli bir merakla aralıksız gözlüyorlardı. Mikkel bir yandan yemek yiyor bir yandan da Niels'in sorularını bir bir cevaplıyordu.

O koca midye de ne anlamına geliyordu?

O, Kudüs'ten, dedi Mikkel. İnsanlar yolda bize ne veriyorsa, onun içinden yerdik.

Ya, demek öyle. Niel sustu, şöyle bir düşündü, kardeşine aynı anda hem utangaç ve şefkatli bir bakış fırlattı, bir şey soracak gibi oldu, ama vazgeçti, kafası aklının hiç ermediği bir şeye kaymıştı. Bir iki dakika sessizce, düşünceler içinde oturdu.

Evet. Herhalde artık bir müddet burada yanımızda kalırsın. Bize anlatacağın çok şey olmalı, senin gibi bir sürü şey görmüş biri!

Niels gözlerini tam karşıya, boşluğa dikmişti. Sırtını birden dikleştirip duvara sertçe yasladı:

Buralarda da bir şeyler oluyor ya, bu havalide yani, dedi alçak bir sesle, senin kulağına da çalınmıştır belki?

Mikkel kafasını tabağından kaldırdı ve iki yana salladı. Ama Niels'in yüzündeki ifadeden, bu konunun daha sonra açılacağı anlaşılıyordu. Ötekiler, Niels'in neye değindiğini biliyordu, karısı yüzünde bir korku ifadesiyle, başını hemen öne eğdi, Thøger, oğlanların en büyüğü, her an patlamaya hazırmış gibi kasılıp alarma geçti.

Öğleden sonra, Niels'le Mikkel birlikte çıkıp çiftliği gezdiler. Niels artık demircilik yapmıyordu. Toprak satın almış ve ziraata başlamıştı, şimdi büyük bir çiftlik sahibiydi. Adı Elkærgaarden'di, ırmak civarındaki çiftliklerin en büyüğüydü. Bir ara tarlaların ortasında durmuş bakınırlarken, Niels'in birden eli ayağı titriyormuş gibi olduysa da kendisini çabucak toparladı. Yerdeki anızların arasından kuru bir ot parçası aldı ve Mikkel'i dehşete düşüren bir soğukkanlılıkla konuşmaya başladı:

Savaş çıkmak üzere ve çıksın da istiyoruz, dedi. Durdu, nefesini tuttu ve birkaç kerede burnundan dışarı saldı. Sonra gayet sakince devam etti:

Evet, herhalde sen neler olup bittiğinin farkında değilsin, uzun zamandır ülke dışındaydın. Evet, savaş istiyoruz, artık bizim havalidekiler de istiyor, bak dinle...

Ve Niels neler olup bittiğini anlattı. Ülkede uzun süredir kıyamet kopuyordu. Asiller, kralı Sønderborg kalesinde gözaltında tutuyordu, Ama şimdi ülkenin her yanındaki köylüler Kral Christiern serbest bırakılsın istiyordu. Aksi takdirde dizginleri kendi ellerine alacaklardı vendsyssel[62] köylüleri bunda epeydir kararlıdı ve Salling'de de köylüler birleşmeye başlamıştı.

Fakat biz Himmerland’lılar en arkadan gelmek istemiyoruz, diye izah etti Niels, kendine zor hâkim oluyordu. Baltaları bilemeye başladık bile.

Niels elini hızla gözlerinin önünden geçirdi, sanki içlerinden ateş fışkırıyordu ve gürültüyle boğazını temizledi.

Hadi, gel, bak sana ne göstereceğim!

Niels önden eve doğru gitti ve Mikkel’i ufak demir atölyesine götürdü, içeride herşey aynen Thøger’in zamanında olduğu gibi duruyordu.

Son zamanlarda çok meşguldük, dedi Niels fısıltı gibi bir sesle, Anders de Thøger de usta çekiç kullanır. Epey insanın tırpanını hale yola koyduk burada. Tabii kendimize de bir şeyler yapacak fırsatımız oldu, bak şimdi!

Niels köşeden yeni dövülmüş koca bir balta getirdi. Gıcır gıcır baltanın ağzı gökkuşağı renklerinde parlıyordu.

Bundan bir sürü yaptık, dedi Niels usulca. Sonra uzanıp başka bir tane aldı.

Bak, bu da benimki, tanıdın mı? Evet ya, yeni çelik kapladım.

Mikkel baltayı tanımıştı, babasının baltasıydı, hatırladığı kadarıyla.

İhtiyar onu hiç yanından ayırmazdı, dedi Niels. Büyükbabamızın elindeymiş de, onu Han havalisindeki Aagaard çayırlığında ölü bulduklarında. Doksan üç yıl önce. Köylülerin savaşta paramparça edildiği günler. Bunları şimdi unutmamamız lazım.

Anders, Thøger, Jens! diye bağırdı Niels, tuhaf kaçan otoriter bir sesle. Ve üç uzun boylu genç neredeyse anında karşısında belirdi. O zaman Niels alelade kafasını kaldırdı ve elini atalarından yadigâr baltanın üzerine dayadı. Oğulları etrafında durup, yüzlerinde gergin bir ifadeyle babalarına baktı. O birşey demedi, ama onlar onu anladı.

Mikkel gözlerini indirdi. Cengâver yürekli kardeşine bakmak içinden gelmiyordu. Bu hal ona yakışmıyordu, oun hesabına sanki buruk bir utanç duymuştu Sonra babasını hatırladı, o daha yüce gönüllü bir insandı.

Sonraki günler zarfında, ellerinde şu veya bu alet edevatla, Niels Elkær’in kapısını çalan çok kişi oldu, hepsi de elindekini savaş aletine çevirtmek istiyordu. Ve bu arada bir sürü şey konuşuldu, uzun uzun, zaman zaman bağıra çağıra, lakin genel olarak soğukkanlı ve olacakların baskısı altında ezik ve tedirgin; Mikkel, havali halkı arasında Niels’in sözünün epey geçtiği izlenimini edindi. Fakat Graabølle’de yaşayan Søren Brok adlı

biri daha vardı ki, yörenin asıl meşru lideri de oydu. İhtiyar Thøger’n zamanında olsaydı, bu mevkii ondan başkasının olamazdı ya.

Huzursuzluk hızla arttı. Artık her allahın günü gün, yoldan rüzgâr gibi geçip giden yapyabancı bir atlıya rastlamak mümkündü ve sık sık hiç tanımadık köylülere de rastlıyordu insan ortalıkta. Ve zaman böyle geçti, Eylül ayı çıkana kadar.

Sana başka giysiler bulmamız hiç zor değil aslında, dedi Niels bir gün Mikkel’e, uzun zamandır kafasını kurcalayan şeyi yine patavatsızca söyleyivermişti. Mikkel gülümsedi.

Eğer bize katılmak istiyorsan. Niels elindeki tam takım cengâver giysilerini ona doğru uzattı.

Hayır, Niels, dedi Mikkel sert ve kesin bir dille. Hayır, ben zamanında yeterince savaştım, beni hiç ilgilendirmeyen yerlerde geçmiş bile olsa. Artık yoruldum. Ben askerliğe başladığımda çocuk olanlar şimdi koca adam oldu. Hayır, eğer krala faydam dokunacaksa bunu başka yoldan yaparım. Fakat belki benim burada kalıp olanları kenardan izlememe müsaade edersin.

Niels başını öne arkaya salladı, hayal kırıklığıyla ama anlayışla.

Birkaç gün epey sakin geçti. Herkes hazırdı ve herkes savaşın dışarıdan gelmesini bekliyor, böyle olacağını hissediyordu. Ama hiç kimsenin nasıl geleceği hakkında doğru dürüst bir fikri yoktu. Niels ince telli, demir grisi saçlarını her gün, merasime gidecekmiş gibi, suyla ıslatarak tarıyordu. Çiftlikte çok gerekli şeyler dışında bir iş yapılmıyordu. Oğlanlar ekseriya evde değildi, diğer gençlerle beraber Graabølle’deydiler. Niels’in karısı bankta bütün gün heykel gibi dimdik oturup çorap örüyordu, sanki nefes almıyordu.

Bu birkaç gün zarfında, Niels’le Mikkel bol bol babalarından konuştu. Niels çiftlikteki ufak işlerle meşgul oldu ve ihtiyar Thøger’le olan hatıralarını yâd etti. Mikkel, üzerinde beyaz hacı cüppesiyle yanında yürüdü ve ondan, eski günlere ait ufak tefek hadiselerin tam detaylı hikâyelerini dinledi. Niels bir başlaya görsün, cıvıl cıvıl anlatırdı, kendine has bir havayla ve her küçük hikâye Mikkel’in hayal gücünü besledi. Kendisi hemen hiç ağzını açmadı.

Sonra son gün, Niels, anlaşılan Mikkel’i şahsen ilgilendirdiği için, ona bahsetmeyi mümkün mertebe geciktirdiği bir konuyu açtı. İki yıl kadar

önceydi, Salling'den garip bir çift buraya gelip Mikkel'i sormuştu. Biri orta yaşlı, bira düşkünü bir sokak çalgıcısıydı, adı Jakob'du, öbürü de yanında getirdiği sağır dilsiz bir kız çocuğu; öyle de mini minnacık, hastalıklı bir şeydi ki. Jakob, kızı hiç kimse istemediği için kendisi himayesine aldığını söylemişti. Inger adında bir genç kadınla, muhtemelen kibar sınıfından bir adamın kızıydı. Adamın adı Axel'di, adam bir cinayete kurban gitmişti, Grabølle mezarlığında yattığı söyleniyordu. Jakob şimdi kıza, ailesini bulmada yardım ediyordu, kızın bakımını ondan devralsınlar diye. Mikkel'i neden aradıklarına gelince...

Niels hikâyesini burada kesti ve kardeşine bir baktı, onu duyacağı şeye hazırlamak istiyormuş gibi bir hali vardı.

Evet, Ane Mette ölmüş, dedi sonra yavaşça.

Mikkel kıpırdamadı. Tokat yemiş gibi olmuştu. Fakat sanki yıllardır duymayı beklediği bir şey olmalıydı ki, acıtmadı. Ya hep *bilmişti*, ya da şuurunun bu kısmı derin bir uykuya dalmıştı.

Evet, diye devam etti Niels nihayet, uzun zaman önce olup bitmiş bir şeydi. Öleli yıllar olmuştu. Ama bu sokak çalgıcısının niçin ta buralara kadar geldiğini söyleyeyim sana. Adam dedi ki, adı Inger olan o genç kadın, Ane Mette'nin senden olan kızıymış. Yani sen Jakob'un yanındaki o minnacık kızın dedesiymişsin. Kızı Ide diye çağırıyordu. Burada birkaç gün kaldılar, sonra yola devam ettiler, ama nereye bilmiyorum.

Niels sustu ve Mikkel'in kendini toparlamasına vakit tanıdı. Mikkel bir şey söylemeyince anlatmaya devam etti:

Yani senin anlayacağın, Kvorne'li Steffen, Inger'i, yani üvey kızını, oldum olası bir türlü sevememiş, her ihtiyacını öz babasıymış gibi, gerektiği şekilde karşılasa bile. Kızcağızın sonu feci olmuş; Inger'in evlendiği adam - ki kim olduğunu bilen yoktu - ölmüş, evet, öyle olmuş herhalde...

Niels sustu ve tekrar devam edebilmek için birkaç kere derin nefes alması gerekti:

Birbirlerine kavuşmalarına çok az kala ölmüş, tam Ide'yi doğururken. Ane Mette de ölünce, Steffen bir de onun ailesine bakmak istememiş. İşte Jakob da o zaman Ide'nin bakımını üzerine almış.

Niels sustu.

Bir harekete geçilsin de, o zaman Steffen'i de, oğullarını da göreceğiz bakalım, dedi Niels biraz sonra, düşünceleri başka yerlere kaymıştı. Ane Mette'en altı oğul sahibi oldu, kızları da cabası, hepsi de alimallah güçlü kuvvetlidir oğlanların, benimkilerle aynı yaştalar.

Niels bütün bunları anlattığında, çayırlıktaydılar. Karanlık çökmüştü. Şimdi ikisi de daha uzun fasılalarla susuyordu. Mikkel kafasını kukuletasının altına saklamış yürüyordu. Niels çayırın ilerisindeki koyunların yerini değiştirmeye gitmişti. Mikkel'in yanında dönünce de hiç sesini çıkarmadı, bir şey demek istiyordu, ama baklayı bir türlü ağzından çıkaramıyordu.

Ne diyecektin, Niels? diye sordu Mikkel tatlı bir sesle.

Kulağıma bir şey çalındı da, dedi Niels zar zor, kekeleye kekeleye. Tabii eğer doğruysa - evet, beni de ilgilendirmez ya. Yine de söylemek istiyorum, bakarsın birbirimizi bir daha göremeyiz. Grabølleliler diyor ki, Axel'i öldüren senmişsin - yani kendi damadını demek oluyor bu - parasına el koymak için. Her halukârda, o sıralarda bu havalideydin, ama ben seni görmedimdi, bize uğramadındı. Dedikleri doğru mu, Mikkel?

Evet, diye cevap verdi Mikkel, Niels'in ta çocukluklarından beri iyi tanıdığı ve şimdi bile hemen baş eğdiği o soğukkanlı ve isyankâr eda vardı üzerinde.

O zaman geçerli bir nedenin de vardı elbet, dedi Niels, rahat ve sakin konuşuyordu. Ne olup bittiğini kurcalamaya niyetim yok da yine de buralara kadar gelmişken buraya bir uğramadan geçmemeliydin. Benim ve benim gibilerin anlaması zor olan çok şey var. Gel eve gidelim de bizim hanım akşam yemeği için neler yapmış bakalım.

Kapkaranlık evin tam önüne geldiklerinde, Niels alelacele fısıldadı:

Şayet benden uzun yaşarsan, Mikkel, buraya göz kulak olursun, değil mi?

Evet, dedi Mikkel bitkin bir sesle. İçeri girdiler.

Kırmızı horoz

Aynı gece Graabølle'liler ta ileride Salling civarındaki malikânelerin alev alev yandığını gördü.

Fakat kendi hesaplarına nasıl harekete etmeleri gerektiğini hâlâ bir türlü bilemiyorlardı. Gece yarısı olunca fiyortta hareket eden meşaleler fark ettiler ve bir saat kadar sonra da Salling'li köylüleri getiren üç koca mavna Hvalpsund'a yanaştı. Silahlı köylüler naralar atarak karaya indi, kahkahalar, şarkılar gırla gidiyordu, çoğunun kafası dumanlıydı. Ama Himmerlandli köylüler, kendilerine benzeyen basit halktan insanların, ipinden kurtulmuş hayvanlar gibi öğürüp böğürdüğünü duyunca, onların da kanı damarlarında kaynamaya başladı.

Kapkaranlık sahil insan kaynıyor, bir patırtı bir kıyamettir gidiyordu. Sallingli köylülerin başındaki Kvorne'li Steffen, Søren Brok'la görüştü ve kimse daha ne olduğunu anlamadan, kalabalık hareket etmeye başladı. İki güruh şimdi bir araya gelmiş, tek kol halinde karanın içine doğru akıyordu.

Mikkel çiftlikte kalmıştı. Ondan başka bir de Niels'in karısı oradaydı, ama kadın yatağından kalkmadan ağlayıp duruyordu. Mikkel dışarıda tepenin başında vaziyet aldı. Salling istikametinde dört yerden yükselen alevler bir alazlanıp bir yatışıyordu ama birinde yangın kontroldan çıkmıştı, dev alevler ta fiyortun üzerine kadar uzanıyordu. Mikkel, daha yukarıda Graabølle'deki yapıların batıya bakan beyaz cephelerinin yangınlardan yansıyan ışıkta nasıl meydana çıktığını görüyordu. Yoksa sessiz sakin bir geceydi de, yalnız tabiatta sanki bir tür gaddarlık baş göstermişti, suları ve bulutları saran kızıllık korku vericiydi. Gece boyunca ortaya dökülecek daha çok gizli hesap vardı, kan ve vahşetle.

Güruhun sesi soluğu kesilmişti, ama Mikkel onların ne kadar uzaklaştığını algılayabiliyordu. Bir saat kadar sonra Moholm'a yaklaşacağını hesap edebiliyordu. Bir kulağı malikânedeydi, ama hiç bir ses işitmedi. On dakika sonra, malikânenin bulunduğu yerde, ufacık kan kırmızısı bir ışık noktası gözüne çarptı. Hızla büyüdü, koskoca bir alev dalgası yükseldi havaya kıvrıla kıvrıla. Ve çok geçmeden, pencerelerden dışarı fışkıran çıplak alevleri fark etti, malikâne sanki içten aydınlanıyordu ve sonra kalın, yeşilimsi sarı bir duman boşandı gecenin içine. Ama hâlâ tek ses işitilmiyordu.

Mikkel yere oturdu, zaman sanki durmuş gibiydi. Az sonra uyku bastırdı, eve gitti, oturma odasındaki banka uzandı. Uyandığında şafak söküyordu. Niels'in karısı hâlâ yatakta, yorganın altında ağlıyordu. Mikkel yine tepeye

çıkıp bir baktı, Moholm hemen hemen tamamen yanıp kül olmuştu. Topraktan kesif bir duman çıkıyordu ve sanki pas kırmızısı renkte, ışıktan bir haleyle çevriliydi enkazın etrafı. Dumanların arasında kapkara duvar kalıntıları seçiliyordu. Gün doğuşundan tam önceki o sakin, hareketsiz dakikalardı. Duman ırmak yatağının ve vadinin üzerine yayılmıştı, ağır ağır batıya doğru kayıyordu. Ve yanık kokusu Mikkel'in burnuna geldiğinde yangın mıntıkasındaki cehennem sıcağını hissetti, sanki kalbi küt küt atmaya başladı.

Fakat tam başını çevirirken, biraz daha kuzeyde, yeni ve büyük bir yangın daha fark etti. Stenerslev'deki malikâne olmalıydı. Seher vaktinin alacakaranlığının içinden fışkıran alevler, bembeyaz ve sanki hayal meyal görünüyordu; dumanlar yangın sahasının üzerinden, bir tekerlek gibi döne dolaşa, dura kalka gökyüzüne çıkıyordu.

Şimdi güneş çıkmıştı. Mikkel aşağıdaki ırmakta, sineklerin peşinde sudan dışarı fırlayıp duran balıkları duyabiliyordu.

Yarım saat sonra Jens, Niels'in en küçük oğlu, eve döndü. Mikkel onun çayırların üzerinden koşarak geldiğini ta uzaktan fark etmişti, hiç durmadan koşuyordu. Çiftliğe vardığında dudakları öyle kurumuştu ki, dişlerinin üzerinden birleştiremedi, göğsü körük gibi inip kalkıyordu, hemen pınara seğirtti ve doğruca yalağın içine daldırdı başını. Tekrar bir kaldırdığında, Mikkel oğlanın gözlerindeki ifadeden, kan görmenin dehşetinden kendini kaybetmiş halde olduğunu anladı.

Baban nerede? diye sordu Mikkel sertçe.

Güvende, diye cevapladı Jens. Bunu hemen anneme haber vermeliyim.

Panik halindeydi. Mikkel oğlandan akla uygun bir bilgi alamadı. Jens suratını yine yalağa dayadı.

Eh o zaman artık annene göz kulak olabilirsin, dedi Mikkel azarlar gibi ve hemen sonra da ırmak boyundan alelacele Moholm'a doğru yola koyuldu.

Oraya vardığında, köylüler malikâneyi çoktan terketmişti. Sadece bir avuç kadar insan, yanan binalardan kurtarılan eşyaların etrafında dolanıp bakınıyordu. Mikkel içlerinden birini tanıdı, o havalidendi, ona ne olup bittiğini sordu. Ve adam hiç umursamazcasına, baştan savma cevapladı. Evet, malikâneyi ateşe vermişlerdi, kendinin de pekâlâ görebildiği gibi, ama

eğlence kısa sürmüştü. Diğerleri şimdi Stenerlev’i ateşe vermekle meşguldü. Oradan geri döndüklerinde, hepsini ziyafet bekliyordu. Adam dışarı taşınmış küme küme et yığınlarını ve bira fıçılarını işaret etti. Hâlâ için için yanan bina enkazının etrafina dayanılmaz bir sıcaklık hâkimdi.

Malikâne halkından hiçkimse karşı koymadı mı? diye sordu Mikkel.

Evet, koymuşlardı tabii... Malikânenin sahibi neler olacağının epeydir farkındaydı, onun için bayağı adam toplamıştı etrafına. Ama dövüş uzun sürmemişti, köylüler çoğunluktaydı, içeri girmek çocuk oyuncağıydı, müstahkem bir yapı değildi. Otte Iversen’la bir oğlunun ve bir yığın çiftlik işçisinin hemen işini bitirmişlerdi. Malikâne sakinlerinin geri kalanı kaçmayı başarmıştı. Köylüler bir düzine civarında adam kaybetmişti, bir sürü insan kıtır kıtır doğranmıştı. Kvorneli Steffen daha iç bahçeye ayak basar basmız vurulmuştu.

Mikkel etrafına bakındı. Adamlardan biri yerden kurşun topluyordu. Kızgın damdan eriyip akmış, çimenlerin üzerinde sertleşmişti, hâlâ ateş gibiydi, adam sövüp sayarak parmaklarını üflüyordu. Adamların diğerleri de yakıp yok ettikleri malikâneden geride kalan ıvır zıvırı toplayıp bağırlarına basmakla meşguldü.

Cesetleri nereye koydunuz? diye sordu Mikkel.

Bostanda yatıyorlar, dedi adamlardan biri lakaytça. Søren Brok geri dönünce oradan alıp atacağız.

Mikkel, üzerinden dumanlar çıkan kızgın duvarın yanından geçip bahçeye girdi ve elma ağaçlarının altında, çimenlere sıra sıra yatırılmış bir alay cesetle karşılaştı. Dikkatlice yerleştirilmişlerdi, bir tarafta köylüler, diğer tarafta malikâne sahibiyle adamları. Mikkel, Kvorneli Steffen haricinde köylülerin hiçbirini tanımıyordu. Aralarında çok şişman bir adam vardı, yeleğinin düğmeleri gümüştendi, sıranın ta öbür ucunda yatıyordu. Ondan birkaç adım beride Otte Iversen vardı, genç oğlu hemen yanı başındaydı. İkisinin de kafaları vurarak ezilmişti. Mikkel gençlik günlerinin düşmanını orada o halde görünce yüreği sızladı. Her şeyin zamanla birlikte göçüp gittiğini düşündü, geriye bir şey kalmıyordu. Steffen ve Otte Iversen’in arasına, çimenlere oturdu. Evet, cansız yatıyorlardı, ateş gibi kıpkırmızı yaralar içinde. Şişman çiftçinin çenesi boynuna çökmüş, karnı bir yana sarkmıştı; biri gelip gözlerini kapamış olmalıydı. Fakat Otte

Iversen'in gözkapakları açıktı, gözlerinin akı dışarı uğramıştı. Saçları olduğu gibi dökülmüştü, sakalı da bembeyazdı. Ölü haldeyken bile, hayat tecrübelerinin yüzünde bıraktığı derin çizgilerde buruk bir hoşnutsuzluk okunuyordu. Tam yanında, cansız kolunun altında oğullarından biri yatıyordu, alnından ve saçlarından geriye kan deryası içinde şekilsiz bir kütle kalmıştı; ufak bir bıyığı vardı, tıpkı Otte Iversen'in gençliğinde bıraktığı gibi.

Üçümüz birden şimdi buradayız, Ane Mette, diye düşündü Mikkel. Ağzı açıldı, ama tek ses çıkmadı, çimenlerin üzerinde soluksuzluktan boğulan bir balık gibi. Artık hepimiz bir aradayız - sevdalandığın, sana sevdalanan ve evlendiğin adam. Ane Mette, buyur, erkeklerin işte burada!

62 *Vendsyssel, Salling, Himmerland: Jylland yarımadasının kuzey kısmındaki yerleşim bölgeleri (eski eyaletler). ç.n.*

Yenilgi

Gece geç vakit Niels, yanında Thøger ve Anders'le eve döndü. Üstleri başları toz toprak ve kir içindeydi; ihtiyarlığa çoktan merdiven dayamış Niels kendini zor taşıyordu. Moholm ve Stenerslev'den sonra gidip, daha doğudaki bir malikâneyi de ateşe vermişlerdi. Ama Niels olanlardan memnun değildi. Kendini bankın üzerine atıp Mikkel'e anlatmaya başladı.

Durum hoşuma gitmiyor, dedi keyifsizce. Sallingliler olmasaydı Moholm'a dokunmazdık. Salling'de her şeyi ilk başlatanın biz Himmerlandliler olduğunu söylüyorlar. Evet, bizim toprak beyi de[63] zaten pek matah biri değildi ama ben yine de masum bir insanı öldürdüklerini düşünüyorum. Orası Steffen'in de sonu oldu! Ah, çok gaddarca giriştik işe, baltayla kimi biçtiğimin bile farkında değildim. Stenerslev'in toprak beyi domuz gibi bağırıyordu onu öldürürlerken. Fakat bu işe artık bir kere başladık, bunu inkâr edemeyiz, devam etmek zorundayız. Yarın kuzeye gidip Vendsyssellilere katılacağız. Evet, hâlbuki ben savaşın daha farklı bir şey olduğunu düşünürdüm, inan öyle.

Ertesi gün yola çıktılar, Mikkel de onlarla gitti. Jens, annesine ve çiftliğe göz kulak olmak için geride kaldı. Burada kafaları dinç olacaktır, dedi Niels, etraftaki toprak beyleri öldürüldüğüne göre - yani her şeye rağmen böylesi belki de daha iyi oldu.

Ve sonunda Jylland'daki köylülerin hepsi seferber oldu. Zaman çıldırdı. On dört gün geçti ve güruh bir orayı bir burayı dolaştı, yaktı yıktı, alem yaptı ve neredeyse ne yaptığını bilmez hale geldi. Köylü halk yerinden yurdundan koparılıp yabancı bir yere savrulursa, bu yalnız sorun yaratır. Onlar kendi halinde, kendi yolunda yaşamayı bilir. Herkes birbirini tanıdığı sürece aralarında bir tür birlik duygusu vardır, ama farklı havalilerin köylüleri hepten yarı düşmandır birbirine. Ve sonra iki farklı güruh bir liderin altında bir araya gelir de, güruhlardan biri o lidere hiç güvenmiyorsa, o zaman liderler de kendi aralarında anlaşamaz. Onların ta baştan yoksun oldukları şey bir liderdi. Kuzey Jylland'ın bütün köylü güruhları bir araya

geldi ve komutayı Skipper Klement aldı. Svenstrup'un dışında toplandıklarında altı bin kişiydiler ve neredeyse bir o kadar da envai türlü silah. Asillerle burada karşı karşıya geldiler. Onlar sadece altı yüz kişiydi, ama tabii atlı ve ve zırhlıydılar. Zafer köylülerin oldu.

Mikkel Thøgersen o Ekim sabahı bir tepenin üzerinde durup asillerin bozguna uğratılışını seyretti. Güneş doğunca iki taraf birbirine doğru hareket etti. Aslında o kadar da göz doldurmuyorlardı. Uçsuz bucaksız arazinin üzerinden ve koca gökkubbenin altından birbirine doğru kayan farklı büyüklükte iki kara leke gibiydiler o kadar. Tabiatın umurunda bile değildi, gri bir sabahtı, toprak yağan yağmurdan sonra soğuktu. Mikkel alçak sıra tepelerin üzerinden ileriye doğru bakarken düşünmeden edemedi; tek baki olan topraktı, insan nesilleriyse üzerinden bir bulut gölgesi gibi geçip gidiyordu.

Sonra iki taraf birbiriyle kafa kafaya geldi. Asillerin sayısı çok azdı. Mikkel, o kadar uzaktan da olsa, köylülerin her bir atlının etrafını nasıl sürü gibi çevirdiğini ve adamı kelimenin tam anlamıyla yerinden alaşağı ettiğini görebiliyordu. Hava açık ve berraktı ve Mikkel, köylülerin darbeleri altında yerde debelenen asillerin zırhlarının altındaki giysilerden kalkan toz dumanı da seçebiliyordu. Çıkan gürültü patırtı arada sırada rüzgârın önünde Mikkel'in bulunduğu tepeye doğru savruluyor, baltalar asillerin zırhlarına inerken çıkan çatırtı kulaklarına kadar geliyordu. Fakat asiller de, en nihayet teslim olana kadar epey köylüyü vahşice katletti. Çarpışma giderek hızını kaybetti, sayılı arkebüzlerin yaylım ateşi hemen hemen dindi. Alt edilip yere serilen her bir asilin üzerine köylüler bulut gibi iniyordu şimdi, şekere üşüşen karasinekler gibi. Birçok asil atını sağa sola çevirip etrafta kaçacak bir delik arıyordu.

Mikkel'in olduğu tepenin eteğinde bir çiftçi kendi halinde tarla sürüyordu. Dövüşme sürdüğü sürece beygirlerini bir kere bile durdurmadı. Anlaşılan hem pulluğu hem seyri aynı anda rahatlıkla idare edebiliyordu.

Tahmin edilebileceği gibi asiller karşı koymaktan nihayet vazgeçti ve tam hız ülkenin güneyine doğru çekildi. Asaletlerine bu sefer pek güvenmişler, baltanın karşısında herkesin eşit olduğunu unutmuşlardı. Çok asil hayatını kaybetti bu mücadelede.

Fakat bu, Danimarkalı köylülerin savaşma haklarını kullanarak yapıp yapacakları son saldırıydı, çünkü bu son zaferleri oldu. İki ay sonra bu hak ellerinden alındı, kanun karşısında isyancı konumuna düşürüldüler ve yenilmiş oldular. Ve o günden sonra Danimarkalılar artık tek bir İskandinav ulusu değildi.

Hüzünlü bir gündü. Mikkel köylülerin Aalborg'u savunduklarını ve yenik düştüklerini gördü. Kış bastırmıştı, hava berbattı. Asillerin başında Johan Ranzau vardı, şimdi daha kalabalıklaşmışlardı, Ranzau Almanya'dan kendi paralı savaşçılarını ve piyade erlerini de getirmişti.

Ve merhametsizce işe giriştiler. Köylüler, Johan Ranzau'nun onlara karşı kullanacağı o modern ateşli silahları görünce korkuyla gözlerini kırpıştırdılar. Havada vınlayarak gelen her kurşun onların düşmanıydı; göremedikleri ve göğüsleyemedikleri bir düşman. Bu onları şaşkına çevirmişti, onlar erkek erkeğe dövüşerek savaş etmekten başka şey bilmiyordu. Babalarından da onlara bu tür stratejik ince hesaplar miras kalmamıştı. Dört gözle bekledileri göğüs göğüse çarpışmaya en nihayet sıra gelip de yumruklarını sıktıklarında artık iş işten geçmiş, savaş çoktan kaybedilmişti.

Durum ümitsizdi, ama köylüler, köpeklerin arasında kalmış porsuklar gibi ileriye fırladı, mücadelelerinin artık boşuna olduğunu sezince şevke gelmişlerdi. Öyle ki herbirinin gücü üç adamınkine bedeldi, ellerine geçirdikleri asillerin hepsini neredeyse un ufak ettiler ellerindeki tırpanlar ve saman bıçaklarıyla. Lakin çok geçmeden safları dağıldı. Etrafları sarılınca üzerlerine sanki bir soğukkanlılık gelmişti, işlerinin bittiğini anlamışlardı.

Ve sonunda, iki bin Vendsysselli, Limfjorden'in üzerinden geçip yuvasına kavuşamadı, hepsi oracıkta kıtır kıtır doğrandı. Deneyimli erbaşlar onları kıstırdılar ve asiller ayaklarının altına alıp çiğnediler. Hazır hepsi bir arada orta yere toplanmışken! Soylu fatihler onları öldürürken onlar tepindiler, çırpındılar, zehir gibi kış soğuğunun ortasında ağladılar, hıçkıra hıçkıra devrildiler karların içine, parçalanan kafalarıyla.

Geri kalan az bir kısmı ise çılgın gibi savundu kendisini, canhıraş feryatlar saldılar, dişlerini birbirine kenetleyip ağladılar, fakat kılıçlar tam tepelerinde duruyordu; demir ve kurşun, kuzu derisi giysilerini yırttı ve tir

tir titreyen vücutlarına saplandı, topuzlar ellerini kırıp hurdaya çevirdi, kukuletalarını yarıp kafalarını paramparça etti, burada merhamete yer yoktu, geride tek kişi kalmayana dek telef oldular.

Eğer Kral Christiern Stokholm'da asillerin cüzi bir kısmını değil de hepsini olduğu gibi öldürmüş olsaydı, sonradan, olanlara ağlayıp yakınacak onca insan olmazdı. Bu kanlı katliam nesiller boyunca sorgulana geldi, fakat Johan Ranzau'nun iki bin kişiyi Aalborg'da nasıl paramparça doğradığına dövünüp yakınan pek olmadı. Oysa orada köylüler öylesine un ufak edildiler ki, bu vicdansız kıyımın hikâyesi bile miras bırakılamazdı. Ve bu çatışmadan sonra Jylland'ın üzerine ezici bir sessizlik çöktü.

Graabøllelilerden evine geri dönen pek olmadı. Niels Thøgersen Aalborg'da öldürüldü, en büyük oğlu daha Svenstrup'taki muharebede hayatını kaybetmişti. Mikkel kardeşinin cesedini Aalborg'un dışında buldu ve yüzünü toprakla örttü. Niels saygın biri olarak hayata veda etmişti, ama sırtına bir top güllesi yiyerek ölmüştü.

Ortanca oğlu Anders, Aalborg'dan eve döndüğünde getirmişti ölüm haberini, o da ihtiyarlamış, avurtları içine çökmüştü. Bundan sonra çiftliğinde serf olarak çalışacaktı, Moholm'un yeni toprak beyinin buyruğu altındaki bir derebeyi kölesiydi artık.

63 *Moholm malikanesinin sahibi. ç.n.*

Zaman

Zaman akıp geçti. Ve zaman çığrından çıktı. Günler her şeye hâkim oldu ve yıllar, bulaşıcı bir müsibet gibi insanoğlununkini aşan bir kudretle yayıldı dört bir yana. İnsanların azmederek başladığı şeyler yarım kaldı; ileride bir gün tamamlayabilecekilerini görür gibi oldukları şeyleri zaman fiyasko diye geriye, ayaklarının dibine savurdu. Her şey çoktan yılların ve günlerin gerisinde kalmıştı; ihtiyarlar onlardan hatırlayabildikleri şey diye söz etti. Zaman, ilk beceriksiz hamleleri yüzüstü bıraktı ve onlar, ancak güneş, ateşini ve külünü fırıl fırıl döne döne bir sonraki yüzyıla saçarken gerçekleşebildi. İnsanlar unutularak toprağa girdiler, fakat onların ilk hamleleri sonsuzluğa uzanan yolun kenarında sıradan dayanak taşları gibi ayakta kaldı. Onların öyküleri selin süpürüp geçtiği arazilere benzer, orada moloz yığınları ve çıplak kökleriyle kara ağaçlar tuz ve balçıktan kıraçlaşmış toprakları göz alabildiğine örter.

Gustav Trolle’ye gelince - o Øksnebjærg’deki çatışmada aldığı öldürücü yaralarla yere yığıldı. Ve toprağın üzerine serilip kaldı, üzerindeki zırhla, baştan aşağıya demir kaplı olarak; şuurunun, ıstırapla içsel bir mutluluk arasında gidip geldiğini hissediyordu. Orada ölümcül yaralar içinde yatarken, hayatı ve yaptığı işler gözlerinin önünden geçti ve bütün bunlardan sonra böylesi biçilip yere devrildiği için müthiş bir hiddete kapıldı; içine kabaran bir isyan duygusuyla, toprağın üzerinde bitkin ve perişan, son istirahat anının gelmesini dört gözle bekledi. Lakin böylesi bir sonun kendi başına bir anlam ve gayesi de vardı; birbirini takip edegelen bir sürü saçmalık ve çılgınlık böylece makûl bir şekilde nihayete ermiş oluyordu. Ve o yalnızca yapmadığı şeyler için pişmanlık duydu. Orada ihtiyar bir adam olarak yere serilmiş yatarken, başlangıca geri dönmüştü. Bir dava uğruna kendini yalnızlığa mahkûm etmişti ve de yalnızlık içinde son nefesini verdi. Hayatının katmanları içeriye geçicilik ve özlemden başka bir şey sokmaksızın üzerine kapandı. Onun bilinmez amaçlar uğruna kendini yalnızlığa mahkûm ettiği ve her canlıya düşmanlık beslediği

söylenebilirdi. Gustav Trølle kaderine yenik düştüğünü anladığında, tevekküldeki huzuru da en sonunda tatmış oldu ve öylece yattı kaldı, yüreği sıcak ve itaatkâr; ölümün nefesini hissedince de hayatında ilk kez baş eğdi.

Piskoposu kaldırıp taşıdıklarında, şuurunu çoktan kaybetmişti, bir daha da kazanamadı. Bir evde mahkûm gibi göz hapsinde tutularak yattı ve girip çıkanlar piskoposun kibirli kahkahalarını işitti; kıpkırmızı yanaklarıyla ve kinle büzülmüş dudaklarıyla tıpkı bir şeytan gibi yattığını gördü. Hezeyan geçiriyordu, ateş gibi yanan gözlerinde hüküm veren ve tehdit eden delici bir ifade vardı. Ölüm kalım mücadelesinden hemen önce onun kendini bilmeden hırlayıp sızlandığını duydular, dik kafalı bir çocuk gibi; bir gün boyunca hüngür hüngür ağlayarak öylece yattı, sonra hüngürtülerin arası giderek uzadı içindeki canlılık ve inat dindikçe. Bu mücadele iki gün sürdü. Sonra bir korku krizine kapıldı, ağzından köpükler boşandı ve beddualar yağdırdo gözlerinin önünde beliren hayallerin üzerine. Ve ölüm sancıları yakasına yapışınca kol ve bacakları bir kasıldı, bir çelik yay gibi gerildi ve bu sancı ataklarının arasında da boğum boğum olmuş, taş gibi sertleşmiş vücuduyla öylece kaskatı yattı. En son gece acıları dindi ve avaz avaz hayıflanmaya başladı. Ve nihayet tüm kaslarını saran bir ihtilaç krizinin pençesinde çığlıklar atarak öldü.

Øksnebjærg çatışmasından sonra Fyn adasındaki direnç de kırılmış oldu. Şimdi geriye, can ve mallarını Kral Christiern’in uğruna feda etmeye hazır bir tek Sjælland adasındaki Danimarkalılar kalmıştı. Ama onlar da sonunda boyun eğince, Johan Ranzau bütün ülkeyi eline geçirmiş oldu. Her bir havaliyi binbir zahmetle almıştı, inatçı bir atı yerinden oynatabilmek için bacaklarına tek tek asılıp kaldırarak çekercesine. On yıl önce kralı yüzüstü bırakanlar şimdi onu tekrar tahtta görebilmek için gerekirse bu uğurda ölmeye hazırdı. Danimarkalılar bir zamanlar ne kadar kalleşlik sergilediyse, şimdi de bir o kadar dik başlılık sergiliyordu. Kopenhag bir yıl abluka altında kaldı. Son aylar zarfında şehir halkı, insanoğlu için mümkün olabilecek en derin sefilliğin içine düştü; ilk önce leş çöpçülerinin ve putperestlerin rezil yiyeceklerine muhtaç oldu, at, kedi ve köpek etine; daha sonra en ilkel vahşilerin yiyebileceği şeylere avuç açtı, sıçan ve karafatmalara ve en nihayet, canavarlar gibi leş ve çöple doyurdu karnını. Ağır kıtlık zamanlarında hep olduğu gibi süt bebekleri annelerin göğsünde

can verdi, bir sürü insan sokağın ortasında küt diye gitti. Ve şehri krala bıraktırabilmek için kendilerini tarif edilemeyecek kadar korkunç bir sefilliğe teslim eden bu insanların başına gelmedik eziyet ve mahrumiyet kalmasa da, bütün bunların saçmalığı ve beyhudeliği son kertesine erişebilsin diye de şehir en nihayet teslim oldu.

Kral Christiern'in çocukluk arkadaşı Ambrios Bogbinder, kralın davasına gösterdiği coşkulu desteği hiç esirgememiş olan bu insan, kendini zehirledi! İçinden taşan hayat enerjisi bir bumerang gibi havada geniş bir daire çizerek son hız yine kendine isabet etmişti.

Bir yıl sonra da Jens Andersen Beldenak, Lübeck'de sürgünde öldü. Son yıllarını sessiz sakin geçirmişti, zira üzerine ihtiyarlık çökmüştü, zaten kötürümdü de. Mahvetmediği kimse olmayan Jens Andersen'i de düşmanları eline geçirince o da en feci muamelelere hedef oldu. Karşı taraf hayvani intikam arzularını korkunç işkencelerle üzerinde sindire sindire tatmin ettiğinde, artık yaşlı başlı bir adamdı. Hayatının en güzel devresinde sağa sola yağdırdığı iğneleyici alay ve hakaretleri şimdi kendi bedeninde tecrübe ediyordu. Bu düşkün din adamını çırılçıplak soydular, bala buladılar ve güneşin altında karasineklerle sivrisineklere hedef tahtası yaptılar. Şu adama da bir bakın! Şu ruhani izbanduta, ihtiyarlığın soyup soğana çevirdiği şu adama, şimdi çırılçıplak halde haşerat sürüsünün ocağına düşmüş! Bu adam nüfuzlu bir piskopos ve asker, yorulmak bilmez bir öküz taciri, hedonist ve hukukçuydu! Bu adam bir okültist, kılıç topuzuna yerleştirdiği kutsal kitapla cin çıkaran bir büyücüydü! Ama zaman artık onu boşlamıştı, zaman onun hizmetinden çekilmişti. Bu enkaz yığını bir zamanlar boyun eğmez bir mantık adamı ve basiretsiz bir oyuncuydu. Şimdi hafif bir duman tüten yerde eskiden kudret ateşi yükseliyordu.

Jens Andersen, tabiatın üstün yeteneklerden mahrum bırakmadığı o serseri, teoloji ve hukuka gelince Danimarka'dan şimdiye kadar gelmiş geçmiş en bilge kafaya sahipti. Ve zamanın şartlarına göre de fevkalade bir estetti, yaşam tarzı ve felsefesi kısacık iki Latince dizede toparlanabilirdi. Bunlardan biri yavan bir mezar taşı yazısıydı. Diğeriyse cefalarının dökümünü içeren bir tomar cılız beyitti.

Lakin Jens Andersen'in cılız şiirleri doğruyu da söylerdi! İnsanlık tarihinin takırtılı iskeletine benzerdi. Bunlardan iki tanesi şöyle

takırdıyordu:

> Os, dentes, nares, genitalia, brachia dantur
> *Torturis, quibus adjunge manusque pedes.*[64]

Fakat kralı uzun yıllardır Sønderborg'da hapis yatıyordu. Aalborg muharebesinden bu yana da Mikkel Thøgersen, kralın hücre refakatçiliğini yapıyordu; bu hizmeti için yılda altı Lübeck markı alıyordu.

Mikkel, kralın hücre arkadaşlığı görevine gelmesiyle birlikte artık sakin bir hayat yaşama vaktinin de geldiğini düşünmüştü. Kaderinin kralınkine bağlı olduğunu ömrü boyunca hissetmişti. Yolları bir şekilde hep karşılaşmıştı. Mikkel kralına ne kadar yaklaştıysa, kral bir o ölçüde düşmüştü!

Mikkel'in, kralı daha on altı yaşında bir prensken Kopenhag'daki o zengin tacirin dükkânında görmesinin üzerinden kırk yıl geçmişti. O zamanlar saçları bordo şarabı rengindeydi ve elinin üstü de henüz düz ve kırışıksızdı. Şimdiyse saçları kış grisiydi, kafasının etrafında çalı gibi havaya kalkmıştı, terkedilmiş bir kuş yuvasına benziyordu ve bir deri bir kemik elleri kırışıklardan ve şişik damarlardan harita gibiydi.

64 *(Lat.) Herşey işkenceye tabidir: ağız, dişler, burun, cinsel organlar, kollar ve ilaveten eller ve ayaklar. ç.n.*

Jakob ve Ide

Kral ve Mikkel Thøgersen, Sønderborg kalesinin surlarının gerisinde güven içinde hapis yatarken, iki evsiz insan ülkeyi köşe bucak dolaşmaktaydı; sokak çalgıcısı Jakob ve küçük Ide.

Jakob yaşı belirsiz olanlar takımındandı, Ide'yle birlikte başıboş dolaştıkları onca yıl zarfında hiç yaşlanmamıştı. Fakat Kvorne'den yola çıktıklarında bir çocuk olan Ide yollarda, gökkubbenin altında serpilip genç kızlığa adım atmıştı.

İde'nin babaannesi Ane Mette toprağa verildiği gün Salling'den ayrıldılar. Ane Mette, başucunda bekleyen mukaddes ölümle, konuşamayacak kadar bitkin halde ölüm döşeğinde yatarken gözlerini son kez kapatmadan önce torunu Ide'ye çevirmişti. Bütün yetişkin evlatları etrafında duruyordu ama onun gözleri Ide'yi aramıştı. İhtiyar kadın toprağa verildikten sonra Jakob bu ufacık, kimsesiz kız çocuğunun elinden tuttu ve beraberce mezarlıktan çıkıp gittiler.

Yeşil-siyah janjanlı kızkuşunun havaliye geri döndüğü gündü. Jakob onun acı acı bağıran tiz sesini, Ide'yle tam bataklık araziden geçerlerken duydu. Gökyüzü berrak ve yüksek, etraf alabildiğine açıklıktı, hürdüler, doğuya doğru ilerlediler, pırıl pırıl güneşe doğru, donu eriyen yumuşacık toprağın üzerinden. Küçük Ide'nin çocukluğu boyunca hep ta uzaklarda, güneşin bulut kümelerinin üzerinde dinlendiği yerde gördüğü tepenin yanından geçiyorlardı, evet, sonra geçip yanından döner dönmez de yabancı, esrarengiz bir diyar çıktı Ide'nin karşısına; yeryüzüne açılan bir geçit gibiydi.

Jakob'la Ide, Graabølle'ye vardı, Jakob burada Mikkel Thøgersen'i boşuna aradı. O, kutsal ülkedeydi, tabii eğer hayattaysa, demişti Niels ve bu haberden sonra yine yola koyuldular, müzil çala çala dolaştılar.

Jakob'la Ide, Moholm'da iki gün kaldı ve malikâne çalışanlarını müzik çalarak eğlendirdi. Malikâne sahibini ve ailesini görmediler. Küçük Ide çelik üçgen çalarak Jakob'un kemanına eşlik ederken, kulakları duymadığı

için tempoyu Jakob'un el hareketlerine bakarak takip ediyordu, çok da güzel çalıyordu. Bir akşam, kır saçlı malikâne sahibi pinti yüzünü gösterdi, toparlanıp gitmelerini söyledi, onların kedi miyavlamalarını daha fazla dinlemek niyetinde değildi. Jakob da kemanını tilki postunun içine soktu ve Ide'yle el ele malikâneden çıktılar. Ide yürürken kemerinde asılı duran çelik üçgeni minicik çanlar gibi çın çın ötüyordu.

Açıklık arazinin üzerinden kuzeye yollandılar, fundalığı geçtiler. İlkbahar gelmişti, ama sulugöz bir gelin gibi bin bir ısrar gerekmişti. Toprak her sabah buz gibi soğuktu ve güneş hep baştan başlamak zorundaydı. İlerleyen gün, güneşin yüzünü gülümsetti, fakat griliğin içine gizlenmesi de uzun sürmedi. Bulutlar nemli rüzgârların önünde yükseldi. Sabahları yağmur, akşamları nem ve rutubet bastırıyordu. Sonu gelmeyen kararsızlığın yorgunluğu, gerçi hep de ümitkâr.

Yağmur, Ide'nin donuk saçlarını yıkadı, yüzünün üzerine serdi ve güneş onları kuruttu, parlak bir çalı kümesi gibi başına oturttu. Yağmur epey bir süre durmadı, Ide yolda hem yürüyor hem de soluk saman rengi, yapış yapış ıslak saçlarının altından, akçıl gözleriyle ileriye bakıyordu.

Yağmur-saçlı Ide! dedi Jakob kendi kendine ve gözlerini yüreklendirici bir ifadeyle kıza çevirdi.

Danimarka'nın bütün kuşları yuvalarına geri dönmüştü. Sığırcık her sabah tutkuyla şakıyordu, güneş ışıl ışıl yükselip çimenlerdeki kırağıyı kurularken. Tarlakuşları kıraç tarlaların çok yükseklerinden, hareketsiz kanatlarının üzerinde süzülürken bir yandan da makara çekiyordu. Rüzgâr, tepelerin yamaçlarındaki kuru otların arasından ıslık çalarak geçiyor, sürülü tarlalardaki buz gibi mavi su birikintilerinde hafif dalgacıklar oluşturuyordu. İlk sarı çiçekler topraktan başlarını çıkarmıştı ve kırlangıçlar doğu rüzgârının sırtına binip sessizce yol aldılar. Ilık geceler. Her yerde yeni bir can ve hayat. Sazlıkların arasına gizlenmiş otlubağalar vırakladı durdu. Toprak yeşerdi ve akşamları, kurbağalar bereketlenen topraklar için bitmez tükenmez ilahiler söyledi.

Yol kenarları yemyeşildi, Ide buradan yürümeyi seviyordu, seyredecek o kadar çok şey vardı ki. Bodursöğütün çiçeklerini koparıp dudaklarına götürdü, yanağını okşadı onlarla, topraktan kökleriyle birlikte çıkarmaktan pek hoşlandığı sazlardan ip ördü. Ide kırlarda yeni doğmuş kuzular gördü,

henüz bacaklarının üzerinde duramıyorlardı, koyunların tembelce eğili başlarının ucuna uzanmışlardı.

Güneşin gözleri kamaştırdığı sıcak günler geldi. Mayısın birinde Jakob ve Ide, Aalborg'daki dans eğlencesinde müzik çaldılar ve iyi para kazandılar. Jakob ikisine de tahta ayakkabı aldı ve hayatlarından memnun yine yola çıktılar. Halk müzik dinlemeyi seviyordu, ne yiyecek dertleri oldu ne de yatacak yer. Böylece Skagen'e kadar geldiler ve Ide orada ilk kez açık denizi gördü. Buradaki kum şimdiye kadar rastladıklarının en beyazı ve en ince olanıydı. Ve kıyı okunun en ucuna vardıklarında Jakob ona ikisi için bestelediği şarkıyı söyledi. Etraflarında pike yapan martılardan başka dinleyicileri yoktu.

Jakob şarkısını söylerken gülerek ellerini kuşlara doğru salladı. Ide beyaz kuşların gagalarını açtıklarını gördü, fakat bir ses duymadı, o güzel havada uzanmış yatan denizin nasıl mırıldandığını ve gurladığını da duymadı. Jakob'un şarkısı şöyleydi:

Gelin misafir edin iki kimsesizi,
Verin yatacak bir yer, yiyecek bir şey,
"Hay'dan" gelmiş
"Hu'ya" giden bu iki avareyi.
Gelin misafir edin bizi!

Kaz yalın ayak gezer,
Bu bize utanç keder,
Evi "yabandadır" geceleri,
Gökkubeninin altında kalanlar gibi,
Gelin misafir edin bizi!

"Hay"daki yerimiz,
Hoştur inanın ki,
Duvarları rüzgârdan örülüdür,
Ve damı yağmurla döşeli.
Gelin misafir edin bizi!

Yoksa dediğim doğru değil mi,

Sorun kızıma hadi,
Lakin o ne babasını bilmiştir ne annesini,
Ne konuşmayı ne de işitmeyi.
Gelin misafir edin bizi!

Jakob ve Ide artık Danimarka'nın en kuzeyine varmışlardı, bir kaptanla dost oldular ve pırıl pırıl iki yaz ayını onun gemisinde denizlerde geçirdiler. Læsø'ye de Anholt'a[65] da uğradılar, Randersfjord'un yeşil tepelerini gördüler, Limfjorden'in içlerinde demirlediler, sahilde balıkçılar dev kepçelerle yılan balığı avlıyordu; güneşin suya vuran ışıklarında, sanki başaşağı havada asılıymış gibi duruyorlardı. Upuzun ve apaydınlık günlerdi.

Yaz bitmeye yüz tutup da karanın ta içlerine kadar bütün tarlalar baştanbaşa sararınca, kaptan Jakob'la Ide'yi Sjælland'a[66] doğru uzun bir deniz yolculuğuna çıkardı. Helsingør'de karaya çıktılar ve günlerce burada kalıp sokak sokak dolaşarak müzik çaldılar ve iyi para kazandılar. Jakob sık sık kafayı çekiyor, şarkı söylüyor, bol bol geziniyordu. Sonra o sızınca, Ide kentin hemen dışındaki çavdar ekili tarlalara girip saklanıyor, saçlarına olgun başaklardan örgüler yapıyor ve ellerini kızgın toz toprakla yıkıyordu.

Ve bir gün kentte alışılmadık bir telaş başladı. Bütün ahali limana akın etti; hepsi ellerini gözlerine siper etmiş, suları gözlüyor, aralıksız konuşuyor, heyecanlı el kol hareketleriyle birbirine Sundet'in güneyini işaret ediyordu. Nitekim kuvvetli fırtınanın tam ortasında, kocaman ve kapkara üç gemi oraya doğru geliyordu ve ortadakinin direğinde kırmızı bayrak asılıydı. Helsingør'de sürünebilen ve yürüyebilen ne varsa hepsi kısa sürede sahile akın etti, üzerlerinde kasvetli bir hava varsa da aralarından çok azı bunun nedenini biliyordu. Üç savaş gemisi Sundet'in sığ sularının üzerinden ve Ağustos ayının solgun güneşinin altından sessiz sedasız süzülerek yaklaşıyordu. Helsingør'e varmaları iki saat aldı.

Jakob oradakilerden birine gemide kimin olduğunu sordu ve Kral Christiern olduğunu öğrendi. Bazıları onun Kopenhag'dan geldiğini söylüyordu, yıllardır Hollanda'da ve Norveç'te sürgün kaldıktan sonra devlet şurasıyla görüşüp uzlaşmıştı, şimdi nereye doğru yol aldığını bir

bilen yoktu. Yalnız içlerinden bir ses bunun kralı son görüşleri olduğunu fısıldıyordu.

Üç cüsseli karavela, yelkenlerini rüzgârla şişirmiş, tam karşılarından geçerken sahildeki kalabalığın arasından bazıları gemiye doğru bağırıp çağırmaya başladı. Gemiler sanki başlarını eğip küt pruvalarıyla dalgaları biçerek savuştular. Ne selam duran oldu ne tek bir top atışı duyuldu ne de tek bir düdük sesi.

Ama Helsingør'ün ahalisi, gemilerin yanısıra kıyı boyunca yürüdü bir süre. Ve kalabalık büyüdü, kıyı bölgesinde ve karanın iç kısımlarında yaşayan köylüler de gemileri gördükçe sahile akmıştı; yüzlerce insan, yaşlısı genci, hepsi el sallayarak ve seslenerek koştu suyun kenarından ta burnun ucuna gelene kadar. Ve burada suya iyice yaklaştılar, upuzun bir sıra halinde, birbirlerinin üzerine yığıştılar ve öylece durarak geçen gemileri seyrettiler.

Elveda, Kral Christiern! diye çığlık attı yaşlı bir adam. Yanındakiler o titrek çığlığı duyunca gözyaşlarına boğuldu ve onlar da çığlık çığlığa bağırmaya başladı.

Elveda! dedi hemfikir kalabalık koro halinde, ses havada dalgalandı, aynı fırtına rüzgârı gibi. Sonra kaygı içinde bir an sustular, gemileri gözleriyle takip ettiler. İç çekişleri ve hıçkırıklar duyuldu. Birbirlerinin üzerinden sarktılar ve el salladılar da salladılar gemilere doğru. Ardından yine dokunaklı çığlıklarına geri döndüler, lakin gemiler çoktan uzaklaşmıştı ve sesler de giderek daha zayıfladı, daha bir çaresizleşti:

Elveda, Kral Christiern!

Kalabalığın en gerisinde duran ihtiyar bir kadın, diğerlerine ayak uydurmakta epey zorluk çekmişti. Gösterdiği gayretten bitap düşmüştü, bastonuna dayanmış, zor ayakta duruyordu. Kirli sarı renkteki, mumyayı andıran suratını bir rahibe atkısı çevreliyordu, ağlıyordu, kalabalığın feryat figanı doruğa çıktığında o da var gücüyle vıraklayarak koroya katıldı:

Elveda, Kral Christiern!

Yorgun sırtı ihtiyarlıktan iki büklüm olmuştu, o haliyle boyu bir arşından fazla değildi. Bu ortak acı onu bitirmişti, her yanı ayrı titriyordu, ihtiyar kafasıyla olan bitene akıl sır erdiremiyordu. Bu cicianne, Mendel Speyer'in kızı Susanna'ydı.

Ve son bir feryat bir figan koptu yine:

Elveda, Kral Christiern!

Sokak çalgıcısı Jakob kemanını çekti çıkardı tilki postunun içinden ve falsolu bir melodi çaldı, gözlerinden boşanan yaşlar, kederle gerilmiş dudaklarının kenarından ağzına süzülüyordu. Küçük Ide yanında durmuş çelik üçgen çalarken kalabalıktakilerin ağızlarının açıldığını, vücutlarındaki bütün kasların gerildiğini fark etti; sanki içlerinden derin bir acıyı salıveririr gibiydiler ve Ide bunun nedenini bulmaya çalışırcasına dilini ağzının içinde yuvarlıyordu.

65 *Kattegat denizindeki iki ufak ada. ç.n.*

66 *Danimarka'nın en büyük adası. Başşehir Kopenhag buradadır. ç.n.*

Evsiz barksız

Sokak çalgıcısı Jakob, Ide'nin rahmetli babası Axel'in doğum yerinin Helsingør olduğunu öğrenmişti; Susanna Nathansohn adlı bir Yahudi kadının gayrimeşru doğmuş oğluydu. Jakob'la Ide gidip Susanna'yla da konuştu, kentin ortasında koskoca, görkemli bir evde yaşıyordu. Susanna onlara kocasından ve yetişkin çocuklarından bahsetti ve kırk yıl önce atmış olduğu yanlış adımı itiraf etti; Axel'in onun oğlu olduğunu kabullendi. Daha doğurur doğurmaz onu evden göndermişler, yabancıların yanına vermişlerdi, o zamandan beri de oğlundan bir haber almamıştı. Ide'nin de Axel'in kızı olduğu tabii ki mümkündü. Yaşlı kadın Ide'nin yüzüne iyice bir bakmış, babasına benzeyen bir taraf görememişti. Ide dedesine benziyordu, Mikkel Thøgersen'e. Jakob'la Ide ne yapacaklarını bilmez halde oracıkta durunca, ihtiyar kadın onlara biraz para, bir parça da yiyecek vermişti. Hay aksi, bugün de işleri öyle başından aşkındı ki, günlerden Cumartesiydi.

Jakob'la Ide Helsingør'den ayrıldılar ve Sjælland'i baştanbaşa dolaştılar. Bu iki yıllarını aldı. Savaş patlayıp da yollar güvensizleşince, Samsø [67]adasına geçtiler ve burayı dolaşmaları da bir yıldan fazla sürdü. Ide bu arada büyüyüp serpildi. Ada halkı arasında artık iyi tanınıyorlardı ve tasasız sokak çalgıları hakkında sayısız rivayetler dolaşmaya, hikâyeler anlatılmaya başlandı. Savaş bittikten sonra, Jakob'la Ide gezilerine devam etti, bu sefer Jylland'ın içlerini dolaştılar. Doğup büyüdükleri yerleri yavaş yavaş özlemeye başlamışlardı. Fakat daha oraya doğru yoldayken, tanıdıkları herkesin savaşta öldüğünü öğrendiler, bu nedenle de Kvorne'de hiç kalmadan geçtiler, zaten onları durduracak tanıdık bir allahın kulu da çıkmadı. Artık memleketleri değildi Kvorne, hâttâ sanki hiç olmamıştı.

Bir yıl sonra Jakob'la Ide yine Skagen'e döndüler. Kıyı okunun tam ucunda durdular, dilin etrafında birbiriyle birleşen iki denize sırtlarını çevirdiler. Karanın içine doğru baktılar, baş döndürücü bir uçsuz bucaksızlıkla güneye doğru uzanıyordu. Jakob güldü ve dilsiz yol arkadaşını elinden tuttu, sonra kuzey sahili boyunca aşağı doğru yürüdüler.

Sert sonbahar rüzgârı onları fır fır döndürüyor, koca bir dalga sık sık yürüdükleri kıyı çizgisine vurup olduğu gibi kaplıyor, o zaman hemen daha içeriye, kumullara doğru koşuyorlardı. Hava serin ve berraktı. Martılar karşıdan esen rüzgârı döne döne yararak sessizce uçuyordu. Hırçın köpükler dalgaların ucundan kopup kopup havaya fırlıyor, sahilin içlerine kadar savrulup, orada kumların üzerine yapışarak, rüzgârdan üşüyen kuşlar gibi titreşiyordu. Gökyüzü alçaktı ve kuzeybatıdan yolculuğuna durup dinlenmeden devam ediyordu.

Akşam vakti, Jakob'la Ide o ıpıssız sahilde göze görünen tek şey olan bir balıkçı kulübesinin önüne geldi. Jakob kapının dışında durdu ve yayını kemanın tellerinde bastan tize bayağı sertçe bir dolaştırdı. Kapı anında açıldı ve fazlasıyla mütehassis bir yüz belirdi, ihtiyar bir adamın yüzü. Üç dört ufak çocuk birbirlerinin üzerinden dışarı yuvarlandı.

Ne harikulade nağmelerdi! Jakob çaldı ve sanki altınlar, pırlantalar ve rengârenk kumaşlar saçıldı ortalığa. Keman adeta kırmızı, mavi, sarı ve beyaz ışıklar saçarak parıldayan koca bir yıldızdı, çiçeklerle dolduruyordu hayalleri. Çılgın bir yürek taşıyordu içinde.

Hadi içeri girin! diye buyur etti onları ihtiyar balıkçı resmiyetle, Jakob keman çalmayı henüz bitirmişti. Oturacak yer gösterildi ve yiyecek verildi, eve müzik girdi diye ev halkının neşesine diyecek yoktu. Ve Jakob birkaç melodi daha çalmıştı ki yaşlı adam ansızın yumruğunu masaya indirdi.

Oğlum bugün denize açıldı, diye haykırdı dalgın gözlerle. Bugün bu evde ben ne dersem o olur. Sørine!

Ama gelini öyle uysaldı ki, yaşlı adamın öfkesi yatıştı. Masanın başında oturduğu yerden ayağa kalktı. Ve üzerinde renksiz keçeden giysisi ve kafasında beresiyle, saman sarısı saç sakal içinde oracıkta dururken sanki birden gençlik haline kavuştu:

Sørine, şişeyi getir!

Hurra! Jakob'un parmakları kemanın tellerinde sanki şaha kalktı. Ama şişe masaya getirilirken, hemen yumuşak, duygulu bir melodiye geçiverdi. Gelen snaps'tı[68]. Ve o akşam, savrulan kum yığınlarının arasındaki bu perişan kulübe, sonbahar fırtınasına ve karanlığa karşı bir korunak olmaktan çıktı. Çıtır çıtır yanan yer tezeğinden yayılan soluk ışık şimdi içeride güneş gibi parlıyordu, tavandan aşağı doğru, güneydeki diyarların tatlı sıcaklığı

yayılıyordu. Bütün oda sanki ateşten bir fayton gibi havaya yükseldi yükselecekti; Jakob, o deliduman yüz ifadesi ve kemanıyla kamçı gibi şaklattığı melodilerle arabacı koltuğuna oturmuş sürerken, yeniden gençliğini ilan eden ihtiyar balıkçı şeref koltuğunda bir o yana bir bu yana yaylanıyor, Ide'nin ve çocukların melek yüzleri, bulutların taşıdığı dev deniz kabuğunun üzerinde, havada dalgalanıp duruyordu. Onlar yedi kat göklerde öylece seyir ederken deniz kıyı çizgisine çarpıp taşıyor, fırtına kumları alıp domuz derisinden camlara fırlatıyor sonra yıldızlar silip temizliyordu,

Ertesi sabah erkenden Jakob telaşla uyandı, küçük Ide'yi de uyandırdı, suratlarında bomboş bir ifadeyle mışıl mışıl yatmış uyuyan ailenin yanından sessiz sedasız geçip kulübeden çıktılar, sahilden aşağı doğru ilerlemeye başladılar.

Sonbahar arkalarından yetişti, kısa, kasvetli günler başladı, bütün göçmen kuşların ülkeyi terkettiğinin ve yerine havayı soğuğun kapladığının sezinlendiği o günler.

Ve sonra bir gün sahilden uzaklaşıp da karanın içine doğru Vestervig Kilisesi'ni gözden kaybetmeksizin gezine gezine gelirlerken yılın ilk karı düştü.

67 *Kattegat denizinde, Jylland yarımadasıyla Sjælland adası arasındaki ufak bir ada. ç.n.*

68 *İskandinavya' nın milli içkisi sayılan ve patatesten damıtılıp çeşitli otlarla tatlandırılan, alkol oranı çok yüksek olan bir içki. ç.n.*

Sønderbog kalesinde

Fakat ilkbahar ve yaz yeniden geldi.

Ve Jakob'la Ide hemen yola çıktı. Ülkenin her köşesi sanki onlara muhtaçtı, giderek daha acelecileşmişlerdi, ne amaçla dolaştıklarını muhtemelen pek hatırlıyor olmasalar da. Böylece, ülkeyi yedi yıl dolaştılar. Artık halk onları iyice tanımıştı ve yörelerine her geldiklerinde seve seve misafir ediyordu. Özellikle Limfjorden havalisinde pek meşhurdular, senenin büyük kısmını orada geçirirlerdi. O zamandan beridir de çalgıcı Jakob hakkında çok hikâyeler anlatıldı ve hiçbiri de unutulmadı; Jakob'un şarkıları da yıllarca dillerden düşmedi. Bir dehşetti bu Jakob, şarkı söylemesini de, çalmasını da iyi beceriyordu; sanatçılık vardı ruhunda, kafayı çektiği zamanlar ki bu çok nadir de değildi. Hakkında anlatılan bir hikâyeye göre, Bjørnsholm civarındaki bir bağda düzenlenen danslı bir gece eğlencesinde müzik çaldıktan sonra, bir iki yudum içmişti de, ertesi sabah onu bulduklarında, kemanın yayı yanından yok olmuştu, ama o hiç aldırmamış, hemen bastonunu yakalayıp üzerini iyice reçinelemiş ve yay diye kullanarak öyle bir çalmıştı ki, herkesin ağzı açık kalmıştı. Adam çetin cevizdi!

Lakin ondan sonraki bir yıl boyunca, çalgıcı Jakob'la Ide Limfjorden'e uğramadı. Memleketin dört bir tarafında da halk onları özlemişti, fakat bir daha ortalıkta gözükmediler.

İşin esası, Jakob en sonunda Ide'nin dedesi Mikkel Thøgersen'in izini bulmuştu. Hemen Als'a[69] yollandılar. Ide şimdi on dokuz yaşındaydı, yani artık onu emin ellere teslim etme vakti gelmişti.

Ekim ayının başlarında bir gün, tekneyle Alsund'u[70] geçtiler. Karşı kıyıda ormanlar, sahili bir kemer gibi sarıyor, orta yerindeki kırmızı renkli şato denizin tam kenarından yükseliyordu. Sahile yaklaşıyorlardı ki, kar beyazı güvercinler koca bir sürü halinde şatonun kulesinden havalanıp boğazın sularına doğru kanat açtı, bir görünüp bir kayboluyorlardı grimsi

mavi gökyüzünde. Jakob onları gözleriyle takip etti ve Ide’ye dönüp başını salladı, hayra işaret ediyordu bu. Teknenin içinde hallerinden memnun, bohçalarına sarılmış oturuyorlardı. Jakob tahta ayakkabılarına baktı, birinin bantı kopmuştu, evet, zaten miadı da dolmuştu.

Fakat şansları hemen yaver gitmedi, o gün şatoya girmelerine izin verilmedi, kasabada yatacak yer aramak zorunda kaldılar. Ertesi gün, Jakob kale kumandanı Bertram Ahlefeld’i yakalayıp konuştu ve o da bir düşüneceğine dair söz verdi. Kralın yanına girmek için çok kademe atlamak gerekiyordu. Asma köprüden geçip de dış avluda kalenin adamlarına müzik çalma izni koparmaları tam üç günlerini aldı. Lakin akşam vakti, kale kumandanı onları yanına çağırıp bir engel çıktığını söyledi, görmeye geldikleri Mikkel Thøgersen yola çıkmak üzereydi.

Ama yine de şöyle bir görebildiler. Kumandan onların kalenin iç avlusuna girmelerine izin verdi ve onlar avluya tam girmek üzereyken Mikkel de avluyu terketmeye hazırlanıyordu. Yaşlı adam merdivenin alt ucunda duruyordu, kral da iki basamak yukarısında durmuş, ona bir şeyler söylüyordu. Jakob’la Ide, avluya açılan yuvarlak taş kemerli geçidin tam ağzında durdu, kral orada olduğu sürece daha ileriye gitmekten çekinmişlerdi.

Mikkel’i yolcu etmek vakit alacağa benziyordu, bir sürü hazırlık gerekiyor gibiydi. At sabırsızlıktan kaldırım taşlarını tekmeliyordu, kralın sesi yüksek duvarlı avluda çın çın çınladıktan sonra ortalık yeni baştan sessizleşmişti. Mikkel Thøgersen’in üzerinde yepyeni şık giysiler vardı, yeşil pantalon ve kahverengi yelek; atın etrafında dönüp duruyor, parmağını eyerin altına sokup kolanları yokluyor, dizginleri gözden geçiriyordu; genç, asabi bir attı; dizleri artık pek güçlü olmayan Mikkel, hayvanın üzerine atlamaya pek gönüllü görünmüyordu.

Artık hazırsındır herhalde, Mikkel, diye bağırdı kral ve asabi bir kahkaha attı. Hadi, atla bakalım!

Mikkel kibarca başını salladı ve incelemelerine devam etti. Sonra artık vakti gelmiş gibi bir durdu. Atın gemini tutan genç Mikkel’e yardım etmek için elini uzatırken yukarıya mutfağın açık duran bir penceresine doğru da kaçamak bir bakış fırlattı, dışarıyı gözetleyip kıkır kıkır gülen birkaç genç

kız çehresi görünüyordu pencerenin içinde. Mikkel ayağını üzengiye geçirip kendini ağır ağır ve sakince yukarıya doğru çekti.

Dikkat et öbür tarafa devrilmeyesin! diye bağırdı kral, tedirgince sırıtarak. Hayır, Mikkel eyerin üzerine selametle indi. Yerine iyice bir yerleşince de, şapkasını düzeltti ve bembeyaz sakallı yüzünde incinmiş bir ifadeyle krala doğru döndü.

Hadi bakalım, güle güle Mikkel, dedi kral, hafiften duygulanmıştı. Sağ salim geri dönmeye bak.

Sağolun, majesteleri, diye cevap verdi Mikkel. Oflayıp puflayarak dizginleri yakaladı, bıyıklarını güzelce bir burdu, ta burnunun altına kadar kaldırarak. Genç oğlan atı bıraktı ve hayvan tırısa kalktı. Mikkel eyerin üzerinde hafiften yalpalamaya başladı.

Hayır, bu işi dünyada beceremeyecek, diye bağırdı kral ve merdiven parmaklığına bir yumruk indirdi, hayır, hayır, hayır! Ama Mikkel becerdi. Vücudunu kasıp, dengeyi buldu ve ata hâkim oldu. Nöbetçi, avlunun kapısını açıp yol verdi ve şimdi atın üzerinde baston yutmuş gibi oturan Mikkel, Jakob'la Ide'nin önünden geçip gitti. Kapı arkasından hemen kapatıldı, Mikkel'in atla dış avluyu hızla aşıp, asma köprünün üzerine fırtına gibi atladığını duydular.

Avluda ses seda kesilince, kral da merdivenlerden çıkmak için döndü. Bir durdu, kendi kendine bir şeyler söylendi. Tam o sırada Jakob'la Ide takıldı gözüne.

Siz de kimin nesisiniz? diye sordu ve gözlerini üzerlerinden ayırmadan merdivenlerden indi. Gidip tam önlerinde durdu, büyük bir merakla bir birine, bir öbürüne baktı.

Jakob cevap vermedi, heyecandan eli ayağı kesilmişti. Ide öylece durdu; kimsesiz, narin yüzünü krala çevirmiş, gözlerinin ta içine bakıyordu. Kral burnunu çekti ve soran gözlerle onlara baktı.

Siz de kimin nesisiniz allah aşkına?

Biz gezgin sanatçıyız, diye kekeledi Jakob. Derin bir nefes aldı ve cesaretini topladı. Biz o çok gezip çok gören sınıfındanız - bu küçük kız esasında biraz önce atıyla avludan ayrılan adamın torunu olur.

Hmm, öyle demek. Mikkel'in bir akrabası ha! Herhalde onu görmeye gelmiştiniz. Tam şimdi gitmek zorunda olması ne kötü oldu. Peki niye

yanına gidip konuşmadınız onunla?

Aman Tanrım, hayır. Jakob büyük bir nezaketle gülümsedi, gözlerini yere eğdi ve elindeki değnekle kuma bir daire çizdi.

Tamam o zaman, dedi kral avuturcasına, onlara yine bir baktı, hiç seslerini çıkarmadılar.

Tamam o zaman, dedi yine kral, bu sefer daha yüksek sesle. Zararı yok. Mikkel yine gelecek. O zaman siz... Siz o gelene kadar burada kalabilirsiniz, Bertram'la konuşmamız lazım. Gelin, şuradan gideceğiz. Demek çalgıcısınız?

Evet! Jakob yarı memnun yarı mahçup bir edayla keman torbasına hafifçe vurdu, yürümeye başladıklarında. Yaşlı kral önden gitti ve boğazını temizledi, keyfi pek yerindeydi. Ha ha ha! Her şey elbet yoluna girecek. Ha ha ha!

Ve doğruca kumandanla görüşmeye gittiler. Jakob'la Ide saygıen biraz uzakta durdu, kral onların namına konuşurken. Bertram Ahlefeld kibar ve gayet sakin dinledi. Kraldan çok daha uzun boyluydu, ama başını eğmiyordu, kral başını yukarı kaldırmış konuşuyordu, heyecanla, sonra öbür tarafına geçerek devam etti ve ricası kabul olunca hararetle teşekkür etti, fakat Bertram Ahlefeld kralın astı olarak aradaki resmi mesafeyi korudu, soğukkanlılığını bozmadı.

Kral, ayağında yırtık pırtık ayakkabılarla, Jakob'la Ide'yi dış avluya bizzat kendi götürdü ve oradaki binalardan birine yerleştirilmelerini sağladı. Akşam olunca da, kralın zamanın çoğunu geçirdiği kuledeki odasına gidip ona müzik çaldılar. Şarap ikram edildi ve Jakob, hopsa'larını[71] çalarken tüm sanatını ortaya döktü. Burada taş duvarların gerisinde müziğin sesi öyle bir tuhaf geliyordu ki kulağa. Ama kral farkında değildi, hüzünlendi, elini çenesine dayayarak oturdu. Masadaki mum, açık duran İncil'in yanı başında yanıyordu.

Şarap, Jakob'u aşka getirmişti, yüzünde marazi bir ifade belirip kayboldu ve tüm marifetiyle coşturucu bir polka çalmaya başladı. Ide elinde çelik üçgeniyle Jakob'un iskemlesinin yanında duruyordu, her zamanki narin ve şirin haliyle.

Müziğe ara verdiklerinde, Jakob, Mikkel'in ne zaman döneceğini sordu, kral soruyu uygunsuz bulursa duymazdan gelebilsin diye yarım ağızla

sormuştu. Ama kral dobra dobra cevapladı; on, on iki gün alırdı.

Kral başka bir şey demedi ve Jakob da bir şey dememeyi doğru buldu. Hatırına ne geliyorsa çalmaya başladı. Bir ara keman çenesinin altına dayalı öylece oturmuş yeni bir melodi bulmaya çalışırken, kralın sakin ve saygın yüz hatlarına kaçamak bir göz attı. Kral birden gözlerini kaldırdı ve Jakob'un nasıl ürkek ve bitkin olduğuna dikkat etti.

Devam etmeyecek miyiz? diye sordu kral hevesle, kendi düşüncelerine dalmıştı.

Jakob yine çaldı ve ayağıyla tempo tuttu. Tak tak tak! Tahta ayakkabı valsini çalıyordu.

Kral onları bütün gece yanında alıkoydu, kendini yalnız hissediyordu, dokuz yıldır ilk defa Mikkel orada kalede değildi. Kule bekçisi borazanla gece yarısını haber verdiğinde, Jakob'la Ide hâlâ kralın huzurundan ayrılmamıştı; kral da Jakob da adamakıllı çakırkeyfti. Ide tam kapıdan çıkarken, kral elini kızın omuzuna koydu ve eski bir duayenin cüretkâr ve mesafeli iltifatkârlığıyla onu baştan aşağı bir süzdü.

Gardiyan Jakob'la Ide'nin önünden gidip onlara kapıları açtı, adam usta suratsızlardandı. Aşağıda avlunun kapısında bekleyen bekçi biraz daha neşeli biriydi, elindeki feneri Ide'nin üzerine doğru tuttu ve onun ne hoş ve akça pakça olduğunu fark etti. Sonra, karanlıkta kalsınlar diye feneri kurnazca yukarı kaldırdı ve pençeleriyle Ide'nin kalçalarını kavradı. Ide kendini yana doğru atarken gırtlağından bir böğürtü yükseldi, boğuk ve vahşi, hiç bilinmeyen bir hayvandan gelir gibi ses yuvarlak taş kemerli geçitten süzüldü ve kalenin her yanında çın çın çınladı.

Aman Tanrım! Asker dizlerinin üzerine çöktü ve geriye, kemerlerin altına doğru kaykıldı. Koca kalenin her yanındaki tavan kapakları ve pencereler birer birer açıldı, korkulu sesler uykulu uykulu seslenip ne olup bittiğini sordu. Şamata ancak Jakob'la Ide selametle odalarına vardıktan çok sonra dinebildi.

Kral da böğürtüyü duydu, tam o sırada pencerenin önünde durmuş, havanın nasıl olduğuna bakıyordu, sesi duyunca odasının ta dibine fırladı, kafasındaki saçlar dimdik oldu. Sürünerek odanın kapısına yaklaştı, elini uzattı ve kilitli olup olmadığını kontrol etti; evet, iyice kilitlenmiş ve sürgülenmişti. Oh, derin bir nefes aldı, eli ayağı titreyerek bir sandalyenin

yanına gidip, üzerinde çöktü, bitkinlikten ölecek raddedeydi. Sonra İncil'ini açtı ve mumun yanı başında okumaya başladı. Ara sıra başını sessize kitaptan kaldırıyor ve hafif kısılmış, korkulu gözlerle, mumun cızırdayarak yanan alevlerinin arasından ileriye doğru bir bakıyordu.

Yavaş yavaş sakinleşti, masadan kalkma cesareti buldu, birkaç mum daha yaktı ve kendini minnet duygusuyla, Rut kitabını okumaya adadı; iri, beyaz kafası mumların arasında kaybolmuş, öylece oturdu ve şevkle sonuna kadar okudu. Bitirdiğinde, kutsal kitaba her daldığında kafasına takılıp onu duygulandıran düşünce yine aklına geldi ve fani dünyaya geri döndü: dostları göçüp gitmişti, hepsi şimdi çoktan çürüyüp yok olmuştu.

Parmaklarını saçlarının arasına gömerek, öylece biraz oturdu. Sonra üçü hariç bütün mumları söndürdü. Kule odasının tam ortasına zahmetle dizüstü çökerek dua etti, fısıl fısıl, uzun uzun, ta ki hesabı kapatana kadar. Ondan sonra yatağa girdi, mumları yanar bıraktı, ellerini kürk battaniyenin üzerinde birleştirip huzurlu ve uykusuz gözlerle yattı.

On bir yıldır bu odanın içinde yaşıyordu. Bu deliğe kapatıldıktan sonraki ilk aylarda, kudurmuş bir yırtıcı hayvan gibi duvarların arasında dört dönmüştü. Burada ter dökmüş, burada yiyip burada deli gibi içmişti, akşamları sarhoş ve çılgın gibi burada sızıp kalmış, sabahları dudaklarında zehirli beddualarla, tıslayarak burada uyanmıştı. Kırık dökük sandalyeleri tekmeleyerek aralarında bir aşağı bir yukarı burada dolaşmıştı, teneke maşrapaları burada duvara savurmuş ve hepsini dümdüz edip yere sermişti buracıkta. Kıllı burun deliklerinden soluduğu nefesini dinleyerek burada dolanıp durmuştu.

Kral şimdi alkovda, gözüne uyku girmeden, habire mumları seyrederek uzanmış yatarken, çehresindeki ifade devamlı değişti. Yüzü bir gölgeniyor, bir sakinleşiyordu.

Apansızın bir kahkaha attı, eski günlerindeki gibi tok, cömert bir kahkahaydı. Ditlev Brokdorp'un on bir yıl önce buraya gizlice soktuğu genç kadın aklına gelmişti, yatağa girip bir daha kalkmayı reddettiği günlerdeydi. Kızdan hiç şüphe yok ki memnun kalmıştı, gerçekten de güzeldi. Ama günahtı, ağır suçtu. Tanrı o kızı korusundu, şimdi her neredeyse!

Kral derin bir iç çekti ve nemli gözlerle mumlara baktı. Artık uyuyabilmeyi umuyordu, Tanrıya şükürler olsun, bizi şefkatiyle

düşkünlüklerimizden arındıran, dizginsiz zaaflarımızı toza dönüştüren Tanrıya.

69 *Jylland yarımadasının doğu tarafında kalan küçük bir ada. ç.n.*

70 *Als adası ile Jylland yarımadasının doğu kıyısındaki, Sundeved adlı ufak yarımada arasında uzanan 8 km uzunluğunda bir boğaz. ç.n.*

71 *Bol zıplamalı, hızlı tempolu geleneksel bir Danimarka halk dansı. ç.n.*

Carolus

Mikkel Thøgersen atıyla asma köprünün üzerinden geçti, ama o açık havada birden bayılacak gibi olmuştu, az kaldı attan düşecekti; etrafındaki uçsuz bucaksız manzara başını döndürmüştü, sanki her tarafı dağılıyordu. O, iskeleye doğru inen kısa yoldan ilerlerken, gemi kalkmak üzereydi. Son anda yetiştiyse de, o gün bundan daha fazla yol katedecek halde olmadığını anladı; çok hasta ve halsiz haldeydi. Kendisini iskeledeki yolcu hanına atmak zorunda kaldı ve doğruca yatağa girdi. Ertesi sabah handa keyif için biraz para harcayınca kendine geldi, morali düzeldi, bu yolculuğa çıkmaya daha ilk karar verildiği andan beri hissettiği o korkuyu içinden atıp, meseleye daha olumlu bakmaya başladı. Öğleden önce hancıyla oturup güzelce bir kafayı çektiler Fakat Mikkel bir ara, sanki çok acelesi varmış gibi yerinden fırlayıp atını getirmelerini emretti.

Lübeck’e gideceğim, diye beyan etti etraftakilere, önemli adam havalarında yolum epey uzun, kral adına özel bir görevle gidiyorum.

Daha fazla bir şey söylemekten kaçındı; onun da üzerine devlet adamlarının mukadderatı olan ketumluk hâkimdi.

Küheylanımı getirin!

Hancı daha fazla bir şey öğrenemedi, zaten öyle umurunda filan da değildi. Mikkel hafif çakırkeyfti, gözleri fırıl fırıl dönerek atın üzerine tırmandı ve seyis yamağına doğru koca bir sikke fırlattı yere tozun içine. Sonra hareket etti, hem de ne hareket, zehir gibi, amansız ihtiyar bayağı göz doldurdu anayolda dörtnala giderken.

Mikkel yolculuğu ciddiye aldı, yolunun üzerindeki her hana uğradı. Her birinde de kral adına önemli ve acil özel bir görev gezisinde olduğunu söylemeyi ihmal etmedi. Herkes bu bir ayağı çukurdaki ihtiyarın aforoz edilmiş, dengesiz bir kardinal mi, terhis edilmiş bir albay mı, yoksa bunak bir sokak şarlatanı mı olduğuna bir türlü karar veremedi. Geniş alnına bakılırsa nüfuzlu birine benziyordu da, snaps’ları paralı asker gibi yuvarlıyordu. Saygı bekliyor ve görüyordu ama herkes arkasından

gülüyordu. Neyin nesiydi bu bahsettiği özel görev acaba? Eline ayağına hâkim olamayan pelte gibi birini dörtnala yola koştuklarına göre, pek bekleyemeyecek ve epey tecrübe gerektiren bir mesele olmalıydı. Ama itiraf etmeleri gerekirdi ki, ketum biriydi bu ihtiyar. Ağzından en ufak bir bilgi alabilen olmadı.

Mikkel henüz birkaç gün bile yol almadan, yağmur ve fırtına bastırdı, yapraklar sararmış ormanlarda sanki ıslık çalıyordu. Mikkel bu havayı kaldıramadı, hasta ve bitap halde bir hana sığındı. Handaki herkes ölmek üzere olduğunu sanmıştı, ama ertesi sabah sapasağlam ayağa kalktı, yalpalayarak eyere tırmandı, Güney Jylland'dan rüzgâr gibi geçti ve bir ölüden beter halde en nihayet Lübeck'e vardı.

"Altın Çizme" de bir oda tuttu. Bütün gün istirahat etti ve karnını doyurdu, sonra yatıp ertesi gün öğlene kadar uyudu, kalkınca da gitti belediye binasının bodrumunda bir tur attı. Ve böylece de yolculuğun kendi zevki sefasına ayırdığı kısmı sona ermiş oldu, bundan sonraki kısmını, üstlendiği özel görevi yerine getirmeye adayacaktı. Hancıya Veilchenstrasse'ye nasıl gideceğini sordu.

Veilchenstrasse! Adam kaşlarını kaldırarak ona baktı. Hmm! Evet, tabii ki ona yolu tarif edebilirdi. Şöyle şöyle gidecekti. Mikkel yola koyulduğunda akşamüstü olmuştu. Az kalsın bulamayacaktı, çıka çıka daracık bir ara sokak çıkmıştı karşısına ve şimdiden kapkaranlıktaydı. Evlerin yüksek pencerelerinde etli butlu genç kadınlar oturuyordu; ve birçoğu Mikkel'e, sanki çoktandır hasretle bekledikleri eski bir dost görmüş gibi coşkuyla seslendi. Ama o hiçbirine kulak asmadı. En nihayet aradığı evi buldu. Cephesi beş ayaktan geniş değildi, hiç penceresi yoktu, ta yüksekte iki tahta kapak vardı o kadar. Kapısının üzerinde küflenmiş bakır bir leğen asılıydı. Kapı kilitliydi, Mikkel tokmağı kaldırdı ve bıraktı.

Epey zaman geçti. Fakat Mikkel sabırlı insandı. Sonra içeriden adım sesleri geldi, bir anahtar sokuldu kapının kilidine. Ve tam o anda Mikkel yıllar önce Kopenhag'daki St. Nicolaj Kilisesi'nde anahtar deliğine üflediği anı hatırladı. Kapı aralandı ve Mikkel kocaman, kara gözlüklü bir yüzle karşılaştı.

Bay Zacharias mısınız? diye sordu Mikkel.

Evet, efendim, diye usulca fısıldadı adam.

İkisi de bir an bir şey söylemedi. Sonra Mikkel kısık bir sesle geliş nedenini anlatmaya başladı. Zacharias, kralın adı daha Mikkel'in ağzından çıkar çıkmaz saygıyla eğilip selam vererek kapıyı ardına kadar açtı.

Buyrun içeri girin, içeri buyrun, muhterem dostum! diye feryat etti cırlak bir sesle.

Mikkel eşikten içeri adımını atar atmaz Zacharias kapıyı arkasından kilitledi. Karanlıkta durdular. Zacharias çakmak taşıyla ateş yakıp bir odun parçası tutuşturdu ve önden merdivene doğru gitti.

Beni takip edin. Yukarısı daha aydınlıktır.

Büyük bir odaya girdiler, avluya açılan bir pencereden ışık alıyordu. Yine de bayağı loş ve kasvetliydi. Mikkel'in gözüne, tavandan aşağı sallanan bir timsah iskeletiyle tüylü kuş derileri çarptı, yerler kitaptan ve eski püskü giysilerden geçilmiyordu. Masanın üzerindeki tozlu kâğıt yığınlarının arasında bir küre duruyordu. Duvarlardaki raflar boydan boya çeşitli büyüklükte şişelerle doluydu. Nahoş, ağır bir ilaç kokusu vardı odada, pas veya küf kokusu gibi.

Şu işe bakın! diye heyecanla bağırdı Zacharias, adamakıllı afallamış bir hali vardı. Buyrun oturun! Demek Kral Christiern benim gibi fakir bir kuluna haberci yolluyor! - Fakat kralın ihtiyacı olan şey cerrahi sanatım olmasa gerek!

Hayır, diye doğruladı Mikkel pısırıkça.

Zacharias sarı benizli kafasını beşik gibi öne arkaya salladı. Ve gürledi:

Yaşlanıyoruz, *Mikkel Thøgersen*, dedi damdan düşer gibi, boynunu olduğunca öne uzatmış, gözlerini Mikkel'e dikmişti.

Mikkel oturduğu yerde korkudan büzüldü, ağzı bir karış açık, bakakaldı:

Ama nasıl biliyorsunuz benim..?

Zacharias kafasını yine beşik gibi sallamaya başladı ve zaferin keyfini çıkardı.

Öyle! dedi. Öyle! Ama eğlence burada sona ermişti, tavrı birden ciddileşti. Eh artık!

Birkaç dakika ikisi de bir şey demedi. Mikkel başını sallayarak yere baktı. Bu adamla iyi dost olmak gerekiyordu. Sonra başını hafif bir yana eğdi ve Zacharias'a saf saf baktı.

Yaşlı mı - Aa! Siz de hiç öyle yaşlı görünmüyorsunuz. Ben yetmişin üzerindeyim. Siz o kadar yoksunuzdur.

Bunun üzerine, Zacharias ayağa fırladı, müthiş bir kahkaha kopardı, gıdaklar gibi ve uzun adımlarla odayı arşınladı.

Aslında bayağı gencimdir ya!

Ve adımlarını daha da açarak ortada dönerken, Mikkel'e latince bir cümle aktardı, neşeyle, cıyak cıyak:

Mugit et in teneris...

Avaz avaz bir kahkaha kopardı, baykuş ötüşü gibi, ulurcasına:

Formosus...

Katıla katıla gülerek ortada dört döndü:

Obambulat herbis.[72]

Zacharias'ın, Ovid'e ait bu dehşet dize üzerine kopardığı şamatının dinmesi uzun sürdü.

Mikkel mahçup mahçup oturdu ve masum masum ellerini ovuşturdu. Buraya özel bir görevle geldiğini düşündü ve göz ucuyla masadaki küreye baktı.

Bu bakış, Zacharias'ın keskin dikkatinden kaçmadı ve gösterisine son verdi.

O zaman kral gökkürenin takımyıldızları hakkında bilgi istiyor? dedi bir çırpıda.

Evet, diye itiraf etti Mikkel yaşlılara mahsus alçakgönüllülük ve soğukkanlılıkla. Bu adam da her şeyi biliyordu.

Hadi anlatın! diye bağırdı Zacharias.

Ve Mikkel buraya geliş sebebini kısaca anlattı. Altı ay önce kadar, astronomiyle ilgili bir konuda kralla araları açılmıştı. Mikkel Kudüs'teyken bir Alman keşişle tanışmıştı. Adamın kanısına göre güneş yerkürenin etrafında dönmüyordu, tam tersi oluyordu. Aynı şeyi daha sonra İtalya'da da duymuştu. Ve bir gün, krala seyahat hatıralarını anlatırken, bunu da nakledecek olunca, kral birden feci parlamıştı. O günden beri de bu konu hemen her gün aralarında tartışma vesilesi olmuştu. Mikkel keşişin anlattıklarını o zaman mantıklı bulmuştu; Küçük Asya'dayken, yıldızların hareketlerini izleyerek geceleyin deve sırtında yol alırlarken, keşişe hak vermek zorunda kalmıştı. Sonra Mikkel'in farklı koşullar altında da olsa,

edindiği şahsi tecrübeleri de bunu doğruluyordu. Önceleri hayatın sadece onun etrafında döndüğüne inanırdı, ama zaman geçtikçe bunun sadece görünüşte öyle olduğu sonucuna varmıştı. Lakin kral, Mikkel'in böyle düşünmesini hiç kaldıramamış, öfkeden çıldırmıştı.

Mikkel sustu ve derin bir nefes aldı, bu meseleden dolayı gördüğü haksız muameleyi hatırlamıştı. Gündüzki tartışmalarında kendini gösteremeyen kralın geceleyin sessiz sedasız Mikkel'in yatağına gelip, karanlıkta ona bir güzel dayak atması bir defayla sınırlı kalmamıştı.

En sonunda, bilgeliği dillere destan olan Zacharias'a danışmak hususunda fikir birliğine varmışlardı.

Zacharias gözlerini kıstı. Mikkel'in hikâyeyi bu derece sakin anlatabilmesi onu etkilemiş gibiydi. Gökkubbeyi tepetaklak etmeye cüret eden böyle bir sapıklık örneğinin hakkından kendi de gelmek isterdi hattı zatında da, o bunu daha farklı yapardı. Ayağa kalktı ve odada oraya buraya koşuşturmaya başladı, gözlüklerini taktı, uzun uzun bir alay kâğıt karıştırdı, evirdi çevirdi, baktı etti. Nihayet, yüzünde kaskatı ve azimli bir ifadeyle Mikkel'in yanına geldi ve Latince haykırdı:

İyi, o zaman bir araştıralım şu işi. Yarın yine gelin.

Mikkel zahmetle ayağa kalktı ve Zacharias'a teşekkür etti. Tam gidiyordu ki bir durdu ve odanın dört bir tarafında duran garip şişelere merakla bir göz gezdirdi.

Sizi kapıya kadar geçireyim.

Mikkel şişelere bakıp dudaklarını yaladı. Anlaşılan Zacharias artık onun düşüncelerini okuyamıyordu. İçini çekti, kıkırdadı:

Öyle susadım ki hocam, mümkünatı var mıdır, eğer...?

Zacharias çok üzgündü, evde maalesef ilaçtan başka şey yoktu. Aslına bakılırsa, Mikkel'in süfliliğine tutulmuştu ve yavan bir sesle, bilge insanların basitliğinden ve sıradanlığından söz etmeye başladı. Ama yine de bir maşrapayla bir kurşun kâse buldu çıkardı ve kâseyi yarısına kadar doldurdu. Mikkel bir yudum tattı, sert bir İspanyol şarabıydı, kana kana içti ve sonra da Horace'dan bir dize hatırlama şansını yakaladı. Zacharias derin bir hazla başını salladı, bir yudum şarap da o aldı. Ve aşağı yuvarlar yuvarlamaz, diliyle diş etlerini yaladı.

Maşrapayı dibine kadar boşalttılar. Mikkel gençlik günlerindeki Latincesine yeniden kavuştu ve dilek kiplerini işe karıştırmadan idare de etti. Lakin laflar Zacharias'ın ağzından sel gibi dökülüyordu. Leibzig'deki öğrencilik günlerine ait müstehcen hikâyeler anlattı, basit, küstah anekdotlarla Mikkel'i köşeye sıkıştırdı, kahkahalar patlattı ve çok geçmeden de tamamen zıvanadan çıktı. Arada bir de adet yerini bulsun diye ağırbaşlı bir edayla kafaları çektiler. Mikkel kendisini elinden geldiğince Zacharias'ın seviyesine göre ayarlamak ve kendisine eski bilge akşamcılardanmış gibi bir hava vermek için uğraştı durdu. Ama unuttuğu çok şey vardı; şakaları da mafsalları gibi kartlaşmıştı. Körüğü delik deşik, eski, harap bir org gibi oturuyordu orada; Zacharias üstüne basınca, belki doğru yerden ses çıkarıyordu, ama bir o kadar da hava salıyordu. Karanlık çöktü, tavandan sarkan tüylü kuş derileri uzamaya ve sallanmaya başladı.

Zacharias sarhoşluktan iyiden iyiye kendini kaybetmişti. Sandalyenin üzerine çıkıp Avrupa ve Jüpiter üzerine o harika metomorfozu[73] ezberden okudu. Mikkel'in bir ihtiyarın sofu saflığıyla, sanki duydukları onu rahatsız etmiş gibi baktığını fark edince, ayılıverdi. Peki şimdi söylediklerini takip edebiliyor muydu? Neye çamur attığını çıkarabiliyor muydu?

Benim kim olduğumu biliyor musunuz? diye bağırdı Zacharias.

Hayır, Mikkel bilmiyordu.

Güneşin yanına o fazla yaklaşan adam bendim. Ateşin içinde kaldım. Nasıl yanık dolu olduğumu göremiyor musun ki?

Evet, Mikkel itiraf etmeliydi ki görüyordu. Zacharias'ın ne kırmızımsı sarı kafasında ne de ellerinin üzerinde bir tek kıl vardı, hâttâ ne de göz kapaklarında. Cildi yanık yarası gibi buruş buruş ve parlaktı.

On iki yıl önce Magdeburg'dayken, diyerek bir kahkaha attı Zacharias ve sonra alçak ve kulak tırmalayıcı bir sesle ekledi, ateşe epey yakınlaştımdı, ama arabayı çevirmeye muvaffak olduk.

Kahkahası bir kırbaç gibi şakladı. Sonra kendini toparladı ve sus pus oluverdi, meşum gözleri alev alev yanıyordu. Mikkel müthiş bir şaşkınlık içinde öylece oturup kalmıştı.

Yukarı çıkıp benim kehanet odasına bakalım mı? diye sordu Zacharias. Ne dersiniz? Diline hâkim olan birisinizdir herhalde, öyle değil mi, azizim Mikkel? Hadi gelin!

Basamakları yalpalayarak tırmandılar ve en üst kattaki ufak bir odadan içeri girdiler. Karanlıktı ve Mikkel içerinin kokusundan adeta fiziki bir acı duydu, ağır, berbat bir kokuydu, küçük çocuklar veya çürük et gibi.

Evet, benim şahsen ne yıldızlara ne felsefeye aklım erer, diye avazla bağırdı Zacharias, ben bir cerrahım, ne organlar ne ruhlar arasındaki ilişkinin üzerine eğilmişliğim var. Lakin genel deneyimle bir bilge olduğum için kendime bir *alterego* edindim. Bana sorulup da cevap alınamayacak hiç bir metafizik soru yoktur. Şimdi iki saygıdeğer meslektaşı birbirine tanıştırmak istiyorum.

Ve böyle derken, tavan kapağını açtı, güneş ışığı içeriye doldu ve Mikkel odada üç kişi olduklarını gördü. Duvarın önünde duran alçak bir bankın üzerinde bir yaratık yatıyordu ve hastalıklı, çukur gözleriyle onlara bakıyordu. Anormal büyüklükteki ve biçimdeki kafası sanki bankın üzerinde yamyassı yapışmış gibiydi. Don yağı gibi beyaz ve yamru yumruydu.

Evet, şuna bir bakın! diye bağırdı Zacharias. Ehildir. Benim bilge ortağımdır. Adı Carolus. Fakat şu aralar çok şey söyleyemiyor. Onu ısındırmak iki saat alıyor ve sonra onu harekete geçirebilmek için ortada esaslı bir dava olması da gerekiyor. Ayağa kalk, Carolus, bize bir merhaba de.

Carolus, üzerinde yayılı post battaniyenin kenarından hayalet gibi ipince kollarını çekti çıkardı, banka yasladı ve destek alarak, yattığı yerden zar zor doğrulup oturdu. İlk önce sanki o koskoca, yumuşak kafa, vücudu takip etmeyecekmiş gibiydi, ama bir toparlanıp onu da kaldırdı havaya. Ve oturur vaziyete geldiğinde, kafası sanki hamur gibi gözlerinin önünden aşağı sarkıp ta omuzlarına kadar uzadı.

Bugün çok gevşek, diye izah etti Zacharias, ama dün epey kafa patlattı. Onun için karanlıkta yatması gerekiyor. Hadi sen yine yat Carolus, rahatına bak, dinlen.

Carolus arkaya doğru kaykılıp, kafasını ve vücudunu bankın üzerine, gözleri açıkta kalacak şekilde yerleştirdi. Ufak, inanılmaz ihtiyar suratı, taşlaşmışcasına ifadesizdi. Yalnızca pisi balığınınki gibi yukarıya dönük ağzında, sanki acıdanmış gibi acaip seğirmeler fark ediliyordu.

Şimdi bu haldeyken sırf kolay şeylerin altından kalkabilir, hesap veya hafıza sorusu gibi - ona bir rakam ver, karesini bulsun.

3719, Mikkel.

Carolus gözlerini bir kapadı ve hemen açtı.

13830961, diye cevapladı, cılız, boğuk, kurbağa vıraklamasını andıran bir sesle.

Aferin. Bak şimdi, sana bir görev vermeye geldik Carolus, hemen başlayabilirsin. Danimarka kralı, güneşin mi dünyanın yoksa dünyanın mı güneşin etrafında döndüğünü kesin olarak bilmek istiyor. Hadi bakalım.

Zacharias sonra Mikkel'e döndü, avaz avaz konuşmaya devam ederek, onun dikkatini odanın bir köşesinde duran, çimen yeşili renginde, camdan koskoca bir cam çana doğru yöneltti.

Carolus bunun içinde yetişti. Ah, o cam çan, bana epey pahalıya malolduydu! Carolus'u satın alalı dokuz yıl oluyor. Avare bir rençber karısından almıştım. Carolus o zaman iki yaşındaydı, yani artık o kadar genç değil. Onunla şansım yaver gitti. On yedi yıl önce Magdeburg'da bir çocukla işe başlamıştım, o daha da ufak bir çanın içinde yetişiyordu, ama enfeksiyondan öldü, öldüğünde Carolus'un ancak yarısı kadar büyümüştü. Şeceresi de pek öyle etkileyici değildi hani. Sıradan bir keşişle kendi kafasına giden, kibar sınıfından bir kadın arasındaki ifrat aşkın meyvesiydi. Hâlbuki Carolus doğuştan prens! Damarlarında asil kanı akıyor, - *kim, biliyor musunuz?*

Zacharias zevkten mest olmuştu, Mikkel'e sanki ölüme meydan okur gibi bakıyordu, bir bacağını kaldırdı ve yellendi.

Ağzınızı sıkı tuttunacaksınız, Carolus'un kim olduğunu söyleyeceğim. Danimarka kralının oğlu o! Kralın hapsedildiği kalede doğdu! Annesi halktan bir kızmış. Saygıdeğer Knud Pedersen Gyldenstjærne çocuğu annesinden alıp, bir çingene kadına vermiş, ben de o kadından satın aldımdı. Elimde belgeleri var. Evet, Carolus, Bilgi Ağacı'na çeliklenmiş taze sürgünlerin en asili, Carolus, Kralın oğlu, Danimarka prensi. Kafası, eşsiz bir gelişme yeteneğine sahip olduğunu ispat etti. Senin anlayacağın, kafatasını kaldırıyorum ve beynin üzerindeki zarın deriye dönüşmesini bekliyorum, sonra da zengin gıdalarla besliyor, kafanın etrafında devamlı yüksek bir ısı olmasını sağlıyorum. Çan, bunun için gerekli. Carolus, çanın

içine emeklemeyip girmeyi hâlâ çok sever, artık oraya sığmasa bile. Onunkisi Avrupa'daki en iyi kafa. Yalnız dikkatli ve titiz değil, seri de! Ona eş başka bir aygıt yok; gövdesi, kol ve bacakları hayli cüsseli ve kuvvetli, katiyen bir ucube hali yok. Sıhhati de fevkalade; tabii kafayı kullanacak kadar iyi kan dolaşıyor damarlarında. Dokunma duyusu çoğununkinden daha güçlüdür. Ona demiri uzaktan bir göstermem yeter, hemen salyası akar; metalleri sırf dokunarak birbirinden ayırt eder; kurşun ve diğer değersiz alaşımlarla temas edince parmak uçlarını ter basıverir, altın veya gümüşünse üzerinde şifalı bir etkisi var. Ve sonra itiraf etmek lazım ki, tek yönlü bir bilge değil, rakam sistemine de vakıf, sonra ona Latince de öğrettim. Bunların dışında da herşeyi ondan uzak tuttum, Plato'nun norm dediği türden bir şey olabilsin diye. Onda herşey var, o gerçekliğin ta kendisi, tüm evren onun membranlarında, içinde saklı... Baksanıza şuna bir!

Banka yaklaştılar ve Mikkel, Carolus'un kafasının daha bir koyu renk aldığını fark etti, üzerindeki bütün yumrular kıpkırmızı ve bir hayli de şişikti. Gözleri kapalı yatıyordu. Zacharias postu kenara çekti ve Mikkel'e bir cenin gibi iki büklüm büzülmüş o zavallı, çelimsiz vücudu gösterdi. Kol ve bacaklarını ölüm soğukluğu kaplamak üzereydi.

Artık başladı, diye fısıldadı Zacharias. Bak, yüzü nasıl da acıyı kaydediyor. Şuraya dokunun da bir nabzını hissedin!

Mikkel yumuşak kafaya zoraki dokundu, küt küt atıyordu, ateş gibi sıcaktı.

Evet, gidebiliriz, dedi Zacharias, artık soruya iyice yoğunlaşmış durumda. Yalnız kafanın dolup genleşmesi bir saatten fazla alacaktır. Adamakıllı genleşip de kendi olgun kafasının üzerinde bir sap gibi dururken de pek hoş bir görünüm kazanır - Bilemiyorum, acaba sayın meslektaşım birkaç saat bekleyip de cevabı hemen mi almak ister, yoksa yarın tekrardan mı gelir?

Neden yüzü öylesine perişan bir halde yatıyor? diye sordu Mikkel korkulu ve acımaklı bir sesle. Şarap, dehşet ve merhamet neredeyse aklını başından almıştı.

Gayet doğal, diye cevapladı Zacharias, düşünsel faaliyetin bir parçası.

Ben de bilgeliğin insana mutluluk getirdiğini sanırdım, diye kekeledi Mikkel, kendini pek bitkin hissediyordu.

Gidelim mi artık? dedi Zacharias. Azizim Mikkel! Bilgelik, muammaların sayısını ikiye katlar. Carolus bana bundan, felsefesinin özü diye söz etmişti. Kafası bir lispund[74], kırk küsur kvint[75] çekiyor, yani bu ısınmadan önceki ağırlığı; çözdüğü her problemle bir kvint daha ağırlaşıyor. Yine Carolus'un dediğine göre, tüm soyut düşünceler belli bir süre sonra çıkış noktasına dönüyor. Yani, insan bir sorunun gerçek çözümüne tam yaklaştığı anda, problemin varlığı sona eriyor. Fakat bizzat çözüme götüren süreç - ki kendini acı ve eziyet şeklinde belli ediyor ve şiddetinin hiç ehemmiyeti yok - hem önem hem değer taşıyor. Aziz meslektaşım bu söylediklerimi anladı mı bilemem. Artık inelim mi? Sanırım aşağıda hâlâ bir maşrapa içkim olacak.

Fakat Mikkel orada daha fazla kalmaya yanaşmadı, artık eve dönmek istiyordu, kendisini hem hasta ve sersem gibi hissediyordu. Zacharias, merdivenlerden aşağıya kadar ona refakat etti, içkinin etkisinden henüz tam kurtulamamıştı ve o amansız zindeliğiyle gevezeliği sürdürdü, ama Mikkel dikkatini verip de doğru dürüst bir şey duymadı. Aşağıda kapının ağzında, Mikkel'in ertesi gün gelip neticeyi almasını kararlaştırdılar.

72 Mugit et in teneris formosus obambulat herbis: kükrer ve güzel çayırda zıplayarak dolaşır. Romalı şair Publius Ovidius Naso'dan (MÖ 43 - MS 17) bir dize. ç.n.

73 *Publius Ovidius Naso'nun Metamorfozlar adlı eserinin 2. cildi, Avrupa'yla Jüpiter'in hikayesini içerir. ç.n.*

74 *8 kilo 200 gr. Eski bir para birimi olan Lispund (veya 'livisk pund'), Danimarka'ya Orta Çağda Riga'dan (Letonya) geldi (1683). 16 punda veya metrik sistemle 8 kiloya eşitti. ç.n.*

75 *Eski bir ağırlık birimi. 1 kvint = 5 gr. ç.n.*

Yangın

Mikkel yalpalaya yalpalaya kendini sokağa attığında akşam olmuştu. Etraftakiler hızlı yaşamlarına dalmıştı, ellerinde bira bardaklarıyla pencerelerden şarkılar söyleyerek el sallıyor, askerlerle denizciler daracık sokakta naralar atarak dolaşıyordu. Mikkel sallana sallana, elinden geldiğince hızlı yürüyordu, askerler kahkaha tufanıyla onu selamladı, ama o yanlarından sessiz sedasız uzaklaştı, körlemesine “Altın Çizme”ye vardı. Hemen şarap ısmarlayıp ateşli bir hasta gibi içmeye koyuldu, bir yandan da hıçkırıklar boğazında düğümleniyordu. Ama çok geçmeden sızıp her şeyi unutmayı başardı.

Hancı onu konuk odasındaki yatağa taşıttı. Birkaç dakika sonra da içeriden aciz hıçkırıklarını duydular, ne halde olduğuna bakmak için içeri girdiklerinde ihtiyar adamı yatakta sırt üstü yatmış, dirseklerini vücuduna yapıştırmış, çarpılmış gibi tavanı seyrederken buldular. Kendiliğinden yatışana kadar onu öylece ağlayıp sızlamaya terketmekten başka yapabilecekleri bir şey yoktu. Birkaç saat sonra tekrar gidip yokladıklarına çok yüksek ateşi vardı ve gecenin ileri saatlerinde kendini bilmez halde uyandı, yanında kalıp göz kulak olmaları gerekiyordu. Ama dili fazla düşmüş, gördüklerini olduğu gibi anlatmıştı; sabah olunca hancı gidip polise haber verdi. Bir saat sonra Zacharias zincire vurulmuş ve *homunculus* da adaletin himayesi altına alınmıştı. Lübeck sakinlerine bu durumda haç çıkarmak için bir neden çıkmış oluyordu.

Mikkel iki gün ağır hasta yattı, sonra düzelip ayağa kalktıysa da çok halsizdi, iki değnekle yürüyebiliyordu. Öğleden sonra yola çıktığı günün sabahında, Zacharias ve Carolus yakılarak öldürüldü, Mikkel meydana gidip seyretti. Tüm Lübeck ayağa kalkmıştı, halk daha sabahın esselatında meydana doluşmuştu, ama Mikkel, zayıf nahif, hasta göründüğü için olacak, önde iyi bir yer bulabilmişti. Ateş yeri hazırlanmış, odunlar dizilmişti; güven telkin ediyordu, beş kordun[76] üzerinde odun vardı ve en iyi cinstendi, sonra cellat iyi yansınlar diye aralarında hava kanalları

bırakarak maharatle istiflemişti. Zacharias diri diri yanarak ölecekti, dumandan boğularak değil, bizzat ateş kemirecekti onu. Ahalinin bu infazdan sıradışı beklentileri vardı, zira Zacharias, sözün gelişi, idmanlıydı; daha önce de bunu denemişti, ayakları kuru alevlerle yıkanıp şartlanmıştı. Magdeburg'dayken de aynı cezaya çarptırılmıştı, bu seferkiyle aynı suçtandı; adli takibat sırasında ortaya çıkmıştı. O defasında en son anda hayatı bağışlanmıştı, seçmen prensin bir keresinde hayatını kurtardığı için.

Saat on birde tören alayı geldi, muhafızlar baltalı kargılarıyla kalabalığı yararak kafileye yol açtı. Zacharias iki cellat yamağının refakatinde ilerleyen celladın arkasından geliyordu, yalın ayaktı, üzerinde keten bezi bir gömlekten başka bir şey yoktu; kiremit kırmızısı renkli boyayla sıvanmıştı üzeri, alevleri temsil ediyordu. Başında sivri uçlu, uzun bir kâğıt külah vardı, onun üzerine de yılanlar ve otlubağalar ve akrepler resmedilmişti. Zacharias soğuktan iki büklüm olmuş, ellerini de göğsünün üzerinde kavuşturmuştu, Ekim ayının çiğ ayazında zangır zangır titriyordu, bunun haricinde bir şey hisseder gibi de görünmüyordu.

Ahali, Zacharias'a öfkeyle bağırıyor, kalabalığı birarada tutmak için etraflarını çevirmiş olan muhafızların kurduğu kargı engelinin altından ve üstünden, ellerini yumruk yapa yapa savuruyorlardı. Zacharias ne sağa ne sola bakıyordu. Peşinden, Carolus'u taşıyan cellat yamağı geliyordu. Carolus bir çuvalın içine konmuştu, kimse bir şey göremiyordu. Ve onun arkasından da sıra sıra konsey üyeleri ve hâkimler ve ruhban sınıfı ilerliyordu.

Mahkeme kararı okunurken, Zacharias gayet kayıtsız durdu, yüzünde karşı koyar bir ifade okunmuyordu. Ara sıra ısparmoz tutuyor, yere yığılacak gibi oluyordu, ama bunun nedeni ayazdı, suratı kaskatı ve bitkindi, tabii ya, hava da buz gibi soğuktu. En yakında duranlar, mahkûmun kol ve bacaklarının pespembe olduğuna dikkat etti, artık kurumuş kanlı su lekeleriyle kaplıydı. Eziyetli bir sorgulamadan geçirildikten sonra yıkanmıştı. Başparmakları mosmordu, her ikisi de kırılmıştı, ellerinden aşağı sarkıyordu.

Hâkim mahkeme kararını okumayı bitirdi ve cellat Zacharias'ı merdivene götürdü, o da hiç itiraz etmeden basamakları tırmandı. Ardından cellat yamağı Carolus'u istiflenmiş odunların tepesine taşıdı ve orada çuvaldan

çıkardı. Kalabalıkta bir kıyamet koptu, o korkunç hilkat garibesini görünce herkes birden çığlıklar atmaya, tehditler savurmaya başlamıştı, bazıları beddua okuyor, bazılarıysa ilahiler söylüyordu. Carolus ateş yerinin tam ortasından yükselen sırığın yanına yatırıldı; Zacharias belinden zincirlendi.

Sonra cellat aşağı indi ve ateşi yaktı. Tüm meydanda çıt yoktu.

İlk başta yoğun bir duman çıktı, seyircilerin arasına bir korku yayıldı, kurbanlar havasızlıktan boğulacak diye. Fakat odunlar kupkuruydu ve alevler canlanıp da hava kanallarının arasından gürlemeye başlayınca, duman kesildi. Odunlar çatır çatır çatırdadı ve gümbürtüyle ortadan yarıldı, ilk pırıl pırıl alevler odunların arasından hırsla yukarı fırlayıp günahkârları yakaladı.

O zaman Zacharias, zincirleri elverdiği kadar sırıktan uzaklaşarak öne doğru geldi ve sakince seslendi:

Mikkel Thøgersen burada mı?

Mikkel’in ödü koptu. Gözlerini öne eğdi ve hiç onu ilgilendirmiyormuş gibi olduğu yerde hareketsiz durdu. Omuzlarını indirip, sırtını kamburlaştırmış, Zacharias onu fark etmesin diye şapkasının tepesini ateşe doğru çevirip aşağı eğmişti. Bir tek kişi bile çağrılanın o olduğundan şüphelenmedi, Allahtan. Mikkel derin bir nefes aldı.

Alevler kısa sürede adamakıllı şiddetlendi, gürül gürül havaya yükselirlerken oluşan hava akımı ve yüksek sıcaklık hayli uzaktan bile hissedilebiliyordu. Zacharias bir öne bir arkaya eğilerek alevlerden korunmaya çalışıyordu. Kalabalığın arasında kimseden cevap gelmeyince, şöylece bir doğrulup kıpırdamadan durdu, sanki bir şey söylemeye hazırlanıyor gibi.

Fakat upuzun, zalim bir alev aniden üzerine kapandı ve tek bir yalayışla gömleğini ve şapkasını yakıp kül etti. Çırılçıplak kalmıştı. Aşağıda kalabalıktan kıkırtılar yükseldi, Zacharias olduğu yerde büzüldü kaldı. Sırığa doğru süründü kendine siper etmek için. Ancak alevler şimdi her yandan yükseliyordu, Zacharias sırığın yanında oturmaya devam edemedi. Ayağa kalktı ve sanki birden canlandı, ateşin içinde zıp zıp döndü, yanar odunların üzerinde dans etti. Ve sonra birden bir hayvan gibi uludu.

Mugit et in teneris formosus obambulat herbis.

Mikkel mısrayı hatırladı, amansız bir acıyla bir kahkaha savurmaktan kendini alıkoyamadı.

Zacharias yere yığıldı, sessiz sedasız, ve büzüştü kaldı alevlerin arasında. Bir eli ateşin dışına sarkmıştı ve Mikkel parmakların teker teker alevlerin içinde nasıl şiştiğini gördü, ta ki patlayana, sonra akıp, kapkara olana kadar.

Bakın, bakın, bakın! diye feryatlar yükseldi yüzlerce ağızdan. Ve Mikkel baktığında, Carolus'un kafasının alevlerin ortasından yükseldiğini fark etti. Ateşin tam ortasında yatıyordu ve anlaşılan hâlâ yaşıyordu, ama kafa şimdi yassı ve şekilsiz değildi, kaşlarının üzerinden pırtlayıp iki parça olmuş, her bir parça da bir sürü tombul halkaya bölünmüştü.

Bakın! diye çığlık attı kalabalık dehşet içinde. Korkunç bir manzaraydı; kan, feci şekilde gerilmiş kafanın içinde sanki kaynıyordu, derinin tam altında damarlar kabarmış, canlı gibi zonk zonk atıyordu. Bütün kafa kıpır kıpır hareket halindeydi, sanki zıplamak üzereymiş gibi. İçerisinde zorlu bir mücadele sürüyor olmalıydı.

Şuraya bakın! diye ürkünç bir haykırış koptu, şuraya bakın, bakın, bakın! Damarlar yarılmıştı ve kapkara kan solucan gibi dışarı kayıp ateşin içine yuvarlanıyordu. Kafa bir sürü yerinden çatlamış, kömürleşmeye başlamıştı, üzerinden ufak alevler çıkıyordu. Fakat tam tepesinde, ateş bir zayıflayıp rengi zehir yeşiline dönüşüyor, bir alazlanıp kırmızı girdaplar oluşturuyordu.

Ateş iyice hızını almıştı, bir tek devasa alev kütlesinden ibaretti artık. Zacharias'tan geriye ufacık, kapkara bir öbek kalmıştı. Sonra odunlar çöktü, bir akkor yığınına dönüştü. Öyle bir sıcaklık yayıldı ki, yakında duranların suratları haşlanıp su topladı, kalabalıkta bir panik koptu. Ama sonra her şey sona erdi.

O günden itibaren de, alevlerin arasında şeytanı dans ederken gördüklerini, eriyik demir mavisi renginde olduğunu ve sonra yanan odunlar çökünce, dumanla birlikte kaçıp gittiğini iddia edenler çok oldu.

76 *1 cord = (3.62 m3). Bu, 122 cm yüksekliğinde, 244 cm genişliğinde ve 122 cm derinliğinde bir odun yığını demek oluyor. ç.n.*

Kışın sedası

Kral kule bekçisine Mikkel'in geri döndüğünü görünce selam borusu çalmasını emretmişti. Mikkel yola çıkalı on dört gün kadar geçmişti ki, bir öğleden önce borazanın sesi duyuldu - ama tam ortasında zınk diye kesildi, sanki devam edip etmemesi gerektiğinden emin değilmişçesine. Bekçi bir anlık bir tereddütten sonra borazanı yine ağzına dayadı ve ciğerlerinin tüm gücüyle üfledi. Mikkel atının üstünde dönmüyordu, yük arabasında geliyordu; atı da boş eğeriyle arabayı takip ediyordu. Yağmur yağıyordu.

Kapılar araba için birbiri ardına açıldı ve arkasından tekrardan kapandı ve araba nihayet kale avlusuna vardı.

Kral Christiern, kafasında beresi ve üzerinde de rengi atmış kırmızı harmanisiyle merdivenin başında duruyordu. Merdivenin her bir yanına da çalgıcı Jakob'la küçük Ide'yi yerleştirmişti. Damlayan saçakların altında gururla ve ciddiyetle bekliyorlardı. Jakob bir karşılama melodisi çalacaktı, kemanını hazırlamış, ıslanmasın diye paltosunun klapasının altına gizlemişti.

Kral, Mikkel'e el salladı ve ağzı dört köşe oldu. Hah hah hah! Evine hoş geldin.

Fakat Mikkel, kralın selamına karşılık vermeksizin arabanın arkasında kımıldamadan yatmaya devam etti.

Aman Tanrım! diye bir feryat kopardı kral telaşla, arabanın yanına indi. Bir sorun mu var, Mikkel?

Evet, öyleye benziyordu. Mikkel, benzi sapsarı, gözleri yarı kapalı yatıyordu, sanki ölü gibiydi. Kral parmaklarının tersiyle alelacele Mikkel'in alnına dokundu ve hâlâ sıcak olduğunu hissetti.

Hemen yukarı taşıyalım, diye emretti kral, dudaklarının kanı çekilmişti. Jakob, git, kapıdaki bekçiyi al gel! Nerede yahu herkes, Berent'i çağır! Hadi! Hemen git yakala kolundan.

Mikkel, onu yukarı taşırlarken kendine geldi; fakat feci bitkindi. Kuledeki odada yatağına yatırdılar ve kral oturup yanında bekledi. Bir saat

sonra Mikkel daha bir iyileşir gibi görünmeye başladı, yüzüne biraz renk geldi. Tabii, burada yatarken kendini rahat ve güvende hissediyordu.

Nasıl gidiyor, Mikkel? diye endişeyle sordu kral.

Yani, fena değil gibiydi. Ama yine birden ölü gibi sarardı ve tüm takatı kesiliverdi. Kral konuyu dönüp dolaştırıp ona verdiği özel göreve getirecek diye pek ödü patlamıştı.

Neren hasta? diye sordu kral.

Sol tarafım tutmuyor, dedi Mikkel peltek peltek. Dilinde bir sorun vardı.

Hmm! Kral bayağı kaygılı bir şekilde içini çekti. Bir saat ikisi de tek kelime etmedi. Mikkel çok geçmeden huzursuzlaştı, sağ elini karanlıkta bir şey arıyormuş gibi havaya uzattı ve dudaklarını araladı, krala bir baktı, sonra bakışlarını çevirdi. Bu mesele üzerinde öyle bir baskı yapıyordu ki, şu kralın ona yüklediği özel görev meselesi, artık her şeyi söyleyip başından atmak istiyordu. Kral nihayet halini anladı, konuyu açmadı - daha sonra da konuşabilirlerdi tabii. Mikkel yolda dönerken geziyle ilgili ne söyleyeceği hakkında kafasında bir hikaye uydurmuştu, aslında onu anlatmaya niyetlenmişti. Kral asıl gerçeği bilmemeliydi.

Kral, Mikkel'in illa ne olup bittiğini anlatmakta kararlı olduğunu görünce onu gönüllendirmeye girişti:

Evet sonunda oraya vardındı, değil mi?

Evet, diye kekeledi Mikkel soluk soluğa, kendini ne perişan hissettiğini gizleyebilmek için bakışlarını kaçırdı. Evet. Ama hiç bir bilgi toplayamadım. Hastalandım ve erkenden geri dönmeye mecbur kaldım. Mikkel sıcak gözyaşlarıyla sırılsıklam olmuş yüzünü duvara doğru döndü.

Sıkma canını, dedi kral sakinleştirici bir şekilde. Hiçbir şey fark etmiyor ki, Mikkel. Daha ilk baştan gönderilmemeliydin. Sen yola çıkalı beri, her allahın gün pişmanlık duyduk. Sen şimdi iyileşmene bak.

Kral, ihtiyar hücre arkadaşını avutmak için epey dil döktü ve Mikkel de o rahat yatakta hiç kımıldamadan yattı, müteşekkir ve ezik. Bir süre sonra Kral onun uykuya dalmak üzere olduğunu fark etti, bitkinlikten gerilmiş yüz hatları gevşemeye başlamıştı. Uyurken kapalı gözlerle iki defa yerinden fırladı, yüzünden bir keder ve ıstırap dalgası geçip gitti, sonra hatları yine gevşedi, bomboş bir yüz ifadesiyle uykuya daldı. Kral o zaman yavaşça yatağın başından uzaklaştı, oturup okumaya başladı.

Ertesi gün Mikkel daha iyiydi, nekahat yolunda ufak da olsa bir adım atmışa benziyordu. Ancak hiç tamamen iyileşemedi, bütün kışı ve ilkbaharı yatakta geçirdi, Mart ayında ruhunu teslim edene kadar.

Sakin bir kıştı. Kral, Mikkel'in yanında geçirdiği bu zaman zarfında çok ihtiyarladı, onun nasıl kötüye gittiğine seyirci oldu.

Fakat zaman Mikkel için geçmek bilmedi. Bir türlü ölemiyordu. O hayattan kopmak isteyince, bu sefer hayat ona sımsıkı yapışmıştı. İntikamını şimdi alıyordu. Mikkel hayatın hiçbir zaman hakkını vermemişti, çünkü hayatı boyunca hiç ölmek istememişti. Kral yatağında mışıl mışıl uyurken, Mikkel de kışın soğuğunu aratmayan düşünceleriyle başbaşa uyanık yattığı upuzun gecelerde bunu kendi kendine itiraf etti. Mikkel'in kimsesiz düşüncelerini bir sırdaş gibi dinleyen görmüş geçirmiş rüzgâr da kulenin dışında, derinden ve gizliden içini çekerek uğuldadı. Her gün ölmeyen asla yaşamak da istemez. Oysa Mikkel asla ölmek istememişti.

Kral bir gün Ide'yi yukarı çağırdı ve Mikkel'in yanına götürdü, torununu görmekten mutluluk duyar diye düşünmüştü. Fakat Mikkel yüzünü duvara çevirdi. Torundan filan haberi yoktu, hiç çocuğu olmamıştı, hiç evlenmemişti. Yalnızdı. Çocuk sahibi olmadan ölen birinden bile daha yalnızdı, hem de iki misli daha yalnızdı. Ane Mette'den hoşlanmış olsa da hiç hasretini çekmemişti. Sahip olduğu kadını kaybetmek onun alın yazısıydı!

O zaman kral, Ide'yi salıverdi.

Ve işte şimdi orada yan yanaydılar, cennetin iki akıncısı! Kral Christiern; korkunç oyunlarıyla sahneye ateşli ivecenliğin simgesi olarak fırlayıp Danimarka'nın tarihsizliğinin mucitliğini yapan adam. Mikkel Thøgersen; krallara layık gururu ve yoğun arzularıyla, dallı budaklı, düşsel bir soyun ağababası. İşte ikisi de orada, aynı hücrede hapis, başbaşa oturuyordu, anlamsız, nafile bir hanedanın kurucuları.

Mikkel'in öldüğü gece, gençliğinin coşkun duyguları da geri döndü. Kalp atışı durduğu anda, tabiatındaki sıcaklığı, yüreğindeki baharı geri kazandı.

Lakin Mikkel'in buraya kadar gelebilmesi için aradan sonsuzluk geçmişti. Art arda hayal kırıklığına uğramıştı. Kış ortasında durumu düzelir gibi bile oldu, yattığı yerde canlandı, burnunun eski kırmızılığı yine geri geldi.

Kral tıpkı Mikkel’in yolculuğundan önceki gibi maşrapa kapaklarını muntazaman tıngırdatmaya başladı ve kule odasında eski adetlere döndüler, tek fark Mikkel’in yatıyor olmasıydı. Kral mantıksızlıklarını ondan yine esirgememeye başladı. Eskiden olduğu gibi eğlendirilmek istiyordu ve Mikkel yatakta oturup harp meydanlarından hikâyeler anlattı ona. Habire aynılarını tekrarlayıp durdu, hâlbuki anlatabileceği daha bir sürü hikâye vardı. Mikkel ömrü boyunca Avrupa’da vuku bulmuş büyük, anlı şanlı muharebelerin neredeyse hepsine katılmış, Avrupa’daki prenslerin hemen hepsinin hizmetinde bulunmuştu; onların neyin nesi olduğu, neye benzediği hakkında çok şey anlatabilirdi. Fakat kralı esas ilgilendiren şeyler savaş teknikleri, silahlar ve bunun gibi, Mikkel’in haliyle fark etmiş, ama öyle uzun boylu dikkat etmemiş olduğu şeylerdi; Kralın sorularının ardı arkası kesilmiyor, Mikkel de kralını hoşnut edebilmek için belleğini didik didik edip duruyordu.

Mikkel’in tedbirli ve ilerisini düşünen bir anlatım tarzı vardı. Daha önce anlattığı hikâyeleri tekrarlarken hep aynı detaylara sadık kalırdı, esas itibarıyla ta baştan hayal ürünü olsalar da bu böyleydi. Kral ondan sık sık belirli hikâyeler dinlemek isterdi, o kadar sık dinlemiş olduğu halde yeniden dinlemenin onu oyalayıp eğlendirdiği hikâyelerdi bunlar.

Kral gecenin ortasında uyanınca Mikkel de eski alışkanlıkla hemen uyanırdı. Öylece, kule odasında saatler boyu usulca sohbet ederlerdi, her biri kendi alkovunda uzanmış, üzerindeki kürk postu çenesinin üzerine kadar çekmiş, şömine sönünce bacadan içeri dolan soğuk havayı soluyarak. Ay ışığı, buz tutmuş yeşil camların arasından derin pencere oyuklarını pırıl pırıl aydınlatırdı. Kral başucundaki kum saatini çevirirdi. Zaman boldu ve Mikkel yine anlatacak yeni bir hikâye bulacaktı, sonra kralın ya’ları ve hmm’ları, alkışları ve baş sallamaları eşliğinde hikâyesine başlardı

Sabahları, kral hep gergin ve ürkünçtü. Bunun için Mikkel, kral ortalıkta dolana dolana, iskemleleri devire devire üstünü giyinirken ne ağzını açar, ne bir çıt çıkarırdı. Kapının iç kilidi erkenden Berent için açılır, gelir şömineyi yakardı. İçerinin soğuğu kırılınca kral da kalkardı. Çıplak dizlerinin üzerinde taş zemine çöker, sabah duası ederdi, ama doğrusu, çoğu kez duadan çok lanet okuyormuş gibi gelirdi insanın kulağına. Bu iş tamamlanınca, bu defa her sabah olduğu gibi ağır taş topu kapar, yüz defa

kafasının üzerine kaldırıp indirirdi, her bir kolla elli kere. Mikkel onun sayı sayışlarını, oflayıp puflayışlarını dinlerdi, kral yoruldukça çıkardığı sesler daha bir zayıflardı. Sonra yıkanıp tamizlenirken de hararetli bir şekilde fısıl fısıl konuşurdu kendi kendine. El yordamıyla ibrikleri ararken bazen doğru dürüst tutamaz, sular yerlere dökülürdü. O vakit meydan okurcasına uflayıp puflar ve Mikkel enderi nadirattan göz ucuyla bakacak olsa, onu buz gibi sudan mosmor olmuş, kaşları çatılmış, dudakları kaskatı kesilmiş, fıldır fıldır etrafta dönen gözleriyle, elinde havlu, kurulanırken görürdü.

Yıkanması bitince, kralın incil okumak âdeti vardı, muzır bir sabırla okurdu, ta ki kapının sürgüleri çekilip de Berent sabah içkisiyle gelene kadar, karanfil ve zencefilli sıcak bira. Mikkel kendi payını alır, sonra hiç konuşmadan içerlerdi. Bira çok sıcaksa, kral dolu maşrapayı olduğu gibi yere fırlatıverirdi.

Kral sonra aşağı avluya iner, bir iki saat yürüyüş yapardı. Kulenin dışına çıktığında ona refakat etmekle görevli dört hizmetkârı da arkasından giderdi. Kral ya su yolundaki beyaz buz kabarcıklarının üzerine basıp kırarak, ya da bir yaylı tüfek getirtip kale duvarlarının dışındaki kırağı kaplı ağaçlara konan kargalara ateş ederek eğlenirdi. Bir mektup aldığı zaman daima meyve bahçesine çıkar, hizmetkârları başından salar ve ağaçların arasında bir aşağı bir yukarı gidip gelirdi. Hatıralar canlanınca buraya sığınmayı alışkanlık haline getirmişti.

Kral kule odasına tekrar döndüğünde hep yumuşamış olur, Mikkel’e neşeyle seslenip çağırır ve her günkü sadakat gösterilerine ve yeme içme fasıllarına başlanırdı. Mikkel yatalak olduğundan dokuz kuka oynamaları artık mümkün değildi. Zaten kralın gün boyunca yapacağı yeterince iş vardı, hatta bin bir sudan şeyle kafası öyle yoğun olurdu ki, bütün gün telaş içinde koşturur dururdu. Ve akşamları da yorgun argın bir halde, kendini istirahate ve tanrıya adardı.

Noel zamanı, kalede kutlama eğlenceleri başlardı. Kral bu sürede hemen hemen daima yalnız başına yatan Mikkel’in bir şeyden mahrum kalmamasına özen gösterirdi. Kralın bazen günlerce kuleye çıkmadığı olurdu; dış avludaki geniş muhafız koğuşunda oturur, çalgıcı Jakob ve erbaşlarla kafayı çekerdi. Jakob meclise hayat katıyordu.

Akşam olup da kapanış saati olunca, kral tramola yaparak eve gelirdi. Dış avluyu orsa giderek kateder, rotayı kemerli geçite doğru çevirirdi. Orayı da yalpalayarak geçince, şarkılar mırıldanarak ve hıçkıra hıçkıra, iç avluya yelken açardı, yukarıda donuk ayı selamlayıp rotayı tersine çevirir, gölgesi de beyaz karların üzerinden onu takip ederdi.

Noel zamanı çalgıcı Jakob'un da ayık olduğu bir tek gün yoktu. Ve noel, paskalyaya kadar sürerdi.

Yılbaşına doğru feci bir ayaz çıktı, her taraf kıtır kıtır buzdu. Sundet boğazı dondu; geceleri o muazzam buz tabakaları ıslık çaldı, vınladı durdu. Buzun gürültüsünde müthiş bir güç vardı. Buz sanki sahilden sahile şimşek çaktırıyor, bastırılmış korkunç güçleri hatıra getiriyordu.

Mikkel bunu yattığı yerden duyabiliyordu. Bir gece kralı uyandırdı, ölmek üzere olduğunu sanmıştı.

Sol kulağım öyle feci çınlıyor ki, dedi buz gibi bir sesle. Kral kalktı ve bir mum yaktı, yalpalıyordu, saçları darmadağınıktı, bir gün öncesinin sarhoşluğunu daha üzerinden atamamıştı. Mikkel'in yüzündeki korkulu ifadeyi görünce ölmek üzere olamayacağını düşündü. Sadece buzlar Mikkel! diyerek onu yatıştırmaya çalıştı, sonra mumu söndürdü ve tekrar yatağa girdi.

Kalenin sol kanadındaki üst kat odalarından birinde de o boğuk, ürkütücü gümbürtüleri duyan biri vardı, kale garnizonundan genç bir muhafiz ve korkudan kasılarak dilsiz sevgilisine, küçük Ide'ye iyice sokuldu. Ide bir şey duyamadı, ama anlaşılmaz bir korkuyla ona sığınan sevgilisine büyülenmiş gibi gülümsedi. Onun, bu güçlü kuvvetli erkeğin, ta içinden kopup gelen bir dehşetle ansızın nasıl ürkekleşip sindiğini, titreyen dudakları ve gözlerinde kederli ve şaşkın bir ifadeyle nasıl yanı başında yattığını gördü. Ide onu okşadı, onu öptü. Ve erkeğin bakışlarına yine haz ve huzur geldi, Ide'yi kucakladı, bağrına bastı. Odada altın gibi parlayan mum ışığında yattılar ve genç erkek Ide'nin bakir göğsünün üzerindeki ayva tüylerine öpücükler kondurdu.

Grotte

Keskin bir çınlama sesi, Mikkel'in sol kulağına her gece bir miktar daha yaklaştı.

Kulağının civarındaki bir değirmen taşının sesini andırıyordu. Ve Mikkel sık sık, ölmek üzere olmalıyım, diye düşündü. Ama yatağında felçli halde, karanlığın bu çelik gibi keskin şarkısını dinleye dinleye aradan sanki asırlar geçti.

Yine de ara sıra uyandığında bir ele dokunabildiği veya odayı şöyle hayal meyal görebildiği de oluyordu. Fakat o müthiş ses her seferinde kulağında beliriveriyordu, sanki daha yakınlaşmış, yakınlaştıkça keskinleşmiş, eskisinden daha korkunçlaşmıştı.

Gençliğinden bildiği sesin aynısıydı, ama o zamanlar zayıf ve uzaktı, binlerce mil uzak. Sonra giderek, her kendini belli edişinde bir miktar daha artmıştı. Ve şimdi öyle feci çınlıyordu ki, herşeyi bastırıyor, Mikkel içinde sanki kayboluyordu. Dev bir değirmen taşının sesiydi.

Grotte'nin sesiydi, hemen yanı başında, Fenja ve Menja'nın[77] kuzey kutbu gecesine savurduğu sesi.

Onların değirmen şarkısı senin yakanı hiç bırakmayacak, beyninin ta içinden kopup gelecek bir değirmen taşının ezici sesi gibi. Kafan hep, *Grott*e'nin yeryüzünden kaldırıp göklere savurduğu tozdan burgacın ve Fenja'yla Menja'nın kıymık gibi batan değirmen şarkısının merkezinde olacak.

Eziyoruz, diye şarkı söylüyor Freja, taşı döndürüyoruz, yeryüzü kadar ağır, sana gün doğuşu öğütüyoruz ve sığırlar ve bereketli tarlalar. Sana pırıl pırıl semalar ve hasat yağmurları, yoncalar ve sarı ve beyaz çiçekler öğütüyoruz.

Ve sana hastalık ve kuraklık ve kıtlık da çekiyoruz, diye şarkı söylüyor Menja aynı anda, sana kavrulmuş kırlar, kurumuş ırmaklar, sana parmak boğumların kadar iri dolu taneleri öğütüyoruz, sana batıdan fırtına bulutları, karanlıklar, şimşekler ve için için yanan viran diyarlar eğiriyoruz.

Sana ilkbahar ve mavi dalgalar öğütüyoruz, diye şarkı söylüyor Fenja soluk soluğa, yazı zamanlıca yetiştireceğiz sana, kuş sesleriyle dolu yeşil ormanlar, aşk, unutulmuşluk ve aydınlık geceler öğütüyoruz.

Ve sana Fimbul karanlığı öğütüyoruz, diyor kulak tırmalayıcı şarkısında Menja, kül yağmurunu, tükenişi, yazın kalbini ürpertecek kışı öğütüyoruz sana. Sana bir hasat fırtınası sunuyoruz şarkımızla, büyümekte olan tüm ekinlerin üzerine kırağı ve don savuruyoruz, insan ruhundaki sıcaklığı öğütüp alıyoruz.

Fakat yeni ilkbaharlar ve yeni ekinler de öğütüyoruz, diyerek şarkı söylüyor Fenja hiddetle, sana gündönümleri ve sakin, ayna gibi denizler öğütüyoruz, sana taylar ve kıpır kıpır köpek yavruları ve güney rüzgârı öğütüyoruz, sana yaprak tomurcukları, güven ve inanç öğütüyoruz.

Evet ve değirme taşını çeviriyoruz, gıcır gıcır gıcırdatarak, diye cıyaklıyor Menja. Doğumda da öğütüyoruz, tabutta da, kar ve keder öğütüyoruz. Benim şarkım sonuncusu olacak.

Ve şimdi sırtlarını kamburlaştırıyor kızgın dev kızlar ve bacaklarını toprağın derinlerine saplayıp, dumanı tüten değirmen taşına asılıyorlar. Birlikte şarkı söylüyorlar, Fenja ve Menja:

Sana güneş ve ay ve dünyanın çevresinde kol gezen yıldızlar öğütüyoruz. Günler ve geceler göz açıp kapayıncaya kadar yer değiştirecek, beyaz ve siyah ve gökyüzü bir tekerlek gibi dönecek. Sana harıl harıl yazı ve kışı öğütüyoruz; sıcaklık üzerinden akıp geçecek ve yerini soğuğa bırakacak.

Fakat son olarak sana kış öğütüyoruz. Bin yıllardır köle gibi uğraştık, ama sana en nihayet buzul çağı öğütüyoruz.

Başımızın üzerinde kutup ışıkları! Sana uçsuz bucaksız buzlar ve kuzey fırtınalarıyla ve kar tipileriyle dolu bir yıl öğütüyoruz. İçindeki ümidi güzelce öğütüp un ufak ediyoruz, soğuğun yükseldiği beldelerde rakamlı melodiler söylüyoruz. Sana sonsuz geceler öğütüyoruz, güneşi ıraklara fırlatıyoruz. Kuzeyden kopup gelen, kaya parçalarıyla dolu çatırtılı buzdağları öğütüyor, dünyanın tüm bitek ovalarının üzerine serpiyoruz, şehirleri buzullarının altında ezip tuzla buz ediyor, bereketliliği çiğneyip mahvediyoruz.

Ve senin başını taşıllaştırıyoruz, ıssızlığı burup atıyoruz, buz gibi yürekler şarkı söylüyoruz, ta ki değirmen darmadağın olana kadar.

[77] İskandinav mitolojsindeki figürlerden olan Fenja ve Menja, olağanüstü güce sahip iki dev kızdı. Danimarka kralı Frode onları Grotte adlı efsanevi bir değirmen taşında, altın ve güzel günler öğütmeye mecbur etti. Lakin, kralın hiç dinlenmeden çalışmaya mecbur ettiği iki dev kız bu güzel günlerden nasibini bir türlü alamadı. Kraldan intikam almak için, onu altetmek üzere bir deniz kralı ve bir ordu öğüttüler Grotte'yle. Kral yenildi, ama deniz kralı, iki dev kızı ve Grotte'yi gemisine alıp, bundan böyle ona tuz üreteceklerini söyledi. Sonunda gemide o kadar tuz birikti ki, gemi fazla ağırlaşıp battı. O gün bu gündür, Grotte denizin dibinde tuz öğütüp durur. ç.n.

Sokak çalgıcısının vedaı

Mikkel Thøgersen bir Mart sabahı öldü, kral da tam onun nasıl olduğuna bakmaya gelmişti. Kral bunu uzun zamandır bekliyor olsa da, teselli bulması imkânsız derecede kederlendi.

Mikkel'in kaskatı kesilmiş yüzünü görmek ona pek acı gelmişti. Kederlendirdiği kadar tedirgin de etmişti. Mikkel'in yüzünde artık bir kımıltı olmayacağı fikrine kendini alıştıramıyordu. Kral bir yandan ağladı, bir yandan da kulede bir aşağı bir yukarı mekik dokudu. Mikkel'e bakmaya gittiği her seferinde onu orada hiç hareketsiz yatarken buldu, artık solgun değildi, kireç gibi bembeyazdı. Kral anlaşılmaz bir paniğe kapılmıştı, zorlukla nefes alabiliyordu, akıl erdiremiyordu.

Kral, Mikkel'inki kadar biçare bir yüz daha önce hiç görmemişti. Ölüm Mikkel'in yüz hatlarını silince bu biçarelik daha belirginleşmişti. Geniş, ıssız alnı, ebedi sükûtun üzerindeki bir kubbe gibiydi. Sert, kayıtsız kaşlarının altında, gözleri içine çökmüştü, kapalıydılar ama sanki uyuyan, balaban bakışlarla bakar gibiydiler de. Mikkel'in uzun, yanardöner burnu şimdi bembeyazdı, çünkü Mikkel artık hepten ayıktı; burnunun tam ucundaki, hayattayken ona bilge bir hava veren o dört köşelik şimdi bir mührü veya ufacık, kıkırdak bir haçı andırıyordu. Bembeyaz bıyıkları ağzının köşelerinden dümdüz aşağı sarkmıştı, ağzı inatçı bir şekilde sıkı sıkı kapanmıştı. Bu ölü ağız bastırılmış azaplarla doluydu. Elemini sus pus etmek için kendini sessizliğe gömmüştü. Kederlerin gizemini koruyan esrarlı bir şifreydi sanki.

Mikkel orada öylece yattı ve bildiklerini kendine sakladı, fakat dilsiz yüz hatları sitem etti, payladı. Böyle olacağını tahmin etmiştim! okunuyordu yüzünden. Lakin neye yarardı ki! Yanılgıları ve vesveseleri artık geride kalmıştı, geri dönmemek üzere ve o şimdi teslimiyet içinde uzanmış yatıyordu. Yanakları güçlü çene kemiklerinin arasına gömülmüştü. Bir adamın haşin ve hazin maskesiydi bu. Ölü bir adamın sözsüz itirafıydı, ömrü boyunca pisi pisine direnip durmuş ve keyfekeder yanlış yorumların

karşısında boyun eğmeksizin, ancak nafile yere de olsa geri adım atmamış bir adamın. İşte şimdi orada yatıyordu, Mikkel, dudaklarında ölümün asil tevazusu, suskunluğu, sönüp gitmiş isyankârlığıyla.

Mikkel'in zavallı başı, soğutup son şekli verilebilmek için yetmiş yıl kalıpta bekletilmiş döküm bir nesne gibiydi. O sima, yetmiş yıldır hayatın bin bir ifadesini yansıtan bir eriyik, gözleri sanki ışığı yakalayan iki canlı metal gibiydi, ta ki üzerini bir zar kaplayıp da soğuyup koyulaşana ve ta baştan amaçlandığı gibi kaskatı kesilene kadar. Mikkel artık işlenip bitmiş, döküm işlemi tamamlanmıştı.

Onu kalenin cephaneliğindeki samanların üzerine yatırdılar. Ve toprağa verileceği güne kadar geçen sürede, kaledeki herkes aşırı bir ciddiyete büründü. Karanlıktan çekinen hizmetkârlar akşamları iç avluya çıkmaya cesaret edemiyor, giriş kapısının öte tarafında yatan cesedi kazara görüverecek diye korkuyordu. Karanlıkta kulaklarına çalınan en ufak, tuhaf bir ses bile akıllarını başlarından almaya kâfiydi.

Fakat Mikkel, o çıt çıkmayan cephanelikte, silah ve sancaklarla kaplı duvarların önünde sıra sıra dizili duran boş, kasvetli zırhların arasında, tabutun içinde, kendi halinde, zararsızca yatıyordu.

Kral her gün gelip Mikkel'i yokluyor ve gözyaşı döküyordu. Mikkel hep aynı vaziyette yatıyordu. Alnı çürümeye başlamıştı. Kral ona bakıp bakıp, başını sallaya sallaya, ağlayıp duruyordu her gelişinde. Artık adamakıllı ihtiyarlamıştı kral, üzgünken bu besbelliydi. Ağzının etrafındaki kaslar iyice gevşeyip sarkmış, sırtı iki büklüm olmuştu. Kara toprak artık ona da haberci yollamıştı.

Mikkel, Sønderborg mezarlığında defnedildi. Kral onu asma köprünün öbür ucuna kadar zor takip etti. Mikkel'in arkasından kalede büyük bir cenaze eğlencesi düzenlendi. Kral, kaledekiler için avluya iki fıçı Alman birası getirtip açtırdı. Akşam olduğunda herkes kafayı bulmuştu. Mikkel'in ölümü, çalgıcı Jakob'u yıkmıştı; yatağa taşıdıklarında tamamen kendinden geçmiş haldeydi.

Ve günler akıp gitti. İlkbahar geldi. Genç erbaşlar kale duvarlarının gerisinde talimler yapıyor, borazanlar çın çın çınlıyordu. Lay lay lom!

İlk defa Mayıs ayında, çalgıcı Jakob'un davranışlarında bir gariplik fark edildi. Daha ziyade oturmuş keman çalarken, sağa sola tekme atıp, duvar

köşelerine gözlerini dikerek, yüzünü sanki bir şeyden iğreniyormuş gibi buruşturmakla başladı gariplikler, kimse bir anlam veremiyordu. Sebebi sorulduğunda, her tarafın sıçan kaynadığından yakınıyordu. Ama sıçanları gören başka kimse yoktu.

Jakob kendini toparlamak için içkiye dadandıysa da, tavşan görmeye başlaması uzun sürmedi. Yalnız kendinin görebildiği tavşanları kovaladı durdu, kaledekiler de onu seyrederek bol bol eğlendi. Bir gün avluya açılan kemerli geçitte bir tavşan gördü, aynı inek büyüklüğündeydi, ödü kopmuştu ama onunla zorlu bir mücadeleye girişti, muhafızı yardıma çağırdı, feryatlar koparıyor, elini kolunu sallayıp sanki havayla düello ediyor, güreşiyordu, kaledeki bütün askerler etrafına toplanıp kasıklarını tuta tuta güldü. Üç gün süreyle, Jakob'un görünmez hayvanlara karşı verdiği çetin savaş kalede bir neşe cümbüşü yarattı. Jakob kale avlusunda saatlerce av avladı durdu ve dışarıda kalmasına göz yumdular, orada kimseye bir zararı dokunmazdı; sonra onun öldürdüğü sıçanları ve tavşanları nasıl üst üste istiflediğini seyrettiler; o kadar çok hayvan öldürmüştü ki, hayali yığının tepesine erişebilmek için parmaklarının ucuna kalkıp uzanması gerekiyordu. En eğlencelisi de, sıçanları avlunun bir ucundaki duvara sıkıştırıp yamyassı edişiydi; tam o arada avlunun öbür ucunda bir tavşan çıka görsün, hemen onun peşinden seğirtiyordu. Arada sırada avlunun orta yerine yiğitçe atılıyor, görünmeyen bir hayvanla dövüşmeye başlıyordu; el kol hareketlerine ve hayvanı kavrayış şekline bakılırsa, çok iri ve vahşi bir şey olmalıydı.

Karanlık çökünce, zifiri kale avlusunda kimsecikler kalmıyordu, olur ya Mikkel hortlayabilirdi. Jakob'un umurunda değildi, kimsecikler gelip onu almayınca da, bütün gece orada seve seve kalıyordu,.

Bir akşam, gün kararırken, Jakob kemerli geçitten avluya bir hayvanın girdiğini gördü, kocamandı, bir araba dolusu saman yükü kadar vardı, geçitten bin bir güçlükle geçebilmişti. Jakob onun karşısında ufacık kalmıştı. Kapı nöbetçisi Jakob'un büyük bir tehlikeyle karşı karşıya olduğunu duymuştu, ama birkaç arkadaşını bulup yanına almadan avluya girmeye cesaret edemedi. Geldiklerinde, Jakob'u avlunun ortasında, kaldırım taşlarının üzerine yatmış, bar bar bağırıyor, ağzından köpükler geliyordu. Kramp nöbeti geçiriyordu, taşıyıp yatağına yatırdılar.

Birkaç gün yüksek ateş ve öfke krizleri içinde yattıktan sonra toparlandı ve keman çalmaya bile başladı azar azar. Birkaç hafta boyunca sakin ve ayıktı, ayağında tahta ayakkabılar, burnunun etrafı sarımtırak yeşil, perişan halde, ortalıkta yalpalayarak dolanıp durdu. Sonra güzel bir Mayıs akşamı yine içmeye başladı. Artık her allahın günü tıka basa içiyordu.

St. Hans akşamıydı, gündönümü arifesi. Danimarka'da baştanbaşa ateşler yakılmıştı; halk, tanrı Balder'in[78] cehennemden dönüşünü kutluyordu. Ağlamayı reddeden *Thøk*[79] kupkuru gözlerle tarlada yapayalnız oturup kalmıştı.

St. Hans akşamında, çalgıcı Jakob tüm parasını bir fıçı Kakebille birasına[80] yatırdı ve kaledeki bütün erbaşları davet edip içki âlemi yaptı. Formu yerindeydi o akşam, canla başla çaldı. Ve vakit epey ilerlediğinde, Jakob yeni yazdığı bir şarkıyı söyledi:

Şimdi size iyi geceler diyorum,
Ben bir parça yorgunum;
Ve artık rica da etseniz bir, emir de,
Gidip uzanacağım yerime.

Hendekte uyumuştum önceleri de,
Rüzgârın ardına dek açık kapısının önünde,
Ve sanki bir rüya gibi görmüştüm
Tanrıyı, mutluluğun doruğunda.

Fakat şimdi huzurla uyuyacağım
Karanlık, küçük odamda,
Karatoprakta, ki öylesine dosttur ki
Mahmur ve yalnız olana.

Elveda ve teşekkürler defalarca
Temiz insanlara olduğu kadar ayaktakımına da!
Şamatamdan mutlak sizler de yoruldunuz,
Ve ben de duramayacağım artık böyle uykusuz.

Arkamda borç bırakmadım,

Hepsi tek tek kapandı.
Düşmanlara borcum olan dayaklar var ki,
Onları elbet alacaklardır birbirlerinden, karşılıklı.

Elveda kemanım ve yayım!
Şimdi uyku zamanı.
Eğer biri takas etmek istiyorsa efkârını,
Hemen gelip alabilir bendeki sevinç ve hazzı.

Elveda ve teşekkürler, siz miniklere!
Verebileceğimi verdim sizlere.
Ve müziği sevmedinizse,
Ne yazık - lakin şimdi o da yok artık.

Ertesi sabah Jakob'u gül bahçesindeki koca akkavağın yüksek bir dalında asılı buldular. Kafasına bir karga tünemişti, pençeleri Jakob'un kır saçlarının arasında kaybolmuştu.

78 *İskandinav mitolojisinde adı geçen tanrılardan biri. Odin ve Frigg'in oğlu. ç.n.*

79 *Iskandinav mitolojisinden bir başka figür. Bir dev kadın. Balder'i cehennemden kurtarmak için ağlamayı reddeden tek kişi. ç.n.*

80 *15. ve 16. yy. Avrupa'sının popüler birası. 1532-1549 süresinde Sønderbog Şatosunun kalesinde tutsak yattığı sürede II. Christiern'in yemek ve içkisi için servet harcandı. Şatodan bira eksik olmaz, hizmetkârlar ve muhafızlar için Sønderborg'da imal edilen yerli bira alınırken, kral için, Eckernförde'de (Schlezwig-Holstein) imal edilen pahalı kakebille birası getirtilirdi. Sert bir malttan imal edilen bu biranın yumuşak ve tatlımsı bir tadı vardı ve şerbetçiotuyla aromalandırılmıştı. Zamanın hesap kayıtlarına göre, sırf 1533-43 süresinde, Kral Christiern'in ihtiyacı için, kaleye 235 kere fıçılar dolusu kakebille birası ısmarlanmıştı. ç.n.*